Bundel van de Commissie Mens en Samenleving van 29 april 2021

1 Opening

Aanvang: 10.00 uur. DIGITAAL

2 Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten

3 Verslagen

** Het conceptverslag van de openbare commissie Mens en Samenleving van 15 april 2021, ter vaststelling.*
** Het verslag van de adviescommissie Controle en Financiën van 28 januari 2021, ter kennisname.*

Concept Verslag commissie Mens en Samenleving, 2021-04-15.pdf

Verslag Adviescommissie CF 04-03-2021.docx

4 Wijziging Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021

Indicatieve aanvang: 10.00 uur; DIGITAAL
Indicatieve behandeltijd: 150 min.
Beleidsveld: Openbare orde en veiligheid - burgemeester Dijksma

Met het 'Raadsvoorstel wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021' worden de volgende wijzigingen voorgelegd:
a) Actualisatie van het begrip 'voertuig' en verplaatsing van de begrippen 'bromfiets', 'motorvoertuig' en 'parkeren' van hoofdstuk 5 naar hoofdstuk 1 (artikel 1:1 APV).
b) Wijziging van de termijn voor het doen van een kennisgeving aan de burgemeester in verband met het houden van een manifestatie te wijzigen van 24 naar 48 uur en de maandag toe te voegen aan de uitzondering voor de zaterdag, zon- en feestdagen (artikel 2:6 APV).
c) Het college krijgt de bevoegdheid om een alcoholverbod in een aangewezen gebied te kunnen beperken tot bepaalde tijdstippen (artikel 2:28 APV).
d) Opnemen van een verbod op zichtbare uitingen ('colors') van verboden organisaties (artikel 2:30a APV).
e) Verruiming van het artikel met betrekking tot woonoverlast conform het gewijzigde artikel 151d Gemeentewet (artikel 2:38a APV).
f) Opnemen van een verbod op het voeren van dieren (artikel 2:38b APV).
g) In de tekst van het ondermijningsartikel opnemen dat voor bestaande ondernemers geldt dat zij binnen 3 maanden na inwerkingtreding van een door de burgemeester genomen aanwijzingsbesluit een ontvankelijke aanvraag om vergunning moeten hebben ingediend (artikel 2:47, lid 15 APV).
h) Schrappen van het vergunningstelsel ten aanzien van straatprostitutie en dit tegelijkertijd in werking te laten treden met de opheffing van de tippelzone op 1 juli 2021 (artikel 3:17 APV).

Dossier 1692 voorblad

Raadsvoorstel Wijziging APV Utrecht 2010, partiele herziening 2021.docx

Besluit wijziging APV 2010, partiële herziening - DROP.docx

Overzicht van de wijzigingen in Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010 na partiële herziening 2021.docx

Toelichting bij Besluit tot wijziging van de APV Utrecht 2010, partiële herziening 2021.pdf

4.1 Beantwoording SV 2021, nr. 83 over Wijziging van de Algemene plaatselijke verordening.

Dossier 1812 voorblad

Beantwoording SV 2021 nr 83 over Wijziging van de APV.pdf

5 Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek: 'Zo sterk als de zwakste schakel. Een onderzoek naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht'

Indicatieve aanvang: 14.00 uur; DIGITAAL
Indicatieve behandeltijd: 75 min.
Beleidsveld: Personeel en Organisatie - wethouder Voortman
Uit het rapport van de rekenkamer blijkt dat de beveiliging van informatie van de gemeente Utrecht niet op orde is. Dit betekent dat de gevoelige informatie en persoonsgegevens van de gemeente mogelijk toegankelijk zijn voor onbevoegden. Voor het onderzoek heeft de rekenkamer gebruik gemaakt van een extern bureau om de informatiebeveiliging te testen. Het externe bureau is er niet in geslaagd om via het internet binnen te dringen, maar kon zich wel fysiek toegang verschaffen en zo op de computersystemen van de gemeente geraken. De geconstateerde problemen bevinden zich op het beleid, de techniek, maar ook het gedrag van gemeentelijke medewerkers.
De rekenkamer heeft acht aanbevelingen opgesteld om de informatieveiligheid op orde te brengen en stelt de raad voor om het college te verzoeken om de aanbevelingen op te volgen. In de bestuurlijke reactie op het rapport heeft het college al aangegeven hier uitvoering aan te willen geven.
Aanvullende agendering J. Zwinkels (CDA):
Uit het rapport van de rekenkamer blijkt dat de beveiliging van de informatie van de gemeente totaal niet op orde is. De rekenkamer kwalificeert de interne situatie als "ernstig". Mogelijk zijn er, in aanvulling op de aanbevelingen van de rekenkamer, nog meer acties te bedenken die de situatie structureel kunnen verbeteren. De agenderende fractie wil de gelegenheid aangrijpen om dit aan te dragen.

Dossier 1790 voorblad

20210407 Raadsvoorstel informatieveiligheid.pdf

20210407 Bestuurlijk rapport informatieveiligheid.pdf

20210407 Publiekssamenvatting informatieveiligheid.pdf

20210406 Aanbiedingsbrief raad rekenkamerrapport Informatieveiligheid.pdf

20210407 Onderzoeksrapport informatieveiligheid.pdf

6 Raadsvoorstel Zienswijze meerjarenbegroting BghU

Indicatieve aanvang: 15.20 uur; DIGITAAL
Indicatieve behandeltijd: 15 min.
Beleidsveld: Financiën - wethouder Klein

Dossier 1780 voorblad

Raadsvoorstel Zienswijze meerjarenbegroting BghU 2022-2025.docx

Zienswijzebrief BghU meerjarenbegroting 2022-2025.docx

Jaarstukken BghU 2020 met verklaring WG.pdf

Ontwerpbegroting BghU 2022 en meerjarenperspectief 2023-2025.pdf

Aanbiedingsbrief BghU Utrecht.pdf

7 Aanpak van onderwijsachterstanden, die door de coronacrisis zijn vergroot .

Indicatieve aanvang: 15.40 uur; DIGITAAL
Indicatieve behandeltijd: 120 min.
Beleidsveld: Onderwijs - wethouder Klein
Geagendeerd door H. Assen (PvdA), J. Kleinrensink (GroenLinks), R. Wiegant (SP), T. Sturkenboom (Student en Starter), G. te Hoonte (VVD), B. Kos (CDA),.de fracties van D66 en de ChristenUnie.
Agendering PvdA, GroenLinks, SP en Student & Starter.
Op de middelen om onderwijsachterstanden te bestrijden was al gekort, als gevolg van een landelijke korting die Utrecht hard trof en treft. Uit de beantwoording van de gestelde schriftelijke vragen nummer 23 blijkt, gebaseerd op een recent onderzoek door de Universiteit Utrecht, dat de signalen die de fracties op hebben gevangen de afgelopen tijd en waar meerdere onderwijsprofessionals hun zorgen over geuit hebben terecht waren. Ook in Utrecht hebben kinderen uit sociaal-economisch zwakkere gezinnen de grootste achterstanden opgelopen, waardoor de ongelijkheid verder is toegenomen. Het college schetst hoe in overleg met partners wordt gesproken over de aanpak van de achterstanden, maar de fracties vinden de beantwoording hierop niet concreet genoeg. De fracties zien het vorig jaar opgerichte Stadsnetwerk Gelijke Kansen als een waardevolle partner, mits deze voldoende slagkracht heeft en op breed draagvlak (zeker ook bij schoolbesturen) kan rekenen. De fracties hebben er op deze manier onvoldoende vertrouwen in dat het Stadsnetwerk in staat is om de hun toebedeelde rol goed op te kunnen pakken. Bij dit debat zal de besteding van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs worden meegenomen. Recent is een Onderwijs OMT opgericht dat adviseert omtrent de meest effectieve manieren om onderwijsachterstanden te bestrijden. De fracties willen eveneens in debat over de wijze waarop deze adviezen nu betrokken worden bij de bestrijding van achterstanden en de inzet van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs. In het debat betrekken de fracties ook graag de Schriftelijke Vragen over de inzet van die gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs van 30 maart 2021. De stukken worden toegevoegd zodra deze beschikbaar zijn.
Agendering VVD en CDA.
De VVD- en CDA-fractie kunnen zich op delen aansluiten bij de agendering van de fracties en willen eveneens graag met het college in gesprek over de (voortgang in de aanpak van de) onderwijsachterstanden die als gevolg van de coronacrisis zijn ontstaan. De beantwoording van het college van de SV geeft deze fracties onvoldoende grip op wat het college nu concreet doet. De fracties van de VVD en het CDA willen weten wat aansluiten bij het Nationaal Programma Onderwijs nu in de praktijk gaat betekenen en wil daar richting aan meegeven. Zij maken zich op basis van de beantwoording zorgen dat de aanpak van de achterstanden zich mogelijk te snel gaat richten op specifieke groepen. Ze maken zich ook zorgen dat lagere en middengroepen mogelijk meer achterstanden hebben, het deelt die agendering. Maar de fracties willen ook met het college in gesprek over hoe andere scholen en leerlingen waar zich misschien meer onverwacht achterstanden als gevolg van corona voordoen, worden gevonden en ondersteund. Hierbij denken zij bijvoorbeeld aan scholen die de slag naar het thuisonderwijs moeilijk konden maken of bijvoorbeeld kinderen in gezinnen die zelf zijn getroffen door coronabesmettingen of quarantainemaatregelen.
Agendering D66 en ChristenUnie
De fracties van D66 en de ChristenUnie kunnen zich gedeeltelijk aansluiten bij de agenderingen van de fracties. Graag gaan zij met het college in gesprek over de aanpak van onderwijsvertragingen als gevolg van de corona crisis, ook over de achterstanden die in deze periode vergroot zijn. D66 en de CU missen de focus op een lange termijn visie, de vraag die hieruit rijst is hoe we ervoor gaan zorgen dat kinderen, leraren en ouders niet de druk ervaren dat alles binnen een aantal maanden ingehaald moet worden. In aansluiting op het Nationaal Programma ontwikkelt de gemeente ook samen met partners uit de stad lokale plannen, hierover gaan de fracties graag in debat met de fracties en het college, om zo nog een aantal punten mee te geven voor de Utrechtse aanpak. Ze gaan ook in gesprek met het college over de middelen die vrijkomen vanuit het Nationaal Programma en op welke wijze de gemeente een faciliterende rol kan nemen om scholen die dat nodig hebben hierin te ondersteunen. De fracties zien ook in dat veel nog onduidelijk is, zo ook hoeveel middelen iedere school en de gemeente zelf ook daadwerkelijk krijgt, dat bemoeilijkt het proces van plannen maken en deze tot uitvoer te laten komen.

7.1 Beantwoording SV 2021 nr. 23 over Onderwijsachterstanden als gevolg van Corona; wat weten we en wat kunnen we er tegen doen?

Dossier 1821 voorblad

Beantwoording SV 2021 nr 23 over Onderwijsachterstanden als gevolg van Corona.pdf

7.2 Beantwoording SV 2021 nr. 95 Ongelijk investeren van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs om maximaal bij te dragen aan kansengelijkheid

Dossier 1846 voorblad

Beantwoording SV 2021 nr 95 over Ongelijk investeren van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs om maximaal bij te dragen aan kansengelijkheid.pdf

Griffie Gemeenteraad Utrecht
Secretariaat raadscommissie Mens & Samenleving
Postadres Postbus 16200 3500 CE Utrecht
Telefoon 030 – 286 10 69 **Fax** 030 – 286 15 18
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSLAG OPENBARE VERGADERING COMMISSIE MENS & SAMENLEVING D.D. 15 APRIL 2021

[Typ hier]

Datum verslag	22 april 2021
Locatie	Stadhuis, digitaal
Verslag door	Geertjan Benus (Notutekst)
Vaststelling verslag	29 april 2021

Aanwezigen:

Ochtendvergadering

De voorzitters, de heer M. de Pagter, mevrouw J. Kleinrensink, de wethouder mevrouw L. Voortman, en de wethouder mevrouw A. Klein, en voorts de leden: mevrouw M. Deldjou Fard (GroenLinks), de heer M. Saiah (D66), mevrouw E. Bijsterbosch (D66), mevrouw J. Admiraal (ChristenUnie), mevrouw I. Raaijmakers (PvdA), mevrouw H. Assen (PvdA), de heer B. van Steeg (CDA), mevrouw M. van Mil (Student&Starter), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw K. Verlinden (VVD), mevrouw L. de Vries (Partij voor de Dieren), de heer M. Sungur (DENK), de heer S. Nagtegaal (PVV), en van de griffie de commissiegriffiers mevrouw J. Udo en mevrouw W. Kok (en de commissiesecretaris mevrouw I Arets).

Middagvergadering

De voorzitters, mevrouw C. van Dun en mevrouw J. Kleinrensink, de wethouder mevrouw A. Klein en de en voorts de leden: mevrouw M. Deldjou Fard (GroenLinks), mevrouw J. Kleinrensink (GroenLinks), de heer P. van Corler (GroenLinks), de heer M. Saiah (D66), mevrouw J. Admiraal (ChristenUnie), de heer R. van der Zweth (PvdA), de heer B. Kos (CDA), mevrouw H. Assen (PvdA), de heer B. Kos (CDA), mevrouw M. van Mil (Student&Starter), mevrouw L. de Vries (Partij voor de Dieren), de heer C. Bos (Stadsbelang Utrecht), de heer G.te Hoonte (VVD), de heer M. de Pagter (VVD), de heer H. van Deún (PVV), de heer F. Boudens (SP), en van de griffie de commissiegriffiers mevrouw W. Kok en de commissiesecretaris mevrouw I. Arets.

Avondvergadering

De voorzitter, mevrouw E. Bijsterbosch en de wethouder de heer E. Eerenberg en verder de leden de heer M. Vonk (GroenLinks), de heer M. Saiah (D66), mevrouw R. Streefland (ChristenUnie), de heer D. Gilissen (VVD), de heer B. van Steeg (CDA), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw H. Assen (PvdA), mevrouw T. Sturkenboom (Student & Sarter), de heer I. El Abassi (DENK), de heer M. Sungur (DENK), en van de griffie de commissiegriffier E. Hamelink en de commissiesecretaris mevrouw I. Arets.

Verslag openbare vergadering commissie mens en samenleving d.d. 15 april 2021

1. Opening en mededelingen ..... - 2 -
1. Heropening en mededelingen ..... - 2 -
2. Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten ..... - 2 -
3. Verslagen ..... - 2 -

4.1 Toezeggingen/moties/brievenlijst ..... - 3 -
4.2 Lange termijn agenda ..... - 3 -
5. Raadsbrief barometer culturele diversiteit ..... - 3 -
6. Noodsteun voor de culturele sector ..... - 17 -
6.1 M209/2020 Geen stad zonder kunst, geen culturele top zonder keten ..... - 17 -
6.2 M431/2020 Perspectief en experimenteerruimte voort cultuur en festivals ..... - 17 -
6.3 SV36/2021 Noodsteun voor cultuur met winstoogmerk ..... - 17 -
6.4 Raadsbrief tijdelijk extra ruimte voor scholen ..... - 17 -
6.5 Raadsbrief rapport nulmeting Fair practice code cultuurnota ..... - 17 -
6.6 Raadsbrief en update gevolgen en aanpak coronavirus in Utrecht ..... - 17 -
6.7 VNG Gids gemeentelijke coronasteun ..... - 17 -
6.8 MV1 vragenuur 11 maart 2021 over zonder coronasteun geen broedplaats voor de makers ..... - 17 -
7. Raadsbrief uitvoeringsplan Utrechtse Kindcentra ..... - 24 -
7.1 Raadsbrief toelichting en juridische toets verhuurbeleid bij Utrechtse kindcentra ..... - 24 -
8. Raadsvoorstel Ontwikkelplan Investeringsbeslissing Berlijnplein ..... - 32 -
8.1 Raadsbrief aanvullende informatie cultuurcluster Berlijnplein ..... - 32 -
8.2 Overige documenten Berlijnplein ..... - 32 -
9. Jeugdhulp in coronatijd en daarna ..... - 52 -
9.1 Raadsbrief tijdig bieden van passende jeugdhulp 2020 ..... - 52 -
9.2 Raadsbrief onderzoek gemeentelijke uitgaven Jeugdzorg ..... - 52 -

Ochtendvergadering 15 april 2021

1. Opening en mededelingen

De voorzitter, de heer De Pagter, opent de vergadering om 10.00 uur en heet alle aanwezigen welkom. Eerst zullen onderwerpen behandeld worden uit de portefeuille van wethouder Voortman en daarna uit de portefeuille van de wethouder Klein.

Mededelingen
Geen

Middagvergadering 15 april 2021

Heropening en mededelingen

De voorzitter, Van Dun, heropent de vergadering om 14.00 uur en heet alle aanwezigen welkom. Zij geeft aan wat op de agenda staat.

Mededelingen

Avondvergadering 15 april 2021

Heropening
De voorzitter, mevrouw Bijsterbosch , heropent de vergadering om 20.00 uur en heet alle aanwezigen welkom. Zij geeft aan wat op de agenda staat.

Mededelingen
Geen.

2. Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten

De voorzitter stelt de agenda voor de gehele vergadering conform vast.

3. Verslagen

- Het conceptverslag van de openbare commissie Mens en Samenleving van 4 maart 2021, ter vaststelling
- Het conceptverslag van de openbare commissie Mens en Samenleving van 18 maart 2021, ter vaststelling

- Het conceptverslag van de openbare commissie Mens en Samenleving van 1 april 2021, ter vaststelling.
- Het geheime conceptverslag van de besloten commissie Mens en Samenleving van 1 april 2021, ter vaststelling.

De voorzitter neemt er nota van dat de commissie alle vast te stellen verslagen conform vaststelt.

4.1 Toezeggingen/moties/brievenlijst d.d. 09-04-2021

Mevrouw Meerding (VVD) vraagt het college/griffie de toezeggingenlijst te actualiseren. Veel toezeggingen zijn verlopen zonder dat daarover voortgangsinformatie is opgenomen.
Wethouder Voortman zal er zelf naar kijken en het onder de aandacht brengen van haar collega's.
De voorzitter neemt er kennis van dat de commissie overigens geen opmerkingen maakt. Hij stelt daarmee de lijst vast.

4.2 Lange termijn agenda LTA M&S per 1 april 2021

Geen opmerkingen.

5. Raadsbrief barometer culturele diversiteit

Beleidsveld: Diversiteit - wethouder Voortman
Geagendeerd door I. Raaijmakers (PvdA), M. Sungur (DENK), M. Deldjou Fard (GroenLinks), T. Sturkenboom (Student&Starter), M. Saiah (D66), B. van Steeg (CDA), T. Meerding (VVD).
De barometer geeft kwantitatief inzicht in de culturele diversiteit van de gemeentelijke organisatie. Dit is een nulmeting die gebruikt kan worden om diversiteitsbeleid op een meer feiten-gedreven wijze in te richten. De fracties van de PvdA, DENK, GroenLinks en Student & Starter, D66 en CDA willen met de wethouder in discussie over de resultaten van de Barometer Culturele Diversiteit, hoe we de uitkomsten moeten duiden en welke consequenties op korte termijn hieraan worden verbonden. Uit de Barometer blijkt dat de invoering van het Actieplan Diversiteit en Inclusie (april 2019) op het vlak van culturele diversiteit nog geen zichtbare resultaten heeft opgeleverd. Het college wacht tot begin 2022 met een herzien actieplan. De agenderende fracties willen in gesprek met het college over de uitkomsten van de barometer en de plannen van het college. Ook willen ze suggesties meegeven voor aanvullende acties om het diversiteitsbeleid nog verder aan te scherpen.

De voorzitter leidt de bespreking van dit agendapunt in met te refereren aan de annotatie bij de agenda (zie boven). De bespreking zal plaatsvinden in één termijn.

De commissie
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat de cijfers een pijnlijke realiteit blootleggen. Slechts 14% van de ambtenaren heeft een niet-westerse immigratie achtergrond tegen 36% van alle Utrechters. Van de hoogste salarisschalen heeft slechts 3% van de Utrechtse ambtenaren een niet-westerse achtergrond.
Zij stelt de wethouder volgende vragen.
Hoe beoordeelt de wethouder deze cijfers? Deelt zij de mening van haar fractie dat deze cijfers absoluut te laag zijn? Zij leest in de raadsbrief niets over een duiding.
Mevrouw Meerding (VVD) vraagt waarom mevrouw Raaijmakers déze cijfers gebruikt. In het rapport wordt gekeken niet naar de totale Utrechtse bevolking maar naar de beroepsbevolking. Dat cijfer zegt haars inziens meer over de onderlinge verhoudingen; daar is het cijfer niet 36%, maar 19%.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat de gemeente voor alle Utrechters is, ook de niet-werkenden. Om die reden heeft zij gekozen deze percentages te noemen.

Mevrouw Meerding (VVD) vindt dit antwoord bijzonder. Zij stelt dat mensen die niet werken ook niet voor de gemeente kunnen gaan werken. Zij begrijpt heel goed waarom naar de beroepsbevolking is gekeken; dan gaat het om welke mensen kunnen en willen werken. Daarmee wordt dan het aantal werkenden in de gemeente Utrecht vergeleken.
De heer Nagtegaal (PVV) merkt op over de afspiegeling dat niet alleen mensen die in Utrecht wonen aangenomen worden door de gemeente.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vindt ook bij 19% 3% aan de top een abominabel cijfer. Zij benadrukt de urgentie.
Zolang wonen voor veel mensen niet betaalbaar is in Utrecht, kan de gemeente haars inziens niet eisen van haar medewerkers dat ze in Utrecht moeten wonen.
De heer Sungur (DENK) valt mevrouw Raaijmakers bij. Hij merkt op dat in het rapport niet gesproken wordt over beroepsbevolking. Het gaat in het rapport over de werkzame beroepsbevolking. Dat is daarmee een belangrijk verschil, uitgaande van de totale beroepsbevolking. Bovendien noemt hij in dit verband het begrip representativiteit; dat mensen zich enigszins kunnen herkennen in de medewerkers van de gemeente. Dan maakt het in de ogen van zijn fractie niet zoveel uit waar de medewerkers precies vandaan komen. Het gaat er zijns inziens veel meer om of mensen zich in Utrecht thuis voelen.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vervolgt haar inbreng. Zij vraagt naar wat er nu gaat gebeuren; welke concrete doelen en acties zullen hieraan verbonden worden? In zekere zin zijn deze cijfers een nulmeting. Maar op het moment van meten was het actieplan al anderhalf jaar gaande. Zij stelt dat in het gunstigste geval het resultaat van de meting van heel slecht naar iets minder slecht zal zijn. De vraag van de PvdA is hoe van slecht naar echt beter te kunnen komen. Dit gaat wat haar betreft in een wel heel erg langzaam tempo. Uit de raadsbrief spreekt weinig urgentie. Zij vraagt of de wethouder kan toezeggen nog voor de zomer een aangescherpt actieplan te leveren op dit punt van culturele diversiteit. Haar fractie denkt graag mee met een aangescherpt plan.
Allereerst wil haar fractie concrete doelen: streefcijfers. Zij stelde deze vraag ook al bij de start van het plan. Hoeveel collega's met een niet-westerse bi-culturele achtergrond vanaf schaal 10 komen er bij? In het bedrijfsleven wordt daarvan een KPI gemaakt. Dat kan wat haar betreft bij de gemeente ook. Daarnaast wil haar fractie concrete acties. Afgelopen zomer steunde de PvdA een motie van DENK om een voorkeursbeleid voor diversiteit in hogere functieniveaus door te voeren. Veel partijen vonden dat toen voorbarig. Wat haar betreft laten deze cijfers zien dat het tot haar spijt nodig is. Zij adviseert het college ook gebruik te maken van bewezen interventies. Het onderzoek gaat snel op dit terrein; het is ook bekend wat werkt, bijvoorbeeld voorkeursbeleid.
Wat de PvdA betreft moet het ambitieniveau omhoog en moet het beleid op dit gebied minder vrijblijvend. Zij vindt dit hét moment om door te pakken.

De heer Sungur (DENK) onderstreept nadrukkelijk de ambitie van het college op het gebied van het streven naar een divers personeelsbestand om daarmee effectiever te kunnen zijn als organisatie, maar vooral ook om een organisatie te kunnen zijn waarin de Utrechters zich kunnen herkennen.
Zijn fractie is blij met de al ingezette acties. Hij dankt de wethouder voor haar inzet op dit onderwerp.

Gebleken is uit de culturele barometer dat er nog wel een hele weg te gaan is om de ambitie waar te maken. Ook hij mist concrete streefcijfers.
Hij wil de gemeente zijn als het gaat om mensen met een migratie-achtergrond op functies boven schaal 11. Wanneer is de gemeente daarin succesvol en zijn sommige acties niet meer nodig? Om die reden verzoekt hij de wethouder om voor de zomer de raad te melden welke smartdoelen de gemeente stelt als het gaat over een divers personeelsbestand en welke aanvullende acties te ondernemen. Hij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
Hij haalt de cijfers nog een keer aan en stelt vast dat wanneer ingezoomd wordt op de details het alleen maar slechter wordt.
De huidige samenstelling is zijns inziens een gevaar voor het probleemoplossend vermogen van de gemeentelijke organisatie. Het ziet ernaar uit als is sinds 2016 niet veel veranderd. Met dit tempo zal het vele jaren duren voordat de gemeente in de buurt komt van waar zij wil zijn, waarbij het wat hem betreft nog maar de vraag is of zij de eindstreep zal halen.
In de brief van het college mist hij de urgentie en effectieve acties.
Hij stelt allereerst voor te gaan werken met een voorkeursbeleid: bij gelijke geschiktheid voor de functie vanaf schaal 11 de voorkeur te geven aan een persoon met een niet-westerse immigratie achtergrond. Dit bepleit zijn fractie al langere tijd. De GroenLinks wethouder in Amsterdam ging vorig jaar hiertoe al over. Hij hoopt dit in Utrecht ook te kunnen doen. Dit is voor hem een tijdelijk instrument om de achterstand die er is snel te kunnen inlopen en hij hoopt dat op termijn dit soort instrumenten niet meer nodig zullen zijn.
Een ander voorstel van zijn fractie is het oprichten van een personeelsnetwerk dat zich richt op personeel met een niet-westerse migratie-achtergrond. Een dergelijk netwerk kan helpen bij het vinden van medewerkers. Hij vraagt het college het ontstaan van een dergelijk netwerk te ondersteunen en aan te moedigen.
Hij stelt voor in cijfers uit te drukken hoe de ontwikkelingen zijn op het gebied van medewerkers met een migratieachtergrond.
Met betrekking tot de selectiecommissies, las hij dat het niet altijd goed lukt om die divers samen te stellen. Hij vraagt hoe de wethouder aankijkt tegen het aantrekken van medewerkers extern en die in te zetten in de selectiecommissies die niet divers genoeg zijn, waarbij de externe medewerker een andere achtergrond heeft. Ook dat is voor zijn fractie een tijdelijk instrument.
Een ander voorstel is de samenwerking met minimaal twee externe partners om de mensen op de werkvloer met een niet-westerse migratie achtergrond te versterken. Hij kwam er achter bij de voortgangsbrief dat dit bij één partner is gebleven. Hij betreurt dat. Hij stelt voor met meerdere commerciële en niet commerciële partners samen te werken om de mensen met een niet-westerse migratieachtergrond te versterken.
Hij stelt voor deze inzet breder te trekken dan alleen de gemeentelijke organisatie, naar alle organisaties waarbij de gemeente aandeelhouder is. Hij verzoekt de wethouder het aanjagen van diversiteit op te nemen in het actieplan en na te gaan welke partijen daarvoor in zijn. Hij denkt daarbij aan VITENS of UW.
Hij vraagt concluderend de wethouder om de eerder genoemde voorstellen van DENK over te nemen zodat de organisatie haar gezamenlijke ambitie kan waarmaken. Hij overweegt bij al deze punten een motie.
De heer Nagtegaal (PVV) vindt *voorkeur bij gelijke geschiktheid* discriminatie ten opzichte van de persoon die niet wordt gekozen.

De heer Sungur (DENK) repliceert dat positieve discriminatie toegestaan is wanneer de grondslag juridisch is. Bovendien stelt hij voor dit tijdelijk te doen en op bepaalde functieniveaus.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) merkt op dat de barometer een kwantitatief inzicht geeft in de culturele diversiteit van de gemeentelijke organisatie. Deze meting is te gebruiken om het diversiteitsbeleid in te richten op een meer op feiten gedreven wijze. Aan het einde van de brief las zij dat de wethouder de ambitie heeft om te gaan werken aan meer diversiteit in de top. GroenLinks heeft daarvoor een voorstel.

GroenLinks heeft een aantal aandachtspunten na het bekijken van de barometer. Wanneer het gaat om het bevorderen van inclusie binnen organisaties noemt zij het cijfer uit 2019. Zij wilde dat cijfer kunnen vergelijken met 2020. Het antwoord kreeg zij op het nippertje. Zij herhaalt daarom haar technische vraag: zij las dat de medewerkers de inclusie positiever zijn gaan waarderen in 2020 ten opzichte van 2019. In het medewerkersonderzoek van 2020 beantwoordde 36% van de medewerkers met “altijd” en “vaak”. In 2019 lag dit percentage op 30%. Zij vindt dat geweldig. Zij vraagt waarom de vraag dit jaar veranderd is. Zij kreeg als antwoord dat de stelling was dat de leidinggevenden en de teamgenoten openstaan voor afwijkende ideeën en meningen en deze worden in de besluitvorming meegenomen. Zij vraagt of het juist is dat de oorspronkelijke kernvraag is veranderd ten opzichte van vorig jaar. De vraag is nu heel breed geworden. Waarom is deze keuze gemaakt? Zij krijgt hierop graag het antwoord van de wethouder.
Door de resultaten van de barometer merkt haar fractie dat het van belang is om binnen het beleid intersectioneel te gaan denken. Zij stelt: binnen diversiteit bestaat diversiteit. Ze denkt daarbij aan kruisbestuivingen van diverse factoren. In de barometer is te zien dat de groep jongeren met een migratie-achtergrond gemakkelijker binnenstroomt terwijl het vanaf de leeftijd van 35 jaar lastiger wordt. GroenLinks wil dat er kansen zijn voor alle leeftijdsgroepen. Haar fractie ziet graag dat ook de cijfers groeien over de instroom van mensen van boven de 35 jaar, die hier misschien niet geboren en getogen zijn en daardoor een grotere afwijking hebben van de dominante norm. Zij vraagt of de wethouder die ambitie deelt met haar fractie. Zo ja, vraagt zij hoe de wethouder hiervoor gaat zorgen bij werving en selecties.
Voor vrouwen in leidinggevende functies vanaf schaal 9 zit de gemeente Utrecht goed. Daarvan wordt GroenLinks blij. Hoe zit het met de vertegenwoordiging van vrouwen met een niet-westerse migratie achtergrond in het kader van intersectionaliteit in de topfuncties van de gemeente? GroenLinks wil dat ook hiervoor aandacht komt. Deze groep loopt vaker achter bij de mannen en heeft vaker een grotere penibele situatie op de arbeidsmarkt. Zij vraagt of de wethouder instrumenten in huis heeft om ook dit punt vanaf nu te monitoren. Zij krijgt hierop graag een reactie.
Het stimuleren van meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond in de top, noemt de wethouder in haar meest recente brief als een aandachtspunt; dat is ook voor GroenLinks een belangrijk onderwerp. De barometer geeft feitelijk inzicht om het beleid aan te scherpen. Voor GroenLinks is nu het moment om door te pakken en feiten gedreven doelen te formuleren om vooruit te komen. Om die reden wil GroenLinks dat de wethouder ambitieuze streefcijfers formuleert in de te verwachten voortgangsrapportage in de evaluatiebrief van het derde kwartaal voor het stimuleren van meer diversiteit in de top van de gemeentelijke organisatie. Zij noemt in dit verband ook het advies van de SER op dit gebied. Dat advies spreekt

over een integrale benadering. Dat beleid moet zich richten op de kweekvijver en niet alleen op de top, zo dat een meer divers samengestelde groep mensen in een goede positie komt om op termijn door te groeien naar de top. GroenLinks wil dat de gemeente voor het behalen van haar ambitie, deze beide groepen in relatie tot elkaar brengt: de kweekvijver-groep en de top. Dat de gemeentelijke organisatie het doorstromen naar hogere functies mogelijk maakt.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) is benieuwd hoe GroenLinks aankijkt tegen haar voorstel om vóór de zomer met een nieuw actieplan op dit punt te komen. Zij vraagt waarom te wachten tot het derde kwartaal. Een voortgangsrapportage ziet zij als iets anders dan een nieuw actieplan.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) begrijpt de urgentie die de PvdA schetst heel goed. Zij deelt die urgentie ook. Zij vraagt zich af of voor de zomer haalbaar is, gezien alles wat gevraagd wordt. Zij wil graag ruimte geven aan het maken van een goed plan.
De heer Saiah (D66) vraagt mevrouw Deldjou Fard over de streefcijfers of het haar gaat om culturele diversiteit of diversiteit in de breedste zin van dat begrip.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) antwoordt dat het haar gaat om culturele diversiteit.

Mevrouw Van Mil (Student & Starter) waardeert de inzet van de gemeente om te werken aan culturele diversiteit. Voor haar fractie ontbrak nog wel een deel. Zij ziet percentages, cijfers. Wat haar betreft ontbreekt de duiding. Zij vraagt de wethouder aan te geven hoe zij dit ziet.
Zij leest in de raadsbrief hoe het college verder gaat met de resultaten. Het college verwijst naar het actieplan diversiteit.
Zij las in het NRC dat de Universiteit Utrecht voorlopig niet meedoet met de barometer; dat had iets te maken met de persoonlijke gegevens. Zij las dat er een optout was gekomen bij de universiteit waarbij mensen konden aangeven niet te willen meedoen met het delen van gegevens. Zij vraagt of dit bij de gemeente ook gebeurd is. Zij vraagt of de wethouder dat kan uitleggen. Zo nee, waarom is dat niet gebeurd bij de gemeente? Zijn de werknemers geïnformeerd over dat de gemeente mee zou doen en dat er een mogelijkheid was tot een optout?
Met betrekking tot het aanjagen van de diversiteit noemt zij de activiteiten die daarop gaande zijn. Zij vraagt of bij werknemers actief gemonitord wordt of ze willen doorstromen en of dat mogelijk is en of dat voor alle werknemers geldt.

De heer Saiah (D66) vindt het van belang het personeelsbestand op het stadskantoor een afspiegeling te laten zijn van de inwoners in de stad. Dit geldt wat hem betreft voor alle lagen in het personeelsbestand. Die barometer was super inzichtelijk. Zijn fractie heeft daarin heel veel kunnen lezen. D66 vindt dat de raadsbrief die de raadsleden hierin meenam vrij algemeen was opgesteld. Er ontbrak een duiding van hoe het college wenst om te gaan met de cijfers en met een nulmeting. De vraag blijft wat de stip op de horizon is. Wat wil het college terugzien in een volgende monitor? Hij vraagt of de wethouder daarop kan ingaan.
Wat zijn fractie betreft zijn de streefcijfers een middel om ergens naartoe te werken en dan vooral als een manier om scherp te blijven als bestuur op een bepaalde ambitie, zodat ook te beargumenteren is waarom de cijfers niet gehaald zijn wanneer dat dan wel het geval is.

Al eerder vroeg D66 om een inclusieve en diverse organisatie. Aan het actieplan Diversiteit en Inclusie is te zien dat het college hieraan hard werkt. Hij realiseert zich dat de opdracht allesbehalve eenvoudig is. Dit is een hele uitdaging om de top (schaal 9 en hoger) diverser te krijgen. Ondanks die uitdaging wil D66 het college aanjagen om na te gaan wat wel en niet werkt. Door te luisteren naar de ervaringen van het personeel en die geluiden te vertalen naar het inclusiever maken van de eigen organisatie en door het creëren van goede doorstroommogelijkheden en goede opleidingstrajecten, door signalen van discriminatie op de werkvloer serieus te nemen door het aanstellen van een speciale vertrouwenspersoon, door het eigen personeel trainingen aan te bieden op het gebied van inclusieve werving. Hij verneemt graag van de wethouder hoe zij dit ziet en of zij nog wel te benutten onbenutte kansen ziet. Hij vraagt of de HR-afdeling de vrijheid voelt hiermee te experimenteren. Hij zou graag inzichtelijkheid willen krijgen hoe het zit met de in- en de uitstroom van exact deze groep. Bij andere grote organisaties ziet hij terug dat mensen met een bi-culturele achtergrond nadat ze instromen snel weer vertrekken. Vindt dit gegeven ook plaats bij de gemeente Utrecht?
De heer Sungur (DENK) vraagt hoe de heer Saiah aankijkt tegen zijn idee van het voorkeursbeleid. Is hij het ermee eens dat de cijfers wel heel dramatisch zijn die betrekking hebben op functionarissen in functies boven schaal 11 en dat daarvoor radicale oplossingen nodig zijn.
De heer Saiah (D66) vindt dat een goede vraag. Zijn fractie is over de juiste oplossing nog niet helemaal uit. Hij verneemt sowieso graag van de wethouder hoe zij dit ziet. Zijn fractie kijkt ook naar andere maatregelen die nu al gaande zijn en ook naar nieuwe zaken zoals traineeships in de hogere lagen. Vast staat dat er iets moet gebeuren. Hij vervolgt zijn inbreng in zijn termijn.
Zijn fractie ziet ook andere kansen en andere maatregelen en denkt daarbij aan inhoudsdagen voor minderheidsgroepen. Dan gaat het hem echt om alle minderheidsgroepen in de stad Utrecht. Aandacht voor inclusieve communicatie bij werving en selectie, opzetten van mentorenprogramma's om de doorstroming te verstevigen en zichtbaarheid van rolmodellen en vooral ook in de hogere lagen. Hij vraagt hoe de wethouder dit ziet.
De raad ontvangt nog een brief met de voortgangsrapportage. Hij hoopt daarin nog iets te lezen. Hij leest ook dat het gehele plan herzien wordt begin 2020. Hij hoopt dat de plannen daarin ook zijn mee te nemen.

De heer Van Steeg (CDA) vindt het belangrijk dat de gemeente alle bewoners representeert. Dat is niet op alle vlakken het geval. Zijn conclusie is dat er iets moet gebeuren. Alleen sturen op cijfers heeft zijn risico's; hij waarschuwt daarvoor.
Hij stelt dat op het gebied van de hogere schalen de culturele diversiteit laag is. De wethouder is actief om daarin verandering te brengen, zo leidt hij af van het actieplan. Hij vindt het vooral belangrijk het gesprek te voeren binnen de gemeente om de acties goed te monitoren.
Dat actieplan bestaat al een tijdje. Hij legt de vraag voor wat op dat vlak werkt en wat niet werkt. Zijn fractie is vooral geïnteresseerd in hoe nu verder te gaan. De cijfers laten zien dat nog veel te verbeteren is. Aan de andere kant ziet hij dat ook zaken goed gaan. Als het gaat om jonge mensen, is een veel grotere groep mensen te zien met een bi-culturele achtergrond. Hij vraagt de wethouder of dit een basis is om door te groeien naar een hogere schaal. Hij vindt die basis vruchtbaarder dan nu te gaan

sturen op percentages. Hij noemt in dit verband het begrip inclusief beleid. Hij noemt ook de gesprekken over deze onderwerpen op de werkvloer.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) vraagt hoe het CDA aankijkt tegen hoe inclusief beleid te maken is met alleen mensen met dezelfde achtergrond.
De heer Van Steeg (CDA) vindt dat een goede vraag. Hij denkt dat er nog veel pionierswerk te doen is. In het actieplan staat een aantal zaken om nadrukkelijk aandacht te vragen en om een aantal keer per jaar dit nadrukkelijk te agenderen om ook in hogere schalen bij het aannamebeleid aandacht te hebben voor culturele diversiteit. Al dergelijke zaken kunnen wat hem betreft helpen. Hij vraagt de wethouder welke van die maatregelen echt werken en welke nieuwe dingen te doen zijn.

Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat de barometer Culturele Diversiteit uitgevoerd is. Dat betekent dat het bestuur voor het eerst een cijfermatig beeld heeft van de stand van zaken hierin als het de eigen organisatie betreft. De VVD was terughoudend met de uitvoering van een dergelijke meting. De VVD denkt dat die diversiteit niet alleen in cijfers is uit te drukken dan wel uitgedrukt moet worden. Zij vindt het op zich goed te weten hoe het er voorstaat.
Uit het onderzoeksrapport blijkt dat van alle werknemers van de gemeente Utrecht 9% een westerse migratieachtrergrond heeft en 14% een niet-westerse migratieachtergrond. Kijkend naar de vertegenwoordiging van deze groepen in de werkzame beroepsbevolking over geheel Utrecht, heeft van de inwoners van Utrecht 12% een westerse migratie achtergrond en 19% een niet-westerse. Zij concludeert daaruit dat er verschil zit tussen de eigen organisatie en de gemiddelde werkzame inwoner van Utrecht. Dit zijn wat de VVD betreft geen extreme cijfers, maar zo concludeert zij, is er nog wel werk aan de winkel. Ook de VVD vindt dat de gemeentelijke organisatie zoveel mogelijk een afspiegeling van de inwoners van de gemeente Utrecht zou moeten zijn.
Wat haar fractie nog meer opvalt, is dat er tussen de verschillende organisatie-onderdelen van de gemeente grote verschillen zichtbaar zijn. Dat verdient wat de VVD betreft extra aandacht. Hetzelfde geldt voor de salarisschalen, zowel voor de laagste als voor de hogere. Ook dat is voor haar fractie een aandachtspunt. Haar fractie begrijpt dat het tijd kost en heeft er vertrouwen in dat de huidige agenda Diversiteit en Inclusie daaraan kan bijdragen. De VVD vindt het nu nog te vroeg om iets te zeggen over de effecten van de huidige agenda. Haar fractie is zeker benieuwd hoe de wethouder aankijkt tegen deze uitkomsten en hoe zij de uitkomsten van het onderzoek duidt.
De heer Sungur (DENK) is benieuwd wanneer het voor de VVD echt het moment is om te zeggen dat ingegrepen moeten worden.
Mevrouw Meerding (VVD) vindt dat dat moment komt wanneer te zien is dat de ontwikkeling achteruitgaat. Zij ziet over de hele linie cijfers die het kritische commentaar wekken en dat er een plan ligt om ze te verbeteren - dat op zich vindt de VVD een goed uitgangspunt. Wanneer te zien zal zijn dat er geen vooruitgang is of dat het zelfs terugloopt, is er wat de VVD betreft na te denken over andere plannen die vérgaander zijn of dat de agenda opnieuw moet worden vormgegeven.
De heer Sungur (DENK) ziet niet veel positiefs in de 3% van de hogere schalen. Hij vraagt of dit geen signaal is voor de VVD om stappen te zetten.
Mevrouw Meerding (VVD) licht toe dat bij de hogere schalen voor de VVD nog iets anders meespeelt. Haar fractie heeft er wel vertrouwen in dat mensen de mogelijkheid krijgen door te groeien bij de gemeente wanneer ze meer instromen. Daar ziet

de VVD winst. De VVD accepteert dat dat tijd kost. Haar fractie wil nu nagaan hoe dit zich ontwikkelt.
Heel veel jonge mensen met een niet-westerse achtergrond worden momenteel aangenomen bij de gemeente. Zij hoopt dat die uiteindelijk gaan doorstromen naar hogere schalen in leidinggevende functies. Zij zal dat in de gaten gaan houden.
De heer Sungur (DENK) merkt op dat vanaf 2016 de instroom van mensen met een niet-westerse achtergrond niet is toegenomen. Dat schommelt rond de 14%. Die instroomcijfers veranderen in zijn beleving niet. Hij vraagt hoe de VVD dit ziet.
Mevrouw Meerding (VVD) hoopt dat in de komende jaren de instroomcijfer wel gaan toenemen. Zij bevestigt dat die cijfers nu schommelen. Juist als het gaat om de hogere salarisschalen denkt zij dat er meer factoren meespelen: dat mensen de mogelijkheid krijgen op te klimmen binnen de organisatie, en dat mensen een bepaalde opleiding hebben genoten. Door heel Nederland is te zien dat mensen met een migratie-achtergrond steeds hoger opgeleid worden. Dat soort zaken zijn belangrijk om ook in een hogere salarisschaal terecht te komen. Zij hoopt en gaat er ook vanuit dat die ontwikkeling zich doorvertaalt in de eigen gemeente. Wanneer dat niet het geval zal zijn, moet actie worden ondernomen. Zij vervolgt haar inbreng.
Tot slot wil ze nog één ding meegeven. De barometer culturele diversiteit is speciaal gemaakt om culturele diversiteit in beeld te brengen. Diversiteit is veel breder dan alleen de achtergrond. Diversiteit komt ook terug in geslacht, in leeftijd, geaardheid, persoonlijkheid. Zij pleit ervoor dat het bestuur zich niet blind staart op de cijfers. Zij vraagt de wethouder hoe zij dit ziet. Hoe worden die andere vormen van diversiteit in de organisatie geborgd?

De heer Nagtegaal (PVV) heeft een positieve boodschap. Hij deelt mee dat zijn bijdrage gehoord cynisch. Hij heeft een kaartje waarop de verschillende groepen in de gemeente Utrecht staan: 77% Nederlands, 14% niet-wester en 9 % westerse migratie. Over heel Nederland staan ongeveer dezelfde cijfers.
Hij complimenteert en feliciteert de wethouder met de perfecte afspiegeling van de Nederlandse samenleving in het personeelsbestand. Hij biedt de wethouder een bloemetje aan. Hij adviseert de wethouder te stoppen met haar portefeuille.
De heer Sungur (DENK) doet het een groot genoegen dat de PVV kennelijk een aanjager is van diversiteit. Hij beschouwt dat als een vooruitgang voor de heer Nagtegaal en zijn fractie.
De heer Nagtegaal (PVV) brengt zijn inleiding van zijn bijdrage onder de aandacht. Het is aan de heer Sungur hoe zijn bijdrage te interpreteren.

Mevrouw Admiraal (ChristenUnie) heeft begrepen dat de barometer nog niet de gewenste cijfers laat zien. De wethouder heeft in haar brief nog geen verdere acties of consequenties verbonden omdat over een aantal maanden de voortgangsrapportage zal verschijnen. Zij vraagt de wethouder desalniettemin of nu al enige actie te verbinden is aan de barometer.
Daarnaast kon zij lezen dat het moeilijk is om diversiteit te waarborgen vanaf schaal 10. Zij vraagt of er concrete elementen inzitten die worden uitgevoerd zodat niet gewacht hoeft te worden tot de voortgangsrapportage. Wat doet de wethouder om de diversiteit wel te waarborgen?

De voorzitter constateert dat alle fracties hun inbreng hebben geleverd. Hij verneemt desgevraagd van de wethouder dat zij direct met antwoorden zal beginnen.

De beantwoording
Wethouder Voortman zet in de richting van de heer Nagtegaal uiteen dat het personeelsbestand nog geen afspiegeling is van de samenstelling van de stad. Zij is nog niet van plan om te stoppen met deze portefeuille. Wanneer het afscheidsbloemen zijn, stelt zij voor ze te overhandigen aan een ander. Wanneer de bloemen bedoeld zijn als aanmoediging om door te gaan, zal zij haar adres doorsturen zodat ze bezorgd kunnen worden op haar thuisadres.
De heer Nagtegaal (PVV) licht toe de bloemen te overhandigen als felicitatie voor het werk van de wethouder op dit vlak. Hij zal afspraken maken met het secretariaat van de wethouder.
Wethouder Voortman verwacht dat het dan helemaal goed gaat komen. Zij kiest ervoor de bloemen te zien als een aansporing om door te gaan.
Richting mevrouw Van Mil van Student & Starter informeert zij de commissie dat medewerkers in het licht van de optout geïnformeerd zijn via intranet over de barometer. Een e-mail adres met vragen daarover is duidelijk gecommuniceerd. Er zijn bij het college geen verzoeken voor optout ontvangen. Op die manier is het gedaan. Verschillende mensen vroegen duiding van het college. Toen het college de resultaten ontving van de monitor waren er twee smaken: ofwel dit meteen door te sturen naar de raad zonder paraat te hebben wat allemaal te doen, ofwel eerst te gaan kijken naar aanvullende acties en het onderzoek door te sturen naar de raad samen met die aanvullende acties. Zij heeft gekozen voor de eerste route. Het voordeel van die route is dat ze mee kan nemen wat de raad ervan vindt. Zij vertrouwde erop dat de commissie de monitor zou agenderen en daarbij suggesties zou meegeven. Om die reden zijn er nog geen aanvullende acties toegevoegd.
Zij zal eerst ingaan op de cijfermatige kant van de zaak; hoe zij die ziet. Daarna zal zij ingaan op wat de gemeente allemaal al doet en wat zij zich voorneemt te gaan doen. Daarover ging het grootste deel van de vragen.
Kijkend naar de resultaten is te zien dat in de totale organisatie 14% van de medewerkers een niet-westerse migratie-achtergrond hebben. In de stad wanneer het gaat om de werkelijke beroepsbevolking, is dat 19%. Zij refereert aan de inbreng van de heer Sungur. Daar zitten mensen bij die behoren tot de beroepsbevolking maar die niet werkend zijn. Ook die mensen zou zij graag een kans willen geven voor zover zij kunnen werken. Anders zou zijn wanneer gestreefd werd naar het percentage van 30%. Dat is het percentage van de totale bevolking van de stad. Daarbij zitten ook kinderen of mensen die gepensioneerd zijn.
Zij vond zelf het verschil tussen de organisatie-onderdelen het meest interessant. VTH en Werk & Inkomen hebben hoge percentages. Bij Werk & Inkomen 30%. Zij is daarmee blij. Dat betekent dat mensen die te maken hebben met de dienstverlening van Werk & Inkomen een goede afspiegeling meemaken. Aan de andere kant zijn lage percentages te zien bij Ruimte of bij een gedeelte van de bedrijfsvoering. Zij vond dat interessant om te zien. Dat zou kunnen betekenen dat op bepaalde organisatie-onderdelen meer inzet moet komen dan op andere. Het tweede deel betreft de hogere schalen met een lagere culturele diversiteit. In grote lijnen is te zien dat er werk aan de winkel is.
De heer Sungur (DENK) vraagt of de wethouder hem kan vertellen waar het verschil vandaan komt. Heeft de wethouder daarbij een bepaald beeld?
Wethouder Voortman antwoordt dat zij zich kan voorstellen dat het te maken heeft met het aantal mensen met een relevante opleiding voor uitvoering. Kijkend naar

Ruimte (een ontwikkelorganisatie) ziet zij in dat dat vooral beleidsfuncties zijn en dat daarin de verklaring zit.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vindt dit wel iets om verder te gaan uitzoeken. Met die kennis is het mogelijk de inspanningen te richten.
Wethouder Voortman bevestigt dat zij dit interessant vindt. Zij begrijpt dat harder gewerkt moet worden bij bepaalde organisatie-onderdelen.
Zij was gebleven bij de vergelijkbaarheid. Het zit eerst bij de beroepsniveaus. Het college heeft per schaal gekeken. Het beroepsniveau 4 is het hoogste niveau. Daarin een vergelijking makend qua functies is dat globaal vergelijkbaar met functies van schaal 9. Beroepsniveau 4 is alles van schaal 9 en hoger. Dat is grofmazig. In de middelhoge schalen is schaal 9 17%. Dan zit de gemeente daar hoger dan de 13% van de stad. Maar de hoogste schalen geven 3% te zien en dat is weer een stuk lager. De vergelijking met hoe dit in de stad zit, is daarbij niet goed te maken. Niet is te zien hoeveel procent van de werkzame beroepsbevolking met een niet-westerse achtergrond in functies zitten die vergelijkbaar zijn met de gemeentelijke hoogste schalen. Dat maakt de cijfers moeilijk vergelijkbaar.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vindt de vergelijking nogal rationeel. Wat wil de wethouder zeggen tegen mensen met een niet-westerse migratie-achtergrond? Zij mist een oordeel over de 3% in de hogere schalen. Die ambitie kan voor een wethouder in een G4 stad niet de bedoeling zijn.
Wethouder Voortman vraagt de kans haar punt af te maken. Zij bevestigt dat die 3% te laag is. Dat is de reden waarom zij aangaf dat hier werk aan de winkel is en dat hierop ook aanvullende acties vereist zijn. Daar vinden mevrouw Raaijmakers en zij elkaar. Zij heeft het probleem van de vergelijkbaarheid willen aangeven. Daarbij dient ermee rekening gehouden te worden dat er sprake is van arbeidsmarktdiscriminatie. Dat is een van de onderwerpen waarvan het college een groot punt maakt in de Anti DiscriminatieAgenda: hoe dat te bestrijden, zowel als werkgever maar ook als overheid. Zij vervolgt haar beantwoording met de andere onderwerpen die aan de orde zijn gesteld.
Kijkend naar het actieplan Diversiteit en Inclusie is te zien dat aan verschillende pijlers wordt gewerkt aan een diverser medewerkersbestand. Daarbij zet het college in op positieve energie op dit onderwerp. De barometer culturele diversiteit wil het college gebruiken om met directies en de IRM-mers het gesprek aan te gaan over hoe meer diversiteit te verkijgen in de hogere schalen. Zij zal daarover terugkomen bij de commissie in Q3. Zij noemt in dit verband de voortgangsrapportage.
Over de acties die het college momenteel al uitvoert als het gaat om het diverser maken van de organisatie, zet de wethouder uiteen dat het college bij specifieke functies in de ambtelijke top wervingsbureaus gebruikt. Bij de aanbesteding van deze bureaus wordt de ervaring bij de diverse doelgroepen als belangrijkst selectiecriterium meegewogen. De fractie van DENK deed die suggestie. De wethouder benadrukt dat het college dit al doet en dat het college dit zal blijven doen.
Het college heeft ook verschillende dialoogsessies georganiseerd over onbewuste vooroordelen en hoe die van invloed kunnen zijn in een dergelijke selectieprocedure. Bovendien houdt het college zijn selectieprocedure tegen het licht. Het college doet mee met een pilot over nudging bij het ministerie van Sociale Zaken, in samenwerking met TNO. Daarbij gaat het er ook om, onbewuste vooroordelen uit de selectieprocedure te halen door alle sollicitanten per vacature dezelfde vraag te stellen in dezelfde structuur.

Verschillende fracties vroegen naar het principe van een voorkeursbehandeling bij gelijke geschiktheid. De wethouder zet uiteen dat dat in de praktijk moeilijk te hanteren is. Dat komt vooral omdat het beoordelen van gelijke geschiktheid heel moeilijk is. Wanneer is sprake van gelijke geschiktheid? Zij las in een onderzoek van Movisie, gepubliceerd in TROUW dat het dan belangrijk is iets te doen aan onbewuste patronen.
De heer Sungur (DENK) adviseert de wethouder haar collega te raadplegen in Amsterdam. Ook bij de gemeente wordt gewerkt met een score, waarbij te concluderen is dat twee kandidaten even geschikt zijn wanneer ze op hetzelfde puntenaantal uitkomen. Hij is ook bekend met procedures aan de hand van een langer sollicitatie traject waarbij de kandidaat langs een psycholoog gaat waarbij ook daarna twee of meer mensen geschikt worden bevonden voor één functie. Ook dat vindt plaats bij de gemeente Utrecht. Die gelijke geschiktheid is niet ondenkbaar.
Wethouder Voortman antwoordt zojuist al te hebben aangegeven dat alle sollicitanten per vacature dezelfde vragen krijgen in dezelfde structuur zodat echt een objectief beeld ontstaat en dat onbewuste patronen daardoor geen ruimte krijgen. Wanneer alles objectief bekeken wordt en tot precies dezelfde score gekomen wordt, zou zij zich kunnen voorstellen de kandidaat te kiezen met een niet-westerse migratieachtergrond.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) merkt op dat in Amsterdam vorig jaar dit plan is ingezet. Nu het bestuur feitengedreven bezig is, vraagt haar fractie zich af of de wethouder inzicht heeft in hoe dat in Amsterdam een jaar verder is verlopen. Heeft het instrument effect gehad?
Wethouder Voortman dankt mevrouw Deldjou Fard voor deze tip en zal daarover contact opnemen met haar collega in Amsterdam om van haar de resultaten te vernemen. Dan is dat ook mee te nemen.
Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat de wethouder zojuist zei dat bij gelijke geschiktheid voorrang te geven is aan mensen met een niet-westerse migratie achtergrond. Die zijn ook nog ondervertegenwoordigd in de gemeentelijke organisatie.
Wethouder Voortman merkt dat haar focus meer ligt op mensen met een niet-westerse migratie-achtergrond. Niet alleen moet gekeken worden naar dit aspect van diversiteit maar ook naar andere aspecten, zoals leeftijd, LHBTI. Het is de bedoeling om in alle opzichten de afspiegeling te zijn van de stad.
De voorzitter attendeert de wethouder en de commissie op de resterende tijd voor de behandeling van dit agendapunt. Hij vraagt de commissie kort te zijn in interrupties.
De heer Sungur (DENK) vraagt de toezegging van zojuist concreet te maken. Bovendien wil hij graag weten hoe Amsterdam dit doet bij gelijke geschiktheid.
Wethouder Voortman licht toe dat zij heeft toegezegd dat zij zich zal informeren in Amsterdam over de voortgang en over de resultaten. Zij zal de resultaten eerst afwachten van het pilot nudging. Zij verwacht de resultaten in Q3 te hebben. Zij zal dat meenemen in de voortgangsrapportage.
De heer Sungur (DENK) vindt dit heel urgent en vindt Q3 dan wel erg ver weg. Hij denkt dit voor de zomer nog te kunnen regelen.
De voorzitter merkt op dat het derde kwartaal over anderhalve maand begint.
Wethouder Voortman bevestigt dat Q3 al op korte termijn begint. Zij vindt het logischer in één informatiedrager alle zaken richting de raad te sturen. Zij houdt vast aan Q3. Zij zal haar best doen dit zo spoedig mogelijk in Q3 af te handelen.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) had ook een update gevraagd van het actieplan op dit punt. Zij vraagt of dat ook mee komt in de toegezegde brief.
Zij ziet steeds in commissiedebatten dat er concrete suggesties gedaan worden, en dat die dan worden meegenomen, of dat het college er naar gaat kijken. Het bestuur voert hier het debat om na te gaan wat het bestuur wil en om concrete doelen vast te stellen. Zij wil dan niet steeds een half jaar verschuiven. Zij brengt in herinnering dat afgelopen zomer al gesproken is over het voorkeursbeleid in de commissie en in de raad.
Wethouder Voortman licht toe een vraag te hebben gekregen vanuit de raad om contact op te nemen met de gemeente Amsterdam. Dat zegt zij toe. Dan zou het vreemd zijn wanneer zij zou zeggen het te gaan doen, terwijl ze nog geen contact heeft gehad met de gemeente Amsterdam.
De voorzitter staat niet toe dat hierover het debat opnieuw gevoerd wordt.
Wethouder Voortman zal in de voortgangsbrief in Q3 de opvolging meenemen en de aanvullende acties aangeven. In die zin kan zij tegemoet komen aan de vraag van mevrouw Raaijmakers in Q3 aanvullende acties te presenteren naar aanleiding van de barometer Culturele Diversiteit. Ze noemt in dit verband culturele diversiteit bij strategische personeelsplanningen, meer inzet van gespecialiseerde complexe wervings- en selectiebureaus. Ze neemt zich voor terug te komen bij de commissie over tal van andere suggesties die gedaan zijn.
De heer Sungur deed de suggestie personeel in cijfers online te zetten. De wethouder vindt dat een goede suggestie. Zij verwacht dat dat geen probleem is. Zij zal nog moeten checken of dit privacy technisch goed mogelijk is.
De heer Sungur vroeg ook naar deelnemingen. Het college deelt graag zijn kennis en ervaringen over effectief diversiteitsbeleid. Het college doet dat nu al actief naar andere gemeenten. In de stad en bij deelneming deelt het college zijn kennis via de Anti DiscriminatieAgenda en alle gerelateerde activiteiten. Het college doet dit ook al in de cultuursector.
De heer Sungur vroeg ook naar de oprichting van een personeelsnetwerk voor mensen met een niet-westerse migratie achtergrond. De wethouder stelt als voorwaarde dat daaraan behoefte moet zijn vanuit de medewerkers; dan ondersteunt het college dat graag. Dat gebeurt al bij bijvoorbeeld U-pride (LHBTI-ambtenaren) of met Jongeambtenaren Utrecht. (JAU) Dit moet vanuit de mensen zelf komen.
De fractie van GroenLinks vroeg naar een medewerkersonderzoek en hoe het zit met die vraag. Dat medewerkers-onderzoek is vooral scherper gemaakt ten opzichte van de raadsbrief in overleg met het onderzoeksbureau van het medewerkersonderzoek.
Mevrouw Deldjou Fard vroeg ook aandacht voor de 35plus groep van mensen met een niet-westerse migratie-achtergrond. De wethouder antwoordt bevestigend. Zij noemt onder andere het mentorprogramma voor medewerkers met een niet-westerse achtergrond om door te stromen naar hogere schalen.
Mevrouw Deldjou Fard vroeg ook naar vertegenwoordiging van vrouwen met een niet-westerse achtergrond. Het college heeft daarin nu geen inzicht. Zij vindt het goed daarvoor aandacht te hebben. Ook dit zal een punt van aandacht zijn bij strategische personeelsplanningen.
Mevrouw Deldjou Fard sprak ook over cijfermatige onderbouwing in de context van het streven van het bestuur in dit verband. De wethouder wil daar zorgvuldig naar kijken in overleg met haar directie. Zij komt hierover terug in haar brief in het derde kwartaal. Zij wil er welwillend naar kijken: het gaat om streefcijfers waarmee het college iets kan.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vraagt of dit een toezegging is en komt de wethouder dan in het derde kwartaal hierover terug bij de commissie, of komt dan pas…
Wethouder Voortman licht toe dat de toezegging is dat zij er zeer welwillend naar kijkt. Zij voelt behoefte aan grip hierop. Zij wil dit goed afstemmen met de organisatie. De heer Saiah vroeg inzicht in uitstroom van medewerkers met een migratieachtergrond. Op dit moment heeft het college daarin geen inzicht omdat het college geen inzicht heeft in de culturele achtergrond van medewerkers. In het actieplan Diversiteit en Inclusie is het behoud van medewerkers een belangrijke pijler. Het is goed om te kijken naar de acties die daarin staan, wat in gang gezet is en de resultaten daarvan. Mevrouw Meerding sprak over een jongerendoelgroep in verband met de doorstroming. De wethouder bevestigt dat die belangrijk is. Het is goed om in de personeelsplanning te kijken naar de samenstelling per organisatieonderdeel. Ook hier noemt de wethouder het mentortraject.
De heer Van Steeg vroeg naar de acties die nu al of niet werken. Het college volgt hierbij de ontwikkelingen in de literatuur en in onderzoek en trekt daarin samen op met andere organisaties, bijvoorbeeld met Movisie en Diversiteit in Bedrijf. Diversiteitsbeleid is ook echt een kwestie van lange adem. Het gaat altijd om een combinatie van verschillende acties. De barometer ziet de wethouder als een nulmeting om kwantitatief inzicht te krijgen in de culturele diversiteit. In de afgelopen jaren is intern onderzoek gedaan.

Gemiste vragen
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) merkt op dat de wethouder aangeeft aan de slag te gaan met de doelstelling meer vrouwen aan te trekken met een migratieachtergrond. Zij vraagt of de wethouder bereid is de raad te informeren over de cijfers.

Mevrouw Meerding (VVD) had een vraag gesteld over een breder begrip van diversiteit. De wethouder zei het daarmee eens te zijn en dat daar ook naar gekeken wordt. Zij is benieuwd te vernemen hoe er naar gekeken wordt. Hoe worden de andere vormen concreet in het beleid meegenomen?

De beantwoording
Wethouder Voortman houdt geen cijfers bij van vrouwen met een migratieachtergrond. Een migratieachtergrond kan niet geregistreerd worden. Het college kan wel concrete aandacht hieraan schenken.
Het bredere begrip van diversiteit; de wethouder stelt in het eerste kwartaal van 2021 een update van het actieplan Diversiteit en Inclusie in het vooruitzicht met nieuwe aanvullende acties en met welke zaken gestopt moet worden. In de raad is daarvoor expliciet aandacht. De wethouder deelt die aandacht ten zeerste voor mensen met een culturele achtergrond. Dat is de reden om het deel daarover nu al naar voren te halen. Dat zal besproken worden in het derde kwartaal van 2021.

Interrupties
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat bij de start van het programma gesproken is over de wens het smart te hebben. Destijds is gezegd dat daarvoor de cijfers nodig waren. Nu liggen die cijfers voor. Dan snapt zij niet dat er opnieuw een discussie gevoerd moet worden over wel of geen streefcijfers.

Zij noemt twee voorbeelden uit het actieplan om specifiek culturele diversiteit aan de top te bevorderen; dat waren diverse selectiecommissies en een mentorprogramma. Zij heeft begrepen uit de laatste updatebrief dat dit nog steeds niet goed van de grond komt. Zij mist hierin de urgentie. Zij voelde die urgentie vandaag ook niet.
Wethouder Voortman betreurt het dat mevrouw Raaijmakers dit meent te horen. Zij bevestigt bezig te zijn met het mentorprogramma. Coronatijd maakt het ook moeilijker. Hieraan werkt het college heel hard. Het college blijft dat ook doen.
Als het gaat om mensen met een beperking heeft het stadsbestuur te maken met een andere situatie; daar heeft het stadsbestuur te maken met een banenafspraak, met een doelgroepenregister, dat het wettelijk anders in elkaar zit dan als het gaat om mensen met een migratie-achtergrond. De gemeentelijke organisatie heeft daarmee wel te maken. Zij zou niet willen doen alsof het één belangrijker is dan het ander.

De heer Sungur (DENK) sluit zich van harte aan bij de woorden van mevrouw Raaijmakers. Het moet zijns inziens niet moeilijk zijn te werken met streefcijfers met de ambitie van de gemeente.
De wethouder gaf aan dat de behoefte aan een personeelsnetwerk er eerst moet zijn. Zijns inziens is het mogelijk die behoefte aan te wakkeren. Dat is ook wat hij bedoelde in zijn bijdrage: het moet gedragen worden door anderen. De gemeente kan wel de behoefte inventariseren. Hij vraagt of de wethouder dat wil toezeggen.

Zijn tweede punt gaat over deelnemingen. De wethouder zei daarover kennis te gaan delen. Hij wil juist dat het college zijn invloed in formele zin gebruikt om het beleid bij deelnemers te beïnvloeden om diversiteit daar te bevorderen. Hij vraagt of de wethouder dat wil toezeggen.
Wethouder Voortman denkt dat het bestuur beter eerst kan stimuleren door te laten zien wat het college zelf doet dan voor te schrijven, zeker wanneer het college van mening is zelf ook nog stappen te zetten te hebben. Wanneer het idee zou bestaan klaar te zijn, vindt de wethouder dat het anders zou zijn. De wethouder vindt niet dat het bestuur klaar is. De wethouder vindt dat het stadsbestuur zelf ook meer moet doen. In deze fase vindt zij het logischer om te delen wat het college doet.
De wethouder zoekt naar wat de heer Sungur op het oog heeft met het Personeelsnetwerk; wil de heer Sungur dat het college dit gaat aanwakkeren? De wethouder denkt dat haar medewerkers mondig genoeg zijn om aan te geven dat ze dit willen. Wanneer medewerkers dit willen, zal het college daarbij helpen en ze daarin steunen.

De voorzitter dankt de wethouder voor haar beantwoording. Hij concludeert dat hiermee het debat is af te ronden en recapituleert de gedane toezegging:

Toezegging
De wethouder zal
- contact opnemen met de gemeente Amsterdam en komt hierop terug in de voortgangsrapportage diversiteit en inclusie in Q3. Ook rapporteert de wethouder hierin welke aanvullende acties n.a.v de barometer worden gedaan en wat er mogelijk is mbt streefcijfers.

De voorzitter besluit het debat hiermee en schorst de vergadering voor een paar minuten.

6. Noodsteun voor de culturele sector

Beleidsveld: Cultuur - wethouder Klein
Geagendeerd door E. Bijsterbosch (D66), H. Assen (PvdA), M. Deldjou Fard (GroenLinks)
De fracties van D66, PvdA en GL willen graag met andere fracties en de wethouder in gesprek over de noodsteunmaatregelen voor de culturele sector enerzijds en perspectief voor de sector anderzijds.

- Niet alle culturele instellingen die noodsteun hebben ontvangen gaan op dezelfde manier met annuleringen en uitbetalingen om ten opzichte van kunstenaars en artiesten. Zo komt niet overal de noodsteun terecht waar het voor bedoeld is: voor makers en activiteiten. De fracties zouden graag zien dat de wethouder bij volgende ronde(s) noodsteun het aspect van fair practice steviger verankert.
- De fracties van D66, PvdA en GL willen dat culturele ondernemers die bijdragen aan verschillende ambities van de gemeente Utrecht (zoals: het werkplan huisvesting creatieve sector, UNESCO City of Literature of 'kracht van de nacht') ook in aanmerking komen voor steun, ook al zijn zij ongesubsidieerd.
- Scholen mochten een extra aanvraag indienen voor cultuureducatie voor 2021, van het bedrag dat zij in 2020 niet konden besteden. De fracties willen weten wat de wethouder bereid is om te doen om ervoor te zorgen dat scholen dit geld in 2021 wél aan cultuur kunnen besteden, zeker aangezien het voortgezet onderwijs de aankomende tijd ook gebruik gaat maken van ruimtes van onder andere culturele instellingen. De fractie van D66 ziet dit als een kans voor een extra impuls aan cultuuronderwijs.
- In de overgenomen M431/2020 werd onder andere opgeroepen tot het faciliteren van evenementen en festivals met sneltesten, de fracties willen duidelijkheid van het college over hoe het college dit concreet wil invullen.

6.1 M209/2020 Geen stad zonder kunst, geen culturele top zonder keten
6.2 M431/2020 Perspectief en experimenteerruimte voort cultuur en festivals
6.3 SV36/2021 Noodsteun voor cultuur met winstoogmerk
6.4 Raadsbrief tijdelijk extra ruimte voor scholen
6.5 Raadsbrief rapport nulmeting Fair practice code cultuurnota
6.6 Raadsbrief en update gevolgen en aanpak coronavirus in Utrecht
6.7 VNG Gids gemeentelijke coronasteun
6.8 MV1 vragenuur 11 maart 2021 over zonder coronasteun geen broedplaats voor de makers

***De voorzitter**, mevrouw Kleinrensink, licht dit bespreekpunt toe en haalt daarbij de annotatie bij de agenda aan (zie boven). De bespreking vindt plaats in één termijn.*

De commissie

Mevrouw Bijsterbosch (D66) haalt de aankondiging van de wethouder aan van een megapakket voor cultuur. Haar fractie is daarover enthousiast. Zij vindt het fijn te zien dat er geen nauwe definitie is gemaakt voor cultuur en dat de cultuur niet beperkt is tot de gesubsidieerde cultuur.
Zij stelt dat steun voor makers niet moet leiden tot onbetaalde arbeid. De pandemie duurt nu ruim een jaar. Verschillende fondsen tuigden potjes op voor makers. Zij vindt dat zeer te waarderen. Tegelijkertijd hoort zij om zich heen dat deze potjes zwaar overvraagd worden met daarbij uitgebreide aanvragen. Zij vindt het zuur wanneer dan aanvragers een afwijzing krijgen zonder onderbouwing. Haar oproep zou zijn de aanvraag voor de steunpotjes in Utrecht simpel en laagdrempelig te maken. Ze wil graag weten hoe de wethouder dat ziet en welke mogelijkheden zij ziet. Zij krijgt graag een reactie.
Zij adviseert het college een extra zetje te geven aan cultuureducatie. Vorig jaar vroeg haar fractie daarvoor ook aandacht. Het lijkt haar dat het ook in 2021 een uitdaging is om het geld daadwerkelijk uit te geven. Wat is de wethouder bereid te doen om de scholen te enthousiasmeren, te helpen en te ontzorgen zodat scholen dit jaar wel een mooi cultureel programma kunnen neerzetten? Hoe ziet het college zijn eigen rol daarin ten opzichte van cultuur en school?

Zij noemt de locaties die deze maand een paar dagen opengaan als coronatestkroeg in combinatie met sneltesten: het Spoorwegmuseum, Tivoli-Vredenburg, de Helling, de Stadsschouwburg Utrecht, podium Hoge Woerd en Ekko. Zij spreekt de hoop uit dat dat het einde van de routekaart een stapje dichterbij brengt. Zij vraagt zich af hoe handig het is dat de dichtstbijzijnde teststraat voor deze proef in Maarssen ligt. Ziet de wethouder mogelijkheden dit ook in Utrecht te regelen?

Mevrouw Assen (PvdA) vindt dat in alle gevallen fair practice de basis moet zijn. Gebleken is dat het soms niet loont om te wachten op Den Haag. Zij pleit ervoor te handelen om tot een standaard eerlijke beloning te komen in de culturele sector. Dit staat onder druk, en wellicht nog meer vanwege corona. Hoe maakt de wethouder daarvan werk gedurende nu meer dan een jaar?
Zij vraagt hoe de wethouder de groep die afhankelijk is van steun, tegemoet komt. Het gaat wat haar betreft om het doel: de sector en de mensen daarbinnen op de been te houden.
Met betrekking tot cultuureducatie heeft de PvdA alle begrip voor scholen waar het in het afgelopen jaar minder goed lukte cultuuronderwijs aan te bieden. Het spreekt voor zich: naar musea gaan, fysiek muziekonderwijs. Vaak ging dat niet door. Kinderen zijn daarvan de dupe, zeker de kinderen die afhankelijk zijn van school om met cultuur in aanraking te komen. Zij refereert aan en sluit zich aan bij de inbreng van mevrouw Bijsterbosch als het gaat om het budget. Zij wil heel graag dat de wethouder kan toezeggen dat zij de scholen hierin tegemoet komt.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) noemt de coronacrisis een mokerslag voor de culturele sector. De culturele sector is een van de hardst geraakte sectoren met een infrastructuur die veelal tot op het bot is geraakt. De inkomsten van de makers en freelancers zijn flink ingekrompen. De landelijke noodsteun was niet altijd toereikend en bleek vooral terecht te komen bij de grotere instellingen. Zij vindt het mooi nieuws dat Utrecht zich juist inzet om niet alleen de grote instellingen te steunen maar ook de kleinere spelers en makers. De gemeente Utrecht zet niet alleen in op herstel maar ook op innovatie.
Zij complimenteert het college met het gehoor geven aan vragen en moties opgesteld door verschillende partijen. Zij refereert aan de schriftelijke vragen van GroenLinks ingediend samen met de partijen in deze raad die leidden tot aangepaste voorwaarden bij projectsubsidie. Zij leest met plezier dat dit opnieuw een spin-off krijgt. Zij ziet wel een knelpunt: onafhankelijke makers en kleinere spelers hebben in tegenstelling tot grotere instellingen geen marketingmogelijkheden. Haar fractie ziet nu te vaak dat mooie waardevolle culturele projecten in de buurten ongezien blijven. In de motie Geen stad zonder Kunst, geen Culturele top zonder Keten wordt gevraagd bij Utrecht Marketing onder de aandacht te brengen dat ongesubsidieerde podia meer promotie kunnen gebruiken in coronatijd. Zij vraagt de onafhankelijke makers daarbij niet te vergeten. Er is ook publiek nodig. Bewoners betrekken, gaat niet vanzelf en vooral niet in deze tijden.
Zij leest in de stukken dat er een grootschalige regionale marketingcampagne gaat lopen via Utrecht Marketing. Het lijkt haar goed om daarbij ook de makers en kleinere spelers goed te betrekken. Zij krijgt daarop graag een toezegging.
Ten tweede verneemt zij graag hoe de wethouder denkt dit knelpunt te tackelen: hoe kunnen de projecten van onafhankelijke makers in buurten de nodige exposure

krijgen zodat bewoners weten wat er in hun eigen buurt speelt. Zij krijgt graag de reactie van de wethouder.
Wat betreft steun aan makers vindt zij goed om te horen dat de gemeente opdrachten gaat uitgeven aan Utrechtse kunstenaars en initiatieven, daarbij worden muurschilderingen genoemd. GroenLinks is daarvan een groot voorstander. GroenLinks vraagt wel een goede representatie te bewaken in de keuze van de makers. Ervoor te zorgen dat vrouwelijke kunstenaars en mensen met een biculturele achtergrond niet achterblijven en ook opdrachten krijgen. Op welke wijze wil de wethouder daaraan gehoor geven?
Voor wat betreft een eerlijke beloning van werkenden in de culturele sector, sluit zij zich van harte aan bij de desbetreffende inbreng van de PvdA.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) vraagt of de fractie van GroenLinks daadwerkelijk signalen heeft dat vrouwelijke kunstenaars zwaarder getroffen zijn door de coronacrisis dan mannelijke kunstenaars als het gaat om de opdrachten.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) heeft dit in zijn algemeenheid gesteld. Het gaat haar niet specifiek over de coronatijd. Het gaat erom dat er op dit moment te weinig balans is. Het is wel van belang dat de groepen in het midden vertegenwoordigd zijn aan de top van deze sector. Zij pleit ervoor die groep een zetje te geven. Zij vervolgt haar inbreng.
Zij kent de wethouder als een geweldige vrouwelijke leider. Zij doet de goede dingen voor de stad Utrecht. Vandaag heeft zij toch ook klachten. Het gaat om mondelinge vragen van GroenLinks van 11 maart: Zonder Broedplaatsen geen Werkplek voor de Makers. De Nijverheid trok recentelijk aan de bel. Dat bracht een grotere vraag naar boven: hoe gaat het in deze crisis met de broedplaatsen? GroenLinks wilde graag dat het college mogelijkheden zou benutten om broedplaatsen die in nood verkeren de helpende hand te bieden. Meer partijen deden mee aan deze tafel. Zij vraagt of het college op de hoogte is van de situatie waarin De Nijverheid momenteel verkeert. Kan de gemeente voor De Nijverheid in de bres springen? Zij vond de beantwoording vaag. Zij hoorde vooral dat die organisatie geen hulp nodig zou hebben. Dat verbaasde haar fractie omdat zij zelf op bezoek was geweest. Haar fractie heeft gehoord dat er echt nood aan de man is. De Nijverheid heeft op 19 maart bevestigd steun nodig te hebben en ook steun te hebben gekregen. Zij vindt het fantastisch dat deze broedplaats steun krijgt. Als het gaat om het proces begrijpt zij niet wanneer de raad op 11 maart “nee” hoort, waarom op 19 maart iets anders wordt besloten en gehoor wordt gegeven aan de vragen die de commissie stelde. Zij vindt het vreemd dat hierover geen brief naar de raad is gestuurd. Ze krijgt graag de reflectie van de wethouder.

De niet-agenderende fracties
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) merkt op dat een deel van haar vragen is vervallen vanwege de brief van het college over het herstel.
Zij sluit zich aan bij de oproep voor noodsteun.
In het afgelopen jaar is onderzoek uitgevoerd naar de sociaal culturele waarde van de clubcultuur. Het belang is voor haar duidelijk en toch wordt dit maar even genoemd. Zij vraagt wat culturele programmering precies inhoudt. Zij vraagt naar de definities die de wethouder hanteert. Zij vraagt of de wethouder kans ziet om die breder te trekken, mochten clubs buiten de boot vallen omdat ze niet kunnen voldoen aan de definitie.

Een eerdere brief gaat over de tweejarige subsidieregeling en dat het Nachtleven die regeling niet goed weet te vinden. Zij vraagt of de wethouder kan zeggen wat ze daaraan doet om ervoor te zorgen dat het Nachtleven de noodsteun en het herstelpakket wel weet te vinden. Zij wil graag voorkomen dat het Nachtleven ook daar buiten de boot valt.
Haar fractie pleit ervoor integraal te kijken naar de steun die nodig is: meer ruimte voor culturele festivals, meer plek, meer broedplaats. Hoe kijkt de wethouder daar naar? Zij ondersteunt oproep van GroenLinks.

Mevrouw Verlinden (VVD) dankt de wethouder voor de raadsbrief van vorige week. De VVD is blij te zien dat de individuele culturele makers ook aanspraak kunnen maken op steun. Ook bij haar fractie zijn veel vragen beantwoord door de raadsbrief behalve de vraag over het Spoorwegmuseum. Zij vraagt of de wethouder kan toelichten of het Spoorwegmuseum aanspraak kan maken op het steunpakket en zo niet of er andere trajecten lopen waarbij zij wel aanspraak kunnen maken.

Mevrouw Admiraal (ChristenUnie) vindt het herstel- en innovatiebudget een goede invulling voor de steun en voor het behoud van de Utrechtse culturele sector. De investeringen in jonge makers, in innovatie en de brede steun voor de makers vindt zij in het algemeen mooie en goede uitgangspunten voor dit pakket. Dit voorstel krijgt alle steun van haar fractie. Haar fractie wenst de wethouder veel wijsheid bij de verdere uitvoering van dit pakket.
Zij sluit zich graag aan bij de vragen die gesteld zijn over cultuureducatie op scholen.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) dankt de wethouder voor de raadsbrief van vorige week. Zij pleit ervoor de aanvragen laagdrempeliger te maken. Zij sluit zich aan bij de inbreng over cultuureducatie.
GroenLinks gaf aan dat het bij het pakket niet alleen om het herstel gaat maar ook om innovatie. Ook de ChristenUnie had hierover inbreng.
Waar het dan gaat over innovatie stipt zij het onderwerp duurzaamheid aan. Zij vraagt de wethouder of in dit pakket ruimte is voor een extra impuls voor de duurzame evenementen.

De heer Van Steeg (CDA) benadrukt dat de culturele sector belangrijk is voor het bieden van nieuw perspectief en om mensen bij elkaar te brengen: hoe is het mogelijk ontmoetingsplaatsen te creëren met de maatregelen tegen de coronacrisis. Hij vraagt hierop de reactie van de wethouder.
Zijn fractie vindt het belangrijk dat het geld niet alleen terechtkomt bij de grote spelers maar juist ook bij de amateurkunst en kunst in de buurt.
Hij vindt die brief er goed uitzien. Mevrouw Bijsterbosch sprak over de fieldlabs die gestart worden. Ook daar kan de culturele sector een belangrijke bijdrage leveren. Hij legt de vraag voor of extra initiatieven genomen kunnen worden, juist ook om mensen in de sector die iets verder afstaan van het culturele leven, mogelijkheden te geven. Hij krijgt graag daarop de reactie.
Innovatie is al een aantal keren genoemd. De heer Van Steeg steunt mevrouw Bijsterbosch van harte, juist om mensen gemakkelijk toegang te geven die minder vaak gebruik maken van subsidie. Hij spreekt in dit verband over innovatief ondernemerschap en nieuwe innovatieve culturele initiatieven. Dat gebeurt wel en dat staat in de brief. De vraag is wat de gemeente extra kan doen. Kan de gemeente een podium

bieden om ideeën uit te wisselen? Hij denkt aan ideeën op het gebied van toegankelijke huisvesting. Wat kan de gemeente meer doen dan alleen geld beschikbaar stellen?
De voorzitter schorst de vergadering en heropent die om 12.00 uur.

De beantwoording
Wethouder Klein dankt voor de inbreng en ook voor die in de eerdere maanden. Het college heeft daarvan goed gebruik kunnen maken bij het maken van dit pakket. Dit moest het college doen vanwege het tweede steunpakket van het Rijk. Dit is heel hard nodig en voor veel mensen precies datgene om verder te kunnen. Zij waarschuwt ervoor dat het leed nog niet geleden is.
De fractie van D66 vroeg aandacht voor een vereenvoudiging van de aanvraagprocedures voor de makers. Het college heeft die aanvraagprocedure zo laagdrempelig mogelijk ingericht. Het college heeft ook spreekuren. De wethouder denkt dat het helpt dat mensen vragen kunnen stellen.
D66 en de ChristenUnie, PvdA en de Partij voor de Dieren vroeg hoe de wethouder kan helpen scholen te stimuleren, te helpen en te ontzorgen in de context van dat leerlingen veel online les krijgen. Het college zorgt ervoor dat mensen van elkaar weten wat plaatsvindt en wat er verandert zodat niet steeds mensen het wiel opnieuw moeten uitvinden.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) vraagt de aandacht van de wethouder voor de balans tussen de zwaarte van de aanvraag en de al of niet gemotiveerde afwijzing. Bij heel veel andere fondsen zag zij dat daarin geen balans was. Zij vraagt ook naar hoe de nieuwe dingen in het pakket in verhouding staan tot het geheel.
Wethouder Klein begrijpt het punt. Het college heeft hiervoor aandacht. Wanneer mensen er niet voor in aanmerking komen zal toch ook gekeken moet worden naar hoe dat kan. De wethouder heeft de indruk dat het college dit goed georganiseerd heeft. Zij verneemt graag wanneer blijkt dat het in de praktijk anders verloopt. De wethouder geeft aan dat het college bovendien informatie geeft over de regelingen die er zijn en hoe aanspraak daarop te maken.
D66 stelde vragen over Cultuur en School. Dat is het coördinatiepunt voor de cultuureducatie voor alle scholen in Utrecht. De wethouder ziet er een enorme meerwaarde in dat dat coördinatiepunt van iedereen is. Leerlingen kunnen hun creatieve talenten ontdekken en verder ontwikkelen.
De fractie van D66 vroeg naar de sneltesten en de sneltestlocatie in Maarssen. De wethouder zet uiteen dat die locatie 300 meter over de gemeentegrens ligt. Er ligt een evenementenlocatie vlak naast. Het had erger gekund maar de wethouder heeft de opmerkingen gehoord met de vraag of die in Utrecht is te stationeren. Zij zal deze vraag meenemen naar het college. Wanneer het college daarover meer kan zeggen, zal het college dat doen in de reguliere coronabrieven.
De fractie van de PvdA heeft in het oordeel van de wethouder met reden aandacht gevraagd voor fair practice. Zij benadrukt dat het stadsbestuur daarmee voortdurend bezig zal moeten blijven. De wethouder kan zich voorstellen dat het goed is dit vanuit een nieuw kabinet een nieuwe impuls te geven.
Mevrouw Assen (PvdA) deelt de woorden van de wethouder. Zij nam er inmiddels kennis van dat in andere gemeenten onderzocht is wat het zou kosten wanneer alle partijen werk zouden maken van een eerlijke beloning. Dat bedrag is bij de volgende cultuurnota opgeplust door de gemeente. Dat is niet zomaar tijdens de wedstrijd te doen. Zij had daarvan graag eerder kennisgenomen. Zij vraagt of de wethouder kan

zeggen wat zij zelf hieraan denkt te kunnen doen, als het kabinet niet thuis zou geven.
Wethouder Klein licht aanvullend toe niet in een afwachtende houding te zitten. Zij benadrukt dat zij het moet stellen met het geld dat beschikbaar is. Vervolgstappen zullen dus besproken moeten worden in de raad. Het alternatief is beter belonen maar minder aanbod. Zij wil nu niet al te abrupte maatregelen nemen en blijft hierop aandacht houden.
De fractie van de PvdA vroeg naar de mogelijkheden voor niet gesubsidieerde makers en instellingen om subsidie aan te vragen. Het college heeft dat heel bewust gedaan. Dat was ook heel bewust de inzet vanuit het Rijk; te zien is dat de samenhang tussen wel en niet gesubsidieerde kunstenaars veel groter is dan een jaar of vijf geleden werd beseft en erkend. Het college wil in dit verband zo breed mogelijk communiceren. Vanaf de virusuitbraak heeft het college een nieuwsbrief gemaakt met partijen uit de sector.
De fractie van de PvdA stelde vragen over de cultuureducatie in de situatie waarin met minder leerlingen tegelijk iets te doen is. Daardoor kan de cultuureducatie duurder uitvallen. De wethouder vindt dat ingewikkeld. Zij heeft niet de oplossing door bijvoorbeeld het budget te verdubbelen. Wel wordt soms een online-combinatie gemaakt. De wethouder bevestigt dat dit een aandachtspunt is. In ieder geval de kennismaking en de verdere ontwikkeling bij leerlingen moet er wel blijven zo dat niet te grote gaten vallen.
Mevrouw Assen (PvdA) doet de suggestie vanuit de steunpakketten een oplossing te vinden.
Wethouder Klein merkt op dat het gaat om het geld van de scholen of het geld van de aanbieders, de makers, de kunstenaars. Geprobeerd wordt de kunstenaars te ondersteunen met dit pakket. Zij ziet dat scholen daarin creatief zijn als het gaat om het vinden van oplossingen. Het college heeft er niet voor gekozen dit pakket nog breder te maken en scholen daarin op te nemen. De amateurkunsteducatie is hierin wel heel duidelijk. Dat wordt na school gedaan. De wethouder vindt het goed om dit punt goed te blijven monitoren. Gelukkig vindt veel wel doorgang.
De wethouder dankt de fractie van GroenLinks voor de mooie woorden. De eerste vraag was hoe ervoor te zorgen dat iedereen weet naar een tentoonstelling te kunnen komen kijken of een presentatie te kunnen bijwonen en dat vanuit Utrecht Marketing daaraan aandacht wordt besteed. Het lijkt de wethouder meer dan vanzelfsprekend.
Zij refereert aan haar brief en attendeert op de campagne Mooier dan Ooit, in samenwerking met andere grote steden en met de regio. Daaraan kan iedereen zijn eigen invulling geven. Daar kunnen zeker ook kleinere producties bij, jonge makers die willen laten zien wat zij te bieden hebben. Het gaat om een combinatie van verschillende manieren om zaken onder de aandacht te brengen.
De fractie van GroenLinks vroeg ook aandacht te hebben voor de opdrachten van de gemeente en ervoor te zorgen dat dat niet allemaal in dezelfde hoek terecht komt. Terugkijkend op de afgelopen jaren, ziet zij geen oververtegenwoordiging van een groep. Dit heeft de aandacht van het college. Zij ziet zeker geen eenzijdigheid als het gaat om de kunstenaars die de opdracht krijgen. Die balans is er en de wethouder vindt het van belang die balans te houden.
In de vraag over de broedplaatsen vroeg GroenLinks aandacht voor de nijverheid. Het is heel terecht dat deze fractie die aandacht vroeg. De fractie van GroenLinks had net even meer actuele informatie. In de beantwoording van de vragen heeft de

wethouder gezegd dat het niet acuut was en dat het college de vinger aan de pols hield. Toen is het verslechterd en greep het college ook in. Dat had het college even kunnen laten weten. Dat doet het college normaal gesproken niet bij iedere individuele instelling. Dit vindt plaats in het lopende werk. De wethouder zal in de toekomst daarop letten.
De vragen beantwoordend van de fractie van Student & Starter, zet de wethouder uiteen dat wat wel en niet hoort bij cultuur, niet met een schaartje te knippen is. Belangrijk is te beseffen dat het gaat om culturele programmering en niet over eten en drinken. Hieraan zal verder invulling worden gegeven.
De wethouder is het zeer eens met het belang ervan dat het publiek weet dat deze mogelijkheid bestaat. Zij attendeert op een overleg in de afgelopen week van de noodsector. Daarbij zijn de mogelijkheden toegelicht. Het college heeft goed gekeken naar waar de noden zijn in de sector. Zo kwam het pakket tot stand.
De wethouder overweegt dat het goed is te zeggen dat het programmeringbudget dat interessant is voor de nachtsector, juist voor instellingen bestemd is met een winstoogmerk. De uitwerking daarvan is naar verwachting eind mei. Dan is daar specifieker naar te kijken.
De fractie van de VVD vroeg naar de ontwikkeling rond het Spoorwegmuseum. Het is gelukt rechtstreeks steun te krijgen vanuit het Rijk. Ook nu is er een landelijke regeling voor musea met een private collectie. Die wordt volgende week gepubliceerd.
De wethouder dankt de ChristenUnie voor zijn mooie woorden in zijn inleiding.
Richting de Partij voor de Dieren zet de wethouder uiteen dat regionaal wordt gekeken hoe integraal de goede dingen zo breed mogelijk zijn te delen. Dat is een criterium om in aanmerking te komen voor de steun. Dit is ook in te zetten op andere plekken.
Het college werkt aan verduurzaming van evenementen vanuit het evenementenbeleid. In dit pakket richt het college zich op het in stand houden van de jaarlijkse Utrechtse evenementen en op de ruimte voor cultuur op die evenementen. De wethouder noemt hier het behoud van de culturele infrastructuur. Ook evenementen met een duurzame programmering komen daarvoor in aanmerking.
De fractie van het CDA vroeg aandacht voor de hele belangrijke functie van cultuur om mensen samen te brengen. De wethouder zet uiteen dat dit het hele moeilijke is aan de crisis, dat het allemaal zo beperkt is. Alles wat wel kan, wordt gedaan. In de fase van de crisis nu, gaat het om toegangstesten met de eerste mogelijkheden. Daaraan is te zien dat veel partijen bereid zijn daaraan mee te doen. De wethouder schetst het perspectief hierbij.
Het CDA erkent dat in de eerste fase van de crisis vooral gekeken is hoe te voorkomen dat de infrastructuur instort. Er werd ook gekeken vanuit het Rijk naar de vitale delen in de infrastructuur. Dat was een andere focus dan de huidige, ook bij het Rijk en ook bij dit pakket. De niet gesubsidieerde partijen komen ook in aanmerking voor dit pakket. Het CDA vroeg daarbij ook aandacht voor het betrekken van mensen. Het college doet dat al. Dat was de reden dit pakket op deze manier te hebben kunnen maken.
Met betrekking tot het innovatief ondernemerschap zei de wethouder hoe Utrecht dat samen met de provincie en met Amersfoort en Utrecht voor de regio probeert te doen. Daarbij zijn private fondsen aangesloten. Zo blijven partijen naar de toekomst kijken. Als het gaat om huisvesting is in de verdere uitwerking de aandacht gericht op de ontwikkeling van nieuwe dingen vergeleken met wat nu gebeurt.

De fractie van het CDA vroeg wat er gebeurd is, terugkijkend. Juist in deze regeling benadrukt het college de amateurkunst. Ook daar is heel veel niet mogelijk. Er moet voor gewaakt worden dat mensen de moed verliezen, afhaken en niet meer terugkomen. Dat heeft heel duidelijk haar aandacht en daarop wordt ook geacteerd.

Gemiste vragen
Mevrouw Assen (PvdA) denkt door op de antwoorden van de wethouder over cultuureducatie en dat zij geen oplossing ziet in het verbreden van het pakket. Zij vraagt de wethouder of zij kan toezeggen dat er dan een uitvraag gedaan wordt via de grote en kleine schoolbesturen naar de behoefte op scholen en bij leerlingen en naar de consequenties daarvan.
Wethouder Klein wil zeker toezeggen de schoolbesturen te vragen hoe ze dit hebben georganiseerd en hoe ze erover gaan dat zaken oneerlijk of niet gaan en dat zij de raad daarover zal informeren in de eerstvolgende coronabrief zodra zij de antwoorden heeft. De vervolgstap zal dan aan de fractie van de PvdA zijn.
Mevrouw Assen (PvdA) vraagt nadrukkelijk de wethouder dit te adresseren aan kleine en grote schoolbesturen en dat zij dit daadwerkelijk uitvraagt bij de schoolleiders. **Wethouder Klein** antwoordt bevestigend.

De voorzitter concludeert dat hiermee de behandeling is afgerond en zij recapituleert de gedane toezegging.
Toezegging
De wethouder zal
schoolbesturen vragen hoe zij cultuureducatie in coronatijd hebben georganiseerd en zij komt daarover terug bij de commissie in de eerstvolgende coronabrief.
De voorzitter schorst de vergadering om 12.32 uur tot 14.00 uur.

Middagvergadering

7. Raadsbrief uitvoeringsplan Utrechtse Kindcentra

Beleidsveld: Onderwijs en Vastgoed - wethouders Klein en Eerenberg
Vervolg commissiedebat 4 maart 2021
Met dit raadsvoorstel legt het college de raad 2 beslispunten voor:

1. Vaststellen van het Uitvoeringsplan Utrechtse kindcentra, met als belangrijkste onderdeel een afwegingskader voor kindcentra met een huisvestingsbehoefte. Hierbij wordt voorrang gegeven aan kindcentra die voldoen aan 4 nader genoemde criteria.
2. Investeren in huisvesting van kinderopvang voor 0-4-jarigen als onderdeel van een kindcentrum. Het college benoemt hierbij 2 harde voorwaarden;

- Huurpenningen die de gemeente ontvangt zijn (conform de kaderbrief vastgoed 2017) tenminste gelijk aan de kapitaallasten a.g.v.d. investering;
- Er is een inhoudelijk beleidsplan dat aan aantal kwaliteitseisen voldoet.

7.1 Raadsbrief toelichting en juridische toets verhuurbeleid bij Utrechtse kindcentra

De voorzitter, mevrouw Van Dun leidt dit agendapunt in en refereert daarbij aan de annotatie bij de agenda (zie boven)
Het debat is in de vorige vergadering op 4 maart jl. niet afgerond en om die reden vindt deze vergadering nu plaats. Het debat vindt plaats in twee termijnen.

De commissie
Mevrouw Assen (PvdA) was na de vorige commissievergadering niet tevreden. Dat had te maken met dat zij niet zag hoe dit plan er concreet toe gaat leiden dat er meer Utrechtse Kindcentra zouden komen en specifiek ook in die buurten met

de lagere sociaaleconomische scores omdat juist de druk die daar al is binnen de school maakt dat er zomaar geen tijd is hierin te investeren. De wethouder zei daarop dat wanneer scholen geen tijd hebben zij er niet aan moeten beginnen. Mevrouw Assen vindt dat onbevredigend. Zij hoopt dat de wethouder kan zeggen dat er wel vanuit de gemeente ondersteuning en facilitering komt om juist in te zetten op de Utrechtse Kindcentra.
Daarnaast vraagt zij zich af welke middelen er zijn om met andere meetmethodes te werken dan alleen het leerlingenaantallen. Zij verneemt van al bestaande Utrechtse Kindcentra dat ze dat graag verder willen uitwerken, maar dat het leerlingenaantal dat niet toelaat. Zij vraagt de reactie van de wethouder daarop: hoe zij toegevoegde waarde aan het Kindcentrum kunnen worden.
Hiernaast is de PvdA niet gerust op de doorlopende leerlijn voor en na school binnen het centrum. Haar fractie wil daarvoor fysieke huisvesting binnen de school. Zij vraagt de wethouder ook daarop te reageren.

De heer Kos (CDA) had ook een paar punten waarover zijn fractie niet tevreden was. Dat had te maken met de betrokkenheid van de ouders en de buurt. Daarvoor is de vorige keer aandacht gevraagd. Het CDA is een groot voorstander van de ontwikkeling van Utrechtse Kindcentra. Zijn fractie ziet hierin wel een risico, namelijk dat de centra complexere organisaties kunnen worden. Dat betekent dat het bestuur zich zal moeten inspannen ervoor te zorgen dat ouders en de buurt betrokken raken bij die Kindcentra. De wethouder gaf in de vorige commissievergadering aan naar aanleiding van de vragen van zijn fractie dat zij het niet wenselijk acht de instellingen te vragen naar de visie op de betrokkenheid van ouders in de buurt, omdat de gemeente zich dan zou opstellen als een bestuurder van de Kindcentra. Ook het CDA wil niet sturend optreden in het beleid van scholen en Kindcentra, maar het CDA vindt het wel van belang te vragen hoe de school de rol in de buurt voor zich ziet. De ouders van de kinderen kunnen daarbij betrokken worden. Een belangrijk argument hiervoor is dat dit plan voorrang geeft aan buurten en scholen met een lage SES score. Een dergelijke prioritering is alleen zinvol wanneer bekend is hoe een dergelijk Utrechts Kindcentrum een rol kan spelen in de buurt. Het plan is zo opgesteld dat het van belang is te weten hoe het Kind-Centrum zich gaat opstellen in dit opzicht. Het lijkt de heer Kos daarom van belang hier naar te vragen.
Bovendien stelt hij dat het de vraag is hoe de scholen het zelf doen; daarmee bemoeit de gemeente zich niet met het bestuur. Hij herhaalt zijn stelling.
De heer Saiah (D66) merkt op dat het hem in de vorige commissievergadering ging om het belang van de buurt. Dat zal gezien kunnen worden als een van de bouwstenen in het project. Juist waar het kind opgroeit, geldt een behoorlijke invloed op de ontwikkeling van het kind. Hij wil dit punt versterken richting de wethouder.
De heer Kos (CDA) dankt de heer Saiah voor diens onderstreping hiervan en hij vervolgt zijn inbreng met aan te kondigen dat zijn fractie een motie overweegt. Hij overweegt met andere fracties hierin te kunnen optrekken.
Hij gaat in op de nagekomen raadsbrief over het verhuurbeleid en hij zet uiteen dat een marktconforme huur wat hem betreft redelijk is. Hij vraagt er rekening mee te houden dat een Kind-Centrum niet in precies dezelfde markt zit als de kinderopvang zonder dat die opvang in een Kind-Centrum is opgenomen. Die

biedt een andere dienst aan. Hij vraagt dit mee te nemen in de prijsafspraken die gemaakt zullen worden met de Kindcentra.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) geeft de heer Kos mee dat de markthuur van kinderopvang in een integraal Kindcentrum wel hoger zou kunnen liggen dan de markthuur van een losstaande kinderopvang. In dat licht denkt hij dat de vraag van de heer Kos iets minder belangrijk is dan in eerste instantie gedacht.
De heer Kos (CDA) benadrukt dat zijn vraag technisch van aard was. De vraag blijft hoe daarmee om te gaan als er verschillen optreden.
Mevrouw Kleinrensink (GroenLinks) vraagt hoe de heer Kos aankijkt tegen de opname hiervan in de wet Markt en Overheid als het gaat om de maatschappelijke trajecten van de UKC's, uitgaande van het belang dat hij hecht aan de effecten en de rekening die gehouden moet worden met de prijs.
De heer Kos (CDA) bevestigt het maatschappelijk effect belangrijk te vinden. Zijn vraag is daarom hoe dit een rol gaat spelen in de taxering. Hij is benieuwd naar het antwoord van de wethouder. Hij wil hierop een afweging kunnen maken.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vindt markthuur voor een kinderdagverblijf een goede zaak. Hij heeft daarop een goed antwoord gekregen van de wethouder. Wanneer commerciële huurprijzen worden gevraagd, voorziet hij een andere inkleuring van vastgoedtechnische zaken als afschrijving en kapitaallasten dan wanneer het gaat om maatschappelijk vastgoed. Dat heeft dan consequenties aan de kostenkant. Hij vraagt of de heer Kos ook daarover vragen heeft. Anders stelt hij die vraag via hem. Het gaat dan niet alleen om de huursom maar om het hele object.
De heer Kos (CDA) merkt op dat dit een vraag is aan de wethouder. Hij kiest ervoor daarop niet te reageren.
De heer Te Hoonte (VVD) vindt het op twee punten lastig met het verhuurbeleid. Zijn beeld is dat wanneer het gaat om meerdere zaken waaronder kinderopvang maar ook andere taken, dat kinderopvang en de maatschappelijke zaken elkaar gaan inlopen. Hij noemt in dit verband het meervoudig ruimtegebruik en legt de vraag voor wat het betekent voor de ruimte die meervoudig gebruikt wordt.
Hij kreeg de indruk dat het kostprijsdekkende huur is tenzij de marktconforme huur lager is. Hij legt de vraag voor of het mogelijk is dat de marktconforme huur hoger is en of dan ook serieus de markthuur gevraagd gaat worden. Hij verneemt graag de reactie van de wethouder hierop. Hij vindt het lastig dat dit niets afdoet aan het feit dat die kinderopvangorganisaties in de school gefaciliteerd worden door de gemeente, maar dat de andere kinderopvangorganisatie op de commerciële markt een plek moet zoeken. De marktconforme huur hangt daarom zo af van de beschikbaarheid van ruimte op de specifieke plek die gezocht wordt. Dat ziet hij nooit terug in de referentiekaders. Hij noemt in dit verband het gelijke speelveld van de kinderopvangorganisaties. Hij vraagt wat de heer Kos hiervan vindt.
De heer Kos (CDA) vindt het goed dat in de raadsbrief is opgenomen dat een marktconforme huur gevraagd zal worden. Hij zegt in dit verband "niet per se als een uitgangspunt". Hij noemt in dit verband ook de specifieke eigenschappen van een kind-Centrum.
De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat in het nu vastgestelde en getekende aanmeldbeleid de kinderen op de UK voorrang krijgen op de school. En als gevolg daarvan ook de broertjes en zusjes. Daarmee wordt het kinderopvangcentrum in het UK bevoordeeld. Hij vraagt hoe de heer Kos dat beoordeelt.

De heer Kos (CDA) vindt die voorrang niet erg. Hij noemt in dit verband de doorlopende leerlijnen. Zijn fractie is heel blij met de komst van de Utrechtse Kindcentra. Die voorrangregel is onderdeel van het nieuwe aanmeldbeleid. Daarvan was zijn fractie voorstander.
De heer Saiah (D66) reageert op de inbreng van de heer Te Hoonte. Hij merkt op dat dit nu ook zo gebeurt vanwege het aanbieden van Voorschoolse Educatie, zoals er ook kinderopvangorganisaties zijn, ook in de scholen. Hij verwacht dat er in die zin niet veel zal veranderen met een UK waarin ook kinderopvangorganisaties met kinderen die VE hebben en op basis daarvan voorrang krijgen in een aanmeldprocedure. Hij denkt dat in dat opzicht niet veel verandert.
De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat niet iedereen gebruik maakt van voorschoolse educatie. Daarvoor zijn spelregels. Hij beschouwt voorrang op basis van kinderopvang als iets anders dan voorrang op basis van voorschoolse educatie. Maximaal 25% van de kinderen kan naar kinderopvang in het gebouw van het kind-Centrum. Die 25% krijgt ook voorrang op die school. De 75% kinderen die elders kinderopvang krijgt, krijgt geen voorrang op die school. Dat is het gevolg. Hij vindt dat het tegenovergestelde van het vigerende beleid.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) merkt op dat gezegd is dat in het VE-beleid en in het aanmeldbeleid met een VE-indicatie een mogelijkheid ontstaat binnen de school door te gaan naar een vervolgschool in verband met die leerlijnen. Zij vraagt de wethouder of dit ook geldt voor kinderen die geen VE-indicatie hebben maar op de kinderopvang zitten. Zij denkt dat dat een goede aanscherping kan zijn voor de wethouder. Zij wil dit ook graag weten.
Zij vraagt de heer Te Hoonte hoe hij aankijkt tegen de bevoordeling met de marktconforme versus commerciële huur voor de kinderopvang van kinderen die niet in het kind-Centrum zitten. Vindt hij dat dat gelijk getrokken moet worden?
De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat zijn vraag zou zijn vooral te voorkomen in de markt te gaan roeren. De vraag is of de gemeente goed beseft wat zij doet in de markt. In dit opzicht mist hij nog antwoorden. Hij denkt aan een motie of een amendement. **De heer Kos** (CDA) beschouwt zijn bijdrage als afgerond.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft het meeste al gezegd. Hij dankt de wethouder voor de extra informatie. Hij zag ook dat de wethouder niet van plan is om nog iets aan te passen aan het voorstel. Hij vond dat teleurstellend. Hij hoopt te kunnen komen tot andere samenwerkingsvormen en dat de zaken die worden ingebracht vanuit de raad een plek kunnen krijgen in het voorstel.
Het convenant is dicht dat nu is gesloten met de basisscholen. Daarmee is de voorrang er voor de kinderopvang. Wanneer dat zo blijft, ziet de VVD daarin grote bezwaren. Een en ander heeft ook financiële consequenties. Zijn fractie worstelt nog met het voorstel. Hij ziet uit naar het antwoord van de wethouder.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) is blij met de uitleg over de huur.
Hij zou graag antwoord krijgen op wat hij heeft gecommuniceerd via de heer Kos over waardering en afschrijving en kostprijs van de huisvesting voor plekken waar commercieel verhuurd wordt.
Tegelijkertijd heeft hij een punt met betrekking tot het economisch claimrecht. Hij vindt dat recht in principe onvoldoende. In wat in het hypotheekrecht geopperd wordt, gaat alleen over de waarde van het pand bij de realisering, of de waarde van het pand in de toekomst. Dat is voor hem onduidelijk. De hypotheek wordt

ook gevestigd ter verkrijging van eventuele boetes als het pand niet terug-
gegeven. Hij verwacht een huurachterstand wanneer het pand niet wordt teruggegeven aan de gemeente. Dan zou een hogere hypothecaire inschrijving genomen moeten worden, wanneer de verwachte toekomstige waarde van het onderpand plus de boete, uitgedrukt zou kunnen worden in een hypotheekrecht. Hij wil graag een toezegging dat dat verder wordt onderzocht. Zo niet gaat hij het uitleggen en dan stelt hij een motie/amendement in het vooruitzicht om die vordering te verkrijgen. Hij verneemt dit graag van de wethouder.

De voorzitter schorst de vergadering een kwartier tot 14.41 uur en hervat dan de vergadering voor de beantwoording.

De beantwoording
Wethouder Klein gaat in op de vraag van de fractie van de PvdA.
De eerste vraag was hoe ervoor te zorgen dat ondersteuning wordt geboden. De opzet is dat het college de ontwikkeling graag ziet van de toename van Utrechtse Kindcentra in het faciliteren en stimuleren. Het college biedt ook ondersteuning. Vanuit de gemeente is er een stuurgroep, samen met kinderopvang en de schoolbesturen. Er is ook een externe projectleider. Dan gaat het om hoe de projectgroep het zelf wil ontwikkelen. Dat hoeft niet altijd op dezelfde manier. De wethouder blijft zeggen dat wanneer het op een bepaald moment echt te druk is voor scholen, het niet gaat lukken. Dit vergt heel veel van zowel de scholen als van de partners. De wethouder benadrukt dat de ondersteuning er is. Zij deelt mee dat er scholen en partners zijn die het zelf doen. Dit voorstel is gemaakt voor die organisaties waar het niet vanzelf gaat en die het nodig hebben. Zij verwacht dat in de eerste rondes de scholen in buurten met een lage sociaaleconomische status en in nieuwe buurten het belangrijkst zullen worden.
De fractie van de PvdA vroeg naar de middelen om te gebruiken anders dan leerlingenaantallen zo dat een volwaardig kindcentrum is te vragen. Het college heeft geen eisen gesteld aan een maximum of minimum aan leerlingaantallen. Het is niet noodzakelijk dat een BSO onderdeel daarin uitmaakt. Dat ligt ook aan de voorkeur van de partners.
Mevrouw Assen (PvdA) noemt een casus van de Parkschool die een Utrechts kind-Centrum heeft maar niet kan uitbreiden omdat ze een te laag leerlingenaantal hebben en daarom een Utrechts Kindcentrum niet volwaardig kan inrichten.
Wethouder Klein zal navragen hoe dat zit en waar het stopt. Dit zou niet de bedoeling moeten zijn. Zij zal dit terugkoppelen naar de raad zodra zij hierover informatie heeft. Zij vervolgt haar beantwoording.
De fractie van de PvdA vroeg naar de doorlopende leerlijn en of dan één en ander fysiek in één gebouw plaatsvindt. Zij zet uiteen dat dit te doen is om de gezamenlijke pedagogische lijn. Voor sommige partners is dat het meest wenselijke. De wethouder kan zich daarbij van alles voorstellen. Het is niet de enige manier. Wanneer met veel meer partners samengewerkt wordt, kan het handiger zijn wanneer de partijen niet in één gebouw gehuisvest zijn. Met meer geld is ook meer fysiek Kindcentra te realiseren. Dat heeft er ook echt mee te maken. Daarom moet ook goed gekozen worden en kritisch gekeken naar het al of niet meedoen. Daarom is voor twee sporen gekozen.
De wethouder gaat in op de vragen van de fractie van het CDA. Zij had de indruk in de vorige commissievergadering dat het stadsbestuur zou gaan bepalen hoe

de betrokkenheid vorm te geven. Zij vindt de vraag om de visie op de buurt- en ouderbetrokkenheid heel redelijk. Zij wil dat graag toezeggen. Zij vraagt in ieder geval naar een inhoudelijk samenwerkingsplan. Daarvan moet dit onderdeel zijn.
De heer Te Hoonte (VVD) heeft een probleem met dit soort toezeggingen. Die komen alleen in het verslag. Hij stelt voor dit onderdeel te maken van het raadsvoorstel. Dan kunnen de fracties beslissen over de voortgang.
De voorzitter licht toe dat na het vaststellen van dit raadsvoorstel deze toezegging gestand gedaan gaat worden. Zij krijgt hierop non-verbale bevestiging van de wethouder.
De heer Kos (CDA) is blij met de toezegging. Hij begrijpt wat de heer Te Hoonte zegt. In het raadsvoorstel staat een rijtje met allerlei zaken waarop een visie gevraagd wordt: de organisatiestructuur, doorlopende leerlijn, et cetera. Hij kan zich voorstellen dat het handiger is om dit ook op te nemen in het raadsvoorstel. Hij verneemt het dan graag als de wethouder daarover andere ideeën heeft.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) stelt een oplossing voor aan de heer Kos en de heer Te Hoonte: een motie in te dienen met die strekking en te verklaren.
Wethouder Klein merkt op dat deze toezegging voor haar heel hard is. Het is aan de raad om het nodig te achten een motie in te dienen. De wethouder houdt vast aan haar toezegging en zij zal die ook zo uitvoeren. Zij is niet van plan om hierop nog andere zaken voor te stellen. Zij vervolgt haar beantwoording.
De fractie van het CDA vroeg naar taxering. De taxatie wordt gedaan door een externe onafhankelijke taxateur. Die neemt de contextduiding mee en die kijkt naar de organisatie, naar de praktijk van de ruimte, naar de omzet, naar de locatie. Zij verneemt graag wanneer daarover nog andere vragen leven.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat de uitvoering van het taxatierapport kan gebeuren op basis van de afgesproken huur maar ook op basis van een potentiële huur. Hij weet niet welk voornemen de wethouder heeft: eerst het huurcontract afsluiten en dan het taxatierapport laten opmaken of andersom?
Wethouder Klein gaat ervan uit dat eerst de taxatie gevraagd wordt. Wanneer dat niet correct blijkt te zijn, zal zij daarover terugkomen bij de commissie in de tweede termijn.
Ingaand op de vragen van de fractie van de VVD zet de wethouder uiteen dat zij in haar brief aan de raad op een rij gezet hoe geput is uit het kader Vastgoed. Omdat kinderopvang als commerciële partij wordt behandeld in Nederland gaat het altijd om markthuur. Daarbij wordt niet gekeken naar wat precies gedaan wordt.
De heer Te Hoonte vroeg naar het voordeel. De wethouder antwoordt dat het voordeel niet bestaat omdat de kinderopvang daar gevestigd is. De prijzen zijn afhankelijk van de locatie. Dit is het speelveld van de kinderopvang: het gaat om de locatie waar de kinderopvang plaatsvindt. De gemeente wil zich daarin niet mengen.
De wethouder vervolgt haar beantwoording. De fractie van de VVD vroeg aandacht voor de samenhang met de aanmelding op de basisschool. Zij geeft aan dat de keuzes in het aanmeldbeleid gemaakt zijn op basis van de inhoud en het belang dat wordt gehecht aan de doorlopende leerlijn van 0 - 12. De voorrang die bestaat, bestaat omdat het kind een indicatie heeft op een risico op een leerachterstand. Dan zijn kinderen welkom op de voorschool. Het is mogelijk een indicatie te hebben en niet op de voorschool te zitten maar op de kinderopvang. De voorschools is ook kinderopvang.

De heer Te Hoonte (VVD) begrijpt voor een deel de inhoudelijke reden. Scholen onderhouden ook contacten met kinderopvang in de directe omgeving; het antwoord op de vraag of deze kinderopvang bij deze school ophoudt of niet, is voor ouders van belang. Dat is nu niet toegevoegd. Het zou hem wat waard zijn wanneer de scholen ook met andere kinderopvangcentra kijken naar doorgaande leerlijnen om daarover het gesprek te voeren. Dat zou te stimuleren zijn door zijn voorstel het kader iets te verbreden en aan te passen.
Wethouder Klein bevestigt dat de mogelijkheid er is om als Utrechts kind Centrum samen te werken, zonder bij elkaar te zitten. De wethouder is er zeker voorstander van om niet te eenkennig naar elkaar te kijken: samenwerken met meerdere scholen en met meerdere opvangorganisaties.
De heer Te Hoonte (VVD) vindt het terecht dat de wethouder zegt dat het goed is om samen te kunnen werken en ook dan kan de opvang een Utrechts Kindcentrum worden. Het probleem is dat uit het voorstel blijkt dat niet iedereen gelijktijdig een Utrechts kind-Centrum kan worden.
Wethouder Klein gaat in op de procentuele verhoudingen: 40% kinderopvang en 60% voorschool. Zij vervolgt haar beantwoording met op te merken dat de fractie van de VVD aangeeft dat er geen strekt ter vervanging is gekomen. Zij bevestigt dat niet graag te doen. Dat neemt niet weg dat het bestuur hier op een serieuze en volwassen manier naar gaat kijken wanneer moties en amendementen worden ingediend. De raad heeft alle middelen ter beschikking om aanpassingen voor te stellen. De wethouder staat voor dit voorstel. Dit voorstel is gemaakt samen met de betrokken partners.
Zij vervolgt met in te gaan op de vragen van de fractie van Stadsbelang Utrecht. De eerste vraag ging over het waarderen en afschrijven. Wanneer commercieel verhuurd wordt, wordt dat gedaan conform het vastgoedbeleid. De gemeente schrijft af in dezelfde afschrijvingstermijnen als bij ander vastgoed: in 30 jaar. Het college gaat niet realiseren als de huur de kostprijs niet dekt. Dat is het voorstel dat nu voorligt.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat bij de vorige commissiebehandeling de wethouder niet zo duidelijk was over markthuur. Hij is in de veronderstelling dat het college het niet goed wist en dan met betrekking tot het maken van een businesscase en plannenmakerijen omtrent deze Utrechtse Kindcentra. In eerste instantie kwam er een ander model uit met maatschappelijke huren en met vraagprijzen onder de kostprijsdekkende huur en niet daarboven. Hij vraagt of dit een verandering is ten opzichte van waarmee het college eerst kwam. Of kwam het college hiermee in eerste instantie al en verandert dit niets aan de businesscases/exploitatiemodellen?
Wethouder Klein komt daarop terug in de tweede termijn. Zij wil eerst ruggespraak houden.
De tweede vraag van de fractie van Stadsbelang Utrecht betrof het economisch claimrecht. Belangrijk om daarin te onderscheiden is dat de gemeente alleen iets heeft aan het claimrecht wanneer iemand niet failliet is. Wanneer iemand wel failliet gaat, is de gemeente zo laat in de rij van de schuldeisers dat zij daarvan niet veel verwacht. Wanneer allerlei dingen gedaan zouden worden op de huurpenningen die verschuldigd zouden blijven, verwacht de wethouder daaruit niets te krijgen. Zij noemt dat de reden waarom het college ervoor gezorgd heeft dat een huurder is aan te wijzen en zij verwijst daarbij naar het voorstel.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) gaat in op het hypotheekrecht. Het gaat om uitnutting van ingebouwde zekerheden. De juridische toets die wordt besproken heeft betrekking op de waarde van het vastgoed. Die waarde kan schommelen. Vaak is te zien dat wanneer een hypotheekrecht wordt gevestigd op een onroerende zaak, dat gevestigd wordt voor de waarde van het pand op het moment van financiering, plus de financieringskosten, plus eventueel een opslag van 60 à 70% ter verkrijging van achterstallige hypotheeklasten. Met dat hypotheekrecht in de hand zou de gemeente ervoor kunnen opteren een hoger hypotheekrecht op het pand te vestigen ter verkrijging van achterstallige huren, et cetera. Hij bevestigt dat het niet meewerkt wanneer er sprake is van een faillissement. Hij kan zich voorstellen dat hypotheekrecht wordt gevestigd op de waarde van het pand en op basis van de achterstallige huurpenningen na 2 á 3 jaar plus eventueel een boete. Dan is er een veel groter zekerheidsrecht zonder dat dat een penning kost. Hij adviseert het college dit te doen. Wanneer het college dit niet doet, stelt hij een amendement in het vooruitzicht. Hij vindt het sterker maken van het claimrecht niet terug in de juridische toets.
Wethouder Klein dankt de heer Bos voor zijn toelichting. Zij vindt het moeilijk om hierop on the spot te reageren. Zij verwacht niet dat vanuit de gemeente hierop allerlei voorstellen zullen komen.
De gemeente heeft een relatie met de schoolbesturen. Het is niet uitgesloten dat het schoolbestuur failliet gaat. Maar zij vindt een faillissement ook niet heel erg voor de hand liggen.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) schetst het perspectief waar vanuit hij het college en wethouder Klein aanspoort hier naar te kijken en het resultaat zo mogelijk in een strekt ter vervanging aan de raad aan te bieden.
Wethouder Klein beschouwt op dit moment haar beantwoording als afgerond. Voor het antwoord dat ze nog niet heeft gegeven, zal ze ruggespraak houden.

Gemiste antwoorden op gestelde vragen
De voorzitter concludeert dat alle vragen beantwoord zijn. Zij stelt de tweede termijn aan de orde met een reflectie op de antwoorden van de wethouder.

Tweede termijn
Mevrouw Assen (PvdA) overweegt een motie op de inzet op alle functies van het UK en het faciliteren daarvan.

De heer Kos (CDA) deelt mee dat het niet zo voor de hand ligt dat zijn fractie nog een motie zal indienen.

De voorzitter schorst de vergadering voor enkele minuten zodat de wethouder ruggespraak kan houden en heropent de vergadering om 15.17 uur.

Hervatting van de vergadering in de tweede termijn
Wethouder Klein brengt in herinnering dat de gemeente in 2017 is begonnen met deze kindcentra. In het allereerste begin is de Kaderbrief Vastgoed daarvoor gemaakt. Zoals het nu wordt gedaan werd dit ook zo in de pilots gedaan.
De tweede vraag betrof of het college nog een aanvulling zou willen doen op het claimrecht. In de afgelopen 30 á 40 jaar zijn in Utrecht geen schoolbesturen failliet gegaan. Zij kan zich voorstellen dat het goed is om hier specifiek naar te laten kijken.

De waarde van het vastgoed wordt vergoed. Zij neemt zich niet voor om daarop een aanvulling te doen.

De voorzitter legt de vraag voor hoe dit raadsvoorstel door te geleiden naar de raad. Zij nam ervan kennis dat mevrouw Assen, de heer Bos en de heer Te Hoonte een motie overwegen.
Na overleg met de commissie besluit de voorzitter 40 minuten uit te trekken voor de bespreking in de raad. Zij concludeert dat dit agendapunt met de B-status doorgaat naar de raad.
Zij schorst de vergadering onder dankzegging voor aanwezigheid.

De voorzitter, mevrouw Kleinrensink, heropent de vergadering om 15.30 uur voor de bespreking van agendapunt 8. Er zijn geen mededelingen.

8. Raadsvoorstel Ontwikkelplan Investeringsbeslissing Berlijnplein

Beleidsveld: Cultuur / Leidsche Rijn / Vastgoed -- wethouders Klein / Verschuure / Eerenberg
Voortzetting debat uit commissie Mens en Samenleving van 1 april 2021.
Met dit raadsvoorstel stelt het college de raad voor het volgende te besluiten:
1. vaststellen van het Ontwikkelplan Berlijnplein ‘Cultuur bouwt aan de toekomst van de Stad’ incl. bijlages. Hiermee worden de kaders vastgelegd voor de inhoudelijke invulling (het programma, de doelgroepen en de partners) de ruimtelijke invulling (stedenbouwkundige aansluiting bij Leidsche Rijn Centrum, concretisering circulaire ambities) en de procesmatige invulling (co-creatie met groeiend aantal instellingen, makers en het consortium) van het cultuurcluster Berlijnplein.
2. voor het project Berlijnplein:
a. een krediet ter hoogte van € 45,2 miljoen ter beschikking te stellen voor het realiseren van 9.200 m2 (bruto vloeroppervlak) en de bijbehorende terreininrichting o.b.v. het Ontwikkelplan Berlijnplein
b. Een vaste activa reserve van € 2,75 miljoen, waarvoor reeds budget was gereserveerd in het Meerjaren Programma Ruimte, onderdeel grondexploitatie Leidsche Rijn.
c. Het onrendabele deel van de exploitatielasten ter hoogte van € 1.496.490 te dekken uit het reeds beschikbare budget van het programma Cultuur.
3. voor het project Berlijnplein:
a. Een aanvullend Algemeen Belang besluit te nemen op grond van de Wet Markt en Overheid m.b.t. de huurprijzen multifunctionele culturele accommodatie Berlijnplein.
b. Het project Berlijnplein, met toepassing van de Wet Markt en overheid, en ter uitvoering van punt 6 van het Algemeen Belang besluit van 2014, te kwalificeren als een “extra investering in het algemeen belang bij een grote gebiedsontwikkeling, waarbij de markt niet de wil of de mogelijkheid heeft om te investeren…” en tevens sprake is van een onrendabele top bij verhuur van vastgoed.

8.1 Raadsbrief aanvullende informatie cultuurcluster Berlijnplein
8.2 Overige documenten Berlijnplein

De commissie
De voorzitter, mevrouw Kleinrensink leidt de bespreking in met in herinnering te brengen dat dit de voortzetting is van een afgebroken vergadering op 1 april. Zij neemt ervan kennis dat de commissie de geheime bijlage niet wil bespreken.

Beantwoording wethouder eerste termijn
Wethouder Klein dankt de commissie voor haar inbreng in de eerste termijn. Velen van de commissieleden benadrukten hoe belangrijk deze ontwikkeling is voor Leidsche Rijn. Leidsche Rijn is het stadsdeel waar mensen met plezier wonen, en werken, ondernemen en initiatieven nemen voor hun buurt, wijk en stadsdeel. In 2004 is door de raad besloten dat in Leidsche Rijn Centrum een plek moet komen voor cultuur. De Vrijstaat heeft zich destijds gevestigd als pionier. Sinds 2016 is de aanpak “eerst het programma ontwikkelen en daarna verder werken aan de gebouwen”. De verdere ontwikkeling van het Berlijnplein is

dat puzzelstukje dat Leidsche Rijn compleet maakt, met cultuur en voorzieningen dichtbij de bewoners van Leidsche Rijn.
Hiermee creëert het stadsbestuur ruimte waaraan aantoonbaar behoefte is in de wijk en in de stad, bijpassend bij de publieke ruimte waarin mensen elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten. Dat doet het bestuur op een moderne en toekomstgerichte manier waarin ook verbindingen tot stand komen tussen verschillende culturele disciplines en ook vanuit kunst en cultuur naar andere sectoren.
Dat betekent dat niet alle ambities op deze plek op te lossen zijn. Wel verlegt het bestuur hiermee grenzen op het gebied van culturele ontwikkeling, samenwerking en duurzaam bouwen. Dat gebeurt onder het thema Toekomst van de Stad.
De wethouder beantwoordt vervolgens de vragen per fractie.
De fractie van D66 vroeg naar de mogelijkheden voor nachthoreca. De wethouder zet uiteen dat nachthoreca nu niet voorzien is op deze locatie en maakt ook geen deel uit van dit plan. Om nachthoreca wel mogelijk te maken zou een wijziging nodig zijn van het bestemmingsplan of een tijdelijke evenementenvergunning.
D66 vroeg de wethouder ook toe te zeggen dat de restwaarde ten goede komt van cultuur. De wethouder zal straks daarover meer zeggen in reactie op de fractie van Stadsbelang Utrecht. Wanneer in de toekomst restwaardes gerekend gaan worden, zal dat in ieder geval zijn nadat in de Nota Kapitaalgoederen in 2023 daarover besluiten zijn genomen hoe dat te doen. Het bestuur gaat hier van leren hoe dit vervolgens in regels te vatten. Dat gaat pas spelen wanneer huur betaald wordt. Dan zijn de restwaardes mee te nemen in korting op de vervangingen vanuit het Meerjarig Onderhoudsplan. Dat heeft dan effect op de kostprijsdekkende huur. Wanneer die daarmee lager wordt, wordt ook daarmee de onrendabele top ook lager. Dat geld komt dan weer voor het programma cultuur beschikbaar. De wethouder kan toezeggen dat op die manier de restwaarde ten goede komt van cultuur; dat is inderdaad een gesloten begroting.
De fractie van D66 vroeg ook hoe de lessen te borgen die nu worden opgedaan met ook het Berlijnplein. In het raadsvoorstel staat dat de periode tot 2023 wordt gebruikt om te leren. Daarna worden de lessen meegenomen in de systematiek die wordt voorgelegd in de nota Kapitaalgoederen – voor na 2023. Daarnaast is het project op het Berlijnplein een van de punten uit het actieprogramma Utrecht circulair.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) had ook gevraagd wie die monitoring op zich neemt.
Wethouder Klein gaat er vanuit dat met de monitoring bedoeld wordt hoe vervolgens de lessen gemonitoord worden in het circulair bouwen. De wethouder zet uiteen dat dat breed gedaan wordt vanuit de portefeuille Vastgoed. Dit zijn ook zaken die vanuit dit specifieke project telkens worden teruggekoppeld. Die monitoring is breder. Vanuit het actieprogramma Utrecht Circulair bestaan meerdere projecten waar dit speelt. Uiteindelijk is het vanuit Vastgoed.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) begrijpt hieruit dat de fte gaan neerslaan bij Vastgoed. **Wethouder Klein** antwoordt bevestigend en zij zet uiteen dat de nota Kapitaalgoederen die na 2023 wordt aangepast aan de nieuwe werkelijkheid vanuit de Vastgoedorganisatie Utrecht.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) had concreet gevraagd naar de verankering in een beslispunt, wat dit project aan kennis moet opleveren voor de hele agenda Utrecht Circulair. Zij krijgt daarop ook graag een reactie

Wethouder Klein gaf op de vraag van D66 zojuist aan dat in het raadsvoorstel staat deze lessen te willen trekken tot 2023. In die zin staat het al in het raadsvoorstel opgenomen. Zij ziet niet in hoe dat heel veel concreter te moeten maken. Het staat mevrouw Bijsterbosch vrij daarbij andere ideeën te hebben.
De vraag van de fractie van D66 over de mogelijkheden voor energieopwekking op gemeentelijke daken, is ook gesteld aan haar collega Eerenberg. Hij gaat ook na of er een pilot op het Berlijnplein mogelijk zal zijn. Wethouder Eerenberg heeft toegezegd dit te laten weten in het tweede kwartaal. Dat is de stand waarover wethouder Klein nu een tussenbericht kan geven. De wethouder heeft met hem contact gehad. Hij gaat proberen dat zo snel mogelijk te laten weten. Zij tekent daarbij aan dat allerlei zaken samenkomen. Het college wil zelf een energieneutraal gebouw neerzetten waarvoor het dak te gebruiken is. Er is ook programmaruimte waarvoor het dak te gebruiken is. Daarnaast zou zij datzelfde dak ook willen gebruiken voor de energieopwekking voor de buurt. Zij waarschuwt ervoor dat het dan wel heel krap wordt. Zij verwacht niet dat het allemaal tegelijk kan.
De fractie van D66 gaf aan dat wanneer een starter begint, die starter niet altijd een starter blijft en dat er dan ook een moment komt dat die huurprijs niet meer past bij waar de ontwikkeling van de organisatie zich bevindt. De vraag is gesteld of het verstandig is daaraan maximale huurtermijnen te koppelen. De wethouder denkt vooropgesteld dat het in ieder geval belangrijk is om periodiek de huurprijs te herijken om ook na te gaan of huurders een passende prijs betalen. Tegelijkertijd is de wethouder huiverig nu al een bepaalde periode aan te geven met een exit aan het eind. Zij wil ook nagaan wat te doen wanneer een partij meerwaarde heeft. Zij wil dan niet gedwongen zijn om een organisatie er uit te zetten. Ook organisaties kunnen zichzelf opnieuw uitvinden waardoor ze niet meer herkenbaar zijn vergeleken met een X aantal jaren geleden. Het is ook belangrijk om in de kruisbestuiving geen zaken te verliezen. Haar voorstel is om wel periodiek de huurprijzen te herijken en ook na te gaan hoe ervoor te zorgen dat er voldoende vernieuwing is. Zij wil daarbij wel steeds blijven kijken naar doel van het samenstel op het Berlijnplein.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) merkt op dat er in ieder geval vijf jaarlijks een taxatiemoment is, waar het om de huurprijs gaat. Zij is op zoek naar een mogelijke oplossing van een maximale huurtermijn. De andere optie die zij meegaf, was een heroverwegingsmoment ook op inhoudelijk gebied. Zij doet de suggestie, los van het opnieuw kijken naar de prijs in die termijn van vijf jaar, dan ook na te gaan of het inhoudelijk nog past.
Wethouder Klein denkt dat dat heel belangrijk zal blijven. Daarvoor zijn verschillende manieren. Zij noemt als voorbeeld de Jonge Honden, het adviesbureau dat actief is op het Berlijnplein, die de regel heeft van een harde termijn gedurende welke mensen daar mogen werken, zo dat de organisatie zich blijft vernieuwen. De organisaties in dat gebouw zitten daar om meerwaarde voor elkaar te hebben. Dat moet bovenaan staan met daaraan de voorwaarden gekoppeld.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) vraagt of de wethouder een poging kan wagen om dit te formuleren in de vorm van een toezegging.
Wethouder Klein kan toezeggen periodiek naar de huurprijs te zullen kijken en dat het college die zal laten aansluiten bij de huurder vanuit de vraag of de huur passend is en of de huur in lijn is met de ambities van het college. Het samenspel en de kruisbestuiving is één ding en doorstroming is het andere. De ambities zijn er, om voor de juiste mix te zorgen. Dat is op inhoud en ook op hoe ver de

organisatie in haar ontwikkeling is. Zij zegt toe periodiek naar de huurprijzen te kijken en ook naar de inhoud van de partners.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt of het college het beleid volgt van de Vastgoedorganisatie Utrecht, of krijgt Cultuur te maken met ingroeihuren waarbij periodiek wordt gekeken naar hoeveel het ingroeit, hoeveel het stijgt, hoeveel het daalt, afhankelijk van de exploitatie van de betreffende organisatie?
Wethouder Klein zet uiteen dat naast de Vastgoedorganisatie Utrecht De Plaatsmaker een van de partners is. Die heeft verschillend aanbod, en niet overal dezelfde huurprijs omdat dat ook afhangt van de huurder. Gekeken wordt ook naar wat redelijk is voor de desbetreffende huurder. Uiteindelijk moet de hele businesscase kloppen. Het is ook afhankelijk van hoe een en ander bij elkaar optelt, hoe het te realiseren is. Daarvan heeft de wethouder gezegd, naar huurprijzen te kijken en naar de inhoud van de organisaties die op het Berlijnplein actief zijn.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) gaat ervan uit dat de wethouder hiermee het Algemeen Belang wil dienen. Hij attendeert erop dat dat de voorwaarde was voor lagere huurprijzen.
Wethouder Klein bevestigt dat er ook een voorstel is voor het Algemeen Belang. Voor de prijzen die voor culturele organisaties gelden, is geen nieuw besluit van de raad nodig. Dit is niet iets dat nu nieuw in dit voorstel wordt voorgesteld.
De heer Te Hoonte (VVD) (cynisch) heeft geen idee wat de wethouder nu heeft toegezegd.
De voorzitter licht toe dat dit geen toezegging is om in de lijst van toezeggingen op te nemen.
De heer Te Hoonte (VVD) zet uiteen dat er culturele organisaties zijn en mensen die onder de uitzonderingspositie vallen: het extra document dat is bijgevoegd. Daarmee kan de wethouder niets; dat moet het algemeen belang zijn. Dan wil de wethouder een andere partij toch nog korting geven. Hij vraagt of dat de toezegging is.
Wethouder Klein antwoordt ontkennend. Het gaat nu niet om iets statisch van partijen die zullen huren, ook niet verderop in de toekomst. Daarover was de vraag gesteld hoe op een gegeven moment te zorgen voor voldoende doorstroming en dat partijen weer weggaan. Daar was ook de vraag die gesteld werd om dat te koppelen aan dat het na een x-aantal jaren klaar is en dan komt er een nieuwe huurder. Of wil het college nagaan of die meerwaarde er ook echt is en of het college die langer wil houden en misschien kan de huurder dan ook meer betalen. Daarover sprak de wethouder. Dat is wat zij toezegde om periodiek naar te kijken. **De voorzitter** herhaalt de gedane toezegging.
De heer Te Hoonte (VVD) vraagt wat periodiek is. Hoe grijpt dit in financieel opzicht in op het voorliggende voorstel waarvan de raad via zijn mandaat iets mag vinden?
Wethouder Klein licht toe dat dit over een langere termijn gaat in de toekomst. Zij gaat nu niet zeggen dat periodiek één keer in de vijf jaar is of één keer in de zes jaar of één keer in de vier jaar. Die orde van grootte zal het zijn. Dit is niet de laatste keer om hierover te spreken.
De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat de wethouder nu een voorstel doet om iets te doen met het herzien van contracten. Dan heeft dat waarschijnlijk ook een invloed op het financiële voorstel dat is voorgelegd. Hij vraagt welke invloed dat dan heeft.

Wethouder Klein antwoordt dat dat daarop geen invloed heeft. Dat moet daarin passen. Dit betekent niet dat zaken goedkoper kunnen worden voor mensen. Die businesscase moet blijven kloppen.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) voegt toe dat in de Raadsinformatiebijeenkomst vrij duidelijk is gezegd vanuit de Vastgoedorganisatie Utrecht dat het staand beleid is dat de huurprijzen elke 5 jaar worden getaxeerd. Zij was aanvullend op zoek naar of ook periodiek gekeken kan worden op inhoudelijke basis en in het kader van het programma Samenwerking.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) licht toe dat periodiciteit repeterend inhoudt; met vaste tussenpozen kijken naar een huur of naar iets anders. De wethouder zegt nu dat hij af en toe als het haar zint te willen kijken naar het huurniveau van de individuele partners.
De heer Te Hoonte (VVD) begrijpt dat zoals mevrouw Bijsterbosch het formuleert zij in het huurcontract opgenomen wil zien dat eens in de zoveel tijd mensen op basis van inhoud het pand uitgezet kunnen worden. Hij concludeert dat dat een invloed heeft op de huurprijs.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) concludeert dat het bestuur dit besluit neemt van Algemeen Belang. Zij denkt dat inderdaad is na te gaan of de inhoudelijke samenwerking als basis hiervan, nog steeds passend is. Of dat mogelijk ook is na te gaan of afscheid te nemen is van elkaar.
De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat het de wethouder niet om één partij ging die onder het Algemeen Belang-principe valt.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) merkt op dat haar vraag daarover wel ging.
De voorzitter geeft de wethouder het woord voor een eventuele reactie en haar voortzetting van de beantwoording.
Wethouder Klein hoopt dat het duidelijk is dat het college De Plaatsmaker subsidieert. De Plaatsmaker zorgt voor de mix aan partijen. Daar zijn ook de verschillen in huur. Haar voorstel was om dit periodiek te doen. Wanneer de raad het prettiger zou vinden wanneer de wethouder zegt dat iedere vijf jaar te doen, is dat mogelijk. Dan zal het college een herijking laten plaatsvinden. Dat doet het college op basis van de taxatie. Een gebiedscoöperatie gaat ook over de mix van gebruikers. Daarover gaat het ook bij de vraag hoe lang een huurder daar mag blijven. Het is niet de bedoeling één keer een mix te maken en dan vervolgens over 30 jaar daar nog steeds dezelfde mensen te hebben. Daarover gaat de discussie: op inhoud en op volwassenheid van een organisatie.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat de wethouder spreekt over een dynamisch verhaal als het gaat om de gebruiksovereenkomsten waarbij tussentijds te zeggen is dat partijen afscheid van elkaar nemen. Hij stelt voor dynamisch dan ook inderdaad dynamisch te laten zijn.
Wethouder Klein antwoordt het eens te zijn met dat het dynamisch moet zijn. Zij denkt ook dat het belangrijk is de interactie tussen partijen een belangrijke rol te laten spelen. Zij is het ermee eens dat afscheid van partijen genomen moet kunnen worden. Zij is het ermee eens dat dat ook niet te zeer vastgeklikt moet zijn op of het jaar voorbij is of niet. Het moet ook mogelijk zijn op inhoud van elkaar afscheid te nemen. Zij is het eens met de inbreng van de heer Bos.
D66 vroeg naar wanneer de update komt van het werkplan Huisvesting Creatieve sector en of dat in samenhang kan met de huisvesting Amateurkunst. De wethouder bevestigt dat het college dat in samenhang wil doen, zowel huisvesting creatieve sector als amateurkunst. Het college streeft ernaar om in het derde

kwartaal van dit jaar de Kadernota Cultureel Vastgoed aan te bieden. Daarin wordt aandacht besteed aan werkruimten voor creatieven, maar ook aan ruimte voor en spreiding van culturele publieksvoorzieningen met een bereik in de wijk en in de stad en daarbuiten.
D66 vroeg of de parkeerplaatsen op het Berlijnplein wellicht zouden kunnen worden opgeheven om die ruimte groener in te richten. De wethouder antwoordt beslist dat het daarvoor nu te vroeg is voor een dergelijke beslissing. Deze parkeerplaatsen zijn nodig voor de bouwontwikkeling rondom het Berlijnplein. Wel is het mogelijk over een aantal jaren te kijken wanneer het overgrote deel van Leidsche Rijn-centrum is opgeleverd hoe ook het gebruik van de plaatsen is en hoe dat wel of niet past bij de behoefte.
De wethouder beantwoordt de inbreng van Stadsbelang Utrecht. De vraag werd gesteld of het college nu een voorschot neemt op nieuw beleid: de aanpassing van de nota WAVA. De wethouder merkt op dat het niet zo is dat het college hierop vooruitloopt. Het college is behoedzaam. Het college schrijft af naar nul. Dat zijn nu de regels. Het college leert en onderzoekt in ook dit project wat verstandig is op termijn. Dat heeft niet alleen in Utrecht consequenties. Dit is ook in de rest van Nederland en breder aan de orde. Door nu te leren zijn straks onderbouwd nieuwe voorstellen te doen. Het college houdt zich aan de nota WAVA en aan het BBV en aan de regels die de raad daarover heeft gesteld.
De wethouder weet daarnaast dat het bestuur de discussie over de nota WAVA zal hebben en over het onderzoek. Dat loopt en komt er aan. Dat is niet beperkt tot alleen circulariteit. Dat is ook breder. De wethouder zal daarover terugkomen bij de commissie op het toegezegde moment.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) veronderstelt dat dat kan betekenen dat het stadsbestuur nat gaat op de kapitaallasten. Wanneer het nieuwe afschrijvingsbeleid wordt geëffectueerd naar zijn inzicht, verwacht hij dat het gemeentebestuur budgettaire ruimte overhoudt op het Berlijnplein.
Wethouder Klein licht toe dat dat de reden is waarom zij in het begin van haar beantwoording aan de fractie van D66 zei dat als dat het geval is, dat in mindering wordt gebracht op de huur en dat is wat overblijft in het programma Cultuur. Daarmee is die rond.
De fractie van Stadsbelang Utrecht stelde in de eerste termijn de vraag over hoe dat gaat met cultuurgeld dat ook voor circulair bouwen wordt gebruikt. De wethouder merkt daarbij op dat het ook om gebouwen gaat die daarmee flexibel en langdurig kunnen worden gebruikt voor cultuur met ook een maximale flexibiliteit. Ook dat is onderdeel hiervan. Langer gebruik van het gebouw en de materialen en de installaties is daarvoor ook heel goed. De wethouder beseft dat circulair bouwen een opdracht is van de raad.
Ingaand op de laatste vraag van de fractie van Stadsbelang Utrecht over de cultuurcampus en AZOTOD en het risico dat daar teveel wordt weggetrokken, zet de wethouder uiteen dat het college ziet dat er een grote behoefte is aan meer culturele ruimtes. Dat blijkt ook uit diverse onderzoeken. In Leidsche Rijn in heel Utrecht staan tot haar geluk ook veel amateurkunstplekken. Daaraan is ook behoefte en het college vult die ook goed in. Dat neemt niet weg dat altijd gekeken moet blijven worden of méér daarbij nodig is. Het college trekt daar absoluut niet teveel weg. Daar is echt behoefte en die is aangetoond in de sectoranalyses. Ter geruststelling aan de heer Bos zegt de wethouder dat het

vooral heel belangrijk is dat het verspreid blijft over de stad en ook in bijvoorbeeld Vleuten de Meern en Leidsche Rijn.
De fractie van de Partij voor de Dieren heeft in de eerste termijn gevraagd naar ook de meetmethodiek voor Utrecht Circulair en het beleid daaromheen. Momenteel is er nog geen uniforme en algemeen geaccepteerde rekenmethodiek voor circulair bouwen. Het college heeft vijf circulaire principes beschreven en het wil per principe die methodiek doorontwikkelen. TNO heeft ook een calculator; die is nog niet helemaal gereed. Utrecht is daarbij betrokken. Utrecht participeert ook in de landelijke netwerken om die kennis te delen en te borgen. Daarop zal de nota Kapitaalgoederen in 2023 gebaseerd zijn. In die zin wordt dat daarin goed meegenomen en is Utrecht een belangrijke partner met de ervaring die Utrecht opdoet. Het college zal de raad daarin goed blijven meenemen, ook in de verdere voortgangsrapportages.
De fractie van de Partij voor de Dieren vroeg ook aandacht voor OV, de fiets en de benenwagen. De wethouder attendeert de commissie erop dat het Berlijnplein goed bereikbaar is per OV en fiets. Het Berlijnplein ligt aan de hoofdfietsroute en het bus- en het treinstation Leidsche Rijn Centrum ligt op loopafstand. In de komende jaren wordt ook het gebied tussen het cultuurkavel en het treinstation nog bebouwd. Dan komt er nog een extra looproute.
De Partij voor de Dieren ging in op de biodiversiteit als richtinggevend criterium. De wethouder stelt voorop dat het bestuur van de stad daar een prettige verblijfsruimte wil creëren met ook ruimte voor de spontane ontmoeting, en zij stelt dat het college biodiversiteit niet als doorslaggevend criterium heeft opgenomen. Feit is dat heel veel mensen daarmee bezig zijn. Ook op het Berlijnplein zijn partners die daaraan zelf veel kunnen doen. Het college heeft niet gezegd dat die dichtere struiken een doorslaggevend criterium is. Het college wil de gelegenheid bieden na te gaan wat er spontaan ontstaat vanuit de behoefte van de partners die daar zijn.
Gevraagd is of diervriendelijk bouwen als randvoorwaarde wordt opgenomen. Hier zijn de vastgestelde kaders vanuit groen toegepast. Zoals het college dat doet bij andere nieuwbouwprojecten van het Leidsche Rijn-centrum. Dat betekent in ieder geval dat ervoor gezorgd wordt dat de vleermuiskasten er zijn en de zwaluwen ergens goed terecht kunnen. In die zin is dit niet anders dan de andere projecten in Leidsche Rijn Centrum.
De fractie van de Partij voor de Dieren heeft ook gevraagd naar het betrekken van de wijkbewoners en of dat onderdeel is van de opdracht aan gebruikers en aan ontwikkelaars. De wethouder antwoordt bevestigend. Voor diverse organisaties is die betrokkenheid bij Leidsche Rijn letterlijk opgenomen in de opdracht. De instellingen op het Berlijnplein maken hun programma met en voor de stad. Zij trekken daarbij een lokaal publiek, maar zeker ook bezoekers uit de rest van de stad.
De fractie van de Partij voor de Dieren vroeg of lokaal en de stad samen kunnen en de grootstedelijke uitstraling mischien ook breder nog. De wethouder denkt dat het belangrijk is te constateren dat wanneer het een populaire plek is, het daarmee niet minder onderdeel uitmaakt van Leidsche Rijn-centrum. Als voorbeeld noemt de wethouder dat het nieuw Utrechts toneel (NUT) daar momenteel actief is. Zij zijn als professioneel theatergezelschap sterk geworteld in de wijk Leidsche Rijn. Tegelijkertijd ontvangt het NUT ook rijkssubsidie en trekt het NUT naast de wijkbewoners publiek uit het hele land. Zo is te zien dat de mix aan

partijen kan helpen, ook met de ambities die het college hierbij heeft. De wethouder geeft als voorbeeld van het hand in hand gaan van lokaal en landelijk de één op één voorstellingen van het NUT bij mensen thuis landelijk onder de aandacht gebracht door het NRC.
De vraag is gesteld over hoe de amateurkunst een plek in die ontwikkeling krijgt en hoe ook de andere partijen betrokken worden. Het Berlijnplein is inderdaad een mix aan activiteiten. Dat is primair een plek voor professionele instellingen en makers. Die bieden zelf ook een programma voor een breed publiek waaraan deel te nemen is. Daarnaast is er zeker ook plek voor amateurkunst. Dat is bijvoorbeeld in het Danshuis zeer uitdrukkelijk ook de bedoeling. De partijen die nu al actief zijn in Leidsche Rijn zoals Cultuur 19, de Vrijstaat en Box, worden specifiek betrokken bij de verdere ontwikkeling.
De vraag van de Partij voor de Dieren naar hoe scholen betrokken worden bij het Berlijnplein beantwoordt de wethouder met uiteen te zetten dat er inderdaad ook scholenprogramma's zijn in het basis- en in het voortgezet onderwijs. Bijna boven op het Berlijnplein zal Academie 10 verrijzen. Die plannen zijn bij de raad bekend. De wethouder kan zich zomaar voorstellen dat die scholieren heel nadrukkelijk dit ook allemaal meemaken, maar zeker ook verder uit de buurt is het belangrijk daar terecht te kunnen. RAUM heeft daarvoor verschillende programma's ontwikkeld. Maar ook de Vrijstaat heeft daar in eerste instantie programma's voor kinderen van de basisschoolleeftijd en het programma wordt mee ontwikkeld met het ouder worden van de kinderen voor hen.
De vraag is gesteld hoe ervoor te zorgen dat ze het ook echt uitvoeren zoals het op papier staat. De wethouder zet uiteen dat dat stap voor stap samen ontwikkelen betekent. Dat gaat dan ook over goede projectbeheersing. De wethouder zal straks nog ingaan op de regeling risicovolle projecten waar dit ook wordt voorgesteld om dit aan te merken als een project om die op een intensieve manier te volgen vanuit de raad. Dat is de manier waarop het college dit wil doen.
De wethouder gaat in op de inbreng van de VVD in de eerste termijn. De eerste vraag was of dit die gewenste culturele trekker van formaat is. Zoals in haar inleiding al een beetje gezegd, is sinds 2016 niet langer de culturele trekker van formaat leidend maar Vorm volgt Ambitie en is er gekozen voor meerdere partijen en niet voor één trekker van formaat. Op die manier wordt een mix van functies gerealiseerd waaraan ook aantoonbaar behoefte is in de stad. De wethouder noemt in dit verband de verschillende sectoranalyses, ook bij de raad bekend, die hieraan ten grondslag liggen. Dat betekent ook dat de ruimtes op het Berlijnplein op meerdere momenten van de dag en meerdere dagen van de week goed te gebruiken zijn. Bovendien is dit een plek zoals die er in Utrecht nog niet is. Daarmee is het ook een echte aanvulling op de culturele infrastructuur.
De fractie van de VVD vroeg ook waarom dan toch niet die grote theaterzaal gerealiseerd wordt. Als het beeld bestaat dat het alleen maar kleinschalig is, vindt de wethouder dat niet terecht. Er is wel degelijk publiekprogramma voorzien voor dans en theater. Dat gaat niet op de manier zoals het nu is. Dat wordt uiteindelijk veel groter. Er is gekozen voor de stapsgewijze aanpak in cocreatie, dus ook met wijkbewoners. Het college merkt dat het aanslaat. Het college heeft ervoor gekozen om dit verder door te ontwikkelen en daarbij juist de verbinding te zoeken tussen de verschillende disciplines: theater, dans en beeldende kunst, maar ook mode en design. Het college onderzoekt de mogelijkheden voor het toevoegen van presentatieplekken voor podiumkunsten in de stad om ook de toekomstige

groei van de stad te kunnen blijven faciliteren. De wethouder hoopt dat het duidelijk is dat er echt plekken zijn waar veel mensen bij elkaar kunnen komen. Zij proefden in de inbreng van de VVD hoe belangrijk dergelijke plekken zijn voor de gezamenlijke beleving.
De heer De Pagter (VVD) vraagt welke ruimtes op deze locatie geschikt zijn voor die dansvoorstellingen, voor die theatervoorstellingen die ook voldoende capaciteit hebben voor echt veel mensen.
Wethouder Klein merkt op dat in een groeiende stad altijd gekeken moet worden of er voldoende plekken zijn waar iedereen bij elkaar kan komen. Zij denkt dat de manier waarop hier gekeken wordt naar wat aansluit bij de mensen in de directe omgeving en hoe daar een plek te bouwen. De wethouder ziet veel nadelen wanneer eerst een gebouw wordt neergezet en daarna nagegaan wordt hoe het te gebruiken.
De heer De Pagter (VVD) vindt dit geen antwoord op zijn vraag. Hij vroeg waar de dansvoorstellingen gaan plaatsvinden.
Wethouder Klein antwoordt op het Berlijnplein. Dat is onderdeel van de 9200 m². Ze heeft de indruk dat dat onvoldoende naar voren is gekomen in de gesprekken. Er zijn publieksplekken waar naar toe te gaan is en waar gezamenlijk cultuur wordt beleefd en waar het publiek ook naar toe kan gaan om elkaar in een gezellige sfeer te ontmoeten of om samen te lunchen en waar cultuur te bezoeken is, en presentatieplekken te bezoeken zijn. De wethouder benadrukt dat die publieksfunctie er in zit.
De wethouder vervolgt haar beantwoording met in te gaan op de vragen van de VVD over RAUM. Deze fractie vroeg of dit niet te vroeg is hierin vervolgstappen te zetten. De wethouder denkt dat het goed is om te zeggen dat de aanbevelingen van de adviescommissie verwerkt zijn in de opdracht aan RAUM. RAUM voert die opdracht ook uit naar tevredenheid. RAUM jaagt de innovatie en de cocreatie aan. Ook nu in de coronatijd waarin heel veel beperkt is, is te zien dat veel flexibiliteit en creativiteit aan de dag wordt gelegd. RAUM is opgenomen in de cultuurnota Kunst Kleurt de Stad. (pagina 37) Het college monitort die uitvoering van de opdracht aan RAUM intensief. Het college doet dat na structurele voortgangsgesprekken ook met een externe visitatiecommissie en houdt ook een onafhankelijk impactonderzoek in 2021. Vanaf 2022 loopt RAUM voor het eerst mee met de gewone reguliere externe visitatie van de Cultuurnota. Vanaf 2024 zal er een meerjarenbeleidsplan voor 2025 – 2028 moeten worden voorbereid.
De heer De Pagter (VVD) merkt op te hebben gevraagd waarom het college het advies van de adviescommissie in de wind heeft geslagen. De adviescommissie heeft heel duidelijk gezegd dat ze zich afvraagt of RAUM wel de juiste partij is om langdurig invulling te geven aan deze culturele instelling. Hij stelt die vraag opnieuw.
Wethouder Klein gaf op die vraag antwoord. Die aanbevelingen van de adviescommissie waaraan de heer De Pagter refereert, zijn verwerkt in de opdracht aan RAUM. Die worden ook naar tevredenheid uitgevoerd. Dat is wat de wethouder heeft gezegd.
Gevraagd werd naar de bezoekersaantallen aan RAUM. In 2019 waren dat 42.000 en ook in 2020 (in de coronatijd vanaf maart) waren dat nog steeds 42.000. Dat heeft ook te maken met het gegeven dat daar veel buiten is waardoor daar nog mogelijkheden waren. De wethouder verwacht dat dit alleen nog maar zal groeien. Daarnaast merkt de wethouder op dat het cultuurcluster veel

breder is dan alleen de programmering van RAUM. De wethouder geeft aan welke belendende organisaties ook meerjarige subsidie krijgen niet alleen vanuit Utrecht maar ook landelijk. Deze organisaties hebben al heel veel laten zien.
De fractie van de VVD vroeg ook naar DB's en of dat ook op het Berlijnplein kan. De wethouder antwoordt dat het college altijd gezegd heeft, ook aan de ontwikkelaars, dat DB's een plek moet krijgen in de ontwikkeling van het Kapgebouw. Het college blijft bij zijn standpunt. De wethouder voegt daaraan toe dat dat eerder nodig is dan in 2025. Daarom zou de wethouder niet adviseren DB's hierheen te verplaatsen? Deze plekken zijn er op dit moment niet. Dat betekent dat éérder er een goede plek moet zijn voor DB's.
De fractie van de VVD stelde de vraag of in 2019 het ontwikkelkader aan de raad had moeten worden voorgelegd in een raadsvoorstel. De wethouder zet uiteen dat het college in het ontwikkelkader vervolgstappen heeft gezet die eerder zijn begonnen. Vanaf 2004 is besloten in de raad dat in Leidsche Rijncentrum de plek voor cultuur moest komen. Vanaf 2016 werd dat Vorm volgt Ambitie. In 2018 is de ontwikkelstrategie vastgesteld. Daar is vervolgens een nieuw Coalitieakkoord gekomen. Dat ontwikkelkader is daarop eigenlijk een logisch vervolg. Daarover schreef het college een brief aan de raad. Daaruit concludeerde het college dat hiervoor brede steun is. Daarom heeft het college op deze manier verder gewerkt en heeft het nu ook het ontwikkelplan gemaakt. Dat is ook het moment waarop het college heeft gezegd dat het belangrijk is dit te agenderen in de raad. Daarnaast waren de kaders onderdeel van de begroting. In die zin bouwt het college voort op hoe er gewerkt is.
De heer De Pagter (VVD) vindt dit een inschattingsfout van het college. Het niet agenderen van een brief betekent niet dat de raad daarmee stilzwijgend instemt. Het was volgens hem beter geweest wanneer dit op dat moment besproken was en vastgesteld als gemeenteraad. De gemeenteraad gaat over de kaders.
Wethouder Klein neemt hiervan nota. Zij zal dit op zich laten inwerken. Zij denkt dat dit het moment is waarop ook heel duidelijk te zien is welke kant het opgaat en dat dit ook het moment is, belangrijk voor de raad om daarin goede keuzes te kunnen maken. Zij zal reflecteren op de inbreng van de heer De Pagter.
De fractie van de VVD vroeg ook of overwogen is de kredietvrijgave op te knippen en bijvoorbeeld nu alleen krediet voor de ontwerpfase vrij te geven en dan pas in een volgende fase het krediet voor de realisatie. Het college koos heel bewust voor het niet-opknippen en een geïntegreerd contract waarin het ontwerp, de bouw, en ook het onderhoud van de te realiseren gebouwen gezamenlijk worden gedaan. Het belangrijke voordeel daarvan is dat niet alleen de architect, maar ook de aannemer en installatiebedrijven met daarbij ook straks de gebruikers betrokken zijn waardoor de input bijeen genomen is - dat is zeker belangrijk bij circulaire ambities. Wanneer enkel een opdracht wordt gegeven aan een architect is niet bekend hoe de aannemer dat kan uitvoeren.
Met het opknippen van het krediet, ontstaat ook een opgeknipte verantwoordelijkheid van ontwerper, bouwer en onderhoudspartijen. Bovendien is het bijeen nemen kostenefficiënter. Dat heeft ook te maken met hoge ambities die het college heeft.
De heer De Pagter (VVD) merkt op dat het nog steeds kan. Het college heeft nog steeds een Go No-Go-moment. Hij wil op dat moment dat de raad wordt ingeschakeld. Het hoeft niet te betekenen dat alles opgeknipt wordt en dat de gemeente eerst met de ontwikkelaar aan de slag gaat.

Wethouder Klein merkt op dat het moment waaraan de heer De Pagter refereert, het moment is waarop het college toetst of voldaan wordt aan de vooraf overeengekomen kaders. Zij hoorde de fractie van de VVD goed.
De fractie van de VVD heeft gevraagd of het niet vreemd is te experimenteren met een dergelijk groot project als het gaat om de co-creatie en de circulaire ambities. In de oren van de wethouder klinkt experimenteren als is dat vrijblijvend. Hier doet het college iets anders. Dit wordt gedaan om van te leren. Dat past goed bij de opdracht die de raad het college gaf vanuit circulair bouwen. Circulair bouwen moet in Utrecht de norm worden en ook bij de uitvoering van het actieprogramma Utrecht Circulair. Het cultuurcluster Berlijnplein is inderdaad één van de 20 pilotprojecten. De periode tot 2023 wordt daarbij benut om te leren. Ook de fractie van het CDA vroeg hier naar.
De wethouder antwoordt ontkennend op de in een interruptie gestelde vraag van de VVD of het geld is gereserveerd vanuit het groeikader Leidsche Rijn. Het geld is gereserveerd op de programmabegroting Cultuur.
De fractie van de PVV vroeg waarom de gemeente cultuurgebouwen subsidieert. De wethouder voegt hieraan toe dat aan de Cultuuras van Leidsche Rijn Centrum zowel gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde instellingen gevestigd zijn. In het verleden zijn afspraken gemaakt, ook met de marktpartijen die investeren in Leidsche Rijn Centrum en ook breder dan alleen in het Berlijnplein. Die marktpartijen zien graag dat ook de gemeente gaat investeren. Dat brengt veel mensen op de been en ook veel levendigheid.
De fractie van GroenLinks vroeg hoe bewoners in de wijk meedenken. De wethouder bevestigt dat bewoners worden betrokken bij de uitwerking van de plannen en zij vindt het belangrijk dat de bewoners aangehaakt blijven. De bewoners mogen ook adviseren. Dat zijn niet de eindgebruikers. De bewoners zijn omwonenden. De eindgebruikers zijn de instellingen, maar ook huurders. Dat is momenteel De Plaatsmaker. Die bepalen mee. De wethouder vindt het leuk te zien dat het inderdaad om alle typen bewoners gaat.
De fractie van GroenLinks vroeg de wethouder of zij een extra ruimte zou willen toevoegen voor Amateurdans. In de plannen is ruimte voor Amateurdans. Er is een studio van 10 × 10 meter. Die biedt plaats voor een meer regulier dansaanbod, zoals de kinderen- en jongerenactiviteiten van Cultuur 19. Die kunnen daarin plaatsvinden, maar ook dansscholen kunnen daar terecht en ook andere initiatieven uit de wijk. Dat is ook hoe de Plaatsmaker laat zien voor wie deze ruimte geschikt is. Daarnaast heeft het college voor een danshuis gekozen met een eigen signatuur; een herkenbare plek met een eigen karakter. Met het toevoegen van extra ruimtes zoals werd gevraagd, zullen daar anderen weggehaald moeten worden. Dat doet iets met het geheel in de mix. Ook hier geldt dat dit ruimten zijn die pas in 2025 beschikbaar zijn. Wanneer er dan meer dringende ruimtebehoefte bestaat, is het belangrijk niet teveel op de langere toekomst te hopen. Die ruimten zijn eerder nodig.
De wethouder bevestigt dat het de bedoeling is de mogelijkheid te bieden op het plein voor culturele ontmoetingen, zoals de fractie van GroenLinks vroeg. Ook werd gevraagd of er een culturele ontmoetingsplek voor jongeren kan worden gecreëerd. Het college ondersteunt in dit plan de renovatie van De Vrijstaat als onderdeel van het geheel. Het Danshuis biedt ook aanbod voor jongeren. Het is inmiddels bekend dat er een nieuwe plek is gevonden voor de skatebaan. Op heel veel verschillende plekken is in Leidsche Rijn aanbod voor jongeren, vooral

georganiseerd door Cultuur 19 en Box. Het zou ook heel goed kunnen zijn dat zij hier een definitieve plek zullen krijgen.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vroeg naar een specifieke plek voor jongeren omdat in Leidsche Rijn juist veel behoefte is aan plekken voor jongeren. Gewerkt wordt aan hang- en sportplekken. Het zou mooi zijn wanneer er ook een cultuurplek voor jongeren bij zou komen.
Wethouder Klein ziet dat als aanvulling. Ook de hangplekken zijn belangrijk. Cultuur 19 en Box zijn organisaties waar mensen niet alleen naar toe gaan om te kijken en te luisteren, maar ook om zelf te doen. De wethouder schetst hoe het college hiermee bezig is. Zij stelt dat het niet uitgesloten is dat ook hier een definitieve plek voor jongeren zal komen. Dat is nog niet uitgekristalliseerd.
De fractie van GroenLinks vroeg of er meer beeld kan komen bij de grip die op de risico's wordt gehouden en de uitwerking daarvan en überhaupt welke risico's er zijn en hoe dat te doen. De wethouder verwacht deze week de regeling Risicovolle Projecten aan de raad te sturen. Die is in samenspraak met de raad opgesteld. Daarin zal het college voorstellen om deze regeling te behandelen als een dergelijk risicovol project. Dat betekent daar intensieve controle aan de binnenkant en tegelijkertijd de informatie die twee keer per jaar naar de raad gaat.
De wethouder vindt het goed om te zeggen dat een dergelijk project met een geïntegreerde aanpak alleen haalbaar is wanneer strak gestuurd wordt op de invulling binnen de kaders en dat ook telkens te blijven toetsen. Dat is de manier om de ambities die de raad heeft geformuleerd in te vullen.
Gebruikelijk is een fasering aan te brengen in bouwprojecten. In dit verband noemt de wethouder het programma van eisen, de aanbesteding, contractering, voorlopig ontwerp, definitief ontwerp, bestek en realisatie. Zij denkt dat het goed is in te zoomen op concrete voorbeelden van die projectbeheersing. De wethouder gaat in op de bewaking van het proces. De consortia worden gevraagd bij de inschrijving een planning in te dienen. Aan de hand daarvan wordt de voortgang getoetst en bewaakt. Financieel per fase wordt ook een financiële toets gedaan of het project binnen het door de raad gestelde budget blijft. In elke fase van het project keek een eigen financieel deskundige mee, maar ook een externe bouwkosten-deskundige die ook de verschillende ramingen controleert. Op de financiële raming van het proces zoals genoemd, doet een onafhankelijk bureau een second opinion. Als het gaat over risico's zet de wethouder uiteen dat tijdens dialoogfase van de aanbesteding de risico's en de wijze van beheersing van die risico's besproken worden met de consortia. Dat wordt ook vastgelegd in een risicodossier. Er wordt ook een risicoanalyse gedaan in alle fasen van het project, passend ook bij daarbij horende beheersmaatregelen. Die worden herijkt en bijgesteld. De wethouder begrijpt de gestelde vraag. Zij kan dit goed op een rij zetten in een brief aan de raad. Zij zegt die brief spoedig toe. Zij hoopt dat het deze week nog lukt.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) begrijpt dat dit rolling forecasting is.
Wethouder Klein durft dat niet te zeggen. Wanneer de heer Bos die conclusie trekt, zou het zo maar kunnen zijn van wel. Zij zal dat nagaan en daarover in haar brief een korte reactie geven.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) heeft behoefte aan meer grip. Zij vindt het goed van de wethouder te vernemen dat zij belangrijk vindt dat binnen de kaders aangestuurd moet worden en dat getoetst moet blijven worden. Voor haar fractie

zijn de kaders nog te vaag. Het zou fijn zijn wanneer de wethouder die concreet zou verwoorden, het liefst voor de raadsbehandeling.
Wethouder Klein zal daarvoor zorgen. Zij denkt ook aan spoedprocedures in dit verband. Desgevraagd door **de voorzitter** herhaalt **zij** haar toezegging: een brief waarin zij in concreto handen en voeten geeft aan hoe grip wordt gehouden op het proces.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vindt het fijn wanneer de raad de mogelijkheid krijgt gaandeweg mee te kijken. Ze vraagt de wethouder of ze wil nagaan welk moment geschikt zal zijn voor de raad om mee te kijken of binnen de kaders wordt aangestuurd. Zij vraagt de toezegging van de wethouder dit uit te zoeken en te verwerken in haar brief.
Wegthouder Klein zegt toe dat zij in de brief zal ingaan op hoe de raad de informatie krijgt en wanneer de raad op een goed moment weer aan zet is. Zij vervolgt haar beantwoording.
De wethouder beantwoordt bevestigend op de vraag van de fractie van GroenLinks de raad goed op de hoogte te houden. Zij noemde al de regeling risicovolle projecten. Die zorgt ervoor dat daarover intensief informatie is. Zij kan dat toezeggen. Zij noemt daarbij dat het college er alles aan doet om dit goed binnen de kaders te doen. Maar wanneer het college voor keuzes komt te staan die de kaders raken of zodra zaken buiten de kaders komen, gaat de wethouder terug naar de raad.
De wethouder zet uiteen dat een van de lessen die het college getrokken heeft uit de bouw van Tivoli Vredenburg is dat aan het einde van dat proces bleek dat de exploitatielasten veel hoger werden dan voorzien. Dat kwam omdat later pas werd beseft dat er bovenin nog zalen waren waar publiek heen begeleid moet worden. Daarover was in de ontwerpfase nog niet nagedacht. Daarover was nog niet gesproken met welke gebruiker dan ook. Dat zijn zaken die op deze manier van werken ook te voorkomen zijn.
Richting de fractie van het CDA herhaalt de wethouder haar antwoorden over de amateurkunst. Specifiek werd gevraagd de input mee te nemen in het kader van Dansatelier 42, vanuit het gegeven dat ook dat atelier gebruik kan maken van de vloer van 10 x 10 meter. Goed moet gekeken worden of dit allemaal is op te brengen. Hoe dan ook vindt de wethouder het belangrijk dat er een plek is voor iedereen die wil dansen en dat dat ook in de buurt mogelijk is. Los van dit concrete project Berlijnplein is dat een opgave voor het college en voor de wethouder.

De fractie van het CDA vroeg ook naar de criteria die gebruikt zijn bij de werving en de selectie van de partijen voor de werfkelders. De nieuwe partij houdt zich aantoonbaar en inhoudelijk bezig met vraagstukken gerelateerd aan het thema Toekomst van de Stad. Die werkt vanuit een coöperatieve gedachte, samenwerkend en naar buiten tredend op proces en ambitie. Een partij die verbonden is met de creatieve sector, zoals breed gedefinieerd door het sociaal-cultureel planbureau. Een partij die met eigen activiteiten of door activiteiten van derden te programmeren een bijdrage levert aan het publiekprogramma op het Berlijnplein. Een partij die in verbinding staat met bewoners en organisaties in Leidsche Rijn of de partij heeft een overtuigend Plan van Aanpak om die verbinding te gaan maken. Een partij met een extravert karakter, naar buren en naar buiten in de dagelijkse zin. De partij die een bijdrage levert aan het verbinden van ook de landelijke netwerken met relevante plekken ook op het Berlijnplein. De criteria die

de wethouder zojuist noemde, zijn in samenspraak ontwikkeld met de huidige partijen. Naast de rij die zij opnoemde, is de mix van de partijen belangrijk zodat niet alles uit dezelfde hoek komt. De fractie van de PvdA had ook gevraagd naar deze criteria. Ook hier geldt dat het college op het Berlijnplein iets wil toevoegen; dus niet meer van hetzelfde. Dat speelt ook een rol in hoe die samenstelling te doen. Dan geldt ook, goed in de gaten te blijven houden niet alleen mensen te verplaatsen of te verhuizen, maar ook hoe in de gezamenlijkheid tot meerwaarde is te komen. De wethouder refereert aan het pleidooi voor de zingeving in de beleving van cultuur.
De wethouder antwoordt bevestigend op de vraag van de fractie van het CDA of in de nog openstaande vierkante meters ruimte is voor sociaal-culturele functies, dit naast de Buurtwerkkamer, Hart voor Leidsche Rijn. Daar zal ook een transparante selectieprocedure komen met criteria. De wethouder gaat er vanuit dat Dock en JOU aan deze gesprekken zullen blijven deelnemen om ook na te gaan of dat voor hen interessant is.
De fractie van het CDA vroeg ook hoe de samenwerking met organisaties en bewoners uit de buurt te borgen. Daarbij werd in de beleving van de wethouder een beetje gezocht naar participatie. Het heet inderdaad co-creatie. Dat is een stapje verder dan alleen participeren. Dat is vanaf 2016 de ingezette lijn met partijen in de stad, organisaties en Leidsche Rijn en omwonenden. De wethouder schetst de betrokkenheid van omwonenden. Bij de stukken zit ook een bijlage genaamd Cocreatie en Samenwerking waarin dit specifieker wordt uitgewerkt en toegelicht. Ook dit is niet standaard en dit is ook vernieuwend.
De heer Kos (CDA) reageert op het geheel van de beantwoording. De wethouder benadrukte het belang van de samenwerking tussen amateurkunst en professionele kunst. Dat kan zijns inziens het interessante zijn van deze plannen. Hij had daarover enkele vragen gesteld, bijvoorbeeld over de amateurdans. Hij maakt zich alsnog zorgen over deze plannen wanneer hij vooral veel plek ziet voor makers en professionele organisaties. Hij gelooft ook wel dat die samen willen werken met amateurkunst en voor amateurkunstenaars dingen willen organiseren.

Wanneer hij spreekt met mensen uit het veld maken zij zich zorgen over dat zij hierin niet zijn opgenomen als kernpartner. Die kunnen inderdaad die ruimte van 10 x 10 huren. Het is anders wanneer zoiets gezamenlijk wordt gemaakt met daarbij ook amateurorganisaties betrokken. Die zorg bij zijn fractie is nog niet helemaal weggenomen. Hij had daarom ook de vraag gesteld welke criteria gehanteerd worden om in de toekomst de nieuwe organisaties te selecteren. Hij vraagt of dat ook amateurkunstorganisaties kunnen zijn. Dit is hem nog niet helemaal duidelijk.
Wethouder Klein antwoordt met uiteen te zetten dat de zojuist door haar genoemde criteria ook prima toepasbaar kunnen zijn op amateurkunstorganisaties. Dat betekent soms misschien wel net een andere houding, dat meer gedaan wordt met anderen en niet alleen met wat eigen is. Dat is de meerwaarde waarover zij sprak. Daarnaast deed het college verschillende sector-onderzoeken. Zij wil niet zeggen dat ruimte voor amateurkunst overblijft. Wel is te zien dat aantoonbaar ruimtes nodig zijn, ook voor de beeldende kunst en ook voor de muziekstudio’s en ook voor de publieksplekken. Zij bevestigt dat hier heel veel professionele partijen zijn. De grote meerderheid heeft ook landelijk meerjarige subsidie. Dan is er de opdracht om ervoor te zorgen dat die ergens een plek krijgen.

Zij hoorde goed wat de fractie van het CDA als reacties gaf. Mogelijk helpt dit in het verdere denkproces.
In antwoord op de eerste vraag van Student & Starter over de mogelijkheid van het tekenen van onvoldoende samenwerkingsovereenkomsten in het voorjaar 2022, of de wethouder aan de voorkant kan toezeggen die vierkante meters dan toch te gaan bouwen en ook meer flexibele ruimtes, bijvoorbeeld voor jonge makers. Dat zou gevolgen hebben voor de businesscase. Dat is een voorbeeld waarvan de wethouder zegt dat dit niet iets dat zij zomaar doet. Op het moment waarop er onvoldoende overeenkomsten zijn, is de mix van gebruikers aan te passen. Dat kost geld en heeft consequenties. Mogelijk is tijdelijk een alternatief te bieden.
De wethouder dankt Student & Starter voor de plezierige woorden in de eerste termijn.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) hoorde de wethouder eerder zeggen dat er een nieuwe plek is en dat er behoefte is aan ruimte. Zij begrijpt dat het lastig is omdat het de businesscase raakt. Zij kan zich niet voorstellen dat er straks minder vierkante meters gebouwd worden terwijl iedereen inziet dat de ruimte heel erg nodig is en dat die gebruikt moet worden.
Wethouder Klein antwoordt dat het ook betaald moet worden. Zij begrijpt het belang van het aandachtspunt voor Student & Starter.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) begrijpt dat de toezegging er niet komt. Zij vraagt of de wethouder een brief aan de raad kan sturen wanneer in 2022 onvoldoende samenwerkingsovereenkomsten zijn.
Wethouder Klein zal dat zeker aan de raad laten weten als dat het geval is. Zij vervolgt haar beantwoording.
Richting de fractie van de PvdA gaat de wethouder in op de vraag naar de fair practice code en inclusiviteit. Zij refereert aan haar inbreng in een andere commissie in een gesprek met de PvdA. Ook vanuit het landelijk beleid is belangrijk dat niet alleen die eerste stap is gezet, maar dat dit echt verder gaat. De Raad voor Cultuur voerde vandaag het gesprek bij Herman Tjeenk Willink. Die raad benadrukte dat meer nodig is. De wethouder is het daarover eens. De fair practice code is een speerpunt van het gemeentelijk beleid. Het college vindt dat overal belangrijk, zeker ook hier. De plannen van de gesubsidieerde partijen op deze kavel worden daarop uitdrukkelijk getoetst. Dit is ook een aandachtspunt bij het vullen van het gebouw. De wethouder beseft dat het grote en snelle stappen moeten zijn.
Waar het gaat om de inclusiviteit, zet de wethouder uiteen dat het onderdeel is van het ontwikkelplan. De wethouder ziet dat ook terug op pagina 110 waar ook meer te lezen is over ook een speciale adviesgroep.
De heer Van der Zweth (PvdA) vraagt wie getoetst worden op de fair practice, en waarop die partijen precies getoetst worden, waar moeten de partijen aan voldoen willen ze hierop aanspraak kunnen maken?
Wethouder Klein antwoordt dat dit de criteria zijn die vanuit de cultuurnotaperiode Kunst Kleurt de Stad gelden. De wethouder zegt daarover dat de partijen zich moeten committeren aan de fair practice code en dat ook in praktijk brengen. Dat is exact dezelfde formulering die ook landelijk is gebruikt. Zij omschrijft het spanningsveld aldus: wanneer partijen hoger willen scoren in de fair practice code, verwacht zij dat het aanbod van cultuur naar beneden gaat. Utrecht doet

precies wat landelijk gebeurt. Utrecht stimuleert landelijk om vervolgstappen te zetten.
De heer Van der Zweth (PvdA) begrijpt hieruit dat de vraag is of de rekening bij de makers neergelegd wordt of niet. Het is duidelijk wat het college kiest. Zijn fractie komt daarop terug. Een vraag over de diversiteit werd beaamd door de wethouder. Hij vraagt of de wethouder kan toezeggen dat de raad het beoordelingskader voor borging van de diversiteit nog te zien krijgt.
Wethouder Klein merkt op dat ieder halfjaar hierover nieuwe berichtgeving komt. Zij zal ervoor zorgen dat ook de diversiteit en inclusiviteit duidelijke herkenbare aandachtspunten zijn hierin.
De fractie van de PvdA heeft ook gevraagd naar de individuele maker die op het Berlijnplein terecht wil komen. Van in totaal 9200 m^2 is 4000 m^2 voor individuele makers. De Plaatsmaker richt dat waarschijnlijk ook goed in. Er zijn ook ateliers. De huur is de huurprijs voor culturele tarieven.
De fractie van de PvdA vroeg ook hoe ervoor te zorgen dat het aanbod voor een breed publiek interessant blijft en een mix in dat aanbod. Dat is geborgd in de criteria die zij zojuist noemde in de richting van het CDA. Daar hoort bij hoe daarover gerapporteerd wordt.
De fractie van de PvdA vroeg naar de samenwerking met scholen in Leidsche Rijn. De wethouder refereert aan haar desbetreffende antwoord aan de Partij voor de Dieren.
De PvdA onderstreepte het belang van de verbinding met mensen en groepen die kunst nu misschien nog niet zo toegankelijk vinden. De mix van de verschillende genres kan daarin helpen. En ook de mogelijkheid om er gewoon te zijn zonder iets van plan te zijn en die toevallige kennismaking te hebben. Zij noemt in dit verband camping RAUM als voorbeeld.
De PvdA vroeg of DOCK en JOU betrokken worden. De wethouder refereert aan haar antwoord aan het CDA.
De PvdA stelde de graffitiplek aan de orde: streetart. Een nieuwe legale graffitiplek was hier aanvankelijk gevonden. Zij deelt de wens met de PvdA een nieuwe plek te vinden. Het college is in die zin ook op zoek. De wethouder heeft die plek nog niet gevonden. Zij is vast van plan die plek te vinden.
De skatebaan komt aan de noordzijde van het Willem-Alexanderpark, vlakbij de huidige locatie.
De heer Van der Zweth (PvdA) vraagt of er geen enkele mogelijkheid is om de graffitiplek op deze locatie te realiseren; ziet de wethouder dat helemaal niet? Hij vraagt op welke termijn de raad mag verwachten dat in ieder geval de raad geïnformeerd wordt over de te zetten stap richting die nieuwe plek.
Wethouder Klein merkt op dat de bestaande plek er nog is. Zij zegt toe op de vraag op welke termijn de raad informatie kan verwachten in het vierde kwartaal bij de raad terug te komen over het zoeken naar een nieuwe graffitiplek. Zij zal dat idealiter combineren met andere informatie.
De fractie van de PvdA vroeg ook naar de verbinding met horeca en Leidsche Rijncentrum. De wethouder bevestigt dat er best wat horeca is en dat daar nog heel veel bij komt. Zij noemt Buiten bij de Sluis, Broodnood, en de plint van de parkeergarage op het Berlijnplein. Zij denkt dat daardoor natuurlijker verbindingen komen tussen verschillende plekken.
De PvdA vroeg ook naar het maximale ruimtegebruik. Gezegd is zo intensief mogelijk die ruimtes te kunnen gebruiken. De fractie van de PvdA vroeg zich af of

dat niet een beetje te is, of het reëel is en werkbaar voor mensen. Het dubbel gebruik van ruimtes moet overal plaatsvinden, dat geldt ook hier, maar dat geldt ook voor andere culturele plekken in de stad zoals de Berenkuil of het Domplein. Hier zoekt het college ook echt naar de balans maximale ruimte te hebben om te maken. De wethouder schetst de praktijk van alledag en de differentiatie in het gebruik.
Gevraagd is een kunstwerk om de aanvang van het homohuwelijk te gedenken. De wethouder heeft daarvoor geen budget vanuit het project. Zij voegt toe dat het college een prettige verblijfsruimte wil voor iedereen waar ook ruimte is voor spontane ontmoeting, waar ook iedereen zich thuis voelt.
De PvdA vroeg naar de verbreding met andere instellingen met aandacht voor De Machinerie. De wethouder zet uiteen dat veel wordt samengewerkt. Vorige week was er een debat over eenzaamheid. Er is ook samenwerking met de bibliotheek. De wethouder denkt dat dat ook breder kan. Zij pleit ervoor goed te kijken naar wat op elkaar aansluit ook als het gaat om thema's.
Richting de fractie van de ChristenUnie beantwoordt de wethouder de vraag of gezorgd wordt voor tussentijdse evaluatiemomenten. Dat raakt volgens de wethouder aan het gesprek in haar eerste termijn over de duur van de huur en ook over de doelgroep van degene die je ruimte biedt en hoe de juiste mix van partijen daar te behouden.
Daarnaast was toelichting gevraagd over de samenwerking tussen partijen op het Berlijnplein en hoe zij als een soort culturele olievlek in de wijk activiteiten organiseren. Belangrijk vindt de wethouder om de RAUM popup-concerten te noemen. Die vinden niet alleen plaats op het Berlijnplein, maar ook breder. Daar is ook programma dat elders wordt gemaakt. Zij noemt het voorbeeld van het NUT bij mensen thuis waardoor mensen dichter bij elkaar kwamen.
De fractie van de ChristenUnie vroeg ook hoe de combinatie van lokale partijen te verankeren is met nationale of internationale ambities. De wethouder refereert aan het desbetreffende dat zij al gezegd heeft. Ze noemt in dit verband de Leidsche Rijn-connectie met name. Daarbij zijn veel Leidsche Rijn-partners aangesloten. IRC (Illusionary Rockaz Company) werkt veel samen met Cultuur 19. Ook RAUM, draagt bijvoorbeeld bij aan het vuur van Sint Maarten. Die zaken krijgen aandacht en die aandacht moet er blijven. De wethouder is het daarmee eens.
Richting de fractie van de SP antwoordt de wethouder ontkennend op de vraag of de gemeente straks alle risico’s gaat dragen als culturele partijen niet zouden kunnen verhuren. Het onrendabele deel van de exploitatielasten betreft het deel van de kostprijsdekkende huur dat niet door de huurders op te brengen is. De marktconforme huren voor culturele functies ligt lager dan de kostprijsdekkende huur. Het verschil is het onrendabele deel dat met dit besluit gedekt wordt uit het programma Cultuur. De exploitant van de 4000 m^2 voor culturele huisvesting is verantwoordelijk voor het leegstandsrisico.
Ter geruststelling zegt de wethouder dat bekend is dat heel veel meer vraag is naar betaalbare ruimte voor cultuur dan aanbod. Dat is een van de dingen die hier zijn op te lossen. De kans dat er leegstand komt, is erg klein.
De fractie van de SP heeft genoemd dat er verschillende maatregelen zijn om de risico's te beheersen. De vraag was of nu al niet beter één te kiezen zou zijn. Haar advies is dat niet te doen. Wanneer bekend is wanneer een risico zich voor-

doet, is dan ook de best passende maatregel te nemen die daarop goed aansluit. Zij zou dat niet aan de voorkant teveel inkaderen.
De SP vroeg ook wie er gaat bloeden wanneer het uiteindelijk tegenvalt. Zijn de kleine culturele instellingen daarvan de dupe? De wethouder zet uiteen dat tegenvallers opgevangen moet worden binnen de huidige businesscase; het moet binnen de kaders die de raad ook heeft meegegeven.
Tenslotte vroeg de SP of de wethouder wilde reflecteren op de doelgroep die bediend wordt en dat die vrij klein zou zijn. De wethouder deelt mee dat er al tienduizenden bezoekers komen per jaar: uit de wijk, uit de stad en uit het land. De wethouder denkt dat dit juist een laagdrempelige voorziening is waar mensen eenvoudigweg kunnen zijn en daardoor al in aanraking komen met kunst en cultuur. Hiermee rondt de wethouder haar beantwoording in de eerste termijn af

Gemiste vragen
De heer De Pagter (VVD) had een vraag gesteld over het plan voor de Schouwburg. Hij had gehoord dat het in het jaarbeursgebied wel mogelijk zou zijn. Hij verneemt graag de reactie van de wethouder waarom de schouwburgzaal wel zou kunnen in de omgeving van de Jaarbeurs en niet bij Leidsche Rijn.
Zijn tweede vraag betrof het moment voor de raad om te kunnen beslissen - hij brengt dit in verband met de gevraagde knip in het budget.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) licht toe dat zijn vraag de andere culturele hotspots betreft in Vleuten De Meern en Leidsche Rijn. De wethouder zei dat het niet de bedoeling is dat Leidsche Rijn parisiteert op de culturele gebruikers van andere locaties. Hij vraagt of de wethouder/het college kan garanderen dat dit ook daadwerkelijk zo zal zijn.
Wethouder Klein gaat in op de vragen van de VVD en op die van de locatie van de schouwburgzaal. Er zijn allerlei stappen gezet met de omwonenden. In die gesprekken kwam niet op om hier een Schouwburg te realiseren. Het gaat niet om de vraag of het daar niet zou kunnen en ergens anders wel. Zij licht de volgorde in de aanpak toe en refereert aan haar eerdere antwoordt hierop.
De wethouder deelt mee dat geen onomkeerbare besluiten worden genomen. Dat het college tegen een knip is, heeft de wethouder uitgelegd, ook in de brief die het college de raad heeft toegestuurd. Zij blijft daar ook bij. Zij denkt dat het heel onverstandig is. Dat heeft niets te maken met de stand van zaken. Het is logisch dat het college zich niet verplicht allerlei dingen te doen; de raad heeft nog niet besloten.
De fractie van Stadsbelang Utrecht vroeg naar garanties. De wethouder zet uiteen dat zij niet kan garanderen andere locaties niet leeg te trekken. Zij maakt de volgende weging: dat op een moment dat een partij wel naar het Berlijnplein zou gaan, er nieuwe partijen komen voor de vertrekkende.
De heer Van der Zweth (PvdA) had een vraag gesteld over individuele makers**.** De wethouder noemde de Plaatsmaker. De PvdA had ook gevraagd naar de huurprijzen en of er voor bereikbaarheid gezorgd kan worden voor de makers.
Wethouder Klein refereert aan haar antwoord: dat het niet de commerciële tarieven zijn. Dat het de prijzen zijn die passen bij de cultuur. Iemand die net is afgestudeerd beschikt over een andere budget. Dat betekent dat in de stad verschillende plekken met verschillende huurprijzen bestaan. De wethouder zal ontkennend antwoorden op de vraag of iedereen daar terecht kan en het kan

betalen. Ook hier moet de optelsom kloppen. Er wordt voor gezorgd dat er een plek is voor de mensen die nodig zijn.

De voorzitter stelt de tweede termijn aan de orde.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) merkt op dat veel van de vragen van haar fractie beantwoord zijn. Zij is nog niet tevreden met het antwoord op de vraag over het betrekken van bewoners en jongeren. Haar fractie broedt daarop richting de raad. Zij vindt de toezegging mooi van de wethouder op de vragen over het risico en dat de raad genoeg ruimte krijgt om te controleren. Zij kijkt uit naar de brief die de wethouder heeft aangekondigd.
Er komt een Go No Go-moment voor het college. Hoe kijkt de wethouder er tegenaan dat de raad daarbij mee kan kijken en dat de raad op dat moment wensen en bedenkingen kan uiten. Zij noemt als voorbeeld de verhouding tussen enerzijds het programma Cultuur en anderzijds de gebouwkosten in balans blijft. Zij vraagt of de wethouder hierop een toezegging kan doen.
Wethouder Klein zal hierop specifiek ingaan hoe dit eruit kan zien en wanneer dat ook een goed moment kan zijn in de door haar toegezegde brief en daarvoor een voorstel doen. Het woord Go No Go lijkt erop alsof het bestuur dan helemaal vrij is om te beoordelen. Zij wil die indruk wegnemen. Er zijn momenten waarop gekeken wordt of het voldoet aan de gestelde kaders. Als dat zo is gaat alles gewoon door. Zij heeft daarnaast gezegd dat het college er alles aan doet om op een goede manier binnen de kaders te blijven. Dit is nooit 100% zeker te weten. Wanneer dat niet zou lukken komt zij terug bij de commissie. Dan gaat het ook over de verhouding programma en gebouw. Ook dat kader is meegegeven.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vraagt of zij goed begrijpt dat de raad dan een moment krijgt om wensen en bedenkingen mee te geven.
Wethouder Klein zal goed nagaan wanneer dat zou kunnen en wat daarbij de voor- en nadelen zijn. Zij zal die ook schetsen. Dan is het verder aan de raad.
De heer De Pagter (VVD) verneemt desgevraagd van **de wethouder** dat de brief nog voor de raadsbehandeling zal komen. Dit is ook afhankelijk van wanneer de raadsbehandeling zal plaatsvinden.
Punt van Orde
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) verneemt desgevraagd dat **de voorzitter** ermee instemt eerst de toezeggingen te recapituleren.

Toezeggingen
- De wethouder wijst op de regeling risicovolle projecten en het voornemen het project Berlijnplein hieraan toe te voegen. Zij stuurt voor het meireces een brief waarin ze concreet handen en voeten geeft aan het proces. Ze geeft in de brief aan wanneer de raad informatie krijgt en wanneer de raad weer aan zet is. Ze gaat ook in op een go/no go-moment. De wethouder benoemt hierbij ook rolling forecasting.
- De wethouder komt in Q4 2021 bij de raad terug op een locatie voor een graffiti/street art plek.
- Het beoordelingskader voor diversiteit van aanbod en inclusiviteit komen terug in de halfjaarlijkse voortgangsrapportages die de raad ontvangt.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) stelde een vraag over rolling forecasting. Daarover zou de wethouder bij de commissie terugkomen.
Wethouder Klein zal rolling forecasting benoemen in de door haar toegezegde brief.
De heer Van der Zweth (PvdA) merkt op het beoordelingskader voor de diversiteit van het aanbod te hebben gemist.
De voorzitter geeft het woord aan de wethouder.
Wethouder Klein vindt het belangrijk dit wel als toezegging te noteren. Dit komt terug in de halfjaarlijkse rapportages en niet alleen één keer in een brief.

De voorzitter concludeert dat de commissie dit raadsvoorstel doorgeleidt met de B-status naar de raad. Zij vraagt naar de tijdsindicatie voor de behandeling in de raad een de onderwerpen die de commissie nog aan de orde wil stellen.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) is nog niet helemaal tevreden met de beantwoording over diervriendelijk bouwen en biodiversiteit. Zij gaat daarover in overleg met haar fractie.

De heer De Pagter (VVD) kondigt een amendement aan over het splitsen van het krediet. Er zijn nog een aantal andere zaken vanuit de VVD te berde te brengen. Hij denkt aan tenminste drie kwartier voor de bespreking in de raad.

De heer Kos (CDA) neemt dit mee naar de fractie en denkt met een motie te zullen komen over de verhouding tussen professionele- en amateurkunst en mogelijk nog meer moties. Hij kan zich vinden in een spreektijd van drie kwartier tot een uur.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) denkt met twee of drie moties te zullen komen. Hij houdt een bespreektijd voor nodig van anderhalf uur.

De heer Van der Zweth (PvdA) is het eens met heer Bos over de geraamde tijd. Hij overweegt nog twee moties: een over fair practice, en een over een Regenboogplein.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) is voor het voorstel van 1,5 uur. Zij broedt op een motie over jongeren en bewoners. Afhankelijk van de toegezegde brief, stelt zij meer moties in het vooruitzicht.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) denkt aan 0 moties of 1 motie. Die ene motie betreft Utrecht circulair. Zij denkt daarover na.

Mevrouw Van Mil (Student & Starter) denkt ook aan 1,5 uur. Zij overweegt ook een motie.

Mevrouw Admiraal (ChristenUnie) schikt zich in anderhalf uur. Zij gaat na of de fractie van de ChristenUnie een motie gaat indienen over de culturele olievlek in de wijk.

De heer Van Deún (PVV) brengt in herinnering dat is afgesproken in de raad dat met een geraamde tijd van anderhalf uur bespreking, de commissie haar werk nog niet heeft afgerond. Hij stelt daarom een tweede commissievergadering voor. Hij bestrijdt overigens de noodzaak om anderhalf uur bespreektijd in te ruimen.
De voorzitter antwoordt dat de inbreng van de heer Van Deún juist is. Zij attendeert op een uitzondering die gemaakt is: in het geval van heel veel moties en amendementen. Zij zal de voorgestelde spreektijd voorleggen aan het DB en daarbij de opmerking van de heer Van Deún in acht nemen dat de commissie dit niet op deze wijze doet.

Punt van orde
De heer Te Hoonte (VVD) vraagt zo min mogelijk werkdruk bij de raadsleden te veroorzaken inplaats van elkaar bezig te houden met regels. Hij stelt voor in het licht van dit debat één uur commissie en daarna een half uur in de raad.

De voorzitter concludeert als voorstel neer te leggen bij het DB met 90 minuten bespreektijd in de raad. De moties zijn aangekondigd.
Zij deelt mee dat de raad niet in de komende week zal plaatsvinden maar in de week daarna; dus over drie weken. Dan is er ruimte voor de brief van de wethouder.
Wethouder Klein zegt toe de brief vóór het mei-reces aan de raad te sturen.

De voorzitter schorst de vergadering om 17.15 uur.

Avondvergadering

9. Jeugdhulp in coronatijd en daarna
9.1 Raadsbrief tijdig bieden van passende jeugdhulp 2020
9.2 Raadsbrief onderzoek gemeentelijke uitgaven Jeugdzorg

De voorzitter, mevrouw Bijsterbosch, leidt de bespreking in met onder de aandacht te brengen dat de raad recentelijk een aantal raadsbrieven heeft ontvangen over dat mede door corona niet meer altijd tijdig passende hulp te bieden is aan de jeugd, over de urgentie van dit probleem, de financiële gevolgen en wat dit vervolgens betekent voor jongeren en hun omgeving. De agenderende fracties gaan hierover in gesprek met de wethouder en met elkaar. Dit onderwerp wordt in één termijn besproken.
Hieraan vooraf ging een Raadsinformatiebijeenkomst en twee digitale werkbezoeken.

Mededelingen
Geen.

De commissie
Mevrouw Assen (PvdA) merkt op dat de voorafgaande bijeenkomsten tekenend zijn voor de problematiek, de betrokkenheid van professionals en de betrokkenheid van de raad en zeker ook die van haar fractie. Die betrokkenheid is nodig omdat het niet goed gaat. Teveel jongeren in Utrecht krijgen op dit moment niet op tijd passende hulp, en soms weleens veel te laat, ondanks de inzet en expertise van veel zorgpro-

fessionals die er alles aan doen om die hulp wel te bieden. Ook de ambtelijke toelichting was helder: het is met de huidige budgetten niet mogelijk passende jeugdhulp te bieden voor iedereen. Dat is slecht nieuws. Haar fractie is wel blij dat de wethouder daarover duidelijk is. De 0-euro die het kabinet uittrekt voor jeugdhulp, terwijl er acute financiële noden in veel gemeenten zijn, is wat haar fractie betreft onbestaanbaar. Zij zag in zijn uitingen dat de wethouder hierover ook boos is. Zij vraagt wat hij met zijn boosheid heeft gedaan.
Zij hoopt dat de wethouder op alles een reflectie wil geven. Zij begrijpt dat het om veel gaat.
Er zijn complexere zorgvragen en een toename van spoedvragen. In die zorgvraag bestaat een grillig verloop. Er is meer nodig in de samenwerking, terwijl die juist veel erbij in schiet door de hoge werkdruk. Alles wat bereikt is in de afgelopen tijd staat weer extra onder druk. Dit geldt zowel in de keten als in de samenwerking met het onderwijs. Zij ziet wachtlijsten toenemen en ook de toeleiding daartoe, hoge werkdruk, ziekteverzuim en verloop. Dit is een landelijk probleem speelt niet overal even zwaar. Zij vraagt welke mogelijkheden de wethouder heeft om daaraan iets te doen. Ze denkt als voorbeeld aan de randvoorwaardelijke sfeer of via zorgopleidingen.
Een van de grootste problemen is voor haar fractie de kloof in de jeugdhulp. Niet iedereen lijkt gelijke toegang tot zorg te hebben. Haar fractie hoort veel terug over dat hoogopgeleide ouders vaak om het Buurtteam heengaan via de huisarts richting specialistische zorg. Wanneer je denkt dat dat het beste is voor je kind, begrijpt zij dat heel goed. Assertiviteit van ouders en financiële middelen kunnen nu bepalend zijn wie er dan als eerste zorg krijgen en niet wie die zorg het meeste nodig heeft. Zij vraagt hoe de wethouder daartegen aankijkt en hoe hij dat wil tegengaan.
Ook spelen in verschillende wijken verschillende problemen. In de wijken met relatief veel hoog opgeleide ouders spelen andere problemen die zijn weerslag hebben op kinderen: scheidingsproblematiek bijvoorbeeld. In andere wijken spelen niet alleen andere problemen, maar is er juist ook angst voor jeugdzorg als het niet goed gaat met het kind en wordt zorg juist gemeden. Dit vertaalt zich in een ander soort hulpvraag en problematiek. Hoe sluit de hulpverlening nu aan op de problemen die in een bepaalde wijk spelen? Is dat de keuze voor medewerkers op bepaalde plekken bijvoorbeeld, in het soort van hulpverlening en te bieden methode en in de wijze waarop wordt aangesloten, niet alleen op die vraag, maar ook op de taal, de achtergrond en de visie van ouders.
Ook de uitstroom uit de zorg is een probleem. Soms omdat de jongeren of gezinnen structureel hulp nodig hebben maar dat ze nergens anders heen kunnen of omdat jongeren of ouders of hulpverleners moeite hebben met afspraken. Wie neemt er verantwoordelijkheid voor dat er uitstroom plaatsvindt waar dat mogelijk is en dat de jongere met de meest ernstige of acute problemen het eerst kunnen worden geholpen. Zij vraagt dat aan de wethouder.
Zij vraagt wat de wethouder zelf van plan is of wat hij al gedaan heeft om wat zij hierboven heeft beschreven aan te pakken. Haar fractie heeft een aantal voorstellen op basis van onder andere de bijeenkomsten. Daarop ontvangt haar fractie graag een reactie. Haar fractie denkt dat het nodig is extra te investeren in de praktijkondersteuners bij de huisartsen voor jeugd. Dit is als een van de meest concrete manieren benoemd om de jongeren sneller de juiste hulp te bieden en andere professionals te ontlasten. Zij vraagt welke mogelijkheden de wethouder ziet in de randvoorwaardelijke sfeer in het flankerend beleid. Hoe denkt de wethouder de regeldruk vanuit de gemeente te verlagen? Idem vraagt zij over de praktische ondersteuning. Als voor-

beeld daarvan kwam terug dat Koos Alarmzorg veel tijd en energie kwijt was aan het zoeken van geschikte behandelgruimte in Vleuten De Meern en in Leidsche Rijn, terwijl de gemeente daarin mogelijk een positief verschil kan maken.
Tot slot wil de PvdA weten wat de wethouder doet in zijn lobby richting Den Haag. Dan gaat het haar niet alleen om geld, maar ook om instellingsplekken. Ook daar hoort haar fractie dat de uitstroom en doorleiding van jongeren stopt. Haar fractie hoopt dat daaraan iets te doen is.
Haar fractie hoorde de professionals goed toen zij zeiden dat er een breed maatschappelijk debat moet worden gevoerd over de druk op kinderen en jongeren. Er moet gedaan worden wat mogelijk is om een zorgvraag te voorkomen. Zij vraagt of de wethouder toezegt dit op gemeentelijk niveau op te starten.

De heer Gilissen (VVD) maakt zich ook zorgen over de situatie in de jeugdhulp. De druk op de zorg is in de afgelopen maanden steeds groter geworden mede als gevolg van corona. De politiek is medeverantwoordelijk voor een deel van de oplossingen.
Hij sluit zich aan bij de oproep van mevrouw Assen zojuist: ook hij ziet een goede mogelijkheid bij huisartsen laagdrempelige jeugdhulp en jongeren snel en voortijdig te kunnen helpen bij de zorgvraag. Hij pleit ervoor de ondersteuningsvraag verder vorm te geven.
Het beeld dat het college in zijn brief schetst, schetst het aan de hand van instroomcijfers terwijl ondertussen duidelijk wordt gemaakt dat instroomcijfers niet zo heel veel zeggen. Ze wijken af van de prognoses. Het echte probleem zit in het gegeven dat het vaak om zwaardere en complexere zorg gaat die langer moet worden verleend aan jongeren zelf. Belangrijkere gegevens, zijn de duur van de ondersteuning, het moment van uitstroom, de zwaarte van de ondersteuning. Hij vraagt of de wethouder bereid is vanuit die vraag die ook leeft bij de raad goed te kijken naar de manier waarop die gegevens worden vastgelegd, en de raad te informeren over de kwantitatieve gegevens die daaraan ten grondslag liggen.
Hij vindt de lange wachtlijsten een groot probleem. Wat hem betreft moet de gemeente ongeacht of het Rijk over de brug komt met steun, alles doen wat in haar macht ligt. Hij leest in de brief dat middelen zijn vrijgemaakt vanuit de de middelen voor versneld vernieuwen voor de transitie in jeugdzorg ten behoeve van de ondersteuning van het proces: het terugdringen van de wachtlijsten, et cetera. De VVD-fractie vraagt zich af of dat voldoende is. Zijn fractie kiest voor het versneld op orde brengen van de basis. Hij krijgt graag de reactie van de wethouder wat de gemeente op haar niveau doet om de druk op de jeugdhulp te verlichten.
Bijkomend probleem is dat jongeren vaak lang moeten wachten op de juiste hulp en ondersteuning. In een aantal eerder gevoerde gesprekken, werd duidelijk dat het vaak om heel veel betrokken partijen gaat: de huisarts, de school, de familie, ouders, vrienden en vriendinnetjes en andere ondersteuningsorganisaties, zoals de Buurtteams. De vraag komt dan naar voren wie de regie heeft. Daarover stelt hij de volgende vragen. In alle gevallen moet duidelijk zijn wie aan de lat staan, zeker vanuit de jongeren geredeneerd. Dat heeft met twee zaken te maken: wie is aanspreekbaar op de voortgang van de hulp en ondersteuning aan de jongere en bij wie kan de jongeren terecht voor informatie en wie kan duidelijk en eensluidend inzicht geven in de status? Wie kan borg staan voor dat jongeren moeten wachten op ondersteuning een paar weken of een paar maanden, maar dat er wel een vinger aan de pols gehouden wordt en dat op gezette momenten even wordt ingecheckt en

wordt gekeken hoe het gaat, of er sprake is van een verbetering. Dit om op tijd in te kunnen grijpen. De regievraag is dan wel degelijk relevant. De rol van de jongere is daarbij ook belangrijk en ook de positie van de ouders.
Hij pleit ervoor eerst de druk te verlichten en daarna verder te gaan met de transformatie. Hij krijgt graag de reactie van de wethouder op de insteek.

Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) vindt dit dossier heel schrijnend, zeker met wat de raad in de afgelopen weken heeft gehoord. Het is een groot goed om lekker in je vel te zitten in een veilige thuissituatie. Passende jeugdhulp bieden is daarom van essentieel belang voor kinderen en jeugd voor wie dat niet aan de orde is.
Zij schetst de stand van zaken in de jeugdhulp aan de hand van een recentelijk rapport, Stelsel en Groei. De vraag is of de regie nog klopt en of de politiek er mogelijk anders naar moet kijken. Zij ziet een taak voor de politiek om na te gaan hoe het fundamenteel anders is aan te pakken.
Twee punten vanuit Student & Starter zouden zijn als het gaat om de maatschappelijke baten als het gaat om preventie en vroegsignalering, maakt het veel explicieter daar als gemeente, jeugd, gezin veel meer baat bij te hebben. Dan is er ook een veel steviger basis om naar het Rijk toe te gaan met het bericht dat wat nu gedaan wordt, nodig is. Dat mag niet alleen drukken op het jeugdzorgbudget.
Mevrouw Assen van de PvdA zei al dat dit probleem veel breder ligt. Het gesprek moet veel integraler en breder gepakt worden. Dat gaat over de prestatiemaatschappij. Hoe is om te gaan met de druk en hoe zijn ouders zo te begeleiden dat de druk enigszins minder wordt. Zij sluit zich daarom ook aan bij de oproep van de PvdA: of de gemeente kan beginnen hierin een slag te maken.
De gemeente kan aan de voorkant en aan de achterkant de regierol spelen als het gaat om de druk enigszins te verlichten die nu rust op de jeugdhulp. Als het gaat om de voorkant vindt haar fractie vroegsignalering en preventie positief, ook al lijkt dat in de toekomst niet de kosten te gaan drukken. Het is van belang dat het welzijn en de ontplooiingsmogelijkheden van de jeugd verbeteren en zich ontwikkelen.
Dat vraagt om een andere inrichting en verbetering van de vroegsignalering en preventie. Zij vraagt de wethouder hoe dit alles kan.
Zij sprak met initiatiefnemers in een wijk die jongerenworkshops aanbieden gericht op het zelfbeeld en op zelfvertrouwen. Zij vraagt zich af of meer van dat soort initiatieven te stimuleren zijn. De vraag is ook hoe de gemeente die initiatieven beter kan faciliteren, en ook dat ze beter gevonden kunnen worden.
Een stap is te zetten bij verenigingen waar bestuursleden te trainen zijn om signalen eerder op te pakken en naast een huisarts zouden kunnen staan om de druk op de last te verlichten. Dat gebeurt via het Mental Health First Aid-pakket. Dat pakket is uit te rollen. Zij vraagt of de wethouder bereid is om een dergelijk project onder de aandacht te brengen onder sportverenigingen, studieverenigingen, studentenverenigingen zo dat ook zij een rol kunnen gaan spelen in signalering en preventie.
De heer Vonk (GroenLinks) had eerder ook aandacht gevraagd voor het Mental Health First Aid-pakket. Hij vraagt de wethouder via mevrouw Sturkenboom hoe het staat met de toezegging om een soortgelijk pakket uit te rollen bij sportclubs, et cetera.
Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) haalt het rapport stelsel en groei aan en brengt de frase over normaliseren en demedicaliseren en op eigen kracht dingen doen onder de aandacht. Zij is benieuwd hoe de wethouder daartegen aankijkt; wat

kan de gemeente stimuleren? Zij legt de vraag voor of rijke gezinnen op een andere manier te stimuleren zijn zo dat zij wel hulp kunnen krijgen of dingen op eigen kracht kunnen doen om op die manier de druk te verlichten.
Waar het gaat om de achterkant en de regierol van de gemeente sluit zij zich aan bij de inbreng van de VVD en de PvdA. De gemeente kan zeker de regie oppakken voor in- en uitstroom. Ze denkt daarbij aan de duur van wachtlijsten.
Hiermee rondt zij haar bijdrage af.
Mevrouw Assen (PvdA) vindt dat het klinkt alsof mevrouw Sturkenboom meer pilots en initiatieven suggereert, terwijl zij die behoefte niet uit de bijeenkomsten heeft gehaald. Zij vraagt daarop een toelichting.
Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) licht toe dat het haar gaat om bestaande initiatieven. Het zijn initiatieven op een ander beleidsveld. Het gaat haar ook om een lastenverlichting.
De heer Gilissen (VVD) vraagt of mevrouw Sturkenboom het met hem eens is dat de gemeente veel scherper in de komende periode zal moeten gaan sturen in hoeverre de organisaties die daartoe is gecontracteerd in staat zijn om de wachtlijsten effectief te reduceren. Hij verwacht dat ze binnen een aantal maanden resultaten zien van hun inzet en ook de regie rol vanuit de gemeente.
Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) vindt dat op de regierol van de gemeente een slag te winnen valt. Daarop zit het bestuur van de stad niet scherp genoeg. Als het gaat om de wachtlijsten en strenger toezien op de gecontracteerde partners, vernam zij dat ook zij behoorlijk in de knel zitten. Zij kampen met capaciteitsproblemen. De vraag is dan hoeveel meer het stadsbestuur kan vragen zo dat er ook daadwerkelijk iets gaat veranderen. Het is mogelijk er strenger op toe te zien maar er moet niet overvraagd worden.
Mevrouw Assen (PvdA) kan zich een uitbouw voorstellen van wat goed gaat bij JOU. Zij pleit ervoor JOU een stevige positie te geven. En hun rol dichter te laten plaatsvinden bij het onderwijs en een schakel te maken met de zorg. Wat goed werkt, moet benut worden wat haar betreft.
De heer Saiah (D66) noemt initiatieven als Stichting Durf te Dromen, de initiatieven op het gebied van sport. Heel veel stichtingen zijn ontstaan die zich op bepaalde groepen richten en die heel veel jongeren binnenhalen met wie ze dagelijks of wekelijks in contact staan. Dat is zijns inziens te verduurzamen. In alle buurten of wijken zit wel iets.
De heer Van Steeg (CDA) ondersteunt de inbreng van mevrouw Sturkenboom als het gaat om de problemen vroeg te signaleren en de krachten en de netwerken die in de wijken zijn. Hij pleit ervoor die krachten en netwerken te gebruiken en goed te laten aansluiten bij wat de gemeente doet. Dat gaat nog niet altijd goed.
Mevrouw Assen (PvdA) onderschrijft het pleidooi van de heer Van Steeg. Zij licht toe dat zijn de woorden van mevrouw Sturkenboom over rijkere ouders zo opvatte als sprak ze over jongeren die nu in de specialistische jeugdhulp terecht zouden komen en dat ze die een plaatsvervangende plek wilde geven in de sociale basis. Dat zag zij niet zo.
Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) licht toe dat het punt dat ze wilde maken verwoord is door de heer Van Steeg en de heer Saiah. Zij pleit ervoor te blijven werken met de professionals die opgeleid zijn om de zwaardere problematiek te tackelen. Dat is onder andere ook een stichting JOU. Gezien de toenemende zwaarte van de problematiek wil zij ook kijken naar wat nog meer mogelijk is en of de druk op de jeugdzorg ergens te verlichten is. Daarvoor wil ze ook naar alternatieven

kijken die al tot de sociale basis behoren. Zij wil die benutten en dichter bij elkaar brengen.

De heer Saiah (D66) kan zich grotendeels aansluiten bij de bijdrages van de voorgaande fracties.
De coronamaatregelen hebben veel invloed gehad op kinderen en jongeren die jeugdhulp kregen en tegenwoordig krijgen. Door deze crisis is een deel van de problemen ernstiger geworden. Als gevolg daarvan moeten jongeren langer wachten op gepaste hulp. Zijn fractie ontving meerdere signalen waarbij de moeilijkheden voortkomend uit de crisis goed zichtbaar werden. Zo vonden de jongeren het lastig dat ze de eigen hulpverlener niet meer face to face konden spreken. Tijdens de vele intakes en gesprekken die in het afgelopen jaar plaatsvonden, gingen er veel via een videocall, ook bij casussen waar dat allesbehalve wenselijk was. Ook vonden jongeren het lastig dat niet alle professionals na kantoortijden te bereiken waren. Juist met de avondklok zou die bereikbaarheid een enorme toevoeging geweest zijn voor velen. Veel jongeren verloren hun structuur in het leven.
Hij kijkt hierop terug om na te gaan of het stadsbestuur kan leren van de lessen tot nu toe. Hij ziet graag dat de wethouder dit ook doet wanneer daartoe ruimte is. Zodra er ruimte is ontvangt hij graag een toezegging om op een later moment hierover terug te komen in een brief om terug te kijken naar alle signalen die zijn ontvangen van jongeren om na te gaan welke lessen te verwerken zijn.
Zijn fractie vindt een goede en stevige samenwerking tussen alle betrokken partijen heel erg belangrijk. Hij refereert aan de desbetreffende inbreng van de VVD. Aansluitend daarop vraagt hij hoe input op te halen is van partners uit de jeugdhulpketen die geen accountantsgesprekken hebben; dan gaat het om partners als huisartsen, de onderwijsinstellingen, sportverenigingen. Voert de gemeente ook met hen periodieke gesprekken op het gebied van de samenwerking op de jeugdhulpketen of juist niet. Hij vraagt of de wethouder daarover terug kan komen in een brief zodat te zien is hoe de processen aan de voorkant er uitzien. Het zou mooi zijn wanneer de wethouder daarover straks al iets kan zeggen.
De fractie van D66 is een groot voorstander van de zogenoemde maatwerktafels die om een persoon heen te creëren zijn. Zij ziet de meerwaarde daarvan maar kent de stand van zaken niet echt. Hij vraagt of in iedere wijk een maatwerktafel te organiseren is. Hoeveel tafels zijn te behandelen in eenzelfde periode? Hij is benieuwd naar het capaciteitsvermogen van de maatwerktafels. Kan de wethouder die toezeggen in een update die de raad in april zou ontvangen?
Veel is gezegd over de regie nemen. Daarover sluit hij zich aan bij zowel de VVD als bij Student & Starter.
De kinderombudsman heeft in de vele gesprekken die zij heeft gevoerd met kinderen geconstateerd dat de zorg moeilijker wordt het wanneer de kinderen met meerdere professionals in contact staan. Kinderen schieten dan vaker en sneller in de stress. De ombudsman zou het goed vinden wanneer kinderen maximaal twee professionals om zich heen hebben. De heer Saiah is benieuwd hoe de wethouder dit ziet. Juist vanuit het perspectief van de regie is dat te doen. Hij krijgt hierop graag de reactie.
Ook over de wachtlijsten is al het een en ander gezegd. Hij sluit zich dan aan bij de VVD. Hij attendeert op de noodzaak de wachtlijsten te verkleinen. Wat hem betreft is de centrale vraag wat het stadsbestuur acceptabel vindt.

Er ligt zijns inziens een grote verantwoordelijkheid bij het Rijk. Wat hem betreft moet daarop druk gezet worden. Hij merkt op dat de wethouder dat ook doet. Hij kan zich aansluiten bij de desbetreffende vraag van de PvdA.
Om op de korte termijn de wachtlijsten te verkleinen is er een flexpool opgericht met personeel die kan inspringen wanneer dat nodig is. Zijn fractie maakt zich zorgen over de krapte op de arbeidsmarkt, juist in deze sector. Hij is benieuwd te vernemen of de wethouder kan ingaan op hoe intens deze krapte in de Utrechtse regio is en of het te doen is om op een korte termijn een dergelijke flexpool op te richten. Hij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
Zijn fractie vraagt al vaker aandacht voor de verhalen van ervaringsdeskundigen. Juist nu zijn die zijns inziens van belang om te zien waar het knelt. Hij vraagt of de wethouder kan toezeggen dit goed onder de aandacht te brengen van de jeugdhulp-ketenpartners. Zijn fractie vindt het ook belangrijk dat kinderen en jongeren betrokken worden bij het vormgeven van eventuele nieuwe maatregelen in de jeugdhulpketen. Dit heeft al een plek binnen de werkwijze van de gemeente. Maar hij vindt het ook goed om hiervoor aandacht te vragen bij de partners.
In het afgelopen jaar kreeg hij weinig mee of Utrecht gedurende het afgelopen jaar over voldoende pleeggezinnen beschikt. De ChristenUnie maakte hier vaker een punt van. Is het gelukt om nieuwe pleeggezinnen aan te trekken en om die ook te begeleiden, zeker wanneer die begeleiding digitaal moest.
Ook in de jeugdzorg verwacht men een flinke nasleep van de huidige problemen. De blik naar voren vindt hij net zo belangrijk als de blik terug. Hij vraagt of het college kan toezeggen goed in kaart te brengen wat het stadsbestuur wanneer verwacht zodat het bestuur daar klaar voor is en ervoor kan zorgen is dat ieder kind dat zorg nodig heeft die zorg ook krijgt.

De voorzitter constateert dat de PVV niet aanwezig is.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) besteedt aandacht aan het politieke proces op dit dossier tot nog toe.
Haar vragen hebben betrekking op de specialistische hulp.
Zij is benieuwd naar wat verstaan wordt onder specifieke expertise als het gaat om echtscheidingproblematiek. Gaat het dan om vechtscheidingen, bijvoorbeeld? Dan maakt zij zich extra zorgen om de wachttijd. Anders verneemt zij graag van de wethouder waarom het dan wel gaat.
In andere wijken waar Koos werkt, is een uitsplitsing gemaakt tussen wachttijd en hulp. Voor Spoor is dat niet gedaan. Juist ten aanzien van Spoor vraagt zij zich af hoe dat loopt. Zij vernam ook dat voor deze organisatie best fikse problemen zijn met wachttijden en hulp. Ze krijgt hierop graag de reactie van de wethouder; is hij hier-mee bekend? Kan hij hierover meer zeggen? In deze wijken zitten veel kwetsbare gezinnen. Mevrouw Streefland hoopt van harte dat die organisaties goede adequate hulp leveren en blijven leveren.
Koos en Spoor030 zijn nu ruim een jaar op weg en hebben nu te maken met de inge-wikkelde tijd van corona. Zij zeggen dat het tijd kost om de teams en de expertise op elkaar af te stemmen in de wijken. Zij vraagt of de wethouder zicht heeft op of afspraken gemaakt heeft over de regierol binnen welke termijn die afstemmingen meer gerealiseerd kunnen zijn. Op welke manier wordt er op gestuurd? Is dit meer in zicht te brengen. Zij is geen groot voorstander van heel veel dingen ophalen bij hen –

dat zou betekenen dat ze hun uitvoerende werk minder kunnen doen. Zij ziet wel graag dat ze doelen stellen.
Zojuist werd gesproken over de maatschappelijke tendensen die leiden tot de verhoogde hulpvraag. Vanuit die partijen werd de wens geuit het politieke debat meer te voeren over de richting waarop zij uitgaan. Eerder sprak zij over het normale opvoedgedrag; zij denkt aan een soort aanvalsplan. Zij heeft daarvan niet echt een breder idee. Misschien de wethouder wel en anders misschien wel andere fracties. Ze denkt dat het stadsbestuur hiermee iets moet.
Het grotere beroep op de jeugdzorg is ook een gevolg van haar betere toegankelijkheid. Te zeggen zou zijn dat dit alles ook wel iets positiefs is, naast dat het problematisch is. Sinds dit belegd is bij de gemeente is een groei te zien conform het adagium hoe toegankelijker een voorziening hoe groter het gebruik. Doordat een Buurtteam in een wijk is ondergebracht, verwacht zij dat die groei blijft aanhouden: beter gevonden, meer groei meer vraag. Zij vraagt de reactie van de wethouder hierop.

De heer Gilissen (VVD) ondersteunt de suggestie van mevrouw Streefland. De vorm is voor hem minder belangrijk dan het doel. Als het bij elkaar brengen van een aantal gerichte acties kan bijdragen aan een voorspoedige oplossing is hij daarvan voorstander.

De voorzitter constateert dat Stadsbelang in deze bijeenkomst niet gerepresenteerd is.

De heer Vonk (GroenLinks) maakt zich zorgen over de jeugdzorg. Daarover is al veel gezegd.
Vaak is te berde gebracht dat het knel zit in de keten en dat de wachtlijst voor de jeugdzorg oploopt. De klachten verergeren en kunnen acuut worden doordat mensen te lang moeten wachten. Corona heeft in het afgelopen jaar daaraan bijgedragen.
De wachtlijsten worden vooral veroorzaakt door een grote vraag. De vraag zal gesteld moet worden op elke vraag om hulp een jeugdzorgvraag of is het een vraag voor activering van het kind, of betreft het te hoge verwachtingen uit de omgeving, of gaat het om stress binnen het gezin met bijvoorbeeld schulden.
Hij sluit zich aan bij de PvdA als het gaat om de gevolgen van corona.
GroenLinks heeft eerder al een toezegging gehad van de wethouder dat er ruimte zou worden gecreëerd voor reallife gesprekken voor de intake. Hij vraagt wat daarmee gebeurd is en hoe daarvan gebruik gemaakt is.
Daarnaast gaven Spoor en Koos030 aan dat ze in Vleuten de Meern moeite hebben met het vinden van een locatie. Hij vraagt de wethouder als gemeente een faciliterende rol te nemen of in ieder geval een helpende om die locatie te vinden.
De heer Vonk zet uiteen dat het bieden van activiteiten soms een uitkomst kan bieden voor kinderen die problematisch gedrag vertonen, maar waar de oorzaak van dat gedrag in de directe omgeving ligt. Om die activiteit te bieden, wordt een beweging naar voren gemaakt. Daarin gaven zorgpartijen aan dat ze bang waren dat er aan de andere kant zorgbudgetten van af zouden gaan bij het ontwikkelen van dergelijke mogelijkheden. Hij vraagt hierop de toezegging van de wethouder hiervoor oog te hebben en ervoor te zorgen dat twee vliegen in één klap geslagen kunnen worden.
Hij schetst de desbetreffende praktijk in een andere stad waar jongeren de JGZ-zorg en de medicatie niet nodig bleken te hebben. Hij vraagt de wethouder te onderzoeken of dit ook in Utrecht mogelijk is, bijvoorbeeld in Overvecht.

De heer Saiah (D66) vraagt of hij het goed begrijpt dat dit een vergelijkbaar punt is van die mevrouw Sturkenboom maakte: de verduurzaming van de bestaande stichtingen. Of spreekt de heer Vonk nu over iets nieuws? Hij attendeert op een van de organisaties als informeel gegeven.
De heer Vonk (GroenLinks) bevestigt dat de punten genoemd door mevrouw Sturkenboom in de sociale basis zitten. Hij vindt dat een goede manier om de zorg te ontlasten. Hiermee rondt hij zijn bijdrage af.

De heer Van Steeg (CDA) haalt het politieke proces tot nu toe aan. Hij schetst de complexe en groeiende problematiek. Veel problemen vragen om een reactie van het politieke bestuur.
De heer Saiah (D66) hoopt dat de heer Van Steeg ook een kaart zal sturen om de zorgprofessionals een hart onder de riem te steken.
De heer Van Steeg (CDA) antwoordt bevestigend.
Hij gaat in op de toegenomen druk, de zich wijzigende structuur van de samenleving, dat minder vanuit de wijk vanuit de traditionelere netwerken hulp wordt geboden en dat daarop ook minder wordt gesteund en dat eerder professionele hulp wordt gezocht. Zijn fractie stelt dat gekeken moet worden of meer in preventieve zin is aan te sluiten bij wat er in de wijk gebeurt.
Hij pleit ervoor sportverenigingen in te schakelen bij de preventie vanuit de wijken en die verenigingen te ondersteunen als gemeente.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) deelt de oproep van de heer Van Steeg. De vraag is of de verenigingen scherp hebben welke hulp ze nodig hebben. Gaat het hem om het jongerenwerk in die richting te brengen? Zij vraagt of de heer Van Steeg daarbij een beeld heeft.
De heer Van Steeg (CDA) heeft met een voorzitter gesproken en van hem begrepen dat zij voor deze rol iets meer sociale begeleiding nodig hebben. De gemeente kan die zijns inziens redelijk eenvoudig geven. Het zou dan jammer zijn wanneer de verenigingen van het kastje naar de muur worden gestuurd. Dat gevoel ontstaat momenteel wel. Hij vraagt de wethouder te proberen de verenigingen die hulp te geven.
Mevrouw Assen (PvdA) deelt de inzet op preventie. Preventie is niet de oplossing voor alle mensen die op een wachtlijst staan. Zij vraagt naar de oplossing volgens het CDA.
De heer Van Steeg (CDA) is het daarover eens. Daaraan hebben de zorgprofessionals weinig. Kijkend naar de brede ontwikkeling van de jeugdzorg, en van de ontwikkeling van jeugd, en van de maatschappij, zal de gemeente juist op de langere termijn het professionele netwerk kunnen ontlasten.
Wat hem betreft zou het goed zijn wanneer de meest moeilijke gevallen het meest direct toegang krijgen tot zorg. Hij vraagt de wethouder te reflecteren op hoe dit beter kan en hoe de gezinnen die met de problematiek te maken hebben zo snel en zo goed mogelijk worden geholpen.
Gesproken is al over de financiën. Die schieten tekort, zeker voor de verdere toekomst. Als hij het goed begrepen heeft, gaat Utrecht nog redelijk goed. Er zal zeker geld bij moeten. Utrecht heeft Den Haag nodig. Het college blinkt niet uit in succesvolle lobbies naar Den Haag, zo bleek voor hem in de afgelopen weken. Hij vraagt de wethouder hoe hij dat ziet en hoe hij ervoor zorgt dat die band met Den Haag goed blijft en hoe ervoor te zorgen is dat die steun er is en dat die financiën tot op zekere hoogte ook voor de Utrechtse jeugdzorg worden geregeld.

De heer Saiah (D66) is benieuwd of de heer Van Steeg het met hem eens is dit juist te moeten oppakken met de regio; kijkend naar de kleinere gemeenten in de provincie Utrecht, hebben die het nog moeilijker en is de problematiek daar nog intenser. Wellicht moet Utrecht als grote gemeente het voortouw nemen om de hele regio mee te nemen in de lobby naar het Rijk.
De heer Van Steeg (CDA) is het daar gedeeltelijk mee eens. Dat zal voor een gedeelte ook gezamenlijk moeten gebeuren. Het bestuur heeft zijn handen vol aan de stad Utrecht zelf.
De heer Gilissen sprak als eerste over de structuur en de communicatie. Ook uit gesprekken die het gezamenlijke bestuur heeft gevoerd, was te merken dat er nog veel langs elkaar heen werd gecommuniceerd. En dat de structuur nog niet altijd helder is; per wijk kan het verschillen hoe met elkaar samengewerkt wordt. Hij vraagt de wethouder of er meer regie nodig is van de gemeente om de samenwerking goed te organiseren.
Uit de gesprekken bleek voor hem ook dat het belangrijk is te leren van de bestaande gevallen. Professionals zijn bezig om mensen te helpen. Hij vraagt of de gemeente meer kan doen om goede voorbeelden te delen om op basis daarvan verder te komen.

De heer El Abassi (DENK) heeft aandachtig meegeluisterd. Hij zag alle vragen langskomen. Hij wacht de antwoorden van de wethouder af. Mogelijk heeft hij dan aanvullende vragen.

Wethouder Eerenberg vraagt een kwartier schorsing. De voorzitter heropent de vergadering om 21.10 uur.

De beantwoording
Wethouder Eerenberg dankt de commissie voor haar vragen en voor haar goede suggesties. Hij is het erover eens met iedereen in het debat dat het knelt in de jeugdzorg en dat dat situaties oplevert waarover het bestuur zich zorgen maakt. Dat neemt niet weg dat er ook dingen goed gaan.
Uiteindelijk gaat het om individuele kwetsbare gezinnen. In al die gezinnen leeft een voor hen relevante zorgvraag. De wethouder stelt dat niet ter discussie. Dat neemt niet weg dat het bestuur prioriteiten moet stellen en volgorde van in behandeling nemen.
De wethouder vindt het ook belangrijk vooraf te zeggen dat alle situaties die om een crisis gaan, nu ook door alle zorgprofessionals op dit moment meteen worden opgepakt. Hij vindt dat belangrijk om vast te stellen aan het begin van dit debat.
De wethouder merkt op dat in dit dossier heel veel verschillende dingen relevant zijn; hij praat in dit verband over een veelkoppig monster. In de aanpak die nodig is, moeten al die verschillende zaken een plek krijgen.
Om te beginnen kijkt de gemeente Utrecht naar een landelijk tekort, naar een jeugdzorgstelsel dat elk jaar weer 1,6 of 1,8 milard euro meer kost dan de gemeenten van het Rijk krijgen. Dat levert een enorme krapte op. Ook in Utrecht wordt dat gemerkt.
De wethouder stelt daarbij dat het in Utrecht in financieel opzicht relatief goed gaat; dat heeft ook te maken met een aantal keuzes die Utrecht heeft gemaakt. Utrecht heeft een stelsel met relatief weinig zorgaanbieders en met afspraken die uitgaan van vertrouwen waardoor er een simpeler manier van financieren is. Maar ook in de

gemeente Utrecht is het krap aan het worden. Dat landelijke probleem is terug te zien in de dagelijkse praktijk.
Het andere probleem waarmee het bestuur geconfronteerd wordt is corona. Ook dat veroorzaakt druk in het jeugdzorgstelsel. Heel lang is gezien dat er vraaguitval was, dat er minder gebruik gemaakt werd van de jeugdzorg. De boeggolf waarover lang gesproken is, treedt momenteel op. Hij is het eens met de heer Gilissen dat dat nog niet eens betekent dat heel veel extra gezinnen zich melden. Maar de casussen die langskomen zijn complexer en taaier.
Mevrouw Assen (PvdA) hoort de wethouder zeggen dat het in Utrecht krap aan het worden is. Zij had uit de presentatie begrepen dat gezegd werd dat met de huidige budgetten het niet meer mogelijk is om passende jeugdhulp te bieden zoals die gewenst is. Dan is er eerst nog een poging gedaan om aan de aanbieders te vragen anders te begroten, of één en ander anders in te regelen waarop werd gemerkt dat dat te veel afbreuk deed aan de kwaliteit. Zij vraagt of het er zo voorstaat.
Wethouder Eerenberg antwoordt bevestigend. Hij zal hierover later in de beantwoording meer zeggen. Voor Koos en Spoor heeft het college gezegd een extra financiële bijdrage te moeten geven, in de managementtermen heet dat de vierkantsbekostiging, het lump sum bedrag verhogen, zo dat zij echt aan de slag kunnen met het wegwerken van achterstanden in de aanvullende zorg. Kijkend naar de totale uitgaven van de gemeente Utrecht aan jeugdhulp, is te zien dat het ook krap aan het worden is in de gemeente Utrecht. Dat hangt samen met de constatering van mevrouw Assen.
Het college doet aan wat nu geconstateerd wordt, heel veel. Dat heeft ook te maken met gesprekken met jongeren over wat zij zien wat zij ervaren en om na te gaan of de jongeren vroegtijdig lichtere vormen van ondersteuning kunnen krijgen. De wethouder noemt in dit verband de telefoonlijn die is gelanceerd in de hoop dat jongeren eerder aan de bel gaan trekken.
De wethouder onderschrijft wat de GGZ in de media heeft gepubliceerd over zware psychiatrische problematiek. Dat is in de regio en in de stad aan de hand: de druk op de psychiatrie neemt toe en tegelijkertijd is de beschikbaarheid daarvan niet gegroeid. Dat heeft te maken met de budgetten.
Het college kijkt ook naar de krapte op de arbeidsmarkt: het gaat om een zwaarbelaste jeugdzorgsector. De wethouder zei in het begin van zijn beantwoording dat alle crises meteen worden opgepakt. Dat betekent ook iets aan de andere kant voor de professional die dat doet. Alleen maar crisis is heel erg zwaar voor hen. In die richting gaat het op. Dat doet iets met verzuim en ook dat mensen met een lichtere zorgvraag moeten wachten.
Het effect van corona op de aanwezigheid van zorgmedewerkers vindt relatief vaak plaats, wanneer bijvoorbeeld een schoolklas in quarantaine moet. Dat is voor de planning voor de zorgaanbieders echt ingewikkeld. Het gaat steeds om hooggekwalificeerd personeel.
Gevraagd is welke interventies de wethouder/het college op het personeel doet.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) gaat terug naar de tekorten waar het gaat om arbeidskrachten/specialisten et cetera. Ze brengt in herinnering dat de transitie op de jeugdzorg en de crisis die destijds speelde, explosief heeft geleid tot minder werkmogelijkheden; dat heeft geleid tot reductie van mensen, van orthopedagogen,van mensen in de jeugdzorg. Daarvan heeft de gemeente nu last. Zij vraagt of de wethouder zicht heeft op hoe geprobeerd wordt om bij te plussen en of dat ook het gesprek is in Den Haag.

Wethouder Eerenberg licht toe dat interventies op het personeel vanuit de gemeente ingewikkelder zijn, omdat het bijvoorbeeld CAO gebonden is. Tegelijkertijd doet het college een aantal zaken. Het college kijkt samen met de aanbieders Koos en Spoor naar wat te doen is om de werkdruk te verlichten; kan het simpeler, eenvoudiger? Daarover lopen gesprekken. De wethouder is het eens met ChristenUnie dat die arbeidsmarkt én heel erg krap is, misschien als gevolg van het verleden maar misschien ook als gevolg van de aantrekkelijkheid van de sector. Dat probleem speelt al langer in de jeugdzorg. Daarover worden gesprekken gevoerd met het Rijk over het mooiste wat een zorgprofessional kan doen: de kinderen aan hun toekomst helpen. Dat heeft ook te maken met veiligheid in het werk.
Vooral in de psychiatrie is een tekort. Dat heeft ook te maken met dat het zorggebruik in pieken en dalen gaat en dat zorgaanbieders niet altijd rond een piek plannen. De piekplanningen van de verschillende aanbieders blijken in het land mooi op elkaar te kunnen passen. Dat is nu niet meer het geval; nu is het overal vol.
Dit heeft ook te maken met gezinshuizen en pleegouders; ook daarvan zijn er te weinig. Ook daarop heeft het college continu aandacht. De interventie daarbij is na te gaan of het vak van pleegouder lichter is te maken. Voor veel mensen is het pleegouderschap een grote stap. Momenteel worden er tussenvormen gevonden; soms helpt het al wanneer mensen in het weekend een kind onder hun hoede nemen. Of wanneer zij zelf met hun eigen kind naar de speeltuin gaan of naar de dierentuin wanneer die weer opengaat, zij een ander kind ook meenemen.
De heer Saiah (D66) vraagt in welk stadium de plannen verkeren: worden die nog uitgewerkt of heeft het college ze al ten uitvoer gebracht en is al te zien dat ouders zich aanmelden of gezinnen zich al aanmelden voor de deeltaken.
Wethouder Eerenberg antwoordt dat het college ze samen met de jeugdzorgaanbieders al ten uitvoer heeft gebracht. Die zijn ook de begeleiders van de pleegouders. Hij attendeert op de gevoerde campagne Utrechtse Plekkie. Ook hier is er hinder van corona. Te merken is dat dit momenteel niet bij iedereen top of mind is in de stad. De pleegouders die er zijn, hebben een pittig jaar gehad.
Een andere interventie heet expertise netwerk; dat netwerk heeft het college samen met Flevoland opgericht. Daarin zit ook geld van het Rijk. Dit is zeer recentelijk begonnen. De regeling om het geld te verdelen is twee weken geleden geopend. Partijen gaan daar gezamenlijk kijken hoe plekken te realiseren zijn, wat het ontbrekende aanbod is en hoe één en ander te faciliteren is, het liefst zo klein en een zo lokaal mogelijk. Hierdoor gaat iets ontstaan dat lucht gaat geven.
De ontbrekende uitstroom geeft ook extra druk. Ook dat speelt in Utrecht. Kinderen blijven te lang in de specialistische vormen van jeugdzorg. De oorzaak daarvan is heel divers. Dat heeft te maken met de toegenomen complexiteit van de casuïstiek in een aantal gevallen. Dat heeft ook te maken met dat een aantal professionals het lastig vindt om los te laten. Soms zit het ook op de overgang naar volwassenenzorg en de vraag wie dat financiert. Samen met de jeugdzorgaanbieders ontwikkelt het college een mechaniek om voortdurend te kijken naar wat er in de caseload zit en steeds de vraag te stellen of het een tandje minder kan. Belangrijk is dat het verantwoord is. Er zijn heel veel manieren waarop dit wel kan. Het college verwacht dat het vier ogen-principe de professionals gaat helpen te beslissen of een kind een volgende stap kan maken.
Het college kijkt ook naar zaken die specifiek in de stad Utrecht spelen. De wethouder is het helemaal eens met iedereen die zegt dat de toegang tot de zorg oneerlijk verdeeld is, zoals gezondheid en kansen ook. Dat is één van de kernopgaven, dat

niet te laten gebeuren. In de brief van het college staat ook dat de teams bezig zijn met reorganisatie. Bovendien werkt het college aan het goed krijgen van alle netwerken in de wijken. Daar ligt ook een specifieke opdracht voor Koos & Spoor.
De wethouder gaat dieper in op een aantal van de oplossingen.
Mevrouw Assen (PvdA) merkt op dat er ook mensen bijkomen naast dat er mensen verschoven worden. Zij vraagt of daarvoor ruimte is.
Wethouder Eerenberg vindt dat een terechte vraag. Een heel groot bedrag gaat naar extra inzet van mensen die wachtlijsten gaan wegwerken. Die worden zo ingezet dat ze daar gaan werken waar de wachtlijsten het langst zijn.
Het allerbelangrijkste van wat het college momenteel doet is een impuls geven om de wachtlijsten die er zijn weg te werken. Hij is het eens met de inbreng van de VVD. Momenteel is de boeggolf gaande. Het college zet een steeds groter deel in van het budget voor versneld vernieuwen om wachtlijsten weg te werken.
De wethouder vindt dat beide gedaan moet worden: de schrijnende gevallen die te lang wachten op zorg, en de transformatie. Op de wachtlijsten staan nog steeds gevallen en kinderen waarvan iedereen zegt dat het zonde is dat ze op de wachtlijst terecht zijn gekomen. Had dat niet eerder opgemerkt moeten worden, in de sportvereniging of in het collectief. Was het niet mogelijk geweest om iets voor de ouders te organiseren nu het kind op deze manier op de wachtlijst staat?
De heer Gilissen (VVD) is het eens met de wethouder dat moeilijk het ene gedaan kan worden en het ander gelaten. Tegelijkertijd beseft hij dat er een schaarste bestaat. Dan speelt zoiets als prioriteitstelling. Hij vraagt of hij uit de mond van de wethouder mag opmaken dat wat prioriteitstelling betreft op dit moment alles wat leidt vanuit het versneld vernieuwen tot het reduceren van de wachtlijsten, een hogere prioriteit heeft dan het opnieuw starten of aanwakkeren van projecten op het tweede aspect voor deze periode totdat er zicht is op stabilisering in de groei en aanzienlijke reductie van de wachtlijsten, zoals mevrouw Sturkenboom inbracht over de voorkant.
Wethouder Eerenberg bevestigt de heer Gilissen dat het prioriteit heeft.
Een flexpool ligt binnen de zorgaanbieders. Het Buurtteam heeft een flexpool. De wethouder gaat in op de voordelen daarvan.
Vanuit de jeugdpsychiatrie, vanuit de psychiaters zelf, ligt er een aanbod. Daarvoor is geld nodig. Dat is onderdeel van de landelijke lobby. De psychiaters zeggen wanneer zij een impuls krijgen, zij een aantal parttimers kunnen vragen om wat meer te gaan werken. Die mensen hebben zich daartoe bereid verklaard. En een aantal net gepensioneerde kinderpsychiaters zouden ook bereid zijn om in deze bijzondere tijd toch weer even de handschoen op te pakken. De wethouder vindt dat fantastisch.
Een ander onderdeel van de oplossing is normaliseren; terwijl mensen wachten doet het bestuur natuurlijk niet niets. Het bestuur gaat na wat in de tussentijd te doen is. Sportverenigingen doen daarbij fantastisch werk, zegt de wethouder richting het CDA. Allerlei vormen van digitale webinars zijn ontwikkeld om toch alvast te beginnen met hulpverlening. Voor heel veel hulpvragen, zeker opvoedachtige vragen van ouders, blijkt dat verrassend effectief.
De opdracht aan Koos en Spoor is wijkgericht werken. De wethouder zegt twee zaken toe in het debat om daaraan een extra impuls te geven met respect voor de prioriteit die hij richting de heer Gilissen heeft bevestigd.
De eerste is heel veel maatschappelijk middenveld in de wijk. De wethouder kan zich voorstellen een paar goede webinars te organiseren door juist sportverenigingen, studentenverenigingen, en andere voorbeelden van het maatschappelijk middenveld om uit te leggen hoe het zorgstelsel werkt en vooral wat mensen zelf kunnen doen,

hoe zij kunnen bijdragen. Hij refereert daarbij ook aan de inbreng van GroenLinks over Mental Health Assessment; ook dat is daarin goed te laten landen. De wethouder zegt toe dat het college die webinars gaat organiseren.
De voorzitter vraagt hierbij een document en een datum.
Wethouder Eerenberg was van plan om de commissie een brief toe te zeggen voordat de gemeente op zomerreces gaat waarin hij terugkomt bij de commissie over alle aspecten die in dit debat zijn aangeraakt. Hij zegt die brief eind juni toe.
Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) vraagt bevestiging over of de wethouder de mental Health First Aid op de drie aspecten die hij heeft genoemd gaat doen: de student- en studieverenigingen en sportverenigingen.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) gaat er vanuit dat de brief terugkijkt op wat er tot dan toe is gedaan en zij krijgt daarop de non-verbale bevestiging van de wethouder.
De heer Vonk (GroenLinks) vraagt hoe het er voorstaat bij de sportclubs zoals die stand van zaken eerder was toegezegd.
Wethouder Eerenberg bevestigt dat hem die de goede doelgroepen lijken voor webinars en de juiste onderwerpen. Hij kan de heer Vonk niet beloven dat alle webinars vóór juni zijn gehouden. Hij wil oppassen voor de belastbaarheid van zijn eigen mensen, maar ook voor de belastbaarheid van de zorgprofessionals die de webinars gaan geven en de volgende dag weer kinderen onder hun hoede hebben. Met die randvoorwaarden gaat hij ermee aan de slag.
Richting de heer Vonk zegt hij over de eerdere toezegging dat in de afgelopen periode het heel lastig is gebleken juist het gesprek te voeren met de sportverenigingen over hoe jongeren te helpen van wie je vermoedt dat er een psychiatrische problematiek speelt, enerzijds omdat fysieke bijeenkomsten heel lang onmogelijk waren en anderzijds omdat iedereen heel erg druk was met het streven naar vooruitgang en naar perspectief, ook bij sportverenigingen.
GroenLinks vroeg of in Overvecht met een laagdrempelige vorm van hulpverlening gewerkt zou kunnen worden. De wethouder vindt dat een heel sympathiek idee. Dit zou ook heel mooi passen in het programma Samen voor Overvecht. De wethouder zegt toe het gesprek met de initiatiefnemer te hervatten en na te gaan hoe dit allemaal aan elkaar te verknopen is. Hij zal dit verwerken in de al toegezegde brief eind juni.
Hij gaat in op het nodige maatschappelijke debat. Hij zou het fantastisch vinden als dat gezamenlijk te organiseren is. Dat debat gaat ook over de verdeling van schaarste. Dat is per definitie een politiek vraagstuk. Hij zou heel graag samen met de raad maar ook met professionals en met de ouders en met kinderen een gesprekkenreeks organiseren om dat debat vorm te geven. De vraag is te stellen of alles wat in de jeugdzorg opgelost wordt, daar wel thuishoort.
De heer Gilissen stelde de regievraag. De vraag was wie contact met mensen onderhoudt. De wethouder zet uiteen dat dat per casus verschillend is. Wanneer mensen zich bij het Buurtteam melden, heeft het Buurtteam het overzicht en houdt het de regie. Mensen kunnen zich ook bij de huisarts melden; dan zal dat vaak leiden tot een doorverwijzing, bijvoorbeeld naar Koos & Spoor, dan heeft Koos & Spoor de regie. Wanneer mensen op de wachtlijst staan, gaat de organisatie niet niets doen. Dan wordt in heel veel gevallen gekeken wat het Buurtteam alvast kan doen, wat kan bij een sportvereniging plaatsvinden? Het zou goed kunnen dat dan toch ook weer het Buurtteam aan zet is. De wethouder begrijpt dat dit ingewikkeld is. Hij kan zich

goed voorstellen dat hierover een duidelijke tekst gemaakt wordt om te publiceren op de website en misschien ook wel op plekken waar ouders fysiek vaak komen.
Hij hoopt dat dit helpt bij het vraagstuk waar mensen zich kunnen melden.
De heer Gilissen (VVD) begrijpt heel goed dat het niet altijd dezelfde organisatie of instantie is die de regie voert, zeker in de periode waarin de jongere op ondersteuning wacht. Hij is het eens met de wethouder dat met webinars heel veel te doen is. Hij denkt dat voor het stelsel/de structuur rondom de jongere dat het duidelijk moet zijn waar de jongere terecht kan. Hij signaleert dan twee zaken (1) partijen binnen de structuur vaak het niet van elkaar weten. Dan is een heldere informatie over waar de jongeren zijn de oplossing moet komen. (2) Wat hem betreft moeten belemmeringen benoemd worden als het gaat om informatie-uitwisseling. De jongere moet aan de hand daarvan de stand van zaken te weten kunnen komen. (3) De zorg bij heel veel ouders richting het jongerenwerk is de vraag of de ouder voldoende in beeld blijft voor escalatie in gevallen waarbij het van kwaad tot erger kan worden. Hij vraagt de verzekering dat iemand meekijkt vanuit de verschillende hulpstructuren.
Wethouder Eerenberg is dit met de heer Gilissen eens. Hij benadrukt en herhaalt dat niet niets gebeurt wanneer mensen op een wachtlijst terecht komen. Er is contact, gekeken wordt naar een alternatief, er wordt gekeken naar wat in de buurt is. Bij het eerste contact moet klip en klaar worden hoe het vervolg er uitziet, hoe het werkt en wie gebeld kan worden met een vraag om zorg. Hij stelt zich voor dat dit standaard op een uniforme manier mee te delen is aan mensen die zich melden. Hij vindt dat een goede suggestie. De wethouder realiseert zich dat hij hierbij afhankelijk is van Koos & Spoor en Buurtteam die al heel veel doen hebben. Over wat hierop georganiseerd is, zal de wethouder een mededeling doen in zijn brief in juni.
De heer Gilissen (VVD) dankt de wethouder voor de toezegging. Hij vindt het goed dat de wethouder dit teruglegt bij de organisatie die daarvoor verantwoordelijk is; dat het scherp wordt afgebakend zo dat men elkaar weet te vinden.
Hij vraagt aandacht voor het gegeven dat hem signalen bereiken dat het bijvoorbeeld niet mogelijk is om een PGB aan te vragen op het moment waarop mensen op een wachtlijst staan. Hij vraagt de wethouder in zijn brief na te gaan of dit in de praktijk een belemmering oplevert; als een PGB het wel mogelijk maakt om gedurende de wachttijd een stukje ondersteuning te leveren, zou dat wel kunnen helpen. De gemeente daar niet gaat verzanden in bureaucratie.
Wethouder Eerenberg merkt op dat steeds het dilemma meespeelt dat mensen de goede zorg moeten krijgen. Hij stelt voor na te gaan wat de praktijk is in het geval mensen moeten wachten en er is een alternatief is via de PGB. Hij zal ook dit onderwerp opnemen in zijn brief in juni.
Het CDA ging in op de effectiviteit van de lobby. De wethouder attendeert de commissie op twee schriftelijke mededelingen dat het college twee keer met het Rijk mooie afspraken heeft kunnen maken over iets te doen aan perspectief voor jongeren in coronatijd. Een gedeelte is gerelateerd aan jeugdzorg. Hij vond het fijn dat te kunnen doen voor de jongeren.
Mevrouw Assen stelde nog een “therapeutische vraag” aan de wethouder: hoe de wethouder met zijn boosheid omging en wat hij ermee deed. Dat heeft te maken met het nog steeds bestaande landelijk tekort van 1,7 miljard. Daarover lopen nog steeds gesprekken met het Rijk. De wethouder zit daar namens de VNG aan tafel. Hij zal zien hoe die gesprekken aflopen. Hij heeft begrepen uit de mondelinge vragen dat stille diplomatie soms heel effectief kan zijn. Dat is in dit geval ook zo. Hij is dus niet van zins de commissie te informeren over het verloop van de gesprekken. De com-

missie kan er van uitgaan dat zijn boosheid daarin een plek krijgt, maar vooral op een manier die constructief is.
Enkele vragen die gesteld zijn die buiten dit algemene deel vallen, beantwoordt de wethouder als volgt.
Hij gaat in op de praktijkondersteuners Jeugd - de gezinswerkers bij de huisarts. Dat is nu bij één op de vijf huisartsen het geval. De doelstelling is om aan het einde van het jaar dit zo te laten zijn bij drie op de vijf huisartsen. Daaraan wordt momenteel hard gewerkt. Naar aanleiding van de aandacht van de raad heeft het college daarop extra activiteiten gezet.
In zijn algemene blok ging de wethouder al in op de vraag die D66 stelde over pleeggezinnen. Hij laat dat liggen omwille van de tijd. Hij stelt voor de exacte informatie die hierbij hoort in een brief te verwerken. Hij denkt dan aan dezelfde brief in juni die al is toegezegd. Hetzelfde geldt voor de concrete vraag van D66 waarvan de vraagsteller zelf al zei dat het antwoord in een brief mag.
De voorzitter vraagt de wethouder de Sub-onderwerpen te noemen.
Wethouder Eerenberg antwoordt dat hij zal ingaan op de ervaringsdeskundigheid, het aantal professionals rondom het kind, hoe het gesprek met het maatschappelijk middenveld er precies uitziet, en over hoe het stadsbestuur alle signalen die het ontvangt evalueert. Hij vindt het goed om dat als proces in de brief te laten landen. Dan blijft dit in ieder geval boven water.
De heer Saiah (D66) noemt de maatwerktafels en vraagt de wethouder die ook mee te nemen.
Wethouder Eerenberg antwoordt bevestigend. Hij vervolgt zijn beantwoording.
Hij gaat in op de specifieke expertise die nodig is voor complexe echtscheiding. Dan gaat het om systeemtherapeuten en psychologische ondersteuning. Hij refereert aan de informatie die hij hierover eerder heeft gegeven.
GroenLinks vroeg hoe het met de toezegging gaat over de reallife gesprekken. De wethouder zegt dat dit goed is opgepakt ook door de zorgaanbieders en professionals. In die tweede en derde lockdown vond er veel meer reallife plaats. Er is ook veel meer mogelijk op locaties maar er is ook buiten meer mogelijk. Er vinden zeker life-gesprekken plaats. Tegelijkertijd blijft een aantal zaken digitaal. Hij verneemt in toenemende mate van professionals dat ze die mengvorm heel fijn vinden. Hij noemt dan als voorbeeld het digitaal checken hoe het gaat met de cliënt. Dat helpt ook in de werkdruk.
De wethouder bevestigt dat het college de locaties in Vleuten zal proberen te helpen. Hij zal het Makelpunt vragen om na te gaan wat de gemeente met haar eigen vastgoed zou kunnen doen. Hij heeft begrepen dat het ingewikkeld is om een goede plek te vinden.
Mevrouw Assen (PvdA) interrumpeert de wethouder met een inhoudelijke vraag. De wethouder zei dat de professionals de wachtlijsten gaan volgen. De redenering volgend dat hoogopgeleide ouders sneller zorg vragen, moet toch ook duidelijk zijn waaruit de wachtlijst bestaat om die mensen daar op te kunnen zetten. Het is niet duidelijk of dit de meest urgente zorg is die op de wachtlijst staat.
Wethouder Eerenberg is het eens met mevrouw Assen. Het is niet zomaar mensen naar de wachtlijst toebrengen en bovenaan of onderaan beginnen. Dat vraagt ook een goede triage.
Mevrouw Assen (PvdA) had opgemerkt dat in sommige wijken zorg gemeden wordt als het gaat om kinderen ook uit angst voor jeugdzorg soms. Die komen ook niet op een wachtlijst voor. Zij vraagt hoe daarop in te zetten.

Wethouder Eerenberg zet uiteen dat daarbij heel veel zaken gelijktijdig meespelen. Een deel van de mensen dat zorg mijdt kan te maken hebben met een multiproblematiek of armoede. Dan is er ook een heel ander type interventie nodig. Het heeft ook te maken met communicatie. Het is belangrijk dat mensen vertrouwen houden in jeugdzorg en de instituties die daar achter zitten.
Het derde punt heeft te maken met of iemand op de vindplaats is in die wijken waar mensen met problemen rondlopen zonder dat ze daarvan zelf besef hebben of durven hebben en dan toch te verleiden zijn om een latente hulpvraag om te zetten in een echte hulpvraag. Daarmee heeft het ook te maken. Dat moet goed wijkgericht georganiseerd worden. Dan was het afgelopen jaar niet de vriend van de gemeentelijke organisatie.
De heer Gilissen (VVD) zou het fijn vinden wanneer de raad meer gevoel kan krijgen bij de complexiteit en de verschillen per wijk. Kan de wethouder toezeggen om in de brief eind juni inzicht te geven in hoe één en ander zich verhoudt, ook op basis van de zorgen van mevrouw Assen.

Gemiste vragen
De heer Gilissen (VVD) vraagt de wethouder of hij de raad kan bedienen met de voortgang van de ingezette maatregelen om de raad te helpen aan inzicht in wachttijd, instroom, uitstroom, duur van behandeling en andere indicatoren. Dat zou hem helpen het gevoel te krijgen bij of wat gisteren, vandaag en morgen wordt gedaan ook werkt.

Mevrouw Assen (PvdA) hoorde de wethouder over verschillende type hulpverleners waar krapte is vanwege personeelstekort of vanwege de werkdruk. Zij had gevraagd welke vorm van flankerend beleid zou helpen. Zij denkt dat daarbij wel of geen uitkomst kan zijn in een betaalbare woning. Zij weet ook dat sommige hulpverleners juist liever niet in de gemeente wonen waar ze werken. Dan zou er aan reiskosten gedacht kunnen worden. Hierop krijgt zij graag nog een reactie.
Zij vraagt een update van de stand van zaken in de brief in juni met betrekking tot de POHJ's waarbij de planning is dat aan het eind van het jaar er drie op de vijf zijn.

Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) stelt het initiatief in het sociaal domein aan de orde die ertoe zou kunnen dienen wachtlijsten te verkorten of iets aan te bieden gedurende de wachttijd. Hoe zijn die sneller te vinden en te stimuleren dat ze benut worden.
Over het normaliseren en demedicaliseren en in eigen kracht zetten zoals dat ook terugkomt in het rapport Stelsel in Groei, vraagt zij meer duiding van wat daarin nog meer te doen is. Dat kan wat haar betreft ook terugkomen in de brief in juni.

Wethouder Eerenberg zegt richting de VVD toe een inkijk te zullen geven in wat in een wachtlijst zit in een wijk. Hij zal dat op een lichte manier doen.
Hij zal ook bij de rapportage in de toekomst meer kijken naar kwalitatieve duiding van de getallen.
De PvdA stelde een vorm van flankerend beleid aan de orde. Het ging om werkdruk verlagen en een fijne stad om in te werken, met consequenties voor woningen en reiskosten. De reiskosten verlopen via de CAO. Daarvoor is weinig ruimte. De raad heeft voldoende debat gevoerd over woningen op andere momenten. Die woningen zijn niet per doelgroep te verstrekken in de gemeente Utrecht. Hij denkt voor deze

termijn te moeten focussen op hoe ervoor te zorgen dat het leuk werken is in de jeugdzorg. De klacht van professionals die op nummer 1 staat is dan de werkdruk. Daarop is wel iets te doen. Daarvoor gaf hij voorbeelden.
Mevrouw Assen (PvdA) verwacht geen heilige graal van woningvoorrang om het personeelstekort in de zorg op te lossen. Zij merkt op dat er gemeenten zijn die dat middel wel gebruiken. Zij vond de wethouder zojuist net iets te gemakkelijk daaraan voorbijgaan dat dat soort middelen er zijn. Zij hoopt dat de aanpak van de wethouder werkt. Zij vraagt de wethouder in de gesprekken die gevoerd worden met de aanbieders uit te vragen of in de randvoorwaardelijke sfeer ook mogelijkheden zijn voor de gemeente om mensen aan zich te binden en te behouden.
Wethouder Eerenberg wil die vraag graag stellen voor zover dat al niet gedaan wordt. Er zijn ook andere voorbeelden: hoe ervoor te zorgen een goed werkgever te zijn. Dan heeft het ook te maken met opleiding, met perspectief en de mogelijkheid voor werknemers parttime te werken. Dan gaat het om dat soort zaken. Hij is in zijn beantwoording gebonden aan hoe Utrecht de dingen doet.
De wethouder zegt de gevraagde update toe over hoe het gaat met de groei van één op de vijf naar drie op de vijf.
De vraag is gesteld wat nog aan te bieden is aan bottom-up initiatieven gedurende de wachttijd. De wethouder denkt dat het ontzettend goed zou zijn wanneer allerlei verenigingen, sportscholen, studentenclubs zich melden met de mededeling dat ze graag iets willen/kunnen doen. En dat ze aanbod willen organiseren om voor tien jongeren iets te doen dat past bij het karakter van een sportclub, of welke organisatie dan ook. De wethouder doet die oproep bij dezen.
De vraag wat nog meer te doen is om te normaliseren beantwoordt de wethouder met op te merken dat dat een hele brede vraag is. Heel veel dingen zijn dan te doen. Hij ziet heel veel kansen in combinatie met onderwijs. Dit is niet het moment om dat gesprek te voeren. De wethouder heeft daarvoor heel veel begrip. Scholen zijn ontzettend druk met het inlopen van achterstanden als gevolg van het afgelopen jaar. Dat gaat over meer dan leerachterstanden. Met de raad meedenkend voorziet de wethouder dat er hele mooie arrangementen te maken zijn, bijvoorbeeld rondom dyslexiezorg. Dit zou een goed thema kunnen zijn voor het maatschappelijke debat. Dat betekent ook dat mensen afscheid moeten nemen van de route, een indicatie en individuele zorg. Wanneer vindt het gezamenlijke bestuur dan dat dat ook gerechtvaardigd is. Dit wordt vervolgd in het maatschappelijke debat.

De voorzitter recapituleert de gedane toezeggingen. Zij zal de beloftes niet noteren als een toezegging.
De wethouder zal

- eind juni een brief aan de raad sturen met daarin:
  - een terugkoppeling over de de webinars met de studieverenigingen, de sportverenigingen, studentenverenigingen en over de Mental Health First Aid-kit.
  - Een update van de gesprekken met Balhalap.
  - Daarin terug te komen bij de commissie over de verheldering van wie de regie heeft en of het ook duidelijk wordt richting de jongeren en de structuur daaromheen.
  - Terugkomt op hoe het zit met PBG als je op de wachtlijst staat (signalen dat dit dan niet mogelijk is)
  - Pleeggezinnen, hoe zit het precies, hoeveel zijn het er en wachttijden

- Hoe het gesprek met het maatschappelijk middenveld eruit ziet
- Ervaringsdeskundigheid
- Aantal professionals rondom het kind
- Proces van hoe we zelf alle signalen evalueren die we binnenkrijgen richting de toekomst
- Maatwerktafels
- Inkijkje in wat er in de wachtlijst zit per wijk
- En een update over de stand van zaken mbt de praktijkondersteuners jeugd (1 op de 5 naar 3 op de 5

De voorzitter vraagt of hiermee nog toezeggingen gemist zijn.
Zij spreekt de wens uit dat de commissie de bespreking naar wens vond en zij vraagt of commissieleden aan deze bespreking nog een vervolg willen geven.

Mevrouw Sturkenboom (Student & Starter) haalt de oproep aan van de wethouder om de maatschappelijke discussie te gaan voeren.

De heer Gilissen (VVD) vond dit een fijn en nuttig debat. Hij dankt de wethouder voor zijn hulp hierbij.
Hij gaat in op de timing van de brief. Dit onderwerp leeft breed. De raad heeft een aantal gesprekken gevoerd in de vorm van Raadsinformatiebijeenkomsten. Hij voelt er veel voor om de komende weken en maanden op dit onderwerp te blijven zitten. De brief van de wethouder in juni zal daarbij gaan helpen. Hij sluit niet uit dat dat voor zijn fractie reden zal zijn om nog voor de zomer een stuk politieke duiding te willen kunnen geven.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) zit daar ook een beetje mee. Gelijktijdig denkt zij dat een aantal zaken weer wordt uitgezet. Zij geeft er de voorkeur aan dat dat goed gebeurt boven *met haast voor de zomer*. Zij vraagt hoe de heer Gilissen in die balans zit.
De heer Gilissen (VVD) zal die brief als belangrijke graadmeter gebruiken. Wanneer die brief hem het gevoel geeft dat het bestuur op de goede weg zit, zou dat een reden zijn om niets te doen. Hij gaf dit signaal af vanwege de urgentie.

Mevrouw Assen (PvdA) sluit zich aan bij de woorden van de heer Gilissen. In de sessies die gevoerd zijn met de professionals werd ook door hen gezegd dat ze het heel prettig vonden om op deze manier het gesprek te voeren en dat graag voort te zetten. Haar intentie is dat nog een keer voor de zomer te doen. Zij denkt daarom dat de fracties elkaar zullen vinden.

De voorzitter dankt de commissie voor deze constructieve commissievergadering. Zij sluit hiermee het debat af en de commissievergadering van 15 april 2021 om 22.21 uur.

LIJST VAN TOEZEGGINGEN

Diversiteit
Wethouder Voortman
Raadsbrief Barometer Culturele Diversiteit
De wethouder zal:
- contact opnemen met de gemeente Amsterdam en komt hierop terug in de voortgangsrapportage diversiteit en inclusie in Q3. Ook rapporteert de wethouder hierin welke aanvullende acties n.a.v de barometer worden gedaan en wat er mogelijk is mbt streefcijfers.

Cultuur
Wethouder Klein
Noodsteun voor de culturele sector
De wethouder zal
- schoolbesturen vragen hoe zij cultuureducatie in coronatijd hebben georganiseerd en zij komt daarover terug bij de commissie in de eerstvolgende coronabrief.

Cultuur
Wethouder Klein
Raadsvoorstel Ontwikkelplan en investeringsbeslissing Berlijnplein
- De wethouder wijst op de regeling risicovolle projecten en het voornemen het project Berlijnplein hieraan toe te voegen. Zij stuurt voor het meireces een brief waarin ze concreet handen en voeten geeft aan het proces. Ze geeft in de brief aan wanneer de raad informatie krijgt en wanneer de raad weer aan zet is. Ze gaat ook in op een go/no go-moment. De wethouder benoemt hierbij ook rolling forecasting.
- De wethouder komt in Q4 2021 bij de raad terug op een locatie voor een graffiti/street art plek.
- Het beoordelingskader voor diversiteit van aanbod en inclusiviteit komen terug in de halfjaarlijkse voortgangsrapportages die de raad ontvangt.

Jeugd en Jeugdzorg
Wethouder Eerenberg
Jeugdhulp in Corona-tijd en daarna
De wethouder zal
- Eind juni een brief aan de raad sturen met daarin:
  - een terugkoppeling over de de webinars met de studieverenigingen, de sportverenigingen, studentenverenigingen en over de Mental Health First Aid-kit.
  - Een update van de gesprekken met Balhalap.
  - Daarin terug te komen bij de commissie over de verheldering van wie de regie heeft en of het ook duidelijk wordt richting de jongeren en de structuur daar-omheen.

- Terugkomt op hoe het zit met PBG als je op de wachtlijst staat (signalen dat dit dan niet mogelijk is)
- Pleeggezinnen, hoe zit het precies, hoeveel zijn het er en wachttijden
- Hoe het gesprek met het maatschappelijk middenveld eruit ziet
- Ervaringsdeskundigheid
- Aantal professionals rondom het kind
- Proces van hoe we zelf alle signalen evalueren die we binnenkrijgen richting de toekomst
- Maatwerktafels
- Inkijkje in wat er in de wachtlijst zit per wijk
- En een update over de stand van zaken mbt de praktijkondersteuners jeugd (1 op de 5 naar 3 op de 5

VERSLAG ADVIESCOMMISSIE CONTROLE EN FINANCIËN
28 januari 2021 van 18.00-19.30 uur, digitale vergadering via MS Teams

Gemeente Utrecht

Adviescommissie: Dimitri Gilissen (voorzitter), Janneke Admiraal, Has Bakker (waarnemend voorzitter tot en met agendapunt 5), Cees Bos, David Bosch, Henk van Deún, Floor de Koning, Julia van Ophem, Tessa Sturkenboom, Rick van der Zweth en Daniëlle Rijnders (commissiegriffier)
Overige deelnemers: Sebastiaan van den Bogaard (strategisch adviseur), Sandra Emsbroek (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Jan van Veen/ Jacques Hazelzet (financien), Annemarie Koolenbrander (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Gerth Molenaar (secretaris Rekenkamer), Agnes Scholte (strategisch adviseur Bedrijfsvoering), Gloria Sundermann (adviseur Financiën en Control), Edwin Westphal (concernmanager Financiën, Inkoop en Juridische zaken), Katie Zwetsloot (CFO), Niels Fritz en Rein-Aart van Vugt (Deloitte)
Niet aanwezig: Bert van Steeg en Ruurt Wiegant.

1a. Opening en mededelingen
De waarnemend voorzitter heet allen welkom en opent de vergadering. Enkele leden zullen de vergadering korte tijd verlaten omdat gelijktijdig het vragenuur voor de raad plaatsvindt.

1b. Vaststellen agenda
De agenda wordt vastgesteld zoals opgegeven, met dien verstande dat niet agendapunt 7 (aanpak voor de toekomstige opzet van de programmabegroting) maar agendapunt 6 (voorstel verbetering leesbaarheid lopende begroting) op 1 april a.s. opnieuw op de agenda zal komen.

2. Verslag vorige vergadering (28-01-2021)
Geen opmerkingen; het verslag wordt vastgesteld.

3. Ingekomen en verzonden stukken
Raadsbrief stand van zaken herijking gemeentefonds en ledenbrief VNG
Mevrouw Koolenbrander licht toe dat er twee delen worden onderscheiden, namelijk het klassieke domein (gemeentefonds zoals dat vóór 2015 bestond) en het sociale domein (toevoeging in 2015 in het kader van de drie grote decentralisaties). Naar beide delen is de afgelopen jaren onderzoek gedaan. Afgelopen najaar werd het onderzoek naar het klassieke domein afgerond; het sociale domein was ongeveer een jaar geleden al klaar. Een advies van de Raad Openbaar Bestuur (ROB) wordt in april a.s. verwacht.

De VNG is van mening dat van herverdeling van het gemeentefonds geen sprake kan zijn zolang nog niet alle gemeentelijke uitgaven daaruit kunnen worden gedaan. De gemeente Utrecht deelt dat standpunt. De herverdeling zal onderwerp van gesprek zijn bij de Kabinetsformatie; daarom zal de herijking op zijn vroegst pas in 2023 kunnen worden opgepakt.

commissiegriffier Adviescommissie CF ✉danielle.rijnders@utrecht.nl

Verzoek aan (db) presidium omtrent gewijzigde planning jaarstukken 2020
In overleg met Deloitte is de planning van de behandeling van jaarstukken aangepast. Voor de planning wordt verwezen naar de bijlage. Mevrouw Rijnders voegt hieraan toe dat het (db) presidium heeft ingestemd met de gewijzigde planning. Zij stelt voor om de volgende vergadering van de Adviescommissie te verzetten van 29 april a.s. naar 27 mei a.s. Hiermee gaan allen akkoord. *NB: later wordt besloten om beide data te laten staan.*

Presidiumflits omtrent werkwijze Procedure raadsreacties maatregelenpakketten
Mevrouw Rijnders wijst erop dat dit een uitwerking is van hetgeen de commissie tijdens de bespreking van de programmabegroting heeft uitgesproken, namelijk dat we toch nog wat invloed willen uitoefenen. De heer Van der Zweth vraagt of er een volgende keer in zo'n geval een extra signaal kan worden gegeven, bijvoorbeeld aan de woordvoerdersgroep Financiën. *NB: dit verzoek is neergelegd bij SG.*

4. Eerste technische begrotingswijziging 2021
De heer Van den Bogaard meldt dat er geen gebruik is gemaakt van de gelegenheid tot vragen stellen vooraf. Ook ter vergadering zijn er geen vragen, wél een compliment voor de prettige leesbaarheid. Het voorstel kan met positief advies van de Adviescommissie aan de Commissie Mens & Samenleving worden gestuurd, ter behandeling als A-punt in de vergadering van 18 maart a.s.

5. Voorstel beter inzichtelijk maken van de investeringen in de P&C-cyclus
Zie de presentatie 'Autorisatie en monitoring investeringen,' bij vergaderstukken. Het schema op blz. 4 laat zien wanneer de raad over welk document beslist. Mevrouw Scholte licht dit toe aan de hand van het meerjarenprogramma Ruimte: pas bij de behandeling van de begroting wordt er een besluit genomen over het budget; vervolgens worden jaarlijks de investeringen geautoriseerd.

Klopt het dat de politieke discussie dan bij de behandeling van een meerjarenprogramma moet worden gevoerd? Voorbeeld: prioritering sportvelden bij behandeling van het meerjarenprogramma Sport. Mevrouw Scholte bevestigt dit. Mevrouw De Koning merkt op dat de nota Kapitaalgoederen voor de nodige hoofdbrekens heeft gezorgd, want er stond te weinig informatie per investering in. Daardoor was de nota niet goed te beoordelen; deze bood bovendien te weinig aanknopingspunten voor een politieke discussie. Volgens mevrouw Scholte is het de bedoeling om dit te verbeteren.

De Adviescommissie is blij met de voorgenomen aanpak, want het is belangrijk voor het budgetrecht van de raad. Bovendien kan de raad meer recht doen aan het vele werk dat de ambtelijke organisatie verzet. Mevrouw De Koning dringt erop aan om de meerjarenprogramma's zo te formuleren dat ze echt uitnodigen tot politieke discussie. Daarnaast vraagt zij zich af of het niet mogelijk is om investeringen vaker de B-status te geven,

want er wordt nu erg veel geautoriseerd via de A-status. Mevrouw Scholte vindt dit een goede suggestie. De ambtelijke organisatie streeft ernaar om bij het meerjarenperspectief voortaan de afweging weer te geven, en duidelijker aan te geven waarover de raad wordt geacht een besluit te nemen. Vanuit de Adviescommissie wordt aangegeven dat het werkbaarder wordt als er meer dan een enkel woord aan een investering wordt gewijd, want men wil de context begrijpen. Voor het debat zou dit een verbetering zijn.

Mevrouw Rijnders herinnert de aanwezigen aan hetgeen werd besproken tijdens de zomersessie; de Adviescommissie heeft het toen ook gehad over het raadsvoorstel van bijvoorbeeld de MPR zelf. Er werd gepleit voor betere leesbaarheid daarvan, in het bijzonder welke keuzemogelijkheden er zijn, welke afwegingen daarvoor gemaakt kunnen worden en hoe dat uitpakt voor de begroting.

De heer Van Vugt adviseert de leden om er bij investeringsvoorstellen goed op te letten welk type investering bij welk type meerjarendocument hoort.

De heer Bos memoreert dat hij al vaker heeft aangegeven dat hij graag een investeringsagenda voor meerdere jaren zou willen hebben, een overzicht van investeringen die op korte, middellange en lange termijn nodig zijn dan wel gepland worden – een doorkijkje naar de toekomst. Naar de mening van de heer Bos kan de raad de ontwikkelingen dan beter volgen. Hierop legt de heer Van Vugt uit dat er vier meerjarenprogramma's zijn; aan de hand daarvan kan de raad een politieke afweging maken. De voortgang in die vier programma's zal duidelijker en overzichtelijker worden gepresenteerd in de bestuursrapportages en in de jaarrekening, zodat de raad de stand van zaken rond de investeringen gemakkelijker kan volgen. Desondanks zou de heer Bos toch graag een investeringsagenda vooraf willen ontvangen.

De heer Westphal meldt dat er een nieuwe applicatie wordt geïmplementeerd; daarin kunnen toekomstige investeringen beter beheerd worden, ook als de raad ze nog niet heeft goedgekeurd. Na goedkeuring worden deze investeringen overgeheveld naar het kredietendeel. Op die manier kan de organisatie de investeringen beter monitoren over meerdere jaren. De heer Westphal veronderstelt dat hieruit wel een rapport samengesteld kan worden, maar dat zal dan niet eerder dan in de loop van 2022 beschikbaar zijn. De heer Bos dringt erop aan om daarin dan ook inzichtelijk te maken welke investeringen er uitgesteld worden, en welke consequenties dat heeft voor andere investeringen. Uitstel kan immers ook betekenen dat de kosten hoger worden.

Er wordt afgesproken dat dit onderwerp vóór de zomer opnieuw op de agenda wordt gezet en dat de organisatie dan terugkomt op de vraag van de heer Bos.

Hierna neemt de heer Gilissen zijn plaats als voorzitter van de vergadering in, met dank aan de heer Bakker voor de vervanging.

6. Voorstel om de leesbaarheid van de (lopende) begroting te verbeteren

Zie het voorstel ter bespreking, bij vergaderstukken. De heer Westphal stelt voor om de verbeterpunten voorlopig in elke vergadering van de Adviescommissie te bespreken.

Het gaat bij verbeterde leesbaarheid niet alleen om de tekst, stelt de heer Bakker, maar ook om de financiële systematiek. Wat zijn de financiële gevolgen van bepaalde beslissingen? Daar wil de heer Bakker betere grip op hebben. Hij vindt de tekst omvangrijk; deze bevat ook doublures. Het zou kernachtiger kunnen, wat hem betreft. Mevrouw De Koning vraagt om weergave van de begroting in tabelvorm, zodat direct duidelijk wordt waarin de lopende begroting afwijkt van de vorige begroting. Ook vraagt zij om een trendanalyse over meerdere jaren. De heer Westphal neemt hier kennis van en zal de Adviescommissie in een volgende vergadering een voorstel voorleggen.

De heer Gilissen merkt op dat de raad niet alleen inzicht wil hebben in de opvolging van moties en amendementen, maar ook in de verwerking van aanbevelingen naar aanleiding van raadstoetsen. In de rapportage kan zijns inziens nog een verbeterslag worden gemaakt.

7. Aanpak voor de toekomstige opzet van de programmabegroting

Zie het memo 'Begroten van de toekomst,' bij vergaderstukken. De heer Westphal licht toe dat bij het vorige agendapunt de verbeteringen voor de eerstvolgende begroting werden besproken; de organisatie kijkt echter ook al naar de volgende begrotingsperiode. Het voorstel is om daar in het tweede kwartaal met een paar leden van de Adviescommissie nader over van gedachten te wisselen. Mevrouw De Koning en de heren Bos en Gilissen bieden aan om mee te denken.

8. Vooruitblik jaarplan 2021

Bespreking van het jaarverslag en het jaarplan van de Rekenkamer is verschoven naar de zomersessie; het rapport van Concernaudit staat op 10 juni a.s. op de agenda. Aan de agenda van 1 april a.s. wordt de aanpak voor de leesbaarheid van de volgende programmabegroting toegevoegd. De IT-rapportage van Deloitte zal als geheime bijlage bij de stukken worden gevoegd, maar deze zal pas tijdens de zomersessie worden besproken.

De heer Bakker vraagt om bespreking van de voortgang van bestedingen in de corona-pakketten. De heer Van der Zweth steunt het verzoek. Hierop kondigt mevrouw Zwetsloot aan dat daar aandacht aan zal worden besteed in de eerste bestuursrapportage. Bespreking kan wat haar betreft nog niet worden geagendeerd op 1 april a.s., maar in de daarop volgende vergadering.

Op de 'veeglijst' staan nog twee onderwerpen, namelijk Afronden onderzoek WAAVA en de Regeling risicovolle projecten. Desgevraagd geeft mevrouw Koolenbrander aan dat de

organisatie goede vorderingen boekt met de regeling en dat het definitieve rapport van Twynstra Gudde binnen is gekomen; zij heeft de vervolgprocedure echter nog niet afgestemd met de griffie. Bespreking vóór de zomer is haalbaar; waarschijnlijk wordt daar een aparte afspraak voor gemaakt. De afronding van het onderzoek WAAVA kan in het tweede kwartaal op de agenda worden gezet, maar nog niet op 1 april a.s.

Omdat er eind mei en begin juni zeer veel te bespreken is, stelt mevrouw Rijnders voor om de geplande vergadering van 29 april a.s. toch te laten doorgaan. Er is anders geen ruimte om het WAAVA-onderzoek te bespreken. Er wordt afgesproken dat de vergadering van 29 april a.s. bij nader inzien nog niet wordt geannuleerd.

Schorsing
De ambtenaren verlaten de vergadering.

9. Voortgang controle accountant
De heer Van Vugt maakt melding van goede en prettige samenwerking met de organisatie. Er is om de twee weken voortgangsoverleg gehouden. Op 5 maart a.s. houden accountant en organisatie een 'voorbeschouwing' van de jaarrekening 2020. Er wordt dan bepaald of de jaarrekening klaar is voor controle, inclusief onderliggend dossier. De heer Van Vugt vindt dat de organisatie al goede vorderingen heeft gemaakt, maar ziet ook nog wel enige risico's. Hij zal de Adviescommissie op de hoogte houden van zijn bevindingen.

Er is ook overleg geweest over aanvullende werkzaamheden, zowel van de accountant als van de organisatie, in verband met de coronaregelingen. Daarnaast is het aantal SiSa-verantwoordingseisen voor de gemeente Utrecht sterk toegenomen (van 13 naar 31), evenals het aantal controle-eisen. Van de brief die Deloitte de gemeente op 3 maart jl. heeft gestuurd, ontvangt de Adviescommissie een kopie.

Op 1 maart jl. werd er een notitie van de Commissie BADO gepubliceerd (Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden) met aandachtspunten voor de jaarrekening 2020. Vanzelfsprekend wordt daar rekening mee gehouden bij de jaarrekeningcontrole.

Rechtmatigheidsverantwoording
Omdat dit onderwerp niet is aangemerkt als controversieel, zal het Parlement de wet nog vóór de verkiezingen behandelen. Wel heeft de VNG aangedrongen op uitstel van invoering. De heer Van Vugt blijft er rekening mee houden dat invoering in 2021 plaatsvindt.

Op het gebied van begrotingsrechtmatigheid gebeurt er het nodige bij de gemeente Utrecht, vindt de heer Van Vugt, mede dankzij het feit dat de Adviescommissie daar bij voortduring aandacht voor vraagt.

10. Rondvraag en sluiting

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraagmogelijkheid. De voorzitter bedankt de leden voor hun aanwezigheid en inbreng, en sluit de vergadering.

commissiegriffier Adviescommissie CF ✉danielle.rijnders@utrecht.nl

Commissie Mens en Samenleving

Dossiernummer	1692
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	4
Omschrijving	Wijziging Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021
ID	1743
Behandelend ambtenaar	Annet Postema
Telefoon	030 2861544
E-mail	a.postema@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Veiligheid
Portefeuillehouder	Burgemeester Dijksma
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Referendabel	Ja
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Marcel Kiewik/Veiligheid en handhaving/06-46221058

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mens en Samenleving	**29 april 2021**
Gemeenteraad	20 mei 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Vaststelling Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021

Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Organisatieonderdeel	Openbare Orde en Veiligheid
Opsteller	Annet Postema
Kenmerk	8618019
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021 vast te stellen, met de volgende wijzigingen:

   a) Actualisatie van het begrip ‘voertuig’ en verplaatsing van de begrippen ‘bromfiets’, ‘motorvoertuig’ en ‘parkeren’ van hoofdstuk 5 naar hoofdstuk 1 (artikel 1:1 APV).

   b) Wijziging van de termijn voor het doen van een kennisgeving aan de burgemeester in verband met het houden van een manifestatie te wijzigen van 24 naar 48 uur en de maandag toe te voegen aan de uitzondering voor de zaterdag, zon- en feestdagen (artikel 2:6 APV).

   c) Het college krijgt de bevoegdheid om een alcoholverbod in een aangewezen gebied te kunnen beperken tot bepaalde tijdstippen (artikel 2:28 APV).

   d) Opnemen van een verbod op zichtbare uitingen (‘colors’) van verboden organisaties (artikel 2:30a APV).

   e) Verruiming van het artikel met betrekking tot woonoverlast conform het gewijzigde artikel 151d Gemeentewet (artikel 2:38a APV).

   f) Opnemen van een verbod op het voeren van dieren (artikel 2:38b APV).

   g) In de tekst van het ondermijningsartikel opnemen dat voor bestaande ondernemers geldt dat zij binnen 3 maanden na inwerkingtreding van een door de burgemeester genomen aanwijzingsbesluit een ontvankelijke aanvraag om vergunning moeten hebben ingediend (artikel 2:47, lid 15 APV).

   h) Schrappen van het vergunningstelsel ten aanzien van straatprostitutie en dit tegelijkertijd in werking te laten treden met de opheffing van de tippelzone op 1 juli 2021 (artikel 3:17 APV).

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Inhoudelijk

Het vergunningstelsel voor straatprostitutie wordt geschrapt in verband met het opheffen van de tippelzone.

Er worden nieuwe artikelen toegevoegd over de volgende onderwerpen:

- Verbod op zichtbare uitingen ('colors') van verboden organisaties (nieuw artikel in de model APV van de VNG).
- Verbod op het voeren van dieren.

Vanuit de Aanpak Plaagdierbeheersing: ratten, gebaseerd op de 'Integrated Pest Management' methodiek, is het wenselijk om een voederverbod in te stellen. Op dit moment is dit een ontbrekende schakel in de aanpak van rattenoverlast. Tevens is een voederverbod wenselijk vanuit het oogpunt van dierenwelzijn. Het (overmatig) voederen heeft gevolgen voor de gezondheid/welzijn van dieren en leidt tot het aantrekken/populatiegroei van (overlast)dieren.

Er worden artikelen inhoudelijk gewijzigd:

- Kennisgevingstermijn manifestaties gaat van 24 naar 48 uur waarbij rekening wordt gehouden met de maandag.
- Mogelijkheid om het alcoholverbod in een aangewezen gebied te kunnen beperken tot bepaalde tijdstippen.
- Het artikel over woonoverlast wordt aangepast aan gewijzigde hogere regelgeving, zijnde artikel 151d Gemeentewet.

Redactioneel:

- Een aantal begrippen wordt verplaatst van hoofdstuk 5 naar hoofdstuk 1.
- Het artikel Tegengaan onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat (hierna 'ondermijningsartikel') wordt hersteld door toevoeging van een stukje ontbrekende tekst.

Context

Aanleiding

Algemeen

De Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010 moet op onderdelen geactualiseerd en gewijzigd worden in verband met ontwikkelingen en regulier onderhoud. Bij deze aanpassing is rekening gehouden met:

- de model APV van de VNG
- de 100 ideeën voor de regelgeving
- de gewijzigde regelgeving en ontwikkelingen
- de lokale situatie en praktijk.

Specifiek ten aanzien van het Verbod op het voeren van dieren

Naar aanleiding van de Aanpak plaagdierbeheersing: ratten en verschillende raadsvragen over een eventueel voederverbod, ook in relatie tot dierenwelzijn, hebben we gekeken naar de mogelijkheden voor de invoering van een voederverbod.

In het verleden stond er een artikel in de APV met betrekking tot een voederverbod. Dit artikel gaf de mogelijkheid om gebiedsverboden in te stellen voor het voeren van dieren. Alleen zijn er toen nooit gebieden aangewezen om dit artikel te handhaven. Hierdoor is dit artikel uiteindelijk komen te vervallen.

Beoogd effect

Algemeen

Het doel van deze partiële herziening is om weer een actuele APV te hebben:

- die aansluit bij de model APV van de VNG en de 100 ideeën voor de regelgeving (verbod op zichtbare uitingen ('colors') van verboden organisaties en verplaatsing van een aantal begrippen naar hoofdstuk 1);
- die in lijn is met hogere regelgeving (artikel over woonoverlast);
- waarmee meer maatwerk mogelijk is (mogelijkheid om het alcoholverbod in een aangewezen gebied te kunnen beperken tot bepaalde tijdstippen);

- die aansluit bij de lokale situatie (schrappen vergunningstelsel straatprostitutie per 1 juli 2021 in verband met opheffing van de tippelzone);
- die aansluit bij de groei van het aantal manifestaties (kennisgevingstermijn van 24 naar 48 uur voor manifestaties waarbij rekening gehouden wordt met de maandag);
- waarbij geen verwarring kan ontstaan door een stukje ontbrekende tekst (ondermijningsartikel).

Specifiek ten aanzien van het Verbod op het voeren van dieren
Om de overlast van ratten aan te pakken, is een integrale aanpak nodig, met name gericht op het wegnemen van bronoorzaken. Voedsel in de openbare ruimte, vaak veroorzaakt door voederen van dieren, is één van de voornaamste oorzaken van de aanwezigheid van ratten. Met dit artikel stellen we als gemeente een duidelijke norm wat betreft het voederen van dieren in de openbare ruimte. Dit maakt het mogelijk om hierover duidelijk en eenduidig te communiceren. Daarnaast geeft dit artikel ons ook de mogelijkheid om te handhaven in situaties waarbij overmatig voederen leidt tot overlast van een onnatuurlijke populatie van (overlast)dieren en dierenwelzijn onder druk staat.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Onderstaand overzicht van eerdere besluitvorming of informatievoorziening is gerangschikt per onderwerp in volgorde van het voorstel.

Woonoverlast (punt e)
18-07-2019: Vaststelling APV, partiële herziening 2019, met daarin opgenomen het destijds nieuwe artikel over woonoverlast (agendapunt 18).

Verbod voeren van dieren (punt f)
Uw raad is eerder geïnformeerd over een eventueel voederverbod in, onder andere de aanpak rattenoverlast, nota dierenwelzijn en bij de beantwoording van schriftelijke/mondelinge vragen:
- Aanpak plaagdierbeheersing: ratten
- Nota Dierenwelzijnsbeleid
- MV 14-05-2020 Zwerfafval en voedseldumpingen Park de Gagel Overvecht (vraag 6)
- SV 2020 nr. 161 Kippen en ratten in het Julianapark

Ondermijningsartikel (punt g)
09-12-2020: Raadsbrief moties 60 en 61, ondermijningsartikel APV en eerste toepassing

Moties
20-02-2020 / 2020 M 60: Passende ondersteuning en begeleiding bij een vergunningsaanvraag: aangenomen
20-02-2020 / 2020 M 61: Extra regels vragen zorgvuldige uitvoering: aangenomen
20-02-2020 / 2020 M 64: Stop met gebruik van politiegegevens bij vergunningsaanvraag: verworpen

Amendementen
20-02-2020 A 08: Een evaluatie om de aanwijzing voort te zetten: ingetrokken
20-02-2020 A 17: Een evaluatie om de aanwijzing voort te zetten: aangenomen
20-02-2020 A 18: Bestaande bedrijven uit het voorstel halen: verworpen
20-02-2020 A 16: Duidelijkheid over beoordeling levensgedrag: aangenomen
20-02-2020 A 09: Besluiten op vergunningsaanvraag binnen wettelijke termijnen: verworpen
20-02-2020 A 19: Leefbaarheidscriterium nooit op zichzelf: aangenomen
20-02-2020 A 07: Blijven exploiteren totdat is besloten op vergunningsaanvraag: verworpen
20-02-2020 A 10: Schrap slecht levensgedrag: verworpen
20-02-2020 A 14: Gebieden uit het voorstel schrappen: verworpen
20-02-2020 A 13: Voorkomen van strafbare feiten schrappen: verworpen
20-02-2020 A 12: Schrap leefbaarheidsargument uit het rijtje: verworpen
20-02-2020 A 15: primair kijken naar afgelopen 5 jaar: aangenomen
20-02-2020 A 11: Verwijzing naar afdeling 1 Dienstenrichtlijn 200 123 EG: verworpen

20-02-2020: Verslag vergadering gemeenteraad, 2020-02-20, vastgesteld

Vergunningstelsel straatprostitutie schrappen in verband met opheffen tippelzone (punt h)
16-07-2020, 03-03-2020: Raadsbrieven Stand van zaken afbouw tippelzone
10-07-2019, 21-01-2019 : Raadsbrieven Voortgang afbouw tippelzone
11-10-2018: Raadsbrief Nadere regels vergunningstelsel De Baan (Tippelzone Europalaan)
15-06-2018: Raadsbrief Motie perspectief voor de tippelaars
14-11-2017: Memo beëindiging zoektocht tippelzone

21-09-2017 / 2017 M148: Motie Behoud de tippelzone op de huidige locatie: verworpen
21-09-2017 / 2017 M151: Motie Behoud de tippelzone voor de stad: verworpen
21-09-2017 / 2017 M146: Motie Geen tippelzone in Utrecht: verworpen

18-09-2017: Schriftelijke vragen (SV 2017, nr. 106) over Het spoeddebat over het stopzetten van de zoektocht naar locatie voor de nieuwe tippelzone (met antwoord)

15-09-2017: Raadsbrief Consultatie en zoekproces tippelzone
04-09-2017: Raadsbrief Informatie tippelzone opheffing geheimhouding
29-05-2017: Raadsbrief Tippelzone informatie locatieonderzoek
20-03-2017: Raadsbrief Tippelzone
24-08-2016: Raadsbrief Scenario's toekomst tippelzone "De Baan"
23-05-2016: Commissiebrief M&S: Onderzoek toekomstscenario's tippelzone De Baan

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt 1	
1	De wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021 vast te stellen, met de volgende wijzigingen: a) Actualisatie van het begrip 'voertuig' en verplaatsing van de begrippen 'bromfiets', 'motorvoertuig' en 'parkeren' van hoofdstuk 5 naar hoofdstuk 1 (artikel 1:1 APV). b) Wijziging van de termijn voor het doen van een kennisgeving aan de burgemeester in verband met het houden van een manifestatie te wijzigen van 24 naar 48 uur en de maandag toe te voegen aan de uitzondering voor de zaterdag, zon- en feestdagen (artikel 2:6 APV). c) Het college krijgt de bevoegdheid om een alcoholverbod in een aangewezen gebied te kunnen beperken tot bepaalde tijdstippen (artikel 2:28 APV). d) Opnemen van een verbod op zichtbare uitingen ('colors') van verboden organisaties (artikel 2:30a APV). e) Verruiming van het artikel met betrekking tot woonoverlast conform het gewijzigde artikel 151d Gemeentewet (artikel 2:38a APV). f) Opnemen van een verbod op het voeren van dieren (artikel 2:38b APV). g) In de tekst van het ondermijningsartikel opnemen dat voor bestaande ondernemers geldt dat zij binnen 3 maanden na inwerkingtreding van een door de burgemeester genomen aanwijzingsbesluit een ontvankelijke aanvraag om vergunning moeten hebben ingediend (artikel 2:47, lid 15 APV). h) Schrappen van het vergunningstelsel ten aanzien van straatprostitutie en dit tegelijkertijd in werking te laten treden met de opheffing van de tippelzone op 1 juli 2021 (artikel 3:17 APV).

Argumenten	
1.1	Het opnemen van begripsbepalingen in hoofdstuk 1 sluit aan bij de model APV van de VNG en de 100 ideeën voor de gemeentelijke regelgeving.
	Zowel in de model APV van de VNG als in de ‘100 ideeën voor de gemeentelijke regelgeving’ worden begrippen die op meerdere plekken terugkomen in de regeling in het eerste hoofdstuk van die regeling gedefinieerd. Met het verplaatsen van de begrippen ‘voertuig’, ‘parkeren’, ‘motorvoertuig’ en ‘bromfiets’ sluiten we aan bij deze regels voor de regelgeving. Daarnaast was het begrip ‘voertuig’ zowel opgenomen in hoofdstuk 5 (artikel 5:1) als in hoofdstuk 1 (artikel 1:1). Dit is niet nodig. Daarbij was ook een redactioneel verschil ontstaan tussen beide begrippen. Alhoewel beide op dezelfde hogere regelgeving zijn gebaseerd (RVV 1990), was het begrip in artikel 5:1 wel geactualiseerd, maar is dit bij het begrip in artikel 1:1 over het hoofd gezien bij de actualisatie van de APV in 2019 (partiële herziening 2019). Met deze wijziging wordt dat hersteld. Met het verplaatsen van de begrippen ‘voertuig’ en ‘parkeren’ naar artikel 1:1 komt artikel 5:1 te vervallen.
1.2	Het verbetert de leesbaarheid van de artikelen 5:15 en 5:16.
	In de eerste leden van artikel 5:15 (Crossterreinen) en artikel 5:16 (Beperking verkeer in natuurgebieden), werden de begrippen ‘motorvoertuig’ en ‘bromfiets’ in de verbodsbepaling zelf gedefinieerd, waardoor deze bepalingen bestonden uit lange zinnen die daardoor wat lastiger te lezen waren.
1.3	Het aantal betogingen is in de afgelopen 5 jaar sterk toegenomen.
	Het aantal betogingen is in de laatste 5 jaar meer dan verdrievoudigd. Waren het er in 2015 nog minder dan 75, in 2020 is dit aantal gestegen naar ca 300. Daarbij is ook sprake van een toename van risicovolle demonstraties, demonstraties die discussie oproepen en (bewust) niet aangekondigde demonstraties.
1.4	Er is meer tijd nodig voor een zorgvuldige behandeling van kennisgevingen in verband met de toenemende complexiteit van demonstraties, een toenemende druk op de beschikbare openbare ruimte en het informeren van derden.
	Niet alleen het aantal betogingen, maar ook de complexiteit daarvan is toegenomen. Daarnaast is er sprake van een toenemende druk op de openbare ruimte in met name de binnenstad waar veel demonstraties plaatsvinden: de bevolking van Utrecht groeit, de (binnen)stad wordt intensief gebruikt voor evenementen, pop-up-fietsenstallingen en warenmarkten en er zijn regelmatig bouw- en wegwerkzaamheden. Ook de corona-maatregelen hebben effect op de beschikbare openbare ruimte. Dit alles vraagt meer afstemming tussen verschillende samenwerkingspartners en dat kost tijd. Daarnaast is er soms ook de behoefte of noodzaak om derden vooraf te informeren over een demonstratie. Tijdig informeren van stakeholders levert meer draagvlak op, vermindert klachtmeldingen bij gemeente of politie en draagt daarmee bij aan een ordelijk verloop.
1.5	Een kennisgevingstermijn van 48 uur sluit aan bij de meest gebruikelijke en als redelijk beoordeelde aanmeldtermijn.
	De meeste gemeenten hanteren een kennisgevingstermijn van 48 uur. In de model-APV van de VNG wordt deze termijn als voorbeeld genoemd, ook vanuit het perspectief van de betogingsvrijheid zoals dat grondwettelijk en verdragsrechtelijk is vastgelegd. De meeste organisatoren van demonstraties dienen minimaal 48 uur van tevoren een kennisgeving in: die termijn sluit daarmee aan bij de huidige dagelijkse praktijk in Utrecht. Het verlengen van de kennisgevingstermijn van 24 naar 48 uur betekent niet dat een betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging, waarvan de kennisgeving te laat is gedaan, of een niet aangemelde manifestatie, niet meer mogelijk is. De burgemeester had, heeft en behoudt immers de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden de kennisgevingstermijn te bekorten en een kennisgeving in behandeling te nemen.

1.6	<u>Kennisgevingen voor manifestaties die op maandag gehouden worden moeten ook zorgvuldig behandeld kunnen worden.</u>
	Als een manifestatie op een zaterdag, zondag of een feestdag wordt gehouden, moest de kennisgeving gedaan worden voor 12.00 uur op de werkdag daaraan voorafgaande (meestal vrijdag 12.00 uur). Dit in verband met de Termijnenwet, maar ook om nog een zorgvuldige behandeling (op een werkdag) van de kennisgeving mogelijk te maken. Verlenging van de kennisgevingstermijn betekent dat ook deze termijn een dag naar voren schuift naar de één na laatste werkdag (meestal donderdag 12.00 uur). Deze naar voren geschoven kennisgevingstermijn voor de zater-, zon- en feestdagen hield geen rekening met manifestaties die op maandagen plaatsvinden.
1.7	<u>Het kunnen verbinden van een tijdsduur waarop een alcoholverbod in een aangewezen gebied geldt maakt gericht maatwerk mogelijk.</u>
	Het college is bevoegd om gebieden aan te wijzen waar een alcoholverbod geldt. Bij een aanwijzing van een gebied geldt het verbod continu (24 x 7) in dat gebied. Door een bepaalde tijd te kunnen verbinden aan het verbod kan heel gericht maatwerk geleverd worden in die gebieden waar de overlast zich bijvoorbeeld alleen op bepaalde uren van de dag voordoet. De maatregel kan op die manier nog proportioneler ingezet worden.
1.8	<u>Een verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties maakt handhaving mogelijk in de fase waarin een organisatie wel verboden is maar de uitspraak nog niet onherroepelijk is.</u>
	Het gaat hierbij om organisaties die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden zijn verklaard of zijn ontbonden vanwege strijd met de openbare orde, bijvoorbeeld bepaalde motorbendes (Outlaw Motorcycle Gangs, hierna afgekort als OMG's). Met 'strijd met de openbare' orde wordt hier gedoeld op handelingen die inbreuk maken op de grondvesten van ons algemeen aanvaarde rechtstelsel, zoals ernstig en structureel (onderling) geweld, intimidatie, openlijke geweldpleging en afpersing, ongeoorloofd wapenbezit en handel in wapens en verdovende middelen. Vanuit oogpunt van openbare orde en veiligheid is het niet acceptabel dat in de publieke ruimte nog uiterlijk vertoon plaatsvindt dat verband houdt met dergelijke verboden of ontbonden organisaties. Dit omdat hier nog intimidatie van uit gaat of uit kan gaan. Nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden kan opgetreden worden op basis van het Wetboek van Strafrecht (artikel 140, tweede lid). Maar tot die tijd kan dat niet, ondanks het feit dat een civielrechtelijk verbod al wel in werking kan zijn getreden omdat die uitvoerbaar bij voorraad is verklaard. Met dit verbod kan in die fase op grond van strafbaarstelling in de APV toch opgetreden worden tegen dit uiterlijk vertoon in de openbare ruimte, vanwege de impact die dat heeft op de openbare orde. Zie ook de toelichting bij dit artikel in de bijlage 'Toelichting bij Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2010'. Bij overtreding van het verbod moet de politie een proces verbaal ('tikverbaal') opmaken en dat naar het arrondissementsparket zenden. Handhaving van dit verbod gaat dus niet via het zogenaamde 'bonnenboekje'. Het Openbaar Ministerie geeft aan dat een apart proces verbaal nodig is in verband met de zwaarte van de overtreding.
1.9	<u>De verruiming van het artikel over woonoverlast biedt de mogelijkheid om meer vormen van overlast aan te kunnen pakken.</u>
	Op 1 januari 2021 is de Wet toeristische verhuur in werking getreden. Op basis van deze wet is in artikel 151d Gemeentewet de beperking betreffende 'niet in de basisregistratie ingeschrevenen' geschrapt. Deze beperking zag vooral op overlast veroorzaakt door toeristische verhuur van (delen van) woningen en hiermee kon opgetreden worden tegen verhuurders wiens (toeristische) huurders overlast veroorzaakten. Nu deze beperking is geschrapt, kan opgetreden worden tegen verhuurders die zelf onvoldoende optreden tegen hun overlastgevende huurders of gebruikers ongeacht of die huurders/gebruikers wel of niet zijn ingeschreven in de basisregistratie. Hiertoe moet dan wel het artikel in de APV worden aangepast in lijn met artikel 151d van de Gemeentewet.

1.10	Een verbod op het voeren van dieren creëert een juridische basis om op te kunnen treden, welke tot op heden ontbrak.
	Op dit moment hebben we geen (juridische) gronden om op te handhaven. Een uitzondering hierop is artikel 16 van de afvalstoffenverordening, maar dit artikel heeft alleen betrekking op bedrijfsmatig dumpen van voedselresten. Hierdoor is dit niet toepasbaar op particulier voeren van voedselresten aan dieren. Op de al bestaande verbodsborden wordt naar dit betreffende artikel verwezen, maar dit is dus niet handhaafbaar. Een eventueel verbod geeft ons de mogelijkheid om middels handhaving op te kunnen treden als er een situatie ontstaat waarbij een rattenpopulatie zich ontwikkelt tot een plaag en/of bij een situatie waarbij dierenwelzijn onder druk staat.
1.11	Een verbod op het voeren van dieren stelt een duidelijke norm, met betrekking tot het voeren van dieren.
	Deze duidelijke norm, het is verboden om dieren te voeren in de openbare ruimte, maakt het mogelijk om breed en eenduidig te communiceren. Op deze manier hopen we een gedragsverandering teweeg te brengen, zowel bij de aanpak rattenoverlast als dierenwelzijn.
1.12	Een verbod op het voeren van dieren ondersteunt het tegengaan van overmatig voeren van dieren in de openbare ruimte.
	Door overmatig voeren kunnen de dieren gezondheidsklachten ontwikkelen. Het voeren van brood aan eenden en overige (water)vogels kan ook leiden tot minder natuurlijk gedrag in het zoeken naar voedsel en in de ontwikkeling van overgewicht. Door het voeren kan er een onnatuurlijke hoeveelheid dieren van een bepaalde soort op een plek ontstaan, zoals duiven, kippen en ganzen. Dit leidt vaak tot overlast voor omwonenden en gebruikers van de betreffende locatie.
1.13	Een algemeen verbod op het voeren van dieren bevordert de waterkwaliteit.
	Bij het voeren blijven regelmatig broodresten achter in het water die slecht zijn voor de waterkwaliteit van de sloten. Deze broodresten stimuleren onder andere de ontwikkeling van algengroei.
1.14	Een voederverbod is een ontbrekende schakel in de aanpak rattenoverlast.
	Om de overlast van ratten, conform de ‘Integrated Pest Management’ methodiek, aan te pakken, is een integrale aanpak nodig. Hierbij wordt in eerste instantie vooral op preventieve maatregelen ingezet om bronnen/oorzaken weg te nemen. Voedsel in de openbare ruimte is één van de voornaamste oorzaken, vaak veroorzaakt door voederen van dieren. Dit artikel geeft ons de mogelijkheid, naast voorlichting/informeren, om te handhaven.
1.15	Herstel van de omissie in het ondermijningsartikel brengt het artikellid in lijn met de toelichting op en de intentie van dit artikellid.
	Abusievelijk is een stukje tekst weggevallen/niet opgenomen in het 15e lid van artikel 2:47 APV (het ‘ondermijningsartikel’). In de toelichting behorende bij dat 15e lid is echter duidelijk verwoord dat ‘zittende’ ondernemers waarvoor een vergunningplicht gaat gelden drie maanden de tijd krijgen om een vergunning aan te vragen (en niet reeds in het bezit daarvan hoeven te zijn). Dat het gaat om een termijn waarbinnen de vergunning aangevraagd moet worden is door de burgemeester ook uitdrukkelijk bevestigd tijdens de raadsvergadering van 20 februari 2020 waarin deze wijziging van de APV is behandeld en is vastgesteld. Zie ‘Verslag vergadering gemeenteraad, 2020-02-20, vastgesteld’, blz. 60
1.16	Het schrappen van het vergunningstelsel voor straatprostitutie is een logisch gevolg van het opheffen van de tippelzone.

	Per 1 juli 2021 wordt de tippelzone opgeheven. Dit betekent dat ook het vergunningstelsel geschrapt moet worden. Tippelen is vanaf dat moment verboden. Het schrappen van het vergunningstelsel voor straatprostitutie moet op hetzelfde moment in werking treden als het opheffen van de tippelzone.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>Het beperken van een alcoholverbod tot bepaalde tijdstippen kan leiden tot een waterbedeffect.</u>
	Door het alcoholverbod alleen op bepaalde tijden in een gebied te laten gelden kan de overlast zich naar een ander moment verplaatsen. Bij ieder aan te wijzen gebied waarin het alcoholverbod beperkt wordt tot een bepaalde tijdsduur wordt het eventueel optreden van een waterbedeffect meegewogen.
1.2	<u>De wetenschap is kritisch over een verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties.</u>
	De wetenschap geeft aan dat het verbod op gespannen voet kan staan met het recht op vrije meningsuiting. De minister heeft hier echter geen aanleiding gezien het beleid en de aanpak te wijzigen. Verschillende gemeentes hebben het verbod al in hun APV opgenomen. Ook de VNG heeft op verzoek van de commissie Bestuur en Veiligheid dit verbod in de APV opgenomen en hierover een aparte ledenbrief (medio oktober 2020) verzonden. Een verbod is in lijn met de leidraad die het LIEC (landelijk informatie en expertise centrum), politie en Openbaar Ministerie hebben opgesteld. Daarnaast heeft de rechtbank verklaard dat de betreffende OMG's in strijd zijn met de openbare orde en aan de aanwezigheid van deze organisaties – in welke (verschijnings)vorm dan ook- een einde moet komen en is het van belang op te treden tegen de aanwezigheid van uiterlijke kenmerken van een verboden OMG.
1.3	<u>Een algemeen voederverbod raakt alle inwoners en bezoekers van Utrecht.</u>
	Het is geenszins de bedoeling om in heel Utrecht aan de hand van het nieuwe APV-artikel actief te gaan handhaven. Dit is qua handhavingscapaciteit niet haalbaar en ook niet overal noodzakelijk. Daarnaast valt handhaving binnen een breed scala van maatregelen die we, afhankelijk van omgevingsfactoren, inzetten op probleemlocaties, zoals communicatie, extra reinigen en/of groenonderhoud. Op dit moment ontbreekt, binnen de aanpak van voedselbronnen, deze 'stok achter de deur' nog binnen de verschillende maatregelen. Bij strenge winters zijn we, in verband met eventueel wenselijk bijvoederen, terughoudend in de handhaving op het voederverbod.
1.4	<u>Het voeren van dieren gebeurt vaak vanuit religieuze overwegingen.</u>
	Een deel van de mensen die nu voedsel voert aan dieren in de openbare ruimte doet dit vanuit religieuze overtuiging. In principe voldoet men ook aan de religieuze normen (geen voedselverspilling) wanneer men het overgebleven voedsel in een gft-kliko/container deponeert. Het ingezamelde gft verwerken we namelijk tot compost en biogas, waardoor het afval een tweede leven krijgt. Dit nemen we ook mee in de communicatie over dit onderwerp. Op dit moment is er nog geen stadsbrede inzameling van gft in Utrecht. In de nieuwe Grondstoffennota is opgenomen dat we streven naar een stadsbrede inzameling van gft/gfe (groente, fruit en etensresten). De verwachting is om dit in 2023 te realiseren. In afwachting tot de invoering van dit stadsbrede gft-brengsysteem kijken we naar tijdelijke oplossingen, bijvoorbeeld gft-inzamelpunten voor locaties met een voederprobleem en waar op dit moment geen reguliere gft-inzameling plaatsvindt.

Financiën

Punt a: begrippen verplaatsen van hoofdstuk 5 naar hoofdstuk 1.
Deze wijziging heeft geen financiële gevolgen.

Punt b: verlenging kennisgevingstermijn manifestaties van 24 naar 48 uur.
Het verlengen van de kennisgevingstermijn heeft geen financiële consequenties. De behandeling van dergelijke kennisgevingen wordt uit de algemene middelen bekostigd.

Punt c: mogelijkheid alcoholverbod te beperken tot bepaalde tijdstippen in aangewezen gebieden
Deze wijziging heeft geen financiële gevolgen.

Punt d: verbod op zichtbare uitingen ('colors') van verboden organisaties.
Deze wijziging heeft geen financiële gevolgen.

Punt e: woonoverlast.
Deze wijziging heeft geen financiële gevolgen. De overlastgevallen die met deze wijziging aangepakt kunnen worden zijn gevallen die nu ook al tijd en aandacht vragen, maar waar na deze wijziging sneller en doeltreffender tegen opgetreden kan worden.

Punt f: verbod voeren van dieren.
De handhavingscapaciteit wordt niet uitgebreid. De handhaving op het voederverbod vindt laagdrempelig plaats. De wijkboa's worden geïnformeerd over probleemlocaties en bezoeken deze locaties gericht om de controle op het voederverbod uit te voeren. De communicatieaanpak wordt betaald uit de reguliere middelen die hiervoor bij de verantwoordelijke afdelingen beschikbaar zijn.

Punt g: herstel omissie in de tekst van het ondermijningsartikel.
Deze wijziging heeft geen financiële gevolgen.

Punt h: schrappen vergunningstelsel voor straatprostitutie in verband met het opheffen tippelzone per 1 juli 2021.
Het schrappen van het vergunningstelsel voor straatprostitutie heeft geen financiële gevolgen. De consequenties van het opheffen van de tippelzone zijn eerder in beeld gebracht (zie eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad). De sekswerkers zijn medio 2018 meteen geïnformeerd over de sluitingsdatum. Toen bekend was welke organisatie de begeleiding van de maatwerkplannen op zich ging nemen, is er een kennismaking georganiseerd.
De kosten voor de afbouw komen ten laste van de Merwedekanaalzone. Na de sluiting wordt speciaal voor de doelgroep ex-vergunninghouders van de tippelzone een aanbod voor hulp/dienstverlening (in brede zin) georganiseerd

Vervolg

Algemeen
Na vaststelling wordt het 'Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2010' op www.overheid.nl bekend gemaakt. Daarbij hoort ook een aan de wijzigingen aangepaste toelichting. De wijzigingen worden geconsolideerd verwerkt (opgenomen in de APV). Na de officiële bekendmaking op www.overheid.nl passen we Utrechtse webpagina www.utrecht.nl/apv aan.

Specifiek Verbod voeren van dieren.
Als de wijziging op de APV in werking is getreden, ondernemen we de volgende vervolgstappen:

- De gemeentelijke website en andere communicatiemiddelen aanpassen;
- De huidige "voederverbodsborden" aanpassen met een verwijzing naar het APV-artikel;
- Nieuwe borden plaatsen op locaties waar het voederen leidt tot (ratten)overlast en/of dierenwelzijn onder druk staat door het voederen;
- Voederverbod meenemen in (vervolg)campagne ratten;
- Gerichte inzet van handhaving op probleemlocaties waar het voederen leidt tot (ratten)overlast en/of dierenwelzijn onderdruk staat door het voederen.

Communicatie

Zie ook ‘Algemeen’ onder het kopje ‘Vervolg’.

Met betrekking tot een aantal wijzigingen vindt gerichte communicatie plaats:

Punt b: verlenging kennisgevingstermijn manifestaties van 24 naar 48 uur.
De website www.utrecht.nl/demonstraties wordt aangepast en de organisatoren van regelmatig terugkerende demonstraties worden daarnaast separaat geïnformeerd.

Punt c: mogelijkheid alcoholverbod te beperken tot bepaalde tijdstippen in aangewezen gebieden.
Zodra een nieuw aanwijzingsbesluit wordt vastgesteld of een bestaand besluit gewijzigd, wordt de website www.utrecht.nl/apv aangepast en gaan een persbericht en een wijkbericht uit.

Punt f: verbod voeren van dieren.
Een algemeen voederverbod voor de gehele gemeente Utrecht zorgt voor eenduidige communicatie naar inwoners en andere belanghebbenden.
Deze boodschap communiceren we naar en met verschillende doelgroepen. Via verschillende communicatiemiddelen informeren we inwoners over wat het voederverbod is en wat dit voor hen betekent:
- Persbericht;
- Gemeentelijke website;
- Social media;
- Advertenties huis-aan-huiskranten;
- Communicatiekanalen van de Utrechtse wijkbureaus.

De inzet van deze middelen werken we verder uit in een communicatieplan.

Gezamenlijke communicatie
We werken graag samen met partners voor de bevordering van dierenwelzijn en het voorkomen van overlast van dieren, zoal rattenoverlast. Het voederverbod dragen we daarom ook samen met partners uit, zoals woningcorporaties, Universiteit Utrecht Faculteit Diergeneeskunde, Dierenbescherming, en de GGD-regio Utrecht.

In mei 2020 ontwikkelden we met deze partners al een publieke voorlichtingscampagne over het voorkomen van rattenoverlast in Utrecht. Via verschillende communicatiemiddelen gaven we handige tips hoe we overlast van ratten in de openbare ruimte en in en rond het huis kunnen voorkomen. Hierbij kwam ook het voeren van vogels en andere dieren aan bod. Vanaf het voorjaar van 2021 geven we met onze partners een vervolg aan de campagne, waarbij we het voederverbod ook verder over het voetlicht brengen.

Gebiedsgerichte aanpak
Naast een stadsbrede aanpak en bijhorende communicatie monitoren we de situatie bij specifieke locaties in wijken. De problematiek verschilt in mate tussen locaties. Een gebiedsgerichte aanpak is daarom van belang, ook met de inzet van specifieke communicatie voor specifieke doelgroepen. Hierbij werken we samen met belanghebbende instanties in de verschillende wijken om te komen tot gerichte (communicatie)aanpakken.

Meldingen
We ontvangen graag meldingen van inwoners over voedseldump en overlast van (plaag)dieren in de openbare ruimte. Inwoners kunnen dit digitaal melden via de slimmelden-app. Ook kunnen inwoners bellen naar het gemeentelijk klantcontactcentrum via 14 030. In de communicatie over het voederverbod nemen we ook mee hoe inwoners bij ons een melding kunnen doen.

Punt h: schrappen vergunningstelsel voor straatprostitutie in verband met het opheffen van de tippelzone
Zie hierboven onder het kopje ‘Financiën’.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming:
- Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021

Bijlagen informatief:
- Overzicht van de wijzigingen in de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010 na partiële herziening 2021

Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021

De raad van de gemeente Utrecht;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ….. 2020, kenmerk…..;

Gelet op artikel 108, eerste lid, artikel 149 Gemeentewet, de artikelen 3 en 4 van de Wet openbare manifestaties, artikel 151d Gemeentewet, artikel 2a Wegenverkeerswet 1994;

Besluit de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010 als volgt te wijzigen:

Artikel I

A. Artikel 1:1 wordt als volgt gewijzigd:
    a) in onderdeel g wordt ‘alle rij- en voertuigen met uitzondering van: treinen en (snel)trams; kruiwagens, kinderwagens en dergelijke kleine voertuigen;’ vervangen door ‘hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, met uitzondering van kleine wagens, zoals kinderwagens en kruiwagens, en rolstoelen;‘
    b) in onderdeel o wordt het leesteken punt vervangen door puntkomma en worden de volgende onderdelen toegevoegd:

    p. bromfiets: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994;
    q. motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
    r. parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.

B. In artikel 2:6, eerste lid, wordt ’24 uur’ vervangen door ’48 uur’

C. Aan artikel 2:28 wordt een nieuw lid toegevoegd, dat luidt:
    3. Het college kan het verbod in een aangewezen gebied beperken tot bepaalde tijdstippen.

D. Na artikel 2:30 wordt een artikel ingevoegd, luidende:
    Artikel 2:30a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties

1. Het is verboden op openbare plaatsen of in voor het publiek toegankelijke openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde.
2. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van strafrecht.

E. In artikel 2:38a, eerste lid, vervalt de zinsnede ‘aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven,’

F. Na artikel 2:38a wordt een artikel ingevoegd luidende:
Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren
1. Het is verboden op een openbare plaats of openbaar water dieren te voeren.
2. Het verbod geldt niet voor:
3. personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water;
4. personen die de sportvisserij beoefenen en in het bezit zijn van een daartoe bestemde en geldige VISpas.

G. In artikel 2:47, vijftiende lid, wordt na ‘eerst drie maanden na inwerkingtreding van het aanwijzingsbesluit’ ingevoegd ‘indien hij binnen die periode geen ontvankelijke aanvraag om vergunning heeft ingediend,’.

H. Artikel 3:17 komt te luiden:
Artikel 3:17 Straatprostitutie
1. Het is verboden door handelingen, houding, woord, gebaar of op andere wijze, passanten te bewegen, uit te nodigen, dan wel aan te lokken gebruik te maken van de diensten van een sekswerker.
2. Door toezichthouders belast met de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit artikel en politieambtenaren kan het bevel worden gegeven zich onmiddellijk in een bepaalde richting te verwijderen met het oog op de naleving van het in het eerste lid gestelde verbod.

I. Artikel 5:1 vervalt.

J. In artikel 5:15, eerste lid, vervallen de zinsnede ‘als bedoeld in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990’ en de zinsnede ‘als bedoeld in artikel 1 eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994,’.

K. In artikel 5:16, eerste lid, vervallen de zinsnede ‘als bedoeld in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990’ en de zinsnede ‘als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 199’.

Artikel II

1. Dit besluit treedt in werking vijf weken na bekendmaking in het gemeenteblad.
2. In afwijking van het eerste lid treedt artikel I, onder H, in werking op 1 juli 2021.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van <DATUM>

De griffier, de burgemeester,

Merel van Hall Sharon A.M. Dijksma

Bijlage:

Overzicht van de wijzigingen in de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010 na partiële herziening 2021

Onderstaand de teksten van de artikelen die inhoudelijk wijzigen. De wijzigingen zijn *cursief* aangegeven in de bestaande tekst en onderstreept in de nieuwe tekst. Bij nieuwe artikelen is alleen de kolom 'Nieuwe tekst' ingevuld. Bij artikelen die vervallen is alleen de kolom 'Bestaande tekst' ingevuld. Daar waar de wijzigingen artikelleden betreft, zijn alleen de betreffende artikelleden opgenomen (de stippeltjes geven aan dat er meer artikelleden zijn die niet gewijzigd worden).

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 1:1 Begripsbepalingen ……. g. voertuigen: *alle rij- en voertuigen, met uitzondering van:* • *treinen en (snel)trams;* • *kruiwagens, kinderwagens, en dergelijke kleine voertuigen;* ……..	**Artikel 1:1 Begripsbepalingen** ……. g. voertuigen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, met uitzondering van kleine wagens, zoals kinderwagens en kruiwagens, en rolstoelen; …… …… p. bromfiets: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994; q. motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990; r. parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 2:6 Kennisgeving openbare manifestaties op openbare plaatsen 1.Hij die het voornemen heeft op een openbare plaats een betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging te houden, geeft daarvan voor de openbare aankondiging en ten minste *24* uur voordat de betoging wordt gehouden, schriftelijk kennis aan de burgemeester. 2.De kennisgeving bevat:	**Artikel 2:6 Kennisgeving openbare manifestaties op openbare plaatsen** 1.Hij die het voornemen heeft op een openbare plaats een betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging te houden, geeft daarvan voor de openbare aankondiging en ten minste 48 uur voordat de betoging wordt gehouden, schriftelijk kennis aan de burgemeester. 2.De kennisgeving bevat:

a.naam en adres van degene die de betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging houdt; b.het doel van de betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging; c.de datum waarop de betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging wordt gehouden en het tijdstip van aanvang en van beëindiging; d.de plaats en, voor zover van toepassing, de route en de plaats van beëindiging; e.voor zover van toepassing, de wijze van samenstelling; f.maatregelen die degene die de betoging houdt zal treffen om een regelmatig verloop te bevorderen. 3.Hij die de kennisgeving doet, ontvangt daarvan een bewijs waarin het tijdstip van de kennisgeving, alsmede de eventueel door de burgemeester gestelde voorschriften zijn vermeld. 4.Indien het tijdstip van de openbare manifestatie valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk om 12.00 uur van de werkdag die aan de dag van dat tijdstip vooraf gaat *werkdag*. 5.De burgemeester kan in bijzondere omstandigheden de in het eerste lid genoemde termijn verkorten en een mondelinge kennisgeving in behandeling nemen. 6.Van op vooraf bepaalde tijdstippen regelmatig terugkerende betogingen, vergaderingen of samenkomsten tot belijden van godsdienst of levensbeschouwing, kan, voordat deze voor de eerste keer worden gehouden, eenmalig schriftelijk kennis worden gegeven. De voorafgaande leden zijn van overeenkomstige toepassing.	a.naam en adres van degene die de betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging houdt; b.het doel van de betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging; c.de datum waarop de betoging, vergadering of samenkomst tot belijden van godsdienst of levensovertuiging wordt gehouden en het tijdstip van aanvang en van beëindiging; d.de plaats en, voor zover van toepassing, de route en de plaats van beëindiging; e.voor zover van toepassing, de wijze van samenstelling; f.maatregelen die degene die de betoging houdt zal treffen om een regelmatig verloop te bevorderen. 3.Hij die de kennisgeving doet, ontvangt daarvan een bewijs waarin het tijdstip van de kennisgeving, alsmede de eventueel door de burgemeester gestelde voorschriften zijn vermeld. 4.Indien het tijdstip van de openbare manifestatie valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag, een maandag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk om 12.00 uur van de één na laatste werkdag die aan de dag van dat tijdstip vooraf gaat. 5.De burgemeester kan in bijzondere omstandigheden de in het eerste lid genoemde termijn verkorten en een mondelinge kennisgeving in behandeling nemen. 6.Van op vooraf bepaalde tijdstippen regelmatig terugkerende betogingen, vergaderingen of samenkomsten tot belijden van godsdienst of levensbeschouwing, kan, voordat deze voor de eerste keer worden gehouden, eenmalig schriftelijk kennis worden gegeven. De voorafgaande leden zijn van overeenkomstige toepassing.

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 2:28 Hinderlijk drankgebruik	**Artikel 2:28 Hinderlijk drankgebruik**

1.Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op de openbare plaats of het openbaar water, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben. 2.Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor: a.een terras, als bedoeld in de Horecaverordening gemeente Utrecht 2018; b.de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank en Horecawet.	1.Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op de openbare plaats of het openbaar water, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben. 2.Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor: a.een terras, als bedoeld in de Horecaverordening gemeente Utrecht 2018; b.de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank en Horecawet. <u>3.Het college kan het verbod in een aangewezen gebied beperken tot bepaalde tijdstippen.</u>

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
	Artikel 2:30a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties 1.Het is verboden op openbare plaatsen of in voor het publiek toegankelijke openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde. 2.Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van strafrecht.

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 2:38a Woonoverlast 1.Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft *aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven,* draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige	**Artikel 2:38a Woonoverlast** 1.Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. ……..

en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. ……..	

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
	Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren 1.Het is verboden op een openbare plaats of openbaar water dieren te voeren. 2.Het verbod geldt niet voor: a.personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water; b.personen die de sportvisserij beoefenen en in het bezit zijn van een daartoe bestemde en geldige VISpas.

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 2:47 Tegengaan onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat ……. 15. In afwijking van het derde lid geldt dit verbod voor de exploitant die op het moment van inwerkingtreding van het aanwijzingsbesluit reeds onder het aanwijzingsbesluit vallende bedrijfsmatige activiteiten verricht, voor die bestaande activiteiten op bestaande locaties eerst drie maanden na inwerkingtreding van het aanwijzingsbesluit of met ingang van de inwerkingtreding van het besluit tot weigering of intrekking van een door hem aangevraagde vergunning, voor zover dat eerder is.	**Artikel 2:47 Tegengaan onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat** …….. 15. In afwijking van het derde lid geldt dit verbod voor de exploitant die op het moment van inwerkingtreding van het aanwijzingsbesluit reeds onder het aanwijzingsbesluit vallende bedrijfsmatige activiteiten verricht, voor die bestaande activiteiten op bestaande locaties eerst drie maanden na inwerkingtreding van het aanwijzingsbesluit <u>indien hij binnen die periode geen ontvankelijke aanvraag om vergunning heeft ingediend,</u> of met ingang van de inwerkingtreding van het besluit tot weigering of intrekking van een door hem aangevraagde vergunning, voor zover dat eerder is.

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 3:17 Straatprostitutie 1.Het is verboden door handelingen, houding, woord, gebaar of op andere wijze, passanten te bewegen, uit te nodigen dan wel aan te lokken gebruik te maken van de diensten van een *prostituee*.	**Artikel 3:17 Straatprostitutie** 1.Het is verboden door handelingen, houding, woord, gebaar of op andere wijze, passanten te bewegen, uit te nodigen, dan wel aan te lokken gebruik te maken van de diensten van een <u>sekswerker</u>.

2.Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet op door het college aangewezen openbare plaatsen gedurende door het college vastgestelde tijden, mits degene die tot prostitutie beweegt, uitnodigt of daartoe aanlokt, beschikt over een vergunning van het daartoe bevoegd bestuursorgaan. *3.De aanvraag om vergunning als bedoeld in het tweede lid van dit artikel, dient:* *a.te geschieden door middel van een door het bevoegd bestuursorgaan vastgesteld formulier en dient in ieder geval de gegevens van de aanvrager te bevatten en* *b.dient door de aanvrager in persoon te worden gedaan ten overstaan van een daartoe door het bevoegd bestuursorgaan gemandateerd ambtenaar.* *4.Vergunningen hebben een door het bevoegd bestuursorgaan vast te stellen beperkte geldigheidsduur.* *5.De vergunning vervalt indien de vergunninghouder daar gedurende een door het bevoegd bestuursorgaan te bepalen periode geen gebruik van heeft gemaakt.* *6a De vergunning wordt geweigerd indien:* *a.er aanwijzingen zijn dat de aanvrager werkzaam zal zijn in strijd met artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht of met het bij of krachtens de Wet arbeid vreemdelingen of de Vreemdelingenwet 2000 bepaalde;* *b.de aanvrager de leeftijd van 21 jaar nog niet bereikt heeft of* *c.het bevoegd bestuursorgaan een maximumaantal te verlenen vergunningen heeft vastgesteld en dit maximum is bereikt.* *6b Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de vergunning worden geweigerd:* *a.in het belang van het voorkomen of beperken van aantasting van het woon- en leefklimaat of* *b.in het belang van de arbeidsomstandigheden van de prostituee.* *7.Met het oog op de in de leden 6a en 6b genoemde belangen, kan het bevoegd bestuursorgaan over de uitoefening van de bevoegdheden in dit artikel nadere regels vaststellen.* *8.Het bevoegd bestuursorgaan kan de vergunning als bedoeld in het tweede lid voor*	2.Door toezichthouders belast met de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit artikel en politieambtenaren kan het bevel worden gegeven zich onmiddellijk in een bepaalde richting te verwijderen met het oog op de naleving van het in het eerste lid gestelde verbod.

bepaalde of onbepaalde tijd intrekken, indien de vergunninghouder: *a.het bepaalde bij of krachtens dit artikel overtreedt;* *b.het bepaalde bij of krachtens artikel 1:6, onder a, b, c of e overtreedt, of* *c.in enig opzicht van slecht levensgedrag is.* *9.*Door toezichthouders belast met de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit artikel en politieambtenaren kan het bevel worden gegeven zich onmiddellijk in een bepaalde richting te verwijderen*:* *a.*met het oog op de naleving van het in het eerste lid gestelde verbod*, of* *b.aan personen die zich bevinden op de wegen, plaatsen en tijden bedoeld in het tweede lid, met het oog op de in lid 6b genoemde belangen.* *10.Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.* *11.Artikel 3:12 is van overeenkomstige toepassing.*	

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 5:1 Begripsbepalingen In deze afdeling wordt verstaan onder: a.parkeren: parkeren als bedoeld in artikel 1, onder ac, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990; b.voertuigen: voertuigen als bedoeld in artikel 1, onder al, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 met uitzondering van kleine wagens zoals, kruiwagens, kinderwagens en rolstoelen.	

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 5:15 Crossterreinen 1.Het is verboden op enig terrein, geen weg zijnde, met een motorvoertuig *als bedoeld in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990,* en een bromfiets *als bedoeld in artikel 1 eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994,* een wedstrijd dan wel, ter voorbereiding van een wedstrijd, een trainings- of proefrit te houden of te doen houden dan wel daaraan deel te nemen, dan	**Artikel 5:15 Crossterreinen** 1.Het is verboden op enig terrein, geen weg zijnde, met een motorvoertuig en een bromfiets een wedstrijd dan wel, ter voorbereiding van een wedstrijd, een trainings- of proefrit te houden of te doen houden dan wel daaraan deel te nemen, dan wel een motorvoertuig of een bromfiets met het kennelijke doel daartoe aanwezig te hebben. ……..

wel een motorvoertuig of een bromfiets met het kennelijke doel daartoe aanwezig te hebben. …….	

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 5:16 Beperking verkeer in natuurgebieden 1.Het is verboden binnen voor publiek toegankelijke natuurgebieden, parken, plantsoenen of voor recreatief gebruik beschikbare terreinen te rijden of zich te bevinden met een motorvoertuig *als bedoeld in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990*, een bromfiets *als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 199* of met een fiets of een paard. ……..	**Artikel 5:16 Beperking verkeer in natuurgebieden** 1.Het is verboden binnen voor publiek toegankelijke natuurgebieden, parken, plantsoenen of voor recreatief gebruik beschikbare terreinen te rijden of zich te bevinden met een motorvoertuig, een bromfiets of met een fiets of een paard. …….

Bijlage:

Toelichting bij ‘Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021

Artikelsgewijze toelichting

Waar in een bestaande toelichting op een artikel van de APV slechts één of enkele wijzigingen zijn aangebracht naar aanleiding van dit besluit, zijn deze wijzigingen weergegeven in het blauw. Dit is het geval bij de artikelsgewijze toelichting op:

- Artikel I, onderdeel B (artikel 2:6 Kennisgeving op openbare plaatsen),
- Artikel I, onderdeel C (artikel 2:28 Hinderlijk drankgebruik),
- Artikel I, onderdeel E (artikel 2:38a Woonoverlast).

Artikel I, onderdeel A

Artikel 1:1 Begripsbepalingen (onderdelen g, p, q en r)

g. voertuigen
De definitie van ‘voertuig’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990. ‘Voertuigen’ in de zin van dit artikel zijn: fietsen, bromfietsen, gehandicaptenvoertuigen, motorvoertuigen, trams en wagens. Voor kleine voertuigen, zoals kruiwagens, kinderwagens, rolstoelen en dergelijke is een uitzondering gemaakt, omdat anders sommige bepalingen een te ruime strekking zouden krijgen.

p. bromfiets
De definitie van ‘bromfiets’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994. In de Wegenverkeerswet 1994 gaat daarbij in het algemeen om motorrijtuigen op 2, 3 of 4 wielen die door de constructie niet harder dan 45 km per uur kunnen, met uitzondering van gehandicaptenvoertuigen. Daarnaast gelden criteria ten aanzien van ontsteking, cilinderinhoud, vermogen en/of gewicht. Voor de uitgebreide definitie wordt hier dan ook verwezen naar artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994. In ieder geval wordt als bromfiets aangemerkt een voertuig dat blijkens het afgegeven kentekenbewijs als bromfiets is aangeduid.

q. motorvoertuig
De definitie van ‘motorvoertuig’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990. ‘Motorvoertuigen’ in de zin van dit artikel zijn: alle gemotoriseerde voertuigen behalve bromfietsen, fietsen met trapondersteuning en gehandicaptenvoertuigen, bestemd om anders dan langs rails te worden voortbewogen.

r. parkeren
De definitie van ‘parkeren’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.’ Parkeren’ in de zin van dit artikel is: het laten stilstaan van een voertuig anders dan gedurende de tijd die nodig is voor en gebruikt wordt tot het onmiddellijk in- of uitstappen van passagiers of voor het onmiddellijk laden of lossen van goederen.

Artikel I, onderdeel B

Artikel 2:6 Kennisgeving openbare manifestaties op openbare plaatsen
~~De drie bepalingen met betrekking tot openbare manifestaties (artikelen 11, 12 en 13 oud) zijn thans samengevoegd tot één artikel 2:6 in deze Apv.~~

Dit artikel is een uitwerking van enkele artikelen uit de Wet openbare manifestaties (WOM).

In artikel 1 van de Wet openbare manifestaties wordt in het eerste lid “openbare plaats” gedefinieerd als: een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik openstaat voor het publiek. In het tweede lid is bepaald dat daaronder niet is begrepen: een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet (een kerk, moskee, synagoge of een ander gebouw dat met name wordt gebruikt voor godsdienstige of levensbeschouwelijke doelen).

Zie verder hieronder het kopje ‘Openbare en andere dan openbare plaatsen’ bij artikel 2:6.

Uit de artikelen 3 en 4 WOM volgt dat de gemeenteraad moet bepalen of, en zo ja, voor welke activiteiten een kennisgeving is vereist en daarbij enkele procedurebepalingen moet vaststellen. Artikel 5 WOM kent de burgemeester de bevoegdheid toe om naar aanleiding van een kennisgeving voorschriften en beperkingen te stellen of een verbod te geven; artikel 6 WOM kent hem een aanwijzingsbevoegdheid toe, terwijl artikel 7 WOM bepaalt dat hij bevoegd is aan de organisatoren van de desbetreffende activiteit de opdracht te geven deze te beëindigen en uiteen te gaan. Ten aanzien van vergaderingen en betogingen op andere dan openbare plaatsen kent artikel 8 WOM de burgemeester o.a. de bevoegdheid toe opdracht te geven deze te beëindigen.

Uitgangspunten Wet openbare manifestaties

De WOM beoogt een eenvormige regeling te geven voor de activiteiten die onder de bescherming van de artikelen 6 en 9 Grondwet vallen. Het gaat daarbij om betogingen, vergaderingen en samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging voor die op openbare plaatsen gehouden worden.

De WOM heeft betrekking op collectieve uitingen. Van een collectieve uiting kan volgens de regering al sprake zijn wanneer daaraan meer dan twee personen deelnemen (TK 1986-1987, 19 427, nr. 5, p. 8).

Ten aanzien van vergaderingen en betogingen op andere dan openbare plaatsen kent de WOM uitsluitend repressieve bevoegdheden toe aan de burgemeester (artikel 8 WOM). Voor deze activiteiten is geen voorafgaande kennisgeving vereist.

Openbare en andere dan openbare plaatsen

Wat is nu de betekenis van de begrippen “openbare en andere dan openbare plaatsen”?

Artikel 1, eerste lid, WOM bepaalt wat een openbare plaats is, namelijk een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik open staat voor het publiek. Deze definitie kent dus twee criteria.

Ten eerste moet de plaats open staan voor het publiek. Dat wil volgens de memorie van toelichting zeggen

“dat in beginsel een ieder vrij is om er te komen, te vertoeven en te gaan; dit houdt in dat het verblijf op die plaats niet door de gerechtigde aan een bepaald doel gebonden mag zijn (...). Dat de plaats "open staat" betekent verder dat geen sprake is van een meldingsplicht, de eis van voorafgaand verlof, of de heffing van een toegangsprijs voor het betreden van de plaats”.

Op grond hiervan zijn bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen en kerken geen “openbare plaatsen”. Ook de hal van het gemeentehuis valt buiten het begrip “openbare plaats”.

Het tweede criterium is dat het open staan van de plaats moet zijn gebaseerd op bestemming of vast gebruik. “De bestemming ziet op het karakter dat door de gerechtigde aan de plaats is gegeven blijkens een besluit of blijkens de uit de inrichting van de plaats sprekende bedoeling. Een openbare plaats krachtens vast gebruik ontstaat wanneer de plaats gedurende zekere tijd wordt gebruikt als had deze die bestemming, en de rechthebbende deze feitelijke toestand gedoogt”, aldus de memorie van toelichting (TK 1985-1986, 19 427, nr. 3, p. 16).

Voorbeelden van openbare plaatsen in de zin van artikel 1, eerste lid, WOM zijn: openbare wegen, plantsoenen, speelweiden en parken en vrij toegankelijke gedeelten van overdekte passages, van winkelgalerijen, van stationshallen en van vliegvelden, openbare waterwegen en recreatieplassen.

Omdat de definitie van het begrip “openbare plaats” ook een aantal “besloten plaatsen” als bedoeld in artikel 6, tweede lid, Grondwet kan omvatten, is in artikel 1, tweede lid, WOM expliciet aangegeven dat onder een openbare plaats niet wordt begrepen een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet (TK 1986-1987, 19 427, nr. 5, p. 11-13, en nr. 6).

Betoging

Wanneer kan van een betoging worden gesproken? Blijkens de jurisprudentie van de Hoge Raad kan sprake zijn van een betoging als:
·een aantal personen openlijk en in groepsverband optreedt, al dan niet in beweging, en
·de groep er op uit is een mening uit te dragen.

De memorie van toelichting bij de WOM geeft aan dat het bij de betoging gaat om het uitdragen van gemeenschappelijk beleefde gedachten of wensen op politiek of maatschappelijk gebied (TK 1986-1987, 19 427, nr. 3, p. 8). Er worden dus drie eisen gesteld: meningsuiting (openbaren van gedachten en gevoelens), openheid en groepsverband. Het gezamenlijk optreden moet ook gericht zijn op het uitdragen van een mening. Een betoging is niet noodzakelijkerwijs een optocht en een optocht is niet persé een betoging.

Een optocht die niet primair het karakter heeft van een gemeenschappelijke meningsuiting, zoals Sinterklaas- en carnavalsoptochten en bloemencorso’s, is geen manifestatie in de zin van artikel 1, eerste lid, onder a WOM (TK 1985-1986, 19 427, nr. 3, p. 8).

Een betoging kan een optocht zijn (HR 30-05-1967, NJ 1968, 5), als die opiniërende elementen bevat en kan wel onder de bescherming van artikel 7, derde lid, Grondwet vallen. De Hoge Raad acht voor het aanwezig zijn van een betoging geen “menigte” nodig. Acht personen worden al voldoende geacht om van een betoging te kunnen spreken (HR 11-05- 1976, NJ 1976, 540).
Alleen een vreedzame betoging kan aanspraak maken op grondwettelijke bescherming. Het aspect van de meningsuiting moet voorop staan. Als onder het mom van een betoging activiteiten worden ontplooid die strijdig zijn met onze rechtsorde, zal de vraag moeten worden beoordeeld of er nog wel

sprake is van een betoging in de zin van het grondwettelijk erkende recht (TK 1975-1976, 13872, nr. 4, p. 95-96). Bij de parlementaire behandeling van artikel 9 heeft de regering er op gewezen dat de door haar gegeven karakterisering van het begrip “betoging” meebrengt dat acties, waarvan de hoedanigheid van gemeenschappelijke meningsuiting op de achtergrond is geraakt en die het karakter hebben van dwangmaatregelen jegens de overheid of jegens derden, geen betogingen in de zin van het voorgestelde artikel 9 zijn. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij blokkades van wegen en waterwegen (TK 1976-1977, 13872, nr. 7, p. 33).

Onwettig en intolerant gedrag tegenover een betoging

Het recht van betoging kan niet zonder meer beperkt worden. In de jurisprudentie over het onwettig of intolerant gedrag van derden tegenover de deelnemers aan een betoging, is uitgemaakt dat een beperking van het recht tot betoging moet zijn gelegen in zwaarwegende omstandigheden.

Gemeentelijke bevoegdheden

Los van zijn bevoegdheden krachtens de WOM, blijft de burgemeester bevoegd tot optreden krachtens de artikelen 175 en 176 Gemeentewet. De memorie van toelichting bij de WOM geeft dit aan en ook de minister belicht tijdens de Kamerbehandeling deze bevoegdheid nadrukkelijk. Deze twee artikelen zijn echter slechts beperkt toepasbaar. Er mag namelijk pas gebruik van gemaakt worden wanneer er sprake is van ernstige vrees voor verstoring van de openbare orde of als er daadwerkelijk sprake is van ernstige verstoring van de openbare orde. In die gevallen kan de burgemeester krachtens artikel 175 de nodige bevelen of krachtens artikel 176 Gemeentewet een noodverordening uitvaardigen. De vraag rijst of de burgemeester met behulp van deze noodbevoegdheden grondrechten, zoals in dit geval het betogingsrecht, mag beperken.

De regering heeft tijdens de behandeling van de herziene Grondwet namelijk gesteld dat de clausule “behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet” inhoudt dat alleen de formele wetgever zonder delegatiemogelijkheid bevoegd is tot het beperken van grondrechten en dat de formele wet zelf de omvang van de grondrechtbepaling moet aangeven. In artikel 175 Gemeentewet is thans expliciet opgenomen dat de burgemeester bij het geven van noodbevelen kan afwijken van andere dan bij de Grondwet gestelde voorschriften.

Het verbod van delegatie zou een obstakel kunnen zijn voor de burgemeester om krachtens artikel 176 Gemeentewet een grondrecht te beperken door middel van een noodverordening. Volgens de Hoge Raad voegt het voorschrift op grond van artikel 176 Gemeentewet zich in als bestanddeel in de omschrijving van de overtreding tegen het openbaar gezag van artikel 443 Sr. en het is “dus de wet (in formele zin), die in die noodtoestand de zeer tijdelijke onderbreking van de uitoefening van het grondrecht gedoogt”, HR 28-11-1950, NJ 1951, 137 (Tilburgse APV).

Bij betogingen waarbij ernstige vrees voor verstoring van de openbare orde bestaat of de verstoring daadwerkelijk plaatsvindt, kan de burgemeester derhalve bevelen, zoals bedoeld in artikel 175 of de noodverordening zoals bedoeld in artikel 176 Gemeentewet uitvaardigen. Dit zou in het uiterste geval zelfs een verbod tot het houden van een betoging kunnen inhouden. Op de strekking en reikwijdte van artikel 175 en 176 Gemeentewet is tijdens de parlementaire behandeling en in de literatuur uitgebreid ingegaan. Door de staatssecretaris is tijdens de mondelinge behandeling van dit wetsontwerp in de Eerste Kamer opgemerkt:
“De gevallen waarin de noodbevoegdheden van de burgemeester kunnen worden toegepast, staan in een logisch verband met de gronden krachtens welke grondrechten als hier aan de orde mogen worden beperkt. De burgemeester heeft dus in de noodsituaties, bedoeld in de artikelen 175 en 176,

grondwettelijk de bevoegdheid om grondrechtbeperkende bevelen te geven ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer of ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden."

Verder wordt aangegeven dat ook uit de toepassingshistorie van de artikelen 219 en 220 van de oude gemeentewet volgt dat de noodbevoegdheden passen in het kader van de beperkingsregelingen van grondrechten.

Het grondrecht van demonstratie moet niet lichtvaardig worden beperkt, en niets is logischer dan om ook bij het beëindigen van een demonstratie af te wegen of het belang van volksgezondheid, het verkeersbelang, of de voorkoming van wanordelijkheden dat noodzakelijk maken.

Vierde lid

Artikel 145 van de Gemeentewet bepaalt dat de Algemene Termijnenwet van overeenkomstige toepassing is op termijnen in gemeentelijke verordeningen, tenzij in de verordening anders is bepaald. Het vierde lid bevat zo'n afwijkende bepaling, die voorkomt dat afhandeling op zaterdag of zondag of op een algemeen erkende feestdag of op een werkdag na 12.00 uur moet plaatsvinden en die rekening houdt met de kennisgevingstermijn. Dit is gedaan om toch nog over enige tijd voor beoordeling en besluitvorming te beschikken en zorgvuldige behandeling mogelijk te maken.

Artikel I, onderdeel C

Artikel 2:28 Hinderlijk drankgebruik

In dit artikel is voor personen van 18 jaar en ouder een verbod opgenomen om in een bepaald door het college aan te wijzen gebied alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben (voor personen onder de 18 jaar is artikel 45 van de Drank- en horecawet van toepassing dat sinds 2013 een vergelijkbaar verbod kent). Dit verbod geldt uiteraard niet voor terrassen die deel uitmaken van een horecabedrijf, of voor een evenement waarbij van gemeentewege op grond van artikel 35 van de Drank en Horecawet toestemming is verleend om op de plaats waar dat evenement zich afspeelt alcoholhoudende drank te verstrekken.

Deze bepaling heeft een relatie met artikel 2:3 (Verblijfsontzegging).

Optreden tegen hinderlijk drankgebruik is op grond van formele wetgeving uitsluitend mogelijk, indien daadwerkelijk de openbare orde wordt verstoord. Artikel 2:28 Apv biedt de mogelijkheid om op te treden in de "voorfase". In een uitvoeringsbesluit zijn de gebieden aangewezen waarvoor het alcoholverbod geldt. Zo zijn er meerdere gebieden in de stad aangewezen. Bij het aanwijzen van een gebied kan gedacht worden aan de volgende aspecten:
-er dient sprake te zijn van structurele forse overlast;
-die al langere tijd speelt (met mogelijk kans op escalatie);
-waarbij een duidelijke relatie is tussen alcohol en overlast en
-een alcoholverbod past binnen een integraal pakket van maatregelen of
-reeds maatregelen in het gebied zijn genomen maar deze niet afdoende blijken en,
-indien van toepassing, personen toegeleid kunnen worden naar zorg en hulpverlening en
-er overeenstemming is bereikt met politie en openbaar ministerie.

Daarnaast moet een gebiedsaanwijzing niet leiden tot versnippering van aangewezen gebiedjes. Is dit wel het geval dan kan worden besloten dat gebieden die zeer dicht bij elkaar zijn gelegen als één

aaneengesloten gebied aan te wijzen. Dit om een kat en muis spel tussen overlastgever en handhaver te voorkomen.

In gebieden die zowel zijn aangewezen in het kader van dit artikel als in het kader van artikel 2:3, kunnen overtreders van het alcoholverbod niet alleen proces verbaal aan hun broek krijgen op grond van artikel 2:28 Apv, maar aan hen kan tevens een verblijfsontzegging worden opgelegd.

Het derde lid geeft het college de mogelijkheid om het verbod in een aangewezen gebied te beperken tot bepaalde tijdstippen. Zo kan een verbod bijvoorbeeld beperkt worden tot bepaalde uren van de dag als blijkt dat de overlast zich in dat gebied alleen of voornamelijk op die uren voordoet. Als omwonenden uit hun slaap worden gehouden door de overlast, kan een gebied worden aangewezen waarin het verbod alleen geldt voor de avond en de nacht (bijvoorbeeld tussen 22.00 uur en 07.00 uur).

Artikel I, onderdeel D

Artikel 2:30a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties

Op grond van dit artikel geldt een verbod om op openbare plaatsen en in voor publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of ontbonden is vanwege strijd met de openbare orde. Te denken valt hierbij aan zogenoemde *Outlaw Motorcycle Gangs* (OMG). Het kan bijvoorbeeld gaan om de naam, logo's, spreuken, kleding en andere aanduiding op motoren.
Strafbaarstelling van het verbod vindt plaats in artikel 6:1. Voor het geval van samenloop met de strafbaarstelling in het Wetboek van Strafrecht (met name relevant na het onherroepelijk worden van een rechterlijke uitspraak) is voorzien in een anti-samenloopbepaling (tweede lid).

Het Openbaar Ministerie heeft bij de rechter civiele verboden gevraagd en gekregen tegen enkele motorclubs. Een groot aantal leden is gedurende een reeks van jaren betrokken bij tal van verboden en grotendeels ook ernstig verwijtbare criminele gedragingen. Deze veelvuldige en voortdurende inbreuken op de openbare orde ontwrichten de samenleving of kunnen deze ontwrichten. Ze vormen een wezenlijke aantasting van de veiligheid van de samenleving en de vrijheid van burgers om naar eigen inzicht deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Door de frequentie van de (criminele) gedragingen van een groot aantal leden van deze organisaties, en als gevolg van de intimidatie die van het optreden door leden van een duidelijk herkenbare groep als deze uitgaat, is sprake van uitstraling van deze gedragingen naar een wijdere kring van niet-betrokken burgers.
Het is vanuit het oogpunt van openbare orde en veiligheid niet acceptabel dat in de publieke ruimte nog uiterlijk vertoon plaatsvindt dat verband houdt met dergelijke verboden en ontbonden organisaties, gelet op de intimidatie die daarvan uitgaat of uit kan gaan.

Deelneming aan de voortzetting van dergelijke organisaties, waaronder uiterlijk vertoon kan worden begrepen, is strafbaar gesteld in artikel 140, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht. Deze strafbaarstelling geldt echter pas op het moment dat de uitspraak van de rechter onherroepelijk (definitief) is geworden. Zolang de mogelijkheden van hoger beroep en cassatie nog openstaan en niet zijn afgewikkeld, kan tegen dergelijk uiterlijk vertoon dus niet op grond van het Wetboek van Strafrecht handhavend worden opgetreden. Dit ondanks het feit dat een civielrechtelijk verbod al wel in werking kan zijn getreden middels uitvoerbaarverklaring bij voorraad van de uitspraak.

Om toch te kunnen optreden tegen de aanwezigheid van dit uiterlijk vertoon in de publieke ruimte, vanwege de impact die dat heeft op de openbare orde, is een verbodsbepaling opgenomen in de APV. Door strafbaarstelling in de APV kan daartegen handhavend worden opgetreden. Vanuit een oogpunt van openbare orde is het wenselijk om niet te wachten met het weren van zichtbare aanwezigheid van verboden/ontbonden organisaties uit de publieke ruime tot een onherroepelijk vonnis voorhanden is.

Artikel I, onderdeel E

Artikel 2:38a Woonoverlast

Algemeen
Met de introductie van deze bepaling in de Algemene plaatselijke verordening is sprake van een nieuwe bevoegdheid voor de burgemeester op basis van artikel 151d van de Gemeentewet. Echter het verschijnsel woonoverlast is niet nieuw en de gemeente ontvangt jaarlijks vele meldingen van woonoverlast en verzoeken hier iets aan te doen. Dit heeft in de loop der jaren geleid tot een diversiteit aan interventiestrategieën. Veel meldingen en klachten kunnen worden behandeld op bevoegdheden die al lang bestaan op basis van bijvoorbeeld de Woningwet en de Algemene plaatselijke verordening. Andere meldingen en klachten kunnen (beter) worden afgehandeld door overleg (zo nodig met ondersteuning van bemiddelaars of mediators) te initiëren. In de meeste gevallen resulteert dit in onderlinge afspraken waarmee een onderliggend conflict, dat al langer blijkt te bestaan, wordt opgelost.

De Wet aanpak woonoverlast is bedoeld om een hiaat in het gemeentelijke instrumentarium in te vullen. Het betreft overlast die wordt veroorzaakt door bewoners die tevens eigenaar van hun woning zijn en waarbij een huurrelatie niet kan worden gebruikt als aangrijpingspunt voor een maatregel door de verhuurder. Daarnaast kan de bevoegdheid worden ingezet in geval een verhuurder niet optreedt tegen overlastgevende huurders of de overlast zelfs initieert, zoals een huisjesmelker die een treiterhuurder inzet. Ook biedt artikel 151d van de Gemeentewet een mogelijkheid om op te treden tegen de overlast die wordt veroorzaakt bij kortdurende verhuur van particuliere woningen ~~aan niet ingezetenen van de gemeente~~.

Omdat de bevoegdheid aanvullend is bedoeld, zou het zonder meer invoeren van de nieuwe bestuursdwangbevoegdheid ertoe kunnen leiden dat bestaande instrumenten zoals bemiddeling en mediation niet meer of veel minder worden benut. Dat moet worden voorkomen omdat aan een oplossing waaraan partijen zelf hebben (mee)gewerkt de voorkeur moet worden gegeven.

Ultimum remedium
Uit artikel 151d van de Gemeentewet volgt dat dit instrument is bedoeld als een ultimum remedium. Het tweede lid van artikel 151d Gemeentewet bepaalt namelijk dat de last onder bestuursdwang (of dwangsom) alleen kan worden ingezet als er geen andere geschikte manieren meer voorhanden zijn om de overlast aan te pakken. Pas als geen andere geschikte middelen meer voorhanden zijn kan de burgemeester zijn bevoegdheid gebruiken. Kunnen bijvoorbeeld andere wettelijke voorschriften leiden tot het beëindigen of voorkomen van de overtreding, dan gaan die voor en heeft de burgemeester geen bevoegdheid. Bij een besluit om op grond van deze bepaling een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te leggen zal de burgemeester dan ook moeten motiveren dat er geen andere geschikte instrumenten zijn om de woonoverlast tegen te gaan. Daarom zal aan het besluit een goed gedocumenteerd dossier ten grondslag moeten liggen. Uit het dossier zal moeten blijken dat er daadwerkelijk sprake is van objectiveerbare ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden en

waaruit deze hinder bestaat. Ook moet duidelijk zijn welke andere instrumenten al zijn geprobeerd en waarom deze niet succesvol waren.
Met het oog op de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit zal uit het dossier ook moeten blijken dat er geen andere (minder ingrijpende) middelen of mogelijkheden meer voorhanden zijn. Tot de minder ingrijpende bevoegdheden wordt niet gerekend de algehele sluiting van een woning op basis van artikel 174a van de Gemeentewet (de Wet Victoria).

De hiervoor beschreven uitgangspunten, die zijn gebaseerd op het subsidiariteitsbeginsel, leiden tot de volgende voorkeursvolgorde bij de inzet van interventies:
1. Reguliere gemeentelijke bevoegdheden (o.a. handhaving Woningwet); en/of bemiddeling en/of mediation en/of aanpak extreme woonoverlast;

2. Wet aanpak woonoverlast (o.a. gedragsaanwijzing en ontzegging toegang tot de woning);

3. Wet Victoria (sluiting van een woning, artikel 174a Gemeentewet).

Van deze voorkeursvolgorde zou kunnen worden afgeweken indien:

- blijkt dat er sprake is van zodanig ernstige en onduldbare overlast en/of gevaar dat onmiddellijk ingrijpen is vereist;
- van een benadeelde/klager niet mag worden verwacht dat deze participeert in bemiddeling of mediation ingeval de overlast samenhangt met, of het gevolg is van, criminele gedragingen
- of wanneer de veroorzaker(s) van de ernstige overlast een criminele achtergrond heeft, respectievelijk hebben.

In deze gevallen dient de burgemeester de handelingsruimte te hebben om de zware bevoegdheden die hem in de Wet aanpak woonoverlast en de APV zijn toegekend onmiddellijk in te zetten.

Eerste lid: Maatschappelijke èn juridische norm
Het eerste lid bevat de norm (een zorgplicht) die elke gebruiker of gebruikgever moet naleven. Deze zorgplicht is gericht tot:
a. degene die en woning of een bij die woning behorend erf gebruikt;

b. degene die tegen betaling een woning in gebruik geeft ~~aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven~~.

Het niet veroorzaken van hinder is vanzelfsprekend een norm die iedereen in normale maatschappelijke verhoudingen behoort na te leven. Toch is het noodzakelijk deze norm expliciet als algemeen verbindend voorschrift in de APV op te nemen omdat de burgemeester alleen bevoegd is tot toepassing van bestuursdwang in geval van overtreding van een wettelijk voorschrift (legaliteitsbeginsel). Artikel 151d van de Gemeentewet is alleen van toepassing in geval van ernstige en herhaaldelijke hinder. Onder herhaaldelijke hinder moet worden verstaan dat de hinder meer dan eens moet hebben plaatsgevonden. Daarbij hoeft het niet in beide (of meer dan twee) gevallen te gaan om gelijksoortige hinder. De eis is dat het moet gaan om ernstige hinder. Wat onder ernstig moet worden verstaan is in de wet niet nader ingevuld. Het is ook niet mogelijk en gewenst om in de APV vast te leggen wanneer hinder ernstig is. Een wettelijk voorschrift heeft om effectief te kunnen worden ingezet altijd een zekere ruimte in de formulering nodig. Uit jurisprudentie uit het reeds bestaande openbare orderecht blijkt dat het moet gaan om objectief te kwalificeren ernstige hinder. Het gaat hier dus niet om de individuele subjectieve beleving, maar om wat in het algemeen door een ieder als ernstige hinder zal worden ervaren.
De modelbepaling van de VNG noemt de volgende voorbeelden van overlast waarvoor het artikel eventueel ingezet zou kunnen worden: geluid- of geurhinder, hinder van dieren, hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn, overlast door vervuiling of

verwaarlozing van de woning of een erf, intimidatie van derden vanuit een woning of een erf. Deze lijst van overlastvormen is niet uitputtend. Gelet op het ultimum remedium karakter van dit instrument gaat andere wetgeving voor (zie ook hierboven onder het kopje ‘Ultimum remedium’). Zo zal tegen vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf in eerste instantie opgetreden worden op basis van de Woningwet en het Bouwbesluit en kent deze verordening een specifieke bepaling ten aanzien van hinder van dieren (artikel 2:38).

Tweede lid: Bevoegdheidsverlening
In het tweede lid kent de raad de burgemeester de bevoegdheid toe tot toepassing van bestuursdwang in geval van overtreding van het in het eerste lid opgenomen gebod. Deze uitdrukkelijke bevoegdheidstoekenning in een gemeentelijke verordening is volgens artikel 151d van de Gemeentewet vereist. Volgens de memorie van toelichting van artikel 151d moet hier onder bestuursdwang ook een last onder dwangsom worden begrepen. Als last onder bestuursdwang of dwangsom kan de burgemeester een gedragsaanwijzing opleggen aan de overtreder. De overtreder is in dit geval diegene die de zorgplicht zoals omschreven in het eerste lid niet nakomt.

Tweede en vierde lid: Subsidiariteit
In artikel 151d, tweede lid staat dat de burgemeester de bevoegdheid slechts kan toepassen “indien de ernstige en herhaaldelijke hinder redelijkerwijs niet op een andere geschikte wijze kan worden tegengegaan*”.* Deze clausule, die de bevoegdheid van de burgemeester beperkt, is een invulling van het subsidiariteitsbeginsel. De burgemeester moet de nodige ruimte houden om op basis van de casuïstiek zoals deze zich aandient te bepalen of de hinder op een andere geschikte wijze kan worden tegengegaan. Zonder afbreuk te doen aan de beoordelingsruimte van de burgemeester, kan wel bij verordening worden geregeld dat in elk geval andere, bestaande bevoegdheden van gemeentelijke bestuursorganen voorrang moeten krijgen. Het is zaak om bij het gebruik van bevoegdheden “zo dicht mogelijk bij huis te blijven”. Het ligt niet voor de hand om bijvoorbeeld bij hinder die wordt veroorzaakt door vervuiling van een woning of erf de bevoegdheden van de Woningwet die hierop meer specifiek betrekking hebben over te slaan. De uitvoering van de Woningwet is weliswaar niet een bevoegdheid van de burgemeester (alleen), maar deze ligt wel in zoverre binnen zijn bestuurlijke invloedssfeer dat de burgemeester in een dergelijk geval van toepassing van artikel 151d van de Gemeentewet kan afzien. Immers ook de Woningwet is een effectief instrument voor het tegengaan van diverse soorten, ook ernstige, hinder.

Vijfde lid: Afwijzingsgronden
Een verzoek om toepassing van bestuursdwang moet worden afgewezen indien geen overtreding wordt geconstateerd van het gebod dat in het eerste lid is opgenomen. Immers zonder overtreding is er geen bevoegdheid tot handhaving van een bestuursrechtelijk voorschrift. In het vijfde lid is deze algemeen geldende grond opgenomen: indien uit onderzoek niet voldoende blijkt dat er sprake is van ernstige en herhaalde hinder dan behoort het verzoek te worden afgewezen. Deze afwijzingsgrond is dan ook imperatief geformuleerd.

Artikel I, onderdeel F

<u>Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren</u>
Algemeen
Dit artikel is opgenomen in het belang van het voorkomen en bestrijden van overlastsituaties, die veroorzaakt worden door het (overmatig) voeren van dieren in de openbare ruimte. Zo is een voederverbod een noodzakelijke schakel in de aanpak van plaagdierbeheersing (en dat kan ook weer

in het belang van de volksgezondheid zijn). Daarnaast levert een voederverbod een belangrijke bijdrage aan dierenwelzijn.

Aanpak plaagdierbeheersing
De ‘Aanpak plaagdierbeheersing: ratten’ varieert van monitoring tot mechanische of, in het uiterste geval, chemische bestrijding. Bij de aanpak wordt ook gekeken naar de rol van de leefomgeving van het dier en naar eventuele preventieve maatregelen. Daarbij is het van belang om de achterliggende oorzaken in die leefomgeving weg te nemen. De aanwezigheid van voedselbronnen (vaak resten van het voeren van dieren) is een belangrijke, achterliggende oorzaak.

Wegnemen bronoorzaken
Om de overlast van ratten aan te pakken is een integrale aanpak nodig, met name gericht op het wegnemen van bronoorzaken. Voedsel in de openbare ruimte, vaak veroorzaakt door het voeren van dieren, is één van de belangrijkste oorzaken van de aanwezigheid van ratten. Dit artikel stelt een duidelijke norm voor het voeren van dieren in de openbare ruimte.

Daarnaast geeft dit artikel de mogelijkheid om te handhaven in situaties, waarbij overmatig voederen leidt tot overlast door een onnatuurlijke populatie van (overlast)dieren en dierenwelzijn onder druk staat.

Dierenwelzijn
Door overmatig voeren, kunnen dieren gezondheidsklachten ontwikkelen. Door een te eenzijdig dieet en een tekort aan noodzakelijke voedingsstoffen, vanuit de natuur, is de kans groot dat eenden en andere (water)vogels eerder ziek worden. Daarnaast kan het voederen ook leiden tot minder natuurlijk gedrag in het zoeken naar voedsel en in de ontwikkeling van overgewicht. Door het vele voeren, kan er een onnatuurlijke hoeveelheid dieren van een bepaalde soort op een plek ontstaan, zoals duiven, kippen of ganzen. Dit leidt vaak tot overlast voor omwonenden en gebruikers van de betreffende locatie.

Door overmatig voeren van watervogels, zoals eenden, blijven broodresten achter en lossen op in het water. Deze extra voedingsstoffen zijn slecht voor de waterkwaliteit van de sloten en stimuleren onder andere de ontwikkeling van algengroei. Te veel algengroei leidt tot zuurstoftekort en minder licht waardoor vissen en andere in het water levende dieren en planten in de problemen kunnen komen. Ook vergroot voedselrijk water in combinatie met warme temperaturen de kans op botulisme.

Openbare plaats/openbaar water
Het verbod geldt voor het voeren van dieren op een openbare plaats of het openbaar water. Dit betekent dat het verboden is om broodkruimels, zaden of overgebleven etensresten te strooien op straten, pleinen, in plantsoenen of parken om bijvoorbeeld duiven te voeren. Ook het voeren van de eendjes bij of in een vijver in het park valt onder het verbod.

Handhaving
Handhaving van het verbod wordt alleen gericht ingezet op locaties waar het overmatig voeren tot problemen leidt. Hierover zal duidelijk gecommuniceerd worden bij de betreffende locatie, bijvoorbeeld door borden. De nadruk ligt in eerste instantie op informeren en waarschuwen. Het is immers van belang dat mensen zich bewust worden van de problemen die het voederen veroorzaakt en vervolgens de mogelijkheid hebben om hun gedrag aan te passen. Daadwerkelijke handhaving van het verbod is een sluitstuk, een ‘stok achter de deur’.

Voeren van dieren op privéterrein

Het voeren van dieren op privéterrein valt niet onder het verbod. Denk aan het ophangen van vetbollen of pindaslingers in de eigen achtertuin.

Uitzonderingen
Het verbod geldt niet voor de in het tweede lid genoemde uitzonderingen. De uitzondering onder a spreekt voor zich: een beheerder moet immers in staat worden gesteld om de dieren waarvoor hij de zorg heeft het juiste voedsel in de juiste hoeveelheid te kunnen geven. Personen die dit in zijn opdracht uitvoeren handelen dan niet in strijd met het verbod.
Voor de sportvisserij geldt al veel bijzondere regelgeving, bijvoorbeeld op basis van de Visserijwet 1963, de Wet Dieren, de Wet Natuurbescherming. Om die reden is de uitzondering onder b. opgenomen.

Artikel I, onderdeel H

Artikel 3:17 Straatprostitutie
Eerste lid
Op grond van deze bepaling is straatprostitutie in Utrecht verboden. Het verbod doelt op het tippelen op straat. Met deze omschrijving is geenszins beoogd ook raamprostitutie onder de werking van het verbod te brengen. Voor raamprostitutie gelden immers de bepalingen betreffende de seksinrichtingen.

Tweede lid
In dit lid is de grondslag voor een verwijderingsbevel gegeven. De plicht om aan zo'n bevel onmiddellijk gevolg te geven vloeit voort uit artikel 184 van het Wetboek van strafrecht, evenals de sanctie op niet-naleving. Het niet voldoen aan een verwijderingsbevel kan resulteren in een verblijfsontzegging (zie artikel 2:3 APV). Dit lid geeft toezichthouders en politieambtenaren de bevoegdheid een bevel tot onmiddellijke verwijdering te geven. Het bevel kan niet alleen ingezet worden om sekswerkers te weren die tippelen in strijd met het verbod uit het eerste lid, maar ook om andere personen, zoals souteneurs of klanten, te sommeren zich te verwijderen.

Commissie Mens en Samenleving

Dossiernummer	1812
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	4.1
Omschrijving	Beantwoording SV 2021, nr. 83 over Wijziging van de Algemene plaatselijke verordening.
ID	1866
Behandelend ambtenaar	A.M. Postema
Telefoon	030 - 28 61544
E-mail	a.postema@utrecht.nl
Datum collegebesluit	13 april 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Veiligheid
Portefeuillehouder	Burgemeester Dijksma
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Marcel Kiewik/Veiligheid en handhaving/06-46221058

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mens en Samenleving	**29 april 2021**
Gemeenteraad	20 mei 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2021, NUMMER 83

Datum	13 april 2021
Van	College B&W
Behandeld door	A.M. Postema
Doorkiesnummer	030 - 28 61544
E-mailadres	a.postema@utrecht.nl
Kenmerk	8695699
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2021 nummer 83 van raadslid Bos (Stadsbelang Utrecht) van 19 maart 2021 over Wijziging van de Algemene plaatselijke verordening. De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Naar aanleiding van Artikel 1:1 Begripsbepalingen
Huidig:
g. voertuigen: alle rij- en voertuigen, met uitzondering van:
 treinen en (snel)trams;
 kruiwagens, kinderwagens, en dergelijke kleine voertuigen;
Wijzing:
g. voertuigen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, met uitzondering van kleine wagens, zoals kinderwagens en kruiwagens, en rolstoelen;
p. bromfiets: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994;
q. motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
r. parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.

Wij zien de vermelding treinen en tram niet meer vernoemd als uitzondering. Wat betekent dat juridisch voor de trein en sneltram in relatie tot dit artikel? Staat dat benoemd in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990? Graag een toelichting.
Antwoord 1
Niets. De definities van de Wegenverkeerswet 1994 en het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 sluiten op elkaar aan. Treinen vallen niet onder de definitie van 'voertuig' in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.Trams vallen wel onder definitie van 'voertuig' als bedoeld in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990,

maar weer niet onder de definitie 'motorvoertuig'. De definitie zoals nu wordt voorgesteld om in artikel 1:1 van de APV te hanteren is een definitie die al was opgenomen in artikel 5:1. Daarmee wordt één definitie van 'voertuigen' gehanteerd in de APV, conform de modelverordening van de VNG.

Vraag 2
Naar aanleiding van Artikel 2:6 Kennisgeving openbare manifestaties op openbare plaatsen
Huidig:
4.Indien het tijdstip van de openbare manifestatie valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk om 12.00 uur van de werkdag die aan de dag van dat tijdstip voorafgaat werkdag.
Wijziging:
4.Indien het tijdstip van de openbare manifestatie valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag, een maandag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk om 12.00 uur van de één na laatste werkdag die aan de dag van dat tijdstip voorafgaat.

Op welke wijze is deze wijzing een belemmering voor het voeren van demonstraties en de voorbereiding van organisatie van demonstratie? Is het in strijd met Europese wetgeving of Wet Openbare manifestaties, Artikel 6 en artikel 9 (lid 2) van de Grondwet en artikel 7 Grondwet.? Zo nee/ja graag een toelichting.
Antwoord 2
Demonstreren is een grondrecht. De burgemeester beschermt dit grondrecht en kan een demonstratie dan ook alleen verbieden of ontbinden op de gronden zoals genoemd in artikel 2 van de Wet openbare manifestaties (ter voorkoming en bestrijding van wanordelijkheden, ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer). Deze wijziging vormt geen belemmering voor de uitoefening van dit grondrecht en is ook niet in strijd met andere (Europese) regelgeving: de Wet openbare manifestaties (Wom) is van toepassing. Veel gemeenten hanteren een kennisgevingstermijn van 48 uur.

De langere kennisgevingstermijn heeft tot doel om demonstraties beter te kunnen faciliteren doordat er meer voorbereidingstijd is. Deze tijd is bijvoorbeeld nodig om een locatie in te richten of het openbaar vervoer om te leiden. De ervaring leert dat het aantal demonstraties fors is toegenomen, maar ook de complexiteit en omvang van demonstraties nemen toe. Dat vereist meer afstemming en maatregelen om te kunnen zorgen voor een veilig en ordelijk verloop van de demonstratie en de veiligheid van andere partijen. Daar is meer voorbereidingstijd voor nodig. Daarnaast kunnen - indien nodig - betrokkenen bij een demonstratie tijdig geïnformeerd worden.
De kennisgeving heeft als doel dat de overheid de demonstratie kan faciliteren en toetsen op de Wom-gronden. Door de kennisgeving kan de gemeente in samenwerking met partners als politie, Openbaar Ministerie en vervoersmaatschappijen tijdig maatregelen treffen.

Bij een te late kennisgeving heeft de burgemeester altijd de mogelijkheid om van de kennisgevingstermijn af te wijken. In de praktijk komt dit erop neer dat in beginsel de inzet erop gericht is - en blijft - om de uitoefening van dit grondrecht mogelijk te maken, met name indien de demonstratie weinig risico met zich mee brengt en/of aannemelijk is dat de organisator niet in staat was de demonstratie conform de kennisgevingstermijn in te dienen.

Vraag 3
Worden demonstranten niet onnodig belemmerd om hun mogelijkheid om te demonstreren? Wat betekent dit in de praktijk m.b.t. voorbereiding en communicatie?

***Antwoord* 3**
Nee. De meeste organisatoren van demonstraties nemen tijdig contact op voor overleg en afstemming met de gemeente. Voor de meeste organisatoren verandert er dus niets. De website wordt aangepast. In communicatie met bestaande organisatoren zal dit ook onder de aandacht worden gebracht. Een langere kennisgevingstermijn maakt betere afstemming met partners en organisatoren mogelijk en dat is nodig in verband met het toenemende aantal demonstraties. Daarnaast kunnen - indien nodig - betrokkenen bij een demonstratie tijdig geïnformeerd worden.

Vraag 4
Naar aanleiding van Artikel 2:28 Hinderlijk drankgebruik
Huidig:
1.Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op de openbare plaats of het openbaar water, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.
2.Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor: a. een terras, als bedoeld in de Horecaverordening gemeente Utrecht 2018; b.de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank en Horecawet
Wijziging:
1.Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op de openbare plaats of het openbaar water, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.
2.Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor: a.een terras, als bedoeld in de Horecaverordening gemeente Utrecht 2018; b.de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank en Horecawet.
3.Het college kan het verbod in een aangewezen gebied beperken tot bepaalde tijdstippen.
Op basis van welke criteria, kan een gebied voor bepaalde tijdstippen aangewezen worden?
Antwoord 4
Een alcoholverbod in een gebied kan beperkt worden tot bepaalde tijdstippen als de overlast:
- zich alleen op bepaalde tijden voordoet;
- op dat tijdstip extra belastend is, bijvoorbeeld voor omwonenden, of
- plaatsvindt in een kwetsbaar gebied, bijvoorbeeld op een plek waar weinig sociale controle is, maar waar de volgende dag wel veel glasresten liggen.

Vraag 5
Naar aanleiding van Artikel 2:30a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties
1.Het is verboden op openbare plaatsen of in voor het publiek toegankelijke openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde.
2.Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van strafrecht.

Op basis van welke Europese en andere wetgeving is punt 1 te herleiden?
Antwoord 5
Punt 1 is – voor zover het een rechterlijke uitspraak betreft - te herleiden op basis van artikel 20 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Voor zover het een bestuurlijk verbod betreft is geanticipeerd op de initiatiefwet 'Wet bestuurlijk verbod ondermijnende organisaties' die nu bij de Eerste Kamer ligt.

Vraag 6
Is het juist dat het enkel gaat om organisaties die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden zijn verklaard of zijn ontbonden vanwege strijd met de openbare orde?
***Antwoord* 6**
Ja.

Vraag 7
Is het in strijd met Europese en landelijke wetgeving en het recht om te demonstreren? Graag een toelichting.
***Antwoord* 7**
Nee. Het is niet in strijd met de wet. Grondrechten kunnen beperkt worden bij wet in formele zin, zoals de Wom en artikel 20 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Vraag 8
Naar aanleiding van Artikel 2:38a Woonoverlast
Huidig:
Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.
Wijziging:
Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.

Wat betekent deze wijziging m.b.t. overlast en het kunnen ingrijpen, boetes kunnen uitdelen door politie/BOA's, als ingezetene met een adres die niet in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven? Bijvoorbeeld studenten en toeristen of andere bewoners die elders ingeschreven staan. Graag een toelichting.
***Antwoord* 8**
De wet woonoverlast (artikel 151d Gemeentewet) geeft aan hoe gehandhaafd kan worden: bestuursdwang (of opleggen dwangsom) of een tijdelijk 'huisverbod'. Voor de 'niet ingeschrevenen' verandert er niets: de verhuurder kon al op het gedrag van 'niet ingeschrevenen' worden aangesproken.

Vraag 9
Uit onderzoek blijkt dat veel studenten niet ingeschreven staan in Utrecht. Heeft deze wijziging ook gevolgen voor hen?
***Antwoord* 9**
Zie de beantwoording op vraag 8.

Vraag 10
Het is mogelijk in strijd met andere wetgeving. Artikel in de APV worden aangepast in lijn met artikel 151d van de Gemeentewet. Is de wijziging enkel mogelijk indien deze wordt aangepast?
***Antwoord* 10**
Ja, artikel 151d Gemeentewet is per 1 januari 2021 aangepast. De APV volgt die aanpassing. Zonder de aanpassing van artikel 151d Gemeentewet was de voorgestelde APV-aanpassing niet mogelijk.

Vraag 11
Naar aanleiding van Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren
1.Het is verboden op een openbare plaats of openbaar waterdieren te voeren.
2.Het verbod geldt niet voor: a. personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water; b. personen die de sportvisserij beoefenen en in het bezit zijn van een daartoe bestemde en geldige VISpas.

Welke gevolgen heeft dit voor bijvoorbeeld een dierenwijde/parken/buitenplaatsen? Is dit van toepassing op de hele gemeente Utrecht? Of is dit van toepassing op deelgebieden/wijken?
***Antwoord* 11**
Het voederverbod geldt voor de gehele gemeente Utrecht, maar handhaving zal locatiegericht toegepast worden, namelijk op probleemlocaties. Het voeren van dieren door dierverzorgers/daartoe aangewezen of 'aangenomen' vrijwilligers (bijv. op dierenweides, in parken e.d.) valt niet onder het verbod.

Vraag 12
Indien een bewoner(s) een melding maakt in een bepaalde wijk, van mensen die dieren voederen krachtens dit artikel, is de gemeente dan genoodzaakt op te treden op basis van dit artikel?
***Antwoord* 12**
Handhaving vindt alleen plaats als het gaat om (overmatig) voeren dat tot problemen leidt (o.a. rattenoverlast en dierenwelzijn). Naar aanleiding van een melding zal onderzocht worden of er sprake is van een dergelijke situatie. Zo ja, dan zal eerst met informeren en communiceren geprobeerd worden het voedergedrag om te buigen, pas als dat niet helpt wordt opgetreden.

Vraag 13
Financiën
Met betrekking tot diverse artikel wijzigingen, zou meer handhaving te verwachten zijn en dus meer inzet van handhavers. Is dit meegenomen in mogelijke toename van kosten? Heeft de politie beoordeeld wat de wijzingen betekenen m.b.t. de mogelijke kosten en inzet? Wat is de reactie van de politie op basis van deze wijzigingen?
***Antwoord* 13**
Nee, want de handhavingscapaciteit wordt niet vergroot: handhaving van het voederverbod vindt laagdrempelig en gericht op probleemlocaties plaats: boa's nemen probleemlocaties mee in hun reguliere surveillance. De politie verwacht geen extra inzet als gevolg van deze wijzigingen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen

Wijziging van de Algemene plaatselijke verordening

19-03-2021

Vragen:

Naar aanleiding van Vaststelling Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening 2021, heeft Stadsbelang Utrecht diverse vragen.

<u>Naar aanleiding van Artikel 1:1 Begripsbepalingen</u>

Huidig:

g. voertuigen: alle rij- en voertuigen, met uitzondering van:

- treinen en (snel)trams;
- kruiwagens, kinderwagens, en dergelijke kleine voertuigen;

Wijzing:

g. voertuigen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, met uitzondering van kleine wagens, zoals kinderwagens en kruiwagens, en rolstoelen;
p. bromfiets: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994;
q. motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
r. parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.

1. ***Wij zien de vermelding treinen en tram niet meer vernoemd als uitzondering. Wat betekent dat juridisch voor de trein en sneltram in relatie tot dit artikel? Staat dat benoemd in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990? Graag een toelichting.***

<u>Naar aanleiding van Artikel 2:6 Kennisgeving openbare manifestaties op openbare plaatsen</u>

Huidig:

4.Indien het tijdstip van de openbare manifestatie valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk om 12.00 uur van de werkdag die aan de dag van dat tijdstip vooraf gaat werkdag.

Wijziging:

4.Indien het tijdstip van de openbare manifestatie valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag, een maandag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk om 12.00 uur van de één na laatste werkdag die aan de dag van dat tijdstip vooraf gaat.

2. ***Op welke wijze is deze wijzing een belemmering voor het voeren van demonstraties en de voorbereiding van organisatie van demonstratie? Is het in strijd met Europese wetgeving of Wet Openbare manifestaties, Artikel 6 en artikel 9 (lid 2) van de Grondwet en artikel 7 Grondwet.? Zo nee/ja graag een toelichting.***
3. ***Worden demonstranten niet onnodig belemmerd om hun mogelijkheid om te demonstreren? Wat betekent dit in de praktijk m.b.t. voorbereiding en communicatie?***

<u>Naar aanleiding van Artikel 2:28 Hinderlijk drankgebruik</u>

Huidig:

1.Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op de openbare plaats of het openbaar water, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.

2.Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor: a.een terras, als bedoeld in de Horecaverordening gemeente Utrecht 2018; b.de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank en Horecawet

Wijziging:

1.Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op de openbare plaats of het openbaar water, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.

2.Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor: a.een terras, als bedoeld in de Horecaverordening gemeente Utrecht 2018; b.de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank en Horecawet.

3.Het college kan het verbod in een aangewezen gebied beperken tot bepaalde tijdstippen..

4. ***Op basis van welke criteria, kan een gebied voor bepaalde tijdstippen aangewezen worden?***

<u>Naar aanleiding van Artikel 2:30a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties</u>

1.Het is verboden op openbare plaatsen of in voor het publiek toegankelijke openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde.

2.Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van strafrecht.

5. ***Op basis van welke Europese en andere wetgeving is punt 1 te herleiden?***
6. ***Is het juist dat het enkel gaat om organisaties die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden zijn verklaard of zijn ontbonden vanwege strijd met de openbare orde?***
7. ***Is het in strijd met Europese en landelijke wetgeving en het recht om te demonstreren? Graag een toelichting.***

<u>Naar aanleiding van Artikel 2:38a Woonoverlast</u>

Huidig:

Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.

Wijziging:

Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.

8. ***Wat betekent deze wijziging m.b.t. overlast en het kunnen ingrijpen, boetes kunnen uitdelen door politie/BOA's, als ingezetene met een adres die niet in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven? Bijvoorbeeld studenten en toeristen of andere bewoners die elders ingeschreven staan. Graag een toelichting.***
9. ***Uit onderzoek blijkt dat veel studenten niet ingeschreven staan in Utrecht. Heeft deze wijziging ook gevolgen voor hen?***
10. **Het is mogelijk in strijd met andere wetgeving. Artikel in de APV worden aangepast in lijn met artikel 151d van de Gemeentewet. Is de wijziging enkel mogelijk indien deze wordt aangepast?**

<u>Naar aanleiding van Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren</u>

1.Het is verboden op een openbare plaats of openbaar water dieren te voeren.

2.Het verbod geldt niet voor: a.personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water; b.personen die de sportvisserij beoefenen en in het bezit zijn van een daartoe bestemde en geldige VISpas.

11. **Welke gevolgen heeft dit voor bijvoorbeeld een dierenwijde/parken/buitenplaatsen? Is dit van toepassing op de hele gemeente Utrecht? Of is dit van toepassing op deelgebieden/wijken?**
12. **Indien een bewoner(s) een melding maakt in een bepaalde wijk, van mensen die dieren voederen krachtens dit artikel, is de gemeente dan genoodzaakt op te treden op basis van dit artikel?**

<u>Financiën</u>

13. **Met betrekking tot diverse artikel wijzigingen, zou meer handhaving te verwachten zijn en dus meer inzet van handhavers. Is dit meegenomen in mogelijke toename van kosten? Heeft de politie beoordeeld wat de wijzingen betekenen m.b.t. de mogelijke kosten en inzet? Wat is de reactie van de politie op basis van deze wijzigingen?**

Gesteld door:

- Cees Bos, Stadsbelang Utrecht

Opgesteld door:

- Kenneth de Boer, fractiemedewerker Stadsbelang Utrecht

Commissie Mens en Samenleving

Dossiernummer	1790
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	5
Omschrijving	Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek: ‘Zo sterk als de zwakste schakel. Een onderzoek naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht’
ID	1844
Behandelend ambtenaar	Gerth Molenaar
Telefoon	
E-mail	g.molenaar@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder	Wethouder Voortman
Beleidsveld	Personeel en Organisatie
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mens en Samenleving	29 april 2021

Voorgesteld besluit

Voorstel van de rekenkamer

Gemeente Utrecht

Opgesteld door	Rekenkamer
Vergadering	Commissie Mens en Samenleving
Vergaderdatum	@@ 2021
Jaargang en nummer	2021, nr. @@
Geheim	Nee

Rekenkameronderzoek: 'Zo sterk als de zwakste schakel. Een onderzoek naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht'

De rekenkamer stelt de raad voor te besluiten om het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:

1. De benodigde maatregelen te nemen tegen de technische risico's die bekend zijn. En daarbij ook de uitkomsten van (interne en externe) pentesten van het rekenkameronderzoek te benutten.
2. Structureel te investeren in het bewustzijn van medewerkers over informatieveiligheid. Daarbij ook aandacht aan tijdelijke en externe medewerkers te besteden.
3. De procedure voor het melden van beveiligingsproblemen en -incidenten zoveel mogelijk te structureren en verhelderen. Deze breed bekend te maken en (nogmaals) de urgentie ervan te benadrukken.
4. De beveiliging van gemeentelijke gebouwen te verbeteren om de toegang voor onbevoegden te voorkomen.
5. Het uitvoeren van de maatregelen in de roadmap te versnellen. Voor verdere maatregelen is het ook nodig om na te gaan of eerder getroffen maatregelen hebben gewerkt. Daarbij het extra geld voor gegevensbescherming en de uitbreiding van de DISO-capaciteit effectief in te zetten. Ook binnen de organisatieonderdelen te zorgen voor voldoende capaciteit.
6. Alle benodigde risicoanalyses uit te voeren om een totaalbeeld op te kunnen maken van de huidige stand van de risico's. Daarbij de inzet van de extra DISO-capaciteit te benutten.
7. Het toezicht op en de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie te verbeteren.
8. De raad binnen zes weken door middel van een plan van aanpak te informeren over de wijze waarop deze aanbevelingen worden uitgevoerd.

De rekenkamer,

De secretaris,

dr. G. Molenaar

De voorzitter,

drs. P.W.D. Venhoeven

Bijlagen

Rapport '*Zo sterk als de zwakste schakel. Een onderzoek naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht'.* Rekenkamer Utrecht, 7 april 2021

Eerdere besluitvorming

Uitvoering

Context

Informatieveiligheid is een onderwerp dat met de toenemende digitalisering steeds belangrijker wordt. Gemeenten verwerken grote hoeveelheden gegevens in een veelvoud aan systemen en programma's. Veel van deze gegevens betreffen (bijzondere) persoonsgegevens of andere belangrijke gegevens die goed beschermd moeten zijn. Zonder goede informatiebeveiliging liggen cybercriminaliteit, fraude, oplichting en ondermijning op de loer.

Rekenkamer Utrecht heeft onderzoek gedaan naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode september – december 2020. We hebben de relevante beleidsdocumenten, documenten uit de begrotingscyclus en andere raadsinformatie over informatieveiligheid bestudeerd. Voor het inzicht in de risico's die zijn geïdentificeerd en de beheersmaatregelen hebben wij onder andere de risicorapportages van de gemeente ingezien. We hebben tien interviews gehouden met de medewerkers van de gemeente die nauw betrokken zijn bij informatieveiligheid. De testen of het mogelijk was om op een oneigenlijke manier toegang te krijgen tot informatie bij de gemeente zijn uitgevoerd door Hoffmann B.V. We beoordeelden in het onderzoek drie aspecten: (1) organisatie en proces, (2) mens en (3) techniek. Het doel van het onderzoek is de gemeenteraad inzicht geven in de manier waarop de gemeente Utrecht invulling geeft aan de informatieveiligheid en te beoordelen of de informatieveiligheid voldoende is gewaarborgd.

De hoofdconclusie van de rekenkamer is als volgt:

De gemeente Utrecht is voldoende beschermd tegen inbraken van buitenaf. Het lukte de extern onderzoekers namelijk niet om van buitenaf in te breken in de gemeentelijke systemen. Toch tonen interne testen op het gebied van techniek en menselijk handelen risico's aan die het beeld van de informatieveiligheid minder rooskleurig maken. Sommige technische kwetsbaarheden in software en hardware blijven jarenlang bestaan en medewerkers geven in phishing mails hun inloggegevens af. Ook zijn onbevoegde 'inlopers' eenvoudig gemeentelijke gebouwen binnengekomen en hebben zij daar geheime informatie kunnen bemachtigen zonder te zijn aangesproken door medewerkers.

Het beleid om de informatiebeveiliging te verbeteren is in opzet goed. Maar door een combinatie van een gebrek aan personeel, middelen en prioriteit loopt de uitvoering van het beleid achter op de oorspronkelijke planning. Risicogestuurd werken – het uitgangspunt van het beleid – wordt topdown ingevuld en is door het ontbreken van de benodigde risicoanalyses nog niet mogelijk. Daarnaast ontbreekt een centraal programma om medewerkers informatiebewust te maken.

De gemeente Utrecht heeft sinds 2018 al diverse maatregelen getroffen om de informatiebeveiliging te verbeteren. Zo is de governance versterkt, de bemensing uitgebreid en heeft de gemeenteraad in 2020 extra middelen beschikbaar gesteld voor gegevensbescherming. Ook zijn de risico's op het gebied van informatieveiligheid in kaart gebracht. Toch wijzen de testresultaten en de stand van het beleid uit dat er bij de gemeente verbetering noodzakelijk is. De recente voorbeelden van digitale aanvallen op publieke instellingen laten zien hoe kwetsbaar en afhankelijk de samenleving is van digitale middelen. Zeker nu thuiswerken de norm is en de overheid snel (digitaal) moet kunnen handelen. Om te kijken of verbeteracties voortvarend zijn uitgevoerd zal de rekenkamer de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht in de toekomst verder onderzoeken.

De hoofdconclusie met deelconclusies, aanbevelingen en toelichtingen hierop zijn opgenomen in het bestuurlijk rapport. De onderliggende bevindingen zijn na te lezen in de nota van bevindingen. De rekenkamer doet 7 aanbevelingen, die zijn verwoord in de voorliggende beslispunten.

Beslispunt

1. De benodigde maatregelen te nemen tegen de technische risico's die bekend zijn. En daarbij ook de uitkomsten van (interne en externe) pentesten van het rekenkameronderzoek te benutten.

Argumenten

1.1 Uit de testen van het externe bureau om van buitenaf binnen te dringen in de gemeentelijke systemen kwam een zestal kwetsbaarheden naar voren.
1.2 De interne pentesten hebben binnen de beschikbare tijd 17 kwetsbaarheden aangetoond.
1.3 Verschillende kwetsbaarheden waren al langer bekend bij de gemeente, maar (nog) niet opgelost.
1.4 De interne situatie rondom informatieveiligheid kwalificeert de rekenkamer als ernstig.
1.5 Een deel van de gevonden kwetsbaarheden is inmiddels verholpen, maar vanwege de ernst en urgentie moeten alle uitkomsten van het onderzoek benut worden.

Beslispunt

2. Structureel te investeren in het bewustzijn van medewerkers over informatieveiligheid. Daarbij ook aandacht aan tijdelijke en externe medewerkers te besteden.

Argumenten

2.1 Er is bij de gemeente geen centraal programma of plan voor informatiebewustzijn.
2.2 Van 2015-2018 was er wel een centrale bewustwordingscampagne, maar deze is vanwege gebrek aan budget en het vertrek van de projectleider beëindigd. Sindsdien worden er ad hoc acties uitgevoerd.
2.3 De organisatieonderdelen besteden op hun eigen manier aandacht aan informatiebewustzijn. Zo wordt de introductie op het onderwerp informatieveiligheid voorafgaand aan het dienstverband niet organisatiebreed, maar door sommige organisatieonderdelen afzonderlijk ingevuld.
2.4 Ook is de introductie vaak alleen gericht op vaste en niet op tijdelijke of externe medewerkers.
2.5 De gemeente heeft aangegeven te willen intensiveren op dit thema en bereidt sinds oktober 2020 een nieuw centraal bewustwordingsprogramma voor.

2.6 Bij de mail-phishing hebben 950 medewerkers (16%) gebruikersnaam en wachtwoord verstrekt, 121 gebruikers deden dit zelfs na de waarschuwing die door de gemeente is afgegeven na de eerste testdag.

2.7 Vaak heeft een kwaadwillende al aan één combinatie van gebruikersnaam en wachtwoord genoeg om zich toegang te verschaffen tot systemen van de gemeente.

2.8 Uit een mail-phishing simulatie die de gemeente in januari 2020 zelf uitvoerde, bleek ook al dat een deel van de medewerkers niet alert is op pogingen van phishing.

2.9 Tijdens ons onderzoek werd door medewerkers van twee van de vier verspreide USB-sticks de inhoud geopend.

Beslispunt

3. De procedure voor het melden van beveiligingsproblemen en -incidenten zoveel mogelijk te structureren en verhelderen. Deze breed bekend te maken en (nogmaals) de urgentie ervan te benadrukken.

Argumenten

3.1 Het is van belang dat medewerkers melding doen van incidenten.

3.2 Hoe eerder iets door medewerkers gesignaleerd en gemeld wordt, hoe korter een kwaadwillende schade kan aanrichten en hoe sneller verdere stappen kunnen worden voorkomen.

3.2 Bij de mail-phishing test van de rekenkamer werd slechts 477 keer officieel melding van phishing gedaan, terwijl er in totaal 5.769 e-mails zijn verstuurd.

3.3 Meer algemeen geldt dat het aantal meldingen van datalekken tussen 2019 en 2020 is afgenomen. Medewerkers lijken daarom niet altijd te weten wat zij moeten doen bij incidenten zoals mail-phishing en datalekken. De meldingsbereidheid ten opzichte van het totaalaantal beveiligingsincidenten is echter niet te achterhalen.

Beslispunt

4. De beveiliging van gemeentelijke gebouwen te verbeteren om de toegang voor onbevoegden te voorkomen.

Argumenten

4.1 De beveiliging van en sociale controle op het Stadskantoor en het Stadhuis kunnen niet voorkomen dat onbevoegden gemakkelijk en ongestoord binnen kunnen komen.

4.2 Ondanks dat de gemeente aangeeft dat er een open cultuur heerst waarin medewerkers elkaar aanspreken, blijkt uit de voor de rekenkamer uitgevoerde inlooptesten (‘mystery guest bezoek’) dat de onderzoekers niet werden aangesproken op hun aanwezigheid.

4.3 Onderzoekers konden ongestoord dossierkasten openen en informatie inzien. Zij hebben daarnaast een laptop van een medewerker mee kunnen nemen waarop een post-it met bijbehorend wachtwoord was bevestigd. Hierdoor kon eenvoudig toegang worden verkregen tot de laptop.

4.4 De onderzoekers hebben bij deze testen zowel op papier als digitaal geheime informatie kunnen inzien.

Beslispunt

5. Het uitvoeren van de maatregelen in de roadmap te versnellen. Voor verdere maatregelen is het ook nodig om na te gaan of eerder getroffen maatregelen hebben gewerkt. Daarbij het extra geld voor gegevensbescherming en de uitbreiding van de DISO-capaciteit effectief in te zetten. Ook binnen de organisatieonderdelen te zorgen voor voldoende capaciteit.

Argumenten

5.1 Voor de implementatie van het nieuwe beleid is een roadmap opgesteld.
5.2 De gemeente heeft al een aantal algemene maatregelen genomen.
5.3 Ook zijn er in 2020 extra middelen beschikbaar gesteld.
5.4 De uitvoering loopt bij een aantal cruciale onderdelen achter op de oorspronkelijke planning.
5.5 Deze achterstand moet mede worden ingelopen door het extra personeel en de extra middelen die in 2020 beschikbaar zijn gesteld.
5.6 Er is urgentie en daadkracht nodig bij het management en de proceseigenaren, en er is ruimte vereist voor uitvoerende medewerkers om, naast hun reguliere werkzaamheden, aan het uitvoeren van de roadmap te werken.
5.7 In de testen zijn verschillende risico's gevonden die al jaren bij de gemeente bekend waren, maar niet zijn verholpen. Daardoor heeft de gemeente al langere tijd onnodig risico gelopen.
5.8 Sinds 2018 zijn de risico's op het gebied van informatieveiligheid in kaart gebracht en geprioriteerd. Van de in totaal 60 risico's die in 2020 in de ICT zijn geïdentificeerd, staan er januari 2021 nog 24 (40%) open.

Beslispunt

6. Alle benodigde risicoanalyses uit te voeren om een totaalbeeld op te kunnen maken van de huidige stand van de risico's. Daarbij de inzet van de extra DISO-capaciteit te benutten.

Argumenten

6.1 Het uitgangspunt van het nieuwe *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022* is risicogestuurd werken. Om risicogestuurd te kunnen werken is het cruciaal om risicoanalyses en Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit te voeren.
6.2 Het plan is om deze risicoanalyses op alle niveaus – strategisch, tactisch en operationeel – uit te voeren.
6.3 De gemeente werkt sinds 2019 met een strategisch risico-overzicht. Maar van de benodigde 21 tactische risicoanalyses zijn er slechts 6 gereed.
6.4 Op het gebied van privacy zijn ruim 150 DPIA's afgerond, maar de overige operationele risicoanalyses voor informatieveiligheid zijn – met uitzondering van 6 operationele risicoanalyses als pilot bij Stadsbedrijven – nog niet uitgevoerd.
6.5 Omdat risicoanalyses en DPIA's cruciaal zijn om risicogestuurd te werken, is dit nog niet volledig mogelijk.

Beslispunt

7. Het toezicht op en de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie te verbeteren.

Argumenten

7.1 Sinds het begin van de coronacrisis in maart 2020 werkt het merendeel van de medewerkers van de gemeente Utrecht thuis.

7.2 De gemeente Utrecht weet niet van alle medewerkers of zij thuiswerken met veilige apparatuur.

7.3 In februari 2021 waren in totaal bijna 2.500 laptops door de gemeente uitgegeven. Sinds november 2020 worden beveiligde laptops uitgeleverd die beschermd zijn tegen aanvallen op onveilige netwerken en bij diefstal en verlies. Het gaat hier om ongeveer 375 laptops (15%). De bijna 2.100 eerder verstrekte laptops zijn daarentegen niet allemaal voorzien van de juiste beveiligingsmaatregelen. Op een deel van deze laptops is sprake van achterstallig onderhoud: er ontbreekt harddiskencryptie en USB-poorten zijn nog toegankelijk.

7.4 Daarnaast werken medewerkers die geen laptop van de gemeente in bruikleen hebben thuis waarschijnlijk op eigen apparatuur. De gemeente heeft geen zicht op de beveiliging van deze apparatuur, maar biedt medewerkers een beveiligde virtuele werkomgeving aan om zoveel mogelijk te voorkomen dat gegevens lokaal worden opgeslagen.

7.5 De gemeente stelt geen eisen aan de beveiliging van WiFi-netwerken bij mensen thuis.

7.6 Een ander risico op het gebied van thuiswerken ontstaat door het gebruik van vergadertools. De gemeente heeft maatregelen genomen om drie vergadertools zo veilig mogelijk aan te bieden. Deze vergadertools moeten echter buiten de werkomgeving worden gebruikt.

Beslispunt

8. De raad binnen zes weken door middel van een plan van aanpak te informeren over de wijze waarop deze aanbevelingen worden uitgevoerd.

Argumenten

8.1 Bij de formulering van de aanbevelingen heeft de rekenkamer concrete voorstellen gedaan om invulling te geven aan de aanbevelingen en tegelijkertijd ruimte gelaten aan het college om de aanbevelingen nader in te vullen.

8.2 In artikel 11 (lid 8) van de Verordening Rekenkamer Utrecht 2018 is opgenomen dat het college binnen zes weken na besluitvorming over de aanbevelingen van de rekenkamer een plan van aanpak opstelt over de implementatie van de raadbesluiten.

8.3 In artikel 11 (lid 9) is opgenomen dat het college jaarlijks (bij de Jaarstukken) aan de raad rapporteert over de stand van zaken van de uitvoering van de raadsbesluiten die genomen zijn naar aanleiding van rekenkamerrapporten.

8.4 Indien nuttig kan via een expliciet besluit van de gemeenteraad van de standaardtermijn van zes weken worden afgeweken.

Raadsbesluit

Opgesteld door	Raadsorganen
Vergadering	Gemeenteraad
Vergaderdatum	@@ 2021
Jaargang en nummer	2021, nr. @@

Rekenkameronderzoek: ‘Zo sterk als de zwakste schakel. Een onderzoek naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht’

Besluit:

1. De benodigde maatregelen te nemen tegen de technische risico’s die bekend zijn. En daarbij ook de uitkomsten van (interne en externe) pentesten van het rekenkameronderzoek te benutten.
2. Structureel te investeren in het bewustzijn van medewerkers over informatieveiligheid. Daarbij ook aandacht aan tijdelijke en externe medewerkers te besteden.
3. De procedure voor het melden van beveiligingsproblemen en -incidenten zoveel mogelijk te structureren en verhelderen. Deze breed bekend te maken en (nogmaals) de urgentie ervan te benadrukken.
4. De beveiliging van gemeentelijke gebouwen te verbeteren om de toegang voor onbevoegden te voorkomen.
5. Het uitvoeren van de maatregelen in de roadmap te versnellen. Voor verdere maatregelen is het ook nodig om na te gaan of eerder getroffen maatregelen hebben gewerkt. Daarbij het extra geld voor gegevensbescherming en de uitbreiding van de DISO-capaciteit effectief in te zetten. Ook binnen de organisatieonderdelen te zorgen voor voldoende capaciteit.
6. Alle benodigde risicoanalyses uit te voeren om een totaalbeeld op te kunnen maken van de huidige stand van de risico’s. Daarbij de inzet van de extra DISO-capaciteit te benutten.
7. Het toezicht op en de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie te verbeteren.
8. De raad binnen zes weken door middel van een plan van aanpak te informeren over de wijze waarop deze aanbevelingen worden uitgevoerd.

Aldus besloten in de vergadering van de raad, gehouden op @@

De griffier	De voorzitter gemeenteraad
Merel van Hall	Sharon A.M Dijksma

Bestuurlijk rapport

ZO STERK ALS DE ZWAKSTE SCHAKEL

EEN ONDERZOEK NAAR DE INFORMATIEVEILIGHEID BIJ DE GEMEENTE UTRECHT

REKEN KAMER UTRECHT

REKEN KAMER UTRECHT

ZO STERK ALS DE ZWAKSTE SCHAKEL

EEN ONDERZOEK NAAR DE INFORMATIEVEILIGHEID BIJ DE GEMEENTE UTRECHT

7 april 2021
Eindrapport

REKENKAMER UTRECHT

LEDEN

- Paul Venhoeven (voorzitter)
- Carolien de Boer
- Sjoerd Keulen

MEDEWERKERS ONDERZOEK

- Johan Snoei
- Pauline de Jong
- Naomi Meys

CONTACTGEGEVENS

030 - 286 1391
rekenkamer@utrecht.nl
utrecht.nl/rekenkamer
Postbus 16200, 3500 CE Utrecht

VOORWOORD

Informatieveiligheid is een onderwerp dat met de toenemende digitalisering steeds belangrijker wordt. Gemeenten verwerken grote hoeveelheden gegevens in een veelvoud aan systemen en programma's. Veel van deze gegevens betreffen (bijzondere) persoonsgegevens of andere belangrijke gegevens die goed beschermd moeten zijn. Zonder goede informatiebeveiliging liggen cybercriminaliteit, fraude, oplichting en ondermijning op de loer. En recente voorbeelden bij de GGD, de gemeente Hof van Twente en eerder de Rotterdamse haven en de Universiteit van Maastricht tonen aan dat een aanval door kwaadwillenden grote gevolgen kan hebben.

Voor informatiebeveiliging geldt het gezegde dat de keten zo sterk is als de zwakste schakel. Om te weten hoe het met de huidige informatiebeveiliging van de gemeente is gesteld, heeft de rekenkamer dit door bureau Hoffmann B.V. laten testen. Er kwam een aantal technische kwetsbaarheden naar voren. Daarnaast bleek dat het gedrag van medewerkers in relatie tot informatieveiligheid een belangrijk risico vormt. Ook bleken er eenvoudig te kraken wachtwoorden bij de gemeente in gebruik te zijn. Alle reden dus om informatieveiligheid de aandacht te geven die het verdient. Utrechtse inwoners en ondernemers moeten er immers op kunnen vertrouwen dat er bewust en veilig wordt omgegaan met informatie die de overheid van hen heeft. Daarnaast gaan de ontwikkelingen op het gebied van ICT en informatieveiligheid snel. Dat betekent dat de beveiliging van informatie continu aandacht behoeft. Steeds kunnen er nieuwe veiligheidsrisico's ontstaan die zo snel mogelijk moeten worden ontdekt en opgelost. Dit onderwerp vraagt dus blijvende aandacht van politiek, bestuur en organisatie. En het geeft ons reden om in de toekomst de (organisatie van) informatieveiligheid verder te onderzoeken.

In dit onderzoek hebben wij gesproken met medewerkers van de gemeente die betrokken zijn bij informatieveiligheid. Zij hebben ons informatie verstrekt over de stand van zaken op het gebied van informatieveiligheid. Wij danken de contactpersonen en geïnterviewden voor hun medewerking en inbreng.

Paul Venhoeven,
voorzitter

Gerth Molenaar,
secretaris

Utrecht, 7 april 2021

INHOUDSOPGAVE

DEEL I BESTUURLIJK RAPPORT 5

1 DOELSTELLING ONDERZOEK 5
2 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 6
3 BESTUURLIJKE REACTIE COLLEGE VAN B&W 14
4 NAWOORD REKENKAMER 18

DEEL I BESTUURLIJK RAPPORT

1 DOELSTELLING ONDERZOEK

Aanleiding

De Utrechtse gemeenteraad heeft het onderwerp informatieveiligheid verschillende keren als onderzoeksthema aangedragen bij de Rekenkamer Utrecht. Bij de raadsleden leven vragen over de visie en aanpak van de gemeente Utrecht en de bewustwording van de risico's binnen het gemeentelijk apparaat. Voor de rekenkamer aanleiding om met dit onderwerp aan de slag te gaan. In voorliggend rapport presenteren wij de resultaten van ons onderzoek.

Doel en centrale vraag

Het doel van het onderzoek is de gemeenteraad inzicht geven in de manier waarop de gemeente Utrecht invulling geeft aan de informatieveiligheid en te beoordelen of de informatieveiligheid voldoende is gewaarborgd. De centrale vraag van het onderzoek is:

> Is de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht voldoende gewaarborgd?

Toelichting werkwijze rekenkamer

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode september – december 2020. We hebben de relevante beleidsdocumenten, documenten uit de begrotingscyclus en andere raadsinformatie over informatieveiligheid bestudeerd. Voor het inzicht in de risico's die zijn geïdentificeerd en de beheersmaatregelen hebben wij onder andere de risicorapportages van de gemeente ingezien. We hebben tien interviews gehouden met de medewerkers van de gemeente die nauw betrokken zijn bij informatieveiligheid. De testen of het mogelijk was om op een oneigenlijke manier toegang te krijgen tot informatie bij de gemeente zijn uitgevoerd door Hoffmann B.V. (hierna genoemd: het externe bureau). We beoordeelden in het onderzoek drie aspecten: (1) organisatie en proces, (2) mens en (3) techniek. Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen en de beoordeling van de onderzochte aspecten van informatieveiligheid hebben wij een normenkader gehanteerd. In de inleiding van de verschillende hoofdstukken in de separaat aangeboden nota van bevindingen staan deze normen in een tabel met daarbij de beoordeling na afronding van het onderzoek. De nota van bevindingen is anders dan gebruikelijk als apart document op de website gepubliceerd, omdat de belangrijkste bevindingen ook terugkomen in de toelichting bij de verschillende conclusies en aanbevelingen in deze bestuurlijke nota.

2 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Op basis van de bevindingen zoals gepresenteerd in het onderzoeksrapport komt de rekenkamer tot een hoofdconclusie met vier deelconclusies. Bij deze deelconclusies formuleren we een of meer aanbevelingen en geven we een korte toelichting.

HOOFDCONCLUSIE

De gemeente Utrecht is voldoende beschermd tegen inbraken van buitenaf. Het lukte de extern onderzoekers namelijk niet om van buitenaf in te breken in de gemeentelijke systemen. Toch tonen interne testen op het gebied van techniek en menselijk handelen risico's aan die het beeld van de informatieveiligheid minder rooskleurig maken. Sommige technische kwetsbaarheden in software en hardware blijven jarenlang bestaan en medewerkers geven in phishing mails hun inloggegevens af. Ook zijn onbevoegde 'inlopers' eenvoudig gemeentelijke gebouwen binnengekomen en hebben zij daar geheime informatie kunnen bemachtigen zonder te zijn aangesproken door medewerkers.

Het beleid om de informatiebeveiliging te verbeteren is in opzet goed. Maar door een combinatie van een gebrek aan personeel, middelen en prioriteit loopt de uitvoering van het beleid achter op de oorspronkelijke planning. Risicogestuurd werken – het uitgangspunt van het beleid – wordt topdown ingevuld en is door het ontbreken van de benodigde risicoanalyses nog niet mogelijk. Daarnaast ontbreekt een centraal programma om medewerkers informatiebewust te maken.

De gemeente Utrecht heeft sinds 2018 al diverse maatregelen getroffen om de informatiebeveiliging te verbeteren. Zo is de governance versterkt, de bemensing uitgebreid en heeft de gemeenteraad in 2020 extra middelen beschikbaar gesteld voor gegevensbescherming. Ook zijn de risico's op het gebied van informatieveiligheid in kaart gebracht. Toch wijzen de testresultaten en de stand van het beleid uit dat er bij de gemeente verbetering noodzakelijk is. De recente voorbeelden van digitale aanvallen op publieke instellingen laten zien hoe kwetsbaar en afhankelijk de samenleving is van digitale middelen. Zeker nu thuiswerken de norm is en de overheid snel (digitaal) moet kunnen handelen. Om te kijken of verbeteracties voortvarend zijn uitgevoerd zal de rekenkamer de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht in de toekomst verder onderzoeken.

DEELCONCLUSIE 1: INFORMATIEVEILIGHEID VAN BUITENAF BETER DAN VAN BINNENUIT

Informatie van de gemeente Utrecht is technisch gezien beter beveiligd tegen aanvallen van buitenaf dan van binnenuit.

AANBEVELING 1:

Neem de benodigde maatregelen tegen de technische risico's die bekend zijn. Benut daarbij ook de uitkomsten van (interne en externe) pentesten van het rekenkameronderzoek.

Toelichting

Het is het externe bureau binnen de beschikbare tijd van twee dagen niet gelukt om van buitenaf (via het internet) binnen te dringen in de gemeentelijke systemen. Ook de Wifi-netwerken van de gemeente Utrecht hebben de penetratietesten doorstaan. Uit deze testen kwam wel een zestal kwetsbaarheden naar voren, waarvan één kritiek en één hoog risico. Kritiek was de constatering dat er niet meer ondersteunde software werd gebruikt en dat het mogelijk was om multifactor-authenticatie te registreren. Hierdoor is het in de huidige situatie mogelijk om veilige en niet veilige omgevingen te vermengen. De laatste kwetsbaarheid is al sinds 2018 bekend bij de gemeente, maar door het ontbreken van consensus over de oplossing ligt besluitvorming om dit aan te pakken stil. De consequentie is dat de betrouwbaarheid van informatie niet te garanderen is, omdat het eenvoudig mogelijk is om misbruik te maken van de toegang tot de informatie.

De interne penetratietesten – een aanval van binnenuit de gemeentelijke gebouwen – heeft binnen de beschikbare tijd van vier dagen 17 kwetsbaarheden aangetoond. Zes daarvan zijn direct gerelateerd aan de werkstations van de medewerkers. Deze werkstations (mini pc's) bevinden zich op alle werkplekken en het bleek mogelijk om ongeautoriseerd toegang te krijgen en live mee te kijken met medewerkers in de personeelsdossiers van de gemeente. Ook was het mogelijk om gebruikersnamen en wachtwoorden van deze medewerkers buit te maken. De gemeente Utrecht heeft deze kwetsbaarheid – ondanks de beschikbare beveilingsupdates die zijn uitgebracht – nog niet opgelost. De gemeente wijt dit aan een ongelukkige samenloop van interne omstandigheden, waaronder de uitval van medewerkers en een reorganisatie.

Andere kritieke risico's zijn het ontbreken van beveiligingsupdates, verouderde besturingssystemen, en serviceaccounts die niet goed beschermd zijn. Een hoog risico vormt het ontbreken van multifactor-authenticatie op bijvoorbeeld de webmail. Inmiddels is multifactor-authenticatie op de webmail doorgevoerd. Het bleek dat veel wachtwoorden bij de gemeente Utrecht zwak waren en gekraakt konden worden. Daarnaast worden wachtwoorden onveilig opgeslagen. Daarmee kwalificeren wij de interne situatie rondom informatieveiligheid als ernstig. Wel is het positief dat de gemeente Utrecht haar netwerk gesegmenteerd heeft, waardoor indringers niet direct het hele netwerk kunnen binnenkomen, zoals bij eerdere hacks van publieke instellingen wel is gebeurd.

De rekenkamer beveelt aan om de benodigde maatregelen met voorrang te nemen om de geconstateerde risico's te verhelpen. Vanwege de ernst van de aangetroffen kwetsbaarheden en de urgentie om deze aan te pakken, hebben wij de testresultaten al eerder, zonder vertraging ter beschikking gesteld aan de gemeente. Een deel van de kwetsbaarheden is inmiddels verholpen. Wij bevelen aan om ook voor de openstaande onderwerpen zo snel mogelijk de noodzakelijke maatregelen te treffen.

DEELCONCLUSIE 2: INFORMATIEBEWUSTZIJN EN FYSIEKE BEVEILIGING ZIJN ONVOLDOENDE EN CENTRAAL PROGRAMMA INFORMATIEBEWUSTZIJN ONTBREEKT

Uit de mail-phishing test blijkt dat een aanzienlijk deel van de medewerkers (16-19%) niet altijd bewust omgaat met informatieveiligheid. Ook lijken medewerkers niet altijd te weten hoe zij bij beveiligingsproblemen en -incidenten moeten handelen. Tijdens inlooptesten konden onderzoekers eenvoudig gemeentelijke gebouwen betreden en werden zij niet door medewerkers aangesproken op hun onbevoegde aanwezigheid. Er is geen centraal programma over informatiebewustzijn. Organisatieonderdelen besteden individueel en op hun eigen manier aandacht aan het onderwerp en er worden ad hoc acties uitgevoerd.

AANBEVELINGEN 2, 3 EN 4:

2. Investeer structureel in het bewustzijn van medewerkers over informatieveiligheid. Besteed daarbij ook aandacht aan tijdelijke en externe medewerkers.
3. Structureer en verhelder zoveel mogelijk de procedure voor het melden van beveiligingsproblemen en -incidenten. Maak deze breed bekend en benadruk (nogmaals) de urgentie ervan.
4. Verbeter de beveiliging van gemeentelijke gebouwen om de toegang voor onbevoegden te voorkomen.

Toelichting
Er is bij de gemeente geen centraal programma of plan voor informatiebewustzijn. Van 2015-2018 was er wel een centrale bewustwordingscampagne, maar deze is vanwege gebrek aan budget en het vertrek van de projectleider beëindigd. Sindsdien worden er ad hoc acties uitgevoerd, zoals de Dag van de Gegevensbescherming en een mail-phishing test in januari 2020. De organisatieonderdelen besteden op hun eigen manier aandacht aan informatiebewustzijn. Zo wordt de introductie op het onderwerp informatieveiligheid voorafgaand aan het dienstverband niet organisatiebreed, maar door sommige organisatieonderdelen afzonderlijk ingevuld. Ook is de introductie vaak alleen gericht op vaste en niet op tijdelijke of externe medewerkers. De gemeente heeft aangegeven te willen intensiveren op dit thema en bereidt sinds oktober 2020 een nieuw centraal bewustwordingsprogramma voor, waarvan de rekenkamer in december 2020 een eerste concept heeft ingezien. De implementatie ervan staat voor 2021 gepland.

De urgentie van een dergelijk bewustwordingsprogramma wordt duidelijk uit beveiligingstests die de rekenkamer in samenwerking met het externe bureau heeft laten uitvoeren. Bij de mail-phishing hebben 950 medewerkers (16%) gebruikersnaam en wachtwoord verstrekt, 121 gebruikers deden dit zelfs na de waarschuwing die door de gemeente is afgegeven na de eerste testdag. Dit percentage van 16% is vergelijkbaar met uitkomsten van dergelijke onderzoeken die het externe bureau heeft uitgevoerd bij andere gemeenten. Vaak heeft een kwaadwillende al aan één combinatie van gebruikersnaam en wachtwoord genoeg om zich toegang te verschaffen tot systemen van de gemeente. Uit een mail-phishing simulatie die de gemeente in januari 2020 zelf uitvoerde, bleek ook al dat een deel van de medewerkers niet alert is op pogingen van phishing. Ten slotte werd tijdens ons onderzoek door medewerkers van twee van de vier verspreide USB-sticks de inhoud geopend. Een kwaadwillende kan hiermee toegang krijgen tot de betrokken computer.

Het is van belang dat medewerkers melding doen van dergelijke incidenten. Hoe eerder iets gesignaleerd en gemeld wordt, hoe korter een kwaadwillende schade kan aanrichten en hoe sneller verdere stappen kunnen worden voorkomen. Bij de mail-phishing test van de rekenkamer werd slechts 477 keer officieel melding van phishing gedaan. Ook meer algemeen geldt dat het aantal meldingen van datalekken tussen 2019 en 2020 is afgenomen. Medewerkers lijken daarom niet altijd te weten wat zij moeten doen bij incidenten zoals mail-phishing en datalekken. De meldingsbereidheid ten opzichte van het totaalaantal beveiligingsincidenten is echter niet te achterhalen. Het is namelijk onduidelijk hoe vaak datalekken in de afgelopen jaren zijn voorgekomen.

De beveiliging van en sociale controle op het Stadskantoor en het Stadhuis kunnen niet voorkomen dat onbevoegden gemakkelijk en ongestoord binnen kunnen komen. Ondanks dat de gemeente aangeeft dat er een open cultuur heerst waarin medewerkers elkaar aanspreken, blijkt uit de voor de rekenkamer uitgevoerde inlooptesten (‘mystery guest bezoek’) dat de onderzoekers niet werden aangesproken op hun aanwezigheid. Zij konden ongestoord dossierkasten openen en informatie inzien. De onderzoekers hebben daarnaast een laptop van een medewerker mee kunnen nemen waarop een post-it met bijbehorend wachtwoord was bevestigd. Hierdoor kon eenvoudig toegang worden verkregen tot de laptop. De onderzoekers hebben daarmee bij deze testen zowel op papier als digitaal geheime informatie kunnen inzien.

Wij bevelen daarom aan om structureel te investeren in het informatiebewustzijn van medewerkers en daarin ook tijdelijke en externe medewerkers mee te nemen. Het is van groot belang dat medewerkers alert zijn op pogingen van onbevoegden om gevoelige informatie te bemachtigen, zowel digitaal als fysiek. Daarnaast bevelen wij aan om de procedure en bekendheid rondom het melden van beveiligingsproblemen en -incidenten te structureren, zodat medewerkers hier zo snel mogelijk melding van doen. Daarbij is van belang om de urgentie van het doen van meldingen bij incidenten (nogmaals) te benadrukken. Om te voorkomen dat beveiligingsproblemen door onbevoegden op locatie zich kunnen voordoen, bevelen wij aan om de fysieke beveiliging van in

ieder geval het Stadskantoor als het Stadhuis te verbeteren. Mogelijk is dit ook nodig voor de andere gemeentelijke gebouwen.

DEELCONCLUSIE 3: GEMEENTE KAN NOG NIET RISICOGESTUURD WERKEN, BEKENDE RISICO'S BLIJVEN ONNODIG LANG BESTAAN

De gemeente Utrecht heeft in juli 2019 het nieuwe *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022* vastgesteld. De gemeente hanteert hierbij het uitgangspunt van risicogestuurd werken. De roadmap (routekaart) die hiervoor is ontwikkeld is een goed instrument, maar deze wordt onvoldoende gevolgd. Daarvoor is momenteel te weinig personeel beschikbaar en krijgt het te weinig prioriteit. Hierdoor loopt de uitvoering vertraging op en kunnen verschillende bekende risico's jarenlang blijven bestaan. Voorbeelden van te lang bestaande risico's zijn het niet uitvoeren van cruciale software updates, kwetsbare werkstations op alle bureaus en het ontbreken van multifactor-authenticatie bij de webmail. Doordat een groot deel van de risicoanalyses zijn uitgevoerd kan de gemeente nog niet risicogestuurd werken.

AANBEVELINGEN 5 EN 6:

5. Versnel het uitvoeren van de maatregelen in de roadmap. Voor verdere maatregelen is het ook nodig om na te gaan of eerder getroffen maatregelen hebben gewerkt. Zet daarbij het extra geld voor gegevensbescherming en de uitbreiding van de DISO-capaciteit effectief in. Zorg ook binnen de organisatieonderdelen voor voldoende capaciteit.
6. Voer alle benodigde risicoanalyses uit om een totaalbeeld op te kunnen maken van de huidige stand van de risico's. Benut daarbij de inzet van de extra DISO-capaciteit.

Toelichting
Het uitgangspunt van het nieuwe *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022* is risicogestuurd werken. Om risicogestuurd te kunnen werken is het cruciaal om risicoanalyses en Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit te voeren. Het plan is om deze risicoanalyses op alle niveaus – strategisch, tactisch en operationeel – uit te voeren. De gemeente werkt sinds 2019 met een strategisch risico-overzicht. Maar van de benodigde 21 tactische risicoanalyses zijn er slechts 6 gereed. Op het gebied van privacy zijn ruim 150 DPIA's afgerond, maar de overige operationele risicoanalyses voor informatieveiligheid zijn – met uitzondering van 6 operationele risicoanalyses als pilot bij Stadsbedrijven – nog niet uitgevoerd. Omdat risicoanalyses en DPIA's cruciaal zijn om risicogestuurd te werken, is dit nog niet volledig mogelijk.

Voor de implementatie van het nieuwe beleid is een roadmap opgesteld. Hierin staan de onderwerpen waaraan de gemeente gaat werken en de mijlpalen die daarbij behaald moeten worden. De gemeente heeft al een aantal algemene maatregelen genomen, zoals het versterken van de governance waarbij een stuurgroep, vakgroep, regiegroep en taskforce zijn ingesteld die op verschillende niveaus de voortgang van risico's en maatregelen bewaken. Ook zijn er in 2020 extra

middelen beschikbaar gesteld waarmee onder andere de capaciteit voor Decentrale Informatie en Security Officers (DISO's) is uitgebreid en een projectleider bewustwording is aangesteld voor een initiële periode van zes maanden.

We constateren dat de uitvoering bij een aantal cruciale onderdelen achterloopt op de oorspronkelijke planning. Deze achterstand moet mede worden ingelopen door het extra personeel en de extra middelen die in 2020 beschikbaar zijn gesteld. Daarnaast is er urgentie en daadkracht nodig bij het management en de proceseigenaren, en is er ruimte vereist voor uitvoerende medewerkers om hier, naast hun reguliere werkzaamheden, aan te werken. Het valt op dat in de testen verschillende risico's zijn gevonden die al jaren bij de gemeente bekend waren, maar niet zijn verholpen. Daardoor heeft de gemeente al langere tijd onnodig risico gelopen. Een voorbeeld hiervan is de mogelijkheid om in te breken in de werkstations van medewerkers. Deze kwetsbaarheid is al sinds 2017 bekend, maar is eind 2020 nog altijd niet opgelost. Een tweede risico is het niet uitvoeren van beschikbare updates in kwetsbare software die in 2017 en 2018 in wereldwijde hackaanvallen zijn gebruikt. Sinds 2018 zijn de risico's op het gebied van informatieveiligheid in kaart gebracht en geprioriteerd. Van de in totaal 60 risico's die in 2020 in de ICT zijn geïdentificeerd, staan er januari 2021 nog 24 (40%) open.

Wij bevelen aan om de uitvoering van maatregelen in de roadmap fors te versnellen. Daarbij is ook van belang om na te gaan of eerder getroffen maatregelen hun werking hebben gehad. Wij bevelen aan om hierbij de extra middelen voor gegevensbescherming en de extra DISO-capaciteit effectief in te zetten. Hierbij is het belangrijk dat er binnen de organisatieonderdelen voor capaciteit wordt gezorgd, zodat medewerkers hier naast de reguliere werkzaamheden tijd aan kunnen besteden.

Verder beveelt de rekenkamer aan om de tactische risicoanalyses uit te voeren, en aansluitend de operationele risicoanalyses en daarbij de inzet van extra DISO-capaciteit te benutten. Alleen zo ontstaat het noodzakelijke totaalbeeld om risicogestuurd te kunnen werken.

DEELCONCLUSIE 4: BEPERKT ZICHT OP VEILIG THUISWERKEN

De gemeente weet niet van alle medewerkers in welke mate zij thuiswerken met veilige apparatuur. Slechts 15% van de laptops die de gemeente heeft verstrekt is voorzien van de juiste beveiligingsmaatregelen. De gemeente biedt een beveiligde virtuele werkomgeving aan, maar heeft geen zicht op de beveiliging van privé apparatuur en stelt geen eisen aan de beveiliging van WiFi-netwerken bij medewerkers thuis. Om het gemeentenetwerk niet te overbelasten, moeten vergadertools buiten de beveiligde werkomgeving gebruikt worden. Zo ontstaat het risico dat medewerkers toch buiten de werkomgeving blijven werken en mogelijk gevoelige informatie lokaal opslaan.

AANBEVELING 7:

Verbeter het toezicht op en de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie.

Toelichting

Sinds het begin van de coronacrisis in maart 2020 werkt het merendeel van de medewerkers van de gemeente Utrecht thuis. De gemeente Utrecht weet niet van alle medewerkers of zij thuiswerken met veilige apparatuur. In februari 2021 waren in totaal bijna 2.500 laptops door de gemeente uitgegeven. Sinds november 2020 worden beveiligde laptops uitgeleverd die beschermd zijn tegen aanvallen op onveilige netwerken en bij diefstal en verlies. Het gaat hier om ongeveer 375 laptops (15%). De bijna 2.100 eerder verstrekte laptops zijn daarentegen niet allemaal voorzien van de juiste beveiligingsmaatregelen. Op een deel van deze laptops is sprake van achterstallig onderhoud: er ontbreekt harddiskencryptie en USB-poorten zijn nog toegankelijk. Daarnaast werken medewerkers die geen laptop van de gemeente in bruikleen hebben thuis waarschijnlijk op eigen apparatuur. De gemeente heeft geen zicht op de beveiliging van deze apparatuur, maar biedt medewerkers een beveiligde virtuele werkomgeving aan om zoveel mogelijk te voorkomen dat gegevens lokaal worden opgeslagen. Ook stelt de gemeente geen eisen aan de beveiliging van WiFi-netwerken bij mensen thuis.

Een ander risico op het gebied van thuiswerken ontstaat door het gebruik van vergadertools. De gemeente heeft maatregelen genomen om drie vergadertools (*Microsoft Teams, Zoom* en *GoToMeeting*) zo veilig mogelijk aan te bieden. Deze vergadertools moeten echter buiten de werkomgeving worden gebruikt, om te voorkomen dat het netwerk overbelast raakt. Het risico dat hierdoor ontstaat, is dat medewerkers vervolgens buiten de werkomgeving blijven werken en bijvoorbeeld toch vertrouwelijke informatie op eigen gegevensdragers opslaan.

Mede met het oog op de aanhoudende thuiswerksituatie rondom COVID-19 en de verwachting dat dit daarna deels structureel zal doorgaan, bevelen wij aan om zowel de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie als het toezicht erop te verbeteren.

INDICATIEVE BENCHMARK

De gemeenteraad heeft gevraagd om de bevindingen over informatieveiligheid van de gemeente Utrecht te benchmarken met andere gemeenten. De afgelopen jaren hebben veel rekenkamers onderzoek gedaan naar de informatieveiligheid bij hun gemeente. De rekenkamer heeft daarom de onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen vergeleken met de uitkomsten in enkele andere gemeenten, te weten: Den Haag (2014), Dordrecht (2017), Rotterdam (2017), Lansingerland (2017) en Vlaardingen (2020).

Daarbij plaatsen wij vooraf wel enkele kanttekeningen. In de eerste plaats geldt dat iedere gemeente een andere technische en organisatorische ICT-inrichting kent. Systemen en

organisaties die getest en in kaart gebracht worden, verschillen daarom van elkaar. In de tweede plaats gaan de ontwikkelingen op het gebied van informatieveiligheid snel. De stand van de techniek en het moment van testen hebben daarmee een grote invloed op de resultaten. Ook de onderzoeksmethode maakt een belangrijk verschil. Dit maakt dat de vergelijking van de uitkomsten als indicatief moet worden beschouwd.

Wanneer we de uitkomsten in Utrecht op hoofdlijnen vergelijken met onderzoeken door andere gemeentelijk rekenkamer(commissie)s, dan zien we grotendeels dezelfde bevindingen en aanbevelingen:

- het binnendringen via de externe testen is minder succesvol is dan bij interne testen.
- bij vergelijkbare mail-phishing aanvallen laat een vergelijkbaar percentage medewerkers inloggegevens achter.
- medewerkers gebruiken zwakke wachtwoorden en spreken onbekende bezoekers niet aan.
- de fysieke beveiliging van gemeentelijke gebouwen schiet vaak tekort om de toegang van onbevoegden te voorkomen.
- gemeenten moeten aan de slag met het (verder) uitvoeren van risicoanalyses.

VERVOLGONDERZOEK

De uitkomsten van het onderzoek zijn voor ons aanleiding om de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht te blijven volgen. Over een jaar zullen wij weer kort onderzoek doen naar de stand van het beleid van informatiebeveiliging, de organisatie en het proces. Zo kunnen we vaststellen of de hernieuwde inzet van mensen en geld ertoe geleid heeft dat de gemeente inmiddels risicogestuurd kan werken en voldoende voortgang maakt met de roadmap. We zien dat de gemeente de testbevindingen voortvarend heeft opgepakt en ook al deels heeft geïmplementeerd. Wij hopen dat deze inzet blijvend is. Daarom zullen wij op een later moment nogmaals de penetratie- en social engineeringtesten gaan herhalen.

3 BESTUURLIJKE REACTIE COLLEGE VAN B&W

Wij danken u voor de uitvoering van het onderzoek ’Informatieveiligheid bij de Gemeente Utrecht’. U heeft hierin, op verzoek van de gemeenteraad, onderzocht op welke manier wij invulling geven aan de informatieveiligheid en u heeft beoordeeld of de informatieveiligheid voldoende is gewaarborgd.

Wij zijn u erkentelijk voor dit uitgebreide rapport op dit complexe onderwerp en zien in uw bevindingen een bevestiging van de koers die wij in 2018 hebben ingezet met ons beleid voor gegevensbescherming en het hierop gestoelde programma gegevensbescherming. Hierbij herkennen wij de door u geformuleerde aandachtspunten. In deze brief geven wij eerst een algemene reactie en zullen wij daarna ingaan op de specifieke aanbevelingen in het rapport.

Algemene reactie
Wij waarderen de grondigheid van uw rapport. Informatieveiligheid en privacy zijn een zeer actuele maatschappelijke uitdaging en verdienen serieuze aandacht. U doet waardevolle bevindingen en zinvolle aanbevelingen. Wij nemen alle aanbevelingen over, een aantal aanbevelingen zijn reeds in uitvoering.

Hoofdconclusie
Wij herkennen uw conclusie dat de gemeente voldoende is beschermd tegen inbraken van buitenaf, maar dat de gemeente intern op het gebied van techniek en menselijk handelen nog risico loopt. Wij onderschrijven ook uw conclusie dat ons beleid om de informatiebeveiliging te verbeteren in opzet goed is. Wij maken onze ambitie om een voorbeeldfunctie te zijn voor de regio nog niet voldoende waar en daarom streven we ernaar deze beveiliging verder te verbeteren.

Uw conclusie dat het ons ontbreekt aan personeel en middelen om de uitvoering van het beleid tijdig vorm te geven delen wij gedeeltelijk. Medio 2020 hebben wij dit zelf ook geconcludeerd en hebben wij financiële en personele middelen beschikbaar gesteld om de achterstand in te halen. Wij verwachten in de eerste helft van 2021 effect te zien van deze investering en de achterstand bij het uitvoeren van de analyses vanaf nu in te gaan lopen. Deze achterstanden verwachten we in het eerste kwartaal van 2022 te hebben weggewerkt.

U concludeert terecht dat risicogestuurd werken in bepaalde gevallen te weinig prioriteit krijgt. Dit vormt een drempel voor de verdere invoering van risicogestuurd werken. Wij gaan naar aanleiding van uw onderzoek hier meer ruimte voor creëren.

Uw conclusie dat het de gemeente ontbreekt aan een centraal programma om medewerkers informatiebewust te maken verdient naar onze mening enige nuancering. De financiering voor een structureel bewustwordingsprogramma is in september 2020 beschikbaar gesteld. Sinds oktober 2020 heeft de gemeente een projectleider bewustwording gegevensbescherming aangesteld die

momenteel onze plannen vormgeeft. De eerste contouren van deze plannen zijn met u gedeeld. Voor de zomer van 2021 starten we met de uitvoering van dit plan.

Deelconclusie 1. Informatie van de gemeente Utrecht is technisch gezien beter beveiligd tegen aanvallen van buitenaf dan van binnenuit.

AANBEVELING 1:

Neem de benodigde maatregelen tegen de technische risico's die bekend zijn. Benut daarbij ook de uitkomsten van (interne en externe) pentesten van het rekenkameronderzoek.

Aanbeveling 1 nemen wij over

Direct volgend op de pentest[1] zijn we gestart met het oplossen van de kritieke en hoge technische risico's die zijn gevonden. Op dit moment zijn de oorzaken van vijf risico's geheel weggenomen en is de beheersing van zes risico's in een vergevorderd stadium. De overige risico's kunnen wij pas oplossen bij de introductie van de nieuwe digitale werkomgeving. Voor deze risico's voeren wij in de tussentijd extra controles uit.

We hebben in 2020 een proces voor het beheren en bewaken van technische risico's geïmplementeerd. Wij hebben deze risico's in dat proces opgenomen.

Deelconclusie 2. Informatiebewustzijn en fysieke beveiliging zijn onvoldoende en centraal programma informatiebewustzijn ontbreekt.

AANBEVELINGEN 2, 3 EN 4:

2. Investeer structureel in het bewustzijn van medewerkers over informatieveiligheid. Besteed daarbij ook aandacht aan tijdelijke en externe medewerkers.
3. Structureer en verhelder zoveel mogelijk de procedure voor het melden van beveiligingsproblemen en -incidenten. Maak deze breed bekend en benadruk (nogmaals) de urgentie ervan.
4. Verbeter de beveiliging van gemeentelijke gebouwen om de toegang voor onbevoegden te voorkomen.

Aanbeveling 2 nemen wij over

Zoals wij hierboven reeds hebben benoemd, zijn wij een programma voor het verhogen van het informatieveiligheidsbewustzijn van onze interne en externe medewerkers gestart. Vanuit dit programma gaan wij alle medewerkers structureel ondersteunen bij het ontwikkelen van hun kennis over gegevensbescherming. Hierbij maken wij onderscheid tussen algemene kennis en kennis die specifiek voor bepaalde functies of afdelingen nodig is. Daarnaast gaan wij aandacht

[1] De genoemde pentest of penetratietest betreft een tweetal technische testen die uitgevoerd zijn tijdens het onderzoek. Een test om vanaf het internet toegang te krijgen tot ons netwerk en een test om vanaf het stadskantoor toegang te krijgen tot ons netwerk.

besteden aan de vaardigheden die medewerkers nodig hebben om op basis van deze kennis daadwerkelijk veilig met informatie te werken.

De structurele inbedding van dit programma is nog niet geregeld. In het programma gegevensbescherming nemen wij op dat wij in de tweede helft van 2021 een plan zullen uitwerken om bewustwording op informatieveiligheid structureel een plaats te geven binnen onze organisatie en zullen de raad hierover informeren.

Aanbeveling 3 nemen wij over
Wij beschikken over een gestructureerde procedure voor het melden van datalekken en beveiligings- incidenten. Onze incidentregistratie toont aan dat medewerkers en burgers hier ook gebruik van maken. Wij gaan deze procedure en het belang hiervan opnieuw onder de aandacht brengen en zullen dit periodiek blijven doen. In het structurele plan voor bewustwording op informatieveiligheid nemen wij deze periodieke herhaling op.

Aanbeveling 4 nemen wij over
Ons huidige beleid voor fysieke beveiliging gaat uit van een zoneringsaanpak. Voor toegang tot zones waar een hoog risico op onbevoegde toegang tot gevoelige informatie is hanteren wij een hoger beveiligingsniveau. Wij zullen het huidige beleid voor fysieke beveiliging en de uitvoering daarvan evalueren in het licht van uw bevindingen. Indien nodig laten wij het beleid daarna aanscherpen en/of medewerkers beter instrueren in het volgen hiervan. Wij zullen de raad hierover in de tweede helft van dit jaar informeren.

Dit laat onverlet dat medewerkers zich te allen tijde aan de beveiligingsinstructies moeten houden, wat bij uw testen niet het geval was. We gaan het belang van een goede beveiliging met medewerkers bespreken en de instructies toelichten. Daarnaast gaan we medewerkers beter in staat stellen verbeteringen aan te dragen door ze actiever te betrekken bij het beveiligingsproces.

Hierbij willen wij u opmerkzaam maken op het volgende:

1. Ons stadskantoor en stadhuis zijn ontworpen als open ruimtes om elkaar te ontmoeten en persoonlijk contact te stimuleren. Bij het opvolgen van deze aanbeveling moeten we dus een balans zoeken tussen onze wens tot openheid en onze noodzaak tot veiligheid. Het bepalen van een goede balans is geen eenmalige actie, maar een continu proces.

2. Het stadhuis is het huis van de raad en de raad dient hier dus zelf afwegingen in te maken. Gesprekken hierover zijn op het moment van dit schrijven in volle gang.

Deelconclusie 3: Gemeente kan nog niet risicogestuurd werken, bekende risico's blijven onnodig lang bestaan.

AANBEVELINGEN 5 EN 6:

5. Versnel het uitvoeren van de maatregelen in de roadmap. Voor verdere maatregelen is het ook nodig om na te gaan of eerder getroffen maatregelen hebben gewerkt. Zet daarbij het extra geld voor gegevensbescherming en de uitbreiding van de DISO-capaciteit effectief in. Zorg ook binnen de organisatieonderdelen voor voldoende capaciteit.
6. Voer alle benodigde risicoanalyses uit om een totaalbeeld op te kunnen maken van de huidige stand van de risico's. Benut daarbij de inzet van de extra DISO-capaciteit.

Aanbeveling 5 is reeds in uitvoering

In de loop van 2020 hebben wij financiële en personele middelen beschikbaar gesteld om de uitvoering van de roadmap gegevensbescherming te versnellen. Voorbeelden hiervan zijn informatieveiligheidsbewustzijn, risicogestuurd werken en ICT-beveiliging. Hoewel deze versnelling niet het directe gevolg is van uw rapport, zien we hierin wel een bevestiging dat we de juiste keuzes maken.

De extra DISO-capaciteit wordt ingezet bij alle organisatieonderdelen ter ondersteuning van hun huidige bezetting. Doordat de nieuwe DISO's meerdere organisatieonderdelen ondersteunen op het uitvoeren van de roadmap halen we achterstanden in. Daarnaast verbeteren we de kwaliteit doordat er meer uitwisseling is tussen organisatieonderdelen en DISO's van elkaar kunnen leren.

Aanbeveling 6 nemen wij over

Een juist en volledig inzicht in de risico's op het gebied van gegevensbescherming is essentieel om de risico's te beheersen. Wij zorgen ervoor dat alle resterende risicoanalyses worden uitgevoerd, zodat wij een totaalbeeld krijgen van onze huidige risico's op het gebied van informatieveiligheid.

Een belangrijk punt hierbij is het beter inrichten van de sturing op het risicomanagementproces. In de roadmap gegevensbescherming is een actie opgenomen om gegevensbescherming in de planning- en controlcyclus op te nemen. Daarnaast bieden wij dit jaar voor het eerst het jaarverslag informatieveiligheid aan de raad aan. Zo willen wij de raad beter in staat stellen om te sturen op risicomanagement.

Deelconclusie 4. Beperkt zicht op veilig thuiswerken.

AANBEVELING 7:

Verbeter het toezicht op en de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie.

Aanbeveling 7 nemen wij over
Het verbeteren van het toezicht op en de technische beveiligingsmaatregelen voor informatieveiligheid in de thuiswerksituatie is ingewikkeld. De nieuwe werkplek die wij voornemens zijn uit te rollen bevat de mogelijkheden om alle apparatuur goed te beveiligen.

Als een medewerker thuis gebruikt maakt van privé-apparatuur, zoals een eigen printer of computer, kunnen wij in beperktere mate maatregelen treffen. Wij stellen waar mogelijk beveiligde software beschikbaar en stellen richtlijnen op voor veilig thuiswerken. Technische maatregelen kunnen we in dergelijke situaties echter niet (volledig) afdwingen.

In deze brief zijn wij ingegaan op uw algehele conclusie en een viertal deelconclusies van uw onderzoek naar informatieveiligheid binnen de gemeente. Wij hopen u hiermee voldoende inzicht te bieden in onze vervolgstappen op basis van uw grondige onderzoek.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

25 maart 2021

4 NAWOORD REKENKAMER

Rekenkamer Utrecht dankt het college voor de uitgebreide en gestructureerde reactie op het rapport.

Wij zien dat het college grotendeels instemt met onze conclusies en onze aanbevelingen overneemt. Wij willen hierbij benadrukken om met urgentie uitvoering te geven aan onze aanbevelingen. In dat licht begrijpen wij de nuancering die het college plaatst bij de inmiddels gedane investeringen in middelen en personeel en bij het tijdens het onderzoek afwezige bewustwordingsprogramma voor het personeel. Wij hopen dat deze investeringen vanaf 2021 resultaten op zullen leveren. Vanwege het grote belang van het onderwerp zullen wij de resultaten van deze investeringen en de vorderingen op het gebied van informatiebeveiliging op een later moment nagaan.

Wij zien de behandeling van het rapport en de verdere uitwerking in het plan van aanpak met belangstelling tegemoet

REKENKAMER UTRECHT

wil bijdragen aan het verbeteren van het gemeentelijke bestuur en het versterken van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Dat doet de Rekenkamer via het doen van onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en bestuur.

Voor de inwoners van de gemeente Utrecht wil de Rekenkamer zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de voornemens van de gemeente.

PUBLIEKSSAMENVATTING REKENKAMERRAPPORT INFORMATIEVEILIGHEID – ‘ZO STERK ALS DE ZWAKSTE SCHAKEL’

De gemeente Utrecht bezit allerlei (digitale) informatie en gegevens die niet iedereen mag zien of hebben. De beveiliging hiervan is nog niet op orde. Dat blijkt uit een onderzoek van de Rekenkamer Utrecht. In dit onderzoek heeft de rekenkamer de techniek (zoals computers en internetpagina’s) getest en gekeken hoe medewerkers van de gemeente met informatie omgaan. De resultaten staan in een rapport [download hier] voor de gemeenteraad.

Het is belangrijk dat (digitale) informatie en gegevens goed beveiligd zijn. Hoe beter de beveiliging, des te groter is de informatieveiligheid. De rekenkamer heeft laten testen hoe goed die informatieveiligheid is bij de gemeente. Positief was dat het niet lukte om vanaf het internet bij informatie en gegevens van de gemeente te komen. Maar het lukte wel om van binnen de gebouwen van de gemeente bij de informatie en gegevens te komen. De onderzoekers vonden allerlei risico’s voor de informatieveiligheid. De rekenkamer heeft al deze risico’s direct aan de gemeente doorgegeven, waardoor een deel van deze problemen nu is opgelost.

Uit de tests blijkt ook dat medewerkers van de gemeente niet altijd weten hoe ze veilig met informatie en gegevens moeten omgaan. Tussen 2018 en 2020 had de gemeente ook geen plan om medewerkers dat te leren. Zo nu en dan gaat het ook mis. Als het mis gaat, laten medewerkers dit niet altijd aan de gemeente weten, terwijl dat wel de afspraak is. De rekenkamer vindt dat de gemeente medewerkers beter moet uitleggen wat er van hen verwacht wordt. Tot slot, is het mensen die niet bij de gemeente werken eenvoudig gelukt om binnen te komen in het Stadskantoor en Stadhuis en konden zij daar geheime documenten lezen. De rekenkamer vindt daarom dat de beveiliging van deze gebouwen verbeterd moet worden.

De gemeente Utrecht had al plannen gemaakt over wat er moet gebeuren om informatie en gegevens te beveiligen. De rekenkamer vindt deze plannen goed, maar de uitvoering ervan ligt achter op schema. Dit komt bijvoorbeeld doordat er te weinig personeel, geld en aandacht voor informatieveiligheid waren. De rekenkamer vindt dat de uitvoering weer op schema moet komen. Hiervoor is het belangrijk dat de gemeente alles doet wat er in de plannen staat, zoals onderzoeken welke risico’s de gemeente allemaal loopt voor haar informatie. Deze risico’s moet de gemeente dan ook aanpakken.

De rekenkamer gaat in de toekomst meer onderzoek doen naar informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht. Dan zal ook gekeken worden of die is verbeterd.

Stadhuisbrug 1 Utrecht
Postbus 16200, 3500CE Utrecht
030-286 13 91 | utrecht.nl/rekenkamer

REKEN KAMER UTRECHT

Aan de gemeenteraad van de gemeente Utrecht

Behandeld door	Gerth Molenaar	**Datum**	6 april 2021
Doorkiesnummer	030 – 286 1391 / 06 – 4975 4300	**Ons kenmerk**	21.0406.1
E-mail	g.molenaar@utrecht.nl	**Onderwerp**	Rekenkamerrapport Informatieveiligheid met persbericht, publiekssamenvatting en raadsvoorstel
Bijlagen	4		

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u het bestuurlijk rapport '*Zo sterk als de zwakste schakel. Een onderzoek naar de informatieveiligheid in de gemeente Utrecht'* aan met bijbehorend persbericht en raadsvoorstel.
Op deze documenten rust een embargo tot 7 april 9.00 uur. Het onderzoeksrapport wordt op 7 april om 9.00 uur passief openbaar gemaakt op onze website.

De rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar de manier waarop de gemeente Utrecht invulling geeft aan de informatieveiligheid om te beoordelen of de informatieveiligheid voldoende is gewaarborgd.

De technische bijeenkomst (digitaal), waarin het rapport zal worden gepresenteerd, is gepland voor dinsdag 13 april van 19.30-20.30 uur. Over de raadsbehandeling van het rekenkamerrapport wordt u via de griffie nader geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Drs. P.W.D. Venhoeven
Voorzitter Rekenkamer Utrecht

Onderzoeksrapport

ZO STERK ALS DE ZWAKSTE SCHAKEL

EEN ONDERZOEK NAAR DE INFORMATIEVEILIGHEID BIJ DE GEMEENTE UTRECHT

REKEN KAMER UTRECHT

ZO STERK ALS DE ZWAKSTE SCHAKEL

EEN ONDERZOEK NAAR DE INFORMATIEVEILIGHEID BIJ DE GEMEENTE UTRECHT

7 april 2021
Eindrapport

REKENKAMER UTRECHT

LEDEN

- Paul Venhoeven (voorzitter)
- Carolien de Boer
- Sjoerd Keulen

MEDEWERKERS ONDERZOEK

- Johan Snoei
- Pauline de Jong
- Naomi Meys

CONTACTGEGEVENS

030 - 286 1391
rekenkamer@utrecht.nl
utrecht.nl/rekenkamer
Postbus 16200, 3500 CE Utrecht

INHOUDSOPGAVE

DEEL II ONDERZOEKSRAPPORT 4

1 INLEIDING 4
1.1 AANLEIDING 4
1.2. DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN 4
1.3 WERKWIJZE EN AFBAKENING ONDERZOEK 5
1.4 LEESWIJZER 7

2 ORGANISATIE EN PROCES: HOE DE GEMEENTE UTRECHT ..... INFORMATIEVEILIGHEID INHOUD GEEFT 8
2.1 BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN 8
2.2 TOELICHTING OP DE BEVINDINGEN 9
2.2.1 BELEID EN RISICOGESTUURD WERKEN 9
2.2.2. MAATREGELEN OM RISICO'S TE VERMINDEREN 12

3 MENS: HOE MEDEWERKERS IN DE PRAKTIJK OMGAAN MET INFORMATIEVEILIGHEID 20
3.1 BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN 20
3.2 TOELICHTING OP DE BEVINDINGEN 21
3.2.1 INFORMATIEBEWUSTZIJN IN DE PRAKTIJK 21
3.2.2 CULTUUR EN MELDINGEN 24
3.2.3 PROGRAMMA INFORMATIEBEWUSTZIJN 26

4 TECHNIEK: HOE DE GEMEENTE INFORMATIE TECHNISCH ..... BEVEILIGT 30
4.1 BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN 30
4.2 TOELICHTING OP DE BEVINDINGEN 31
4.2.1 RESULTATEN EXTERNE PENETRATIETESTEN 31
4.2.2 RESULTATEN INTERNE PENETRATIETESTEN 34
4.2.3 RESULTATEN TESTEN WIFI-NETWERKEN EN LAPTOP 37

BIJLAGE 1 AFKORTINGEN 39
BIJLAGE 2 ONDERZOEKSVERANTWOORDING 41

DEEL II ONDERZOEKSRAPPORT

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Informatieveiligheid is een onderwerp dat met de toenemende digitalisering steeds belangrijker wordt. Gemeenten verwerken grote hoeveelheden gegevens in een veelvoud aan systemen en programma's. Veel van deze gegevens betreffen (bijzondere) persoonsgegevens of andere belangrijke gegevens die goed beschermd moeten zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om persoonsgegevens in de Basisregistratie Personen (BRP) en in het sociaal domein waarbij bijzondere persoonsgegevens worden geadministreerd, maar ook gegevens over bijvoorbeeld financiën, ruimtelijke projecten en de veiligheid in de stad. Zonder goede informatiebeveiliging liggen cybercriminaliteit, fraude, oplichting en ondermijning op de loer.

De gemeenteraad heeft het onderwerp informatieveiligheid verschillende keren als onderzoeksthema aangedragen bij de Rekenkamer Utrecht. In de bijeenkomst van de rekenkamer met de gemeenteraad in november 2019 bleek dat er bij de raadsleden vragen leven rondom informatieveiligheid, maar ook over de visie en aanpak van de gemeente Utrecht en de bewustwording van de risico's binnen het gemeentelijk apparaat. Daarbij was de vraag wat de gemeente Utrecht doet ten opzichte van de Rijksoverheid en andere grote steden. Voor de rekenkamer gaf dit voldoende aanleiding om met dit onderwerp aan de slag te gaan. In voorliggend onderzoeksrapport rapporteren wij onze bevindingen.

1.2. DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van de rekenkamer met dit onderzoek is om de gemeenteraad inzicht te geven in de manier waarop de gemeente Utrecht invulling geeft aan de informatieveiligheid en te beoordelen of de informatieveiligheid voldoende is gewaarborgd. We kijken daarbij naar drie aspecten: (1) organisatie en proces, (2) mens en (3) techniek.

De centrale vraag van het onderzoek is:

> Is de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht voldoende gewaarborgd?

Deze centrale vraag is uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

1. (Organisatie/proces:) Wat doet de gemeente Utrecht op het gebied van informatieveiligheid?
   a. Welk beleid voert de gemeente op informatieveiligheid?

b. Welke risico's en maatregelen heeft de gemeente benoemd?
c. In hoeverre zijn de maatregelen geïmplementeerd?

2. (Mens:) Op welke manier zet de gemeente in op het bewust omgaan met informatie? Hoe gaan de medewerkers van de gemeente in de praktijk om met informatieveiligheid?

3. (Techniek:) Zijn gegevens bij de gemeente voldoende beschermd tegen de toegang door onbevoegden? Zo niet, wat zijn daarvan de gevolgen voor burgers en ondernemers? Wat zijn de risico's en kwetsbaarheden?

Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen 1, 2 en 3 hebben wij een normenkader gehanteerd. Per hoofdstuk zijn de normen die aan de orde komen in de inleiding vermeld met daarbij een beoordeling naar de mate waarin eraan wordt voldaan (rood, oranje of groen) en een verwijzing naar de bevinding(en) waarop dit oordeel is gebaseerd.

1.3 WERKWIJZE EN AFBAKENING ONDERZOEK

Werkwijze
De rekenkamer heeft de volgende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd:

- Documentstudie: We hebben de relevante beleidsdocumenten, documenten uit de begrotingscyclus en andere raadsinformatie over informatieveiligheid bestudeerd. Hiermee hebben wij in kaart gebracht welk beleid de gemeente Utrecht voert. Voor het inzicht in de risico's die zijn geïdentificeerd en de beheersmaatregelen hebben wij onder andere de risicorapportages van de gemeente ingezien. De uitkomsten van beveiligingstesten, zelfassessments en audits van de gemeente zijn met name gebruikt ter voorbereiding op de testen die de rekenkamer door een extern bureau heeft laten uitvoeren. Voor het overzicht van de kerndocumenten waarop de bevindingen van de rekenkamer zijn gebaseerd, verwijzen wij naar bijlage 2.
- Interviews: In de maanden oktober tot en met december 2020 zijn interviews gehouden met de medewerkers van de gemeente die nauw betrokken zijn bij informatieveiligheid. Bij deze gesprekken gingen wij in op het gevoerde beleid en de processen, een globaal inzicht in de menskracht en het geld dat hiervoor beschikbaar is, de manier waarop bewustwording onder medewerkers onderdeel van beleid en uitvoering uitmaakt, en de mogelijke maatregelen die zij zien voor verdere optimalisatie van de informatieveiligheid. Voor een overzicht van de personen die wij gesproken hebben, verwijzen wij naar bijlage 2.
- Testen: De rekenkamer heeft Hoffmann B.V. (hierna genoemd: het externe bureau) opdracht verleend voor het uitvoeren van testen op het oneigenlijk toegang krijgen tot informatie bij de gemeente. Er zijn twee soorten testen uitgevoerd:

    - Social engineering test: Dit onderdeel bestaat uit een mail-phishing test (verzoek per e-mail om informatie te delen), het verspreiden van USB-sticks die bij gebruik malware zouden kunnen installeren (baiting), en inlooptesten op het Stadskantoor en het Stadhuis om ongeautoriseerd toegang te krijgen tot een kantoorruimte. Daarnaast is een laptop van de gemeente aan een analyse onderworpen om na te gaan of deze voldoende beschermd is tegen aanvallen in onveilige netwerken en tegen diefstal en verlies.
    - Penetratietesten (pen-testen): Dit onderdeel is zowel intern als extern uitgevoerd. Er is zowel vanaf een gemeentelijke locatie (werkruimte) als via internet geprobeerd oneigenlijk toegang te krijgen tot informatie.
- Analyse en rapportage: Het onderzoeksmateriaal uit de voorgaande stappen is in samenhang geanalyseerd en opgenomen in voorliggend rapport.

In het onderzoeksplan was ook een enquête onder medewerkers voorzien om na te gaan hoe zij informatieveiligheid in de praktijk ervaren en hoe zij hier zelf invulling aan geven om dit voldoende te kunnen waarborgen. Bij de verkenning van de uitvoeringsmogelijkheden bleek dat een combinatie met verschillende andere enquêtes binnen de gemeentelijke organisatie niet tijdig gerealiseerd kon worden. Dit heeft ons ertoe gebracht af te zien van een enquête en om op dit punt de documentstudie, de interviews met medewerkers, en de uitkomsten van de social engineering test van het externe bureau als basis te nemen voor de beoordeling van dit onderdeel.

Afbakening

We hebben verschillende keuzes gemaakt om het onderzoek duidelijk af te kunnen bakenen. Deze noemen we hieronder puntsgewijs:

- Onderdelen: Het onderzoek richt zich op informatieveiligheid. We hebben gekozen voor de focus op de onderdelen organisatie/proces, mens en techniek, waarbij de nadruk ligt op mens en techniek. Wat de gemeente doet als het onverhoopt toch misgaat – bijvoorbeeld bij een datalek, hackaanval of storing – hebben we niet meegenomen.
- Organisatie en proces: Bij het onderdeel organisatie/proces kijken we met name naar wat er wordt gedaan op het gebied van informatieveiligheid. Het gaat erom een beeld te geven op hoofdlijnen. We hebben gebruik gemaakt van de risicoanalyses en audits die al aanwezig waren en van de maatregelen die de gemeente naar aanleiding daarvan heeft genomen. Hierbij zijn ook de activiteiten die de gemeente onderneemt rondom de BIO (Baseline Informatiebeveiliging overheid) en ISO (Internationale Organisatie voor Standaardisatie) in de analyse meegenomen. Deze activiteiten hebben een plaats gekregen in de roadmap implementatie gegevensbescherming.
- Mens: Bij het onderdeel mens bekijken we de inzet van de gemeente om de medewerkers bewust te laten omgaan met informatie. We hebben in kaart gebracht welke campagnes er zijn geweest en wanneer, hoe medewerkers worden geïnstrueerd en opgeleid om op een goede manier met informatie om te gaan, en hoe gezorgd wordt

voor een veilige werkomgeving. We bekeken op hoofdlijnen de inhoud van de activiteiten, maar hebben deze niet op detailniveau en ook niet onderwijskundig beoordeeld.

- Techniek: Een beschrijving van de uitgevoerde testen is beschreven bij de werkwijze van het onderzoek. Nadere toelichting volgt in hoofdstuk 4.

1.4 LEESWIJZER

Om inzicht te krijgen in de belangrijkste bevindingen van het onderzoek volstaat de eerste paragraaf van de verschillende hoofdstukken. Voor een nadere toelichting op deze bevindingen kan kennisgenomen worden van de uitwerking in de tweede paragrafen.

In hoofdstuk 2 beschrijven we wat de gemeente Utrecht doet op het gebied van informatieveiligheid (vraag 1). In hoofdstuk 3 gaan we in op de manier waarop de gemeente Utrecht inzet op het bewust omgaan met informatie en hoe de medewerkers van de gemeente daar in de praktijk mee omgaan (vraag 2). In hoofdstuk 4 presenteren we de resultaten van verschillende externe en interne penetratietesten die zijn uitgevoerd om vast te kunnen stellen of gegevens bij de gemeente voldoende beschermd zijn (vraag 3).

Het geheel heeft twee bijlagen: de lijst met gebruikte afkortingen (1) en de lijst met geraadpleegde personen en documenten (2). De rapporten met de (technische) informatie over de testen die door het externe bureau zijn uitgevoerd zijn separaat ter beschikking gesteld aan de gemeente Utrecht.

2 ORGANISATIE EN PROCES: HOE DE GEMEENTE UTRECHT INFORMATIE-VEILIGHEID INHOUD GEEFT

In dit hoofdstuk beschrijven we wat de gemeente Utrecht doet op het gebied van informatieveiligheid. Daarmee beantwoorden we de eerste onderzoeksvraag: Wat doet de gemeente Utrecht op het gebied van informatieveiligheid? (a) Welk beleid voert de gemeente op informatieveiligheid? (b) Welke risico's en maatregelen heeft de gemeente benoemd? (c) In hoeverre zijn de maatregelen geïmplementeerd?

In paragraaf 2.1 geven we de belangrijkste bevindingen weer. Deze bevindingen lichten we toe in paragraaf 2.2. Aan de hand van de bevindingen beoordelen we in tabel 2.1 de bijbehorende norm.

Tabel 2.1 Normen en criteria thema 'organisatie en proces'

Norm	Criteria	Beoordeling
De gemeente werkt risicogestuurd.	De gemeente heeft de risico's in beeld.	Zie bevinding 1 van § 2.1
	De gemeente neemt maatregelen om de risico's te laten afnemen.	Zie bevinding 2 van § 2.1

2.1 BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

1. De gemeente Utrecht heeft in 2019 het nieuwe Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022 vastgesteld. Het uitgangspunt van dit beleid is risicogestuurd werken. Aan het risicogestuurd werken wordt echter nog onvoldoende invulling gegeven. De gemeente werkt sinds 2019 met een strategisch risico-overzicht. Maar van de benodigde 21 tactische risicoanalyses zijn er slechts 6 gereed. In het kader van de privacy zijn ruim 150 DPIA's afgerond, maar de overige operationele risicoanalyses voor informatieveiligheid zijn – met uitzondering van 6 operationele risicoanalyses als pilot bij Stadsbedrijven – nog niet uitgevoerd. Omdat risicoanalyses en Data Protection Impact Assessments (DPIA's) cruciaal zijn om risicogestuurd te werken, is dit nog niet volledig mogelijk.

2. Bij de implementatie van het nieuwe beleid voor de gegevensbescherming heeft de gemeente Utrecht ook een roadmap opgesteld die jaarlijks wordt herijkt en geactualiseerd. Deze bevat onderwerpen waarmee de gemeente aan de slag gaat en de mijlpalen die daarbij behaald moeten worden. De uitvoering van het

informatiebeveiligingsbeleid loopt op cruciale onderdelen achter op de oorspronkelijke planning. Met extra geld en mensen moet de achterstand worden ingelopen, maar daarvoor zijn ook daadkracht en urgentie bij het management en de proceseigenaren, en de ruimte die van uitvoerende medewerkers vereist is naast hun reguliere werkzaamheden. De gemeente heeft verschillende algemene maatregelen genomen om de risico's te laten afnemen. Zo is de governance sinds 2018 verstevigd. Er zijn een stuurgroep, vakgroep, regiegroep en taskforce ingesteld die op verschillende niveaus de voortgang van risico's en maatregelen moeten bewaken. Met extra middelen is sinds eind 2020 de capaciteit voor Decentrale Informatie en Security Officers (DISO's) uitgebreid en is voor een initiële periode van zes maanden een projectleider bewustwording aangesteld. Ook zijn sinds 2018 de risico's op het gebied van informatieveiligheid in kaart gebracht en geprioriteerd. Van de in totaal 60 risico's die in 2020 in de ICT zijn geïdentificeerd, staan er januari 2021 nog 24 (40%) open.

2.2 TOELICHTING OP DE BEVINDINGEN

2.2.1 BELEID EN RISICOGESTUURD WERKEN

De gemeente Utrecht heeft in 2019 het nieuwe Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022 vastgesteld. Het uitgangspunt van dit beleid is risicogestuurd werken.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om een actueel beleid voor gegevensbescherming te hebben (zie tekstkader). In 2019 heeft de gemeente Utrecht het *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022* vastgesteld. De missie van de gemeente voor gegevensbescherming staat in het beleid als volgt beschreven: "*Wij zorgen ervoor dat burgers en ondernemers gegevens aan de gemeente toe durven te vertrouwen omdat de gemeente deze gegevens aantoonbaar goed beschermt. Burgers en ondernemers weten hoe deze bescherming is ingericht, over welke gegevens wij beschikken en wat wij ermee doen*." (p.3)

Baseline Informatiebeveiliging Overheid

Sinds 1 januari 2020 is voor alle Nederlandse overheden de *Baseline Informatiebeveiliging Overheid* (BIO) van kracht. De BIO verving de verschillende baselines informatieveiligheid voor de gemeenten, het Rijk, waterschappen en de provincies voor één gezamenlijk normenkader voor informatieveiligheid. In de BIO staan onder meer beschreven waar het beleid aan moet voldoen en wat georganiseerd moet zijn in de interne organisatie. Deze verplichting komt, naast de BIO, voort uit de *Algemene Verordening Gegevensbescherming* (AVG) en het landelijk verantwoordingsstelsel over informatiebeveiliging.

Een belangrijke wijziging in het nieuwe beleid is dat er meer risicogestuurd gewerkt moet gaan worden om zo de belangrijkste risicogebieden eerst aan te kunnen pakken.[1] De gemeente Utrecht heeft voor het risicogestuurd werken gekozen, omdat er veel ontwikkelingen zijn op het gebied van digitalisering en er maar een bepaalde capaciteit voor informatieveiligheid beschikbaar is. Er moeten daarom keuzes gemaakt worden in de processen die eerst opgepakt worden en welke nog even kunnen wachten.[2] Op basis van de risico's worden ook keuzes gemaakt voor de inzet van mensen (capaciteit), bijvoorbeeld als het gaat om de Decentrale Informatie en Security Officers (DISO's). Er is nu, in tegenstelling tot het verleden, schaarsere DISO-capaciteit beschikbaar op processen die minder risicovol zijn.

De gemeente Utrecht hanteert dertien basisprincipes voor het veilig omgaan met gegevens die zijn vastgelegd in het *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022*. Als het gaat om het treffen van maatregelen is principe 11 van belang: "*Maatregelen moeten kwalitatief en kwantitatief in balans zijn met de te beschermen waarden. Er moeten zakelijke argumenten zijn om beveiligingsmaatregelen te treffen, en omgekeerd, als er geen argumenten zijn, mogen er geen maatregelen getroffen worden. Utrecht gebruikt risicoanalyses als methode om onderzoek te doen naar de noodzaak van maatregelen.*" (p. 8)

Aan het risicogestuurd werken wordt top down invulling gegeven. De gemeente werkt sinds 2019 met een strategisch risico-overzicht. Maar van de benodigde 21 tactische risicoanalyses zijn er slechts 6 gereed. In het kader van de privacy zijn ruim 150 DPIA's afgerond, maar de overige operationele risicoanalyses voor informatieveiligheid zijn – met uitzondering van 6 operationele risicoanalyses als pilot bij Stadsbedrijven – nog niet uitgevoerd. Omdat risicoanalyses en Data Protection Impact Assessments (DPIA's) cruciaal zijn om risicogestuurd te werken, is dit nog niet volledig mogelijk.

Sinds 2018 heeft de gemeente Utrecht een strategisch risico-overzicht. Op basis hiervan worden de inspanningen op het gebied van gegevensbescherming aangestuurd. De risico- en beheersingsmatrix bevat op 1 december 2020 zes hoge (bruto) risico's:

- Access & Identity management: het risico dat onbevoegden toegang krijgen tot applicaties met gevoelige informatie,
- Derdepartij risico's: het risico dat de bescherming en beveiliging van gegevens die door derde partijen worden verwerkt niet is geborgd,
- Awareness: het risico dat medewerkers zich onvoldoende bewust zijn van het belang van gegevensbescherming waardoor zij onbedoeld datalekken of beveiligingsincidenten creëren,
- Veilige gegevensuitwisseling: het risico dat de vertrouwelijkheid van gevoelige gegevens gedurende uitwisseling met andere partijen wordt geschonden,

[1] Gemeente Utrecht (5 juli 2019). Raadsbrief *Beleid voor gegevensbescherming 2019 – 2022*.
[2] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

- Beveiligingslek zaaksysteem: medewerkers met toegang tot het zaaksysteem kunnen contactmomenten inzien die in voorkomende gevallen vertrouwelijke informatie en bijlagen kunnen bevatten,
- Security Domstad-IT: overzicht van beveiligingsissues en bijbehorende risico's in de ICT.

Per onderwerp zijn een risicoeigenaar, een strategie en beheersmaatregel(en) opgenomen, en wordt vervolgens een beoordeling gegeven van het risico dat na de maatregelen blijft bestaan (netto risico/ restrisico). Van de zes hoge risico's geldt dat in drie gevallen ook het restrisico hoog blijft.

De rekenkamer constateert dat ten tijde van het onderzoek een groot deel van de risicoanalyses, privacy risicoassessments en Data Protection Impact Assessments (DPIA's) nog moet worden uitgevoerd (zie tabel 2.2). Van de 21 organisatieonderdelen hebben slechts 6 organisatieonderdelen de tactische risicoanalyse afgerond. Op het gebied van privacybescherming zijn 112 DPIA's uitgevoerd, waarbij de gemeente aangeeft dat hiermee gestart is gezien het belang van privacy binnen de gemeente. Op het gebied van operationele risicoanalyses informatiebeveiliging geldt dat er als pilot zes analyses zijn uitgevoerd bij Stadsbedrijven. De overige operationele risicoanalyses zijn nog niet beschikbaar.

Tabel 2.2 Stand van zaken tactische risicoanalyses (TRA'S), privacy risicoassessments (PRA's), data protection impact assessments (DPIA's) en operationele risicoanalyses (ORA's)

Norm	**TRA's** R Nee , O Gepland, G Ja	**PRA's** R < 75% , O < 90%, G >90%	**DPIA's** R < 75% , O < 90%, G >90%	**ORA's** R Nee , O Gepland, G Ja
Aantal	15	7	2	-
Aantal	0	3	3	-
Aantal	6	11	6	-
Nader te bepalen	-	-	10	21
Totaal	**21**	**21**	**21**	**21**

Bron: Gemeente Utrecht (december 2020). *Programmadashboard 2021* bewerking rekenkamer

Het management is verantwoordelijk voor het identificeren van de hoogste risico's, het prioriteren ervan en het treffen van maatregelen om de risico's terug te brengen. In het beleid voor gegevensbescherming meldt de gemeente Utrecht dat maatregelen risicogebaseerd worden genomen op basis van zakelijke overwegingen (kosten versus baten) of omdat er externe verplichtingen zijn (wet- en regelgeving, contracten). Een aantal risico's wordt

bewust geaccepteerd en daarvoor worden geen maatregelen genomen.[3] Operationele risicoanalyses zijn dus noodzakelijk om maatregelen te maken en daarmee cruciaal om risicogestuurd te kunnen werken. Wegens het gebrek aan tactische en operationele risicoanalyses is dit dus nog niet volledig mogelijk.

2.2.2. MAATREGELEN OM RISICO'S TE VERMINDEREN

Bij de implementatie van het nieuwe beleid voor gegevensbescherming heeft de gemeente Utrecht een roadmap opgesteld die jaarlijks wordt herijkt en geactualiseerd. Deze bevat onderwerpen waarmee de gemeente aan de slag gaat en de mijlpalen die daarbij behaald moeten worden.

Voor de implementatie van het beleid voor de gegevensbescherming is een roadmap opgesteld. In de roadmap zijn de onderwerpen opgenomen waar de gemeente Utrecht in de jaren 2019-2022 mee aan de slag gaat. Daarbij zijn per kwartaal mijlpalen gedefinieerd. De roadmap wordt vastgesteld in het directeurenoverleg en is daarmee bindend voor de interne organisatie. Tabel 2.3 geeft inzicht in de onderwerpen die in de roadmap zijn opgenomen. Wij hebben deze onderwerpen verdeeld over de terreinen organisatie/proces, mens en techniek. De onderstreepte onderwerpen zijn toegevoegd na de herijking van de roadmap in november 2020. De schuingedrukte onderwerpen zijn bij de herijking uit de roadmap gehaald. Voor sommige onderwerpen geldt dat zij onder meerdere categorieën vallen, deze zijn onderin de tabel opgenomen. Onder de tabel lichten wij kort de huidige stand van zaken toe.

Tabel 2.3 Onderwerpen in de roadmap naar categorie

Organisatie en proces		**Mens**	**Techniek**
Gegevensbeschermings-plan	Afspraken derde partijen	Kennis en vaardigheden – specifiek	Logging
Eigenaarschap	Resilience strategie en governance	Kennis en vaardigheden – generiek	Security Architectuur Generiek
Classificatie	Verwerving en onderhoud	*Updaten personeelsbeleid*	Security Architectuur Techniek (Capabilities)
Risicoanalyse	Beheer van cryptosleutels en certificaten	*Naleving*	(netwerk) Communicatie
DPIA's	Statement of Applicability	Bewustwording	
Risicomanagement	Beveiligingsplan		

[3] Gemeente Utrecht (1 juli 2019). Beleid voor gegevensbescherming Gemeente Utrecht 2019-2022, *"Bescherming van het digitale DNA van de stad".*

Security incident management	Directie beoordeling		
Security monitoring en rapportage	Gegevens classificatie		
Gegevensbeschermings-audits	Documentatiebeheer		
Standaarden voor gegevensbescherming	Bedrijfsvoering - eisen aan de support delivery services		
Inzageverzoeken	Security Architectuur Processen		
Strategisch beleid voor gegevensbescherming	Naleving (wetgeving)		
Inrichten Crisismanagement	Gemeenteverordening (privacy)		
IB in ICT beheerprocedures	Cryptografie		
Borging interne organisatie			
Onderwerpen die vallen onder meerdere categorieën			
Fysieke beveiliging (organisatie en proces, techniek)			
Business Continuity Management, inclusief Disaster recovery management en BCM standaard (organisatie en proces, mens, techniek)			
Ondersteunende middelen (organisatie en proces, mens, techniek)			
Identity & Access Management, Identificatie, authenticatie, authorisatie (organisatie en proces, mens, techniek)			
Ontwikkelingen DomstadIT (organisatie en proces, mens, techniek)			

Bron: Rekenkamer Utrecht op basis van Roadmap implementatie gegevensbescherming 2019-2022

De uitvoering van het informatiebeveiligingsbeleid loopt op cruciale onderdelen achter op de oorspronkelijke planning. Met extra geld en mensen moet de achterstand worden ingelopen, maar daarvoor zijn ook daadkracht en urgentie bij de proceseigenaren en de inzet van uitvoerende medewerkers vereist.

Organisatie en proces

In de roadmap is een veelheid aan onderwerpen opgenomen als het gaat om de organisatie en het proces rondom gegevensbescherming. Ieder organisatieonderdeel vertaalt de onderwerpen uit de roadmap naar doelen en acties voor het eigen onderdeel in het *gegevensbeschermingsplan*. We constateren dat deze plannen – met uitzondering van de Utrechtse Vastgoed Organisatie – in 2020 voor alle organisatieonderdelen zijn op- en vastgesteld. De achterstand op de uitvoering van de maatregelen die we zagen bij het uitvoeren van de *risicoanalyses* en *DPIA's* zien we ook bij andere onderwerpen terug. De

doelstelling voor 2020 was bijvoorbeeld dat het *eigenaarschap* up-to-date zou zijn, maar dat is niet gehaald.[4] Hetzelfde geldt voor het onderwerp *classificatie,* waar de doelstelling van een up-to-date Business Impact Analyse (BIA) en verwerkingenregister in 2020 nog niet zijn gerealiseerd. Deze stap wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021 afgerond.[5]

Mens

Er zijn vier onderwerpen in de roadmap opgenomen om invulling te geven aan de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van de medewerkers. Bij het onderwerp *kennis en vaardigheden specifiek* gaat het om de DISO's, bij *generiek* om alle medewerkers van de gemeente Utrecht. In de roadmap uit 2019 was hierbij alleen het organiseren van een DISO-opleiding opgenomen, verdere doelstellingen ontbraken. De gemeente geeft hierbij aan dat het om een bewuste keuze ging omdat er beperkt budget beschikbaar was. Dit was voor de stuurgroep aanleiding om in 2020 additioneel budget voor gegevensbescherming beschikbaar te stellen, waaronder € 200.000 voor "Bewustwording en opleiding gegevensbescherming gemeentelijke organisatie"[6] Voor het *updaten van het personeelsbeleid* was de doelstelling om in het 2e kwartaal van 2019 de vereisten gegevensbescherming voor het personeel uit te werken en die in 2020 en 2021 door HRM door te laten voeren. Wij constateren dat ook hier vertraging is opgelopen. De planning is nu dat de strategische standaard gegevensbescherming binnen HR in 2021 wordt geïmplementeerd. Verder is er een gebruikersprotocol in ontwikkeling en is er in oktober 2020 een (tijdelijke) projectleider awareness aangesteld die een bewustwordingsprogramma voor de medewerkers ontwikkelt. Wij gaan hier in hoofdstuk 3 (Mens) dieper op in.

Techniek

Volgens geïnterviewden geeft de roadmap houvast en een koers als het gaat om de maatregelen die nodig zijn. Men is het er ook over eens dat dit de juiste maatregelen zijn voor de gemeente Utrecht.[7] Tegelijkertijd wordt de opgelopen achterstand in de uitvoering ook breed onderkend. Vooral het gebrek aan capaciteit is daarbij benoemd als belangrijkste oorzaak voor de opgelopen vertraging.[8] Daarnaast wijzen verschillende geïnterviewden ook op het gebrek aan urgentie en daadkracht[9], en de keuze om eerst aan de slag te gaan met het privacydeel van het beleid voor de gegevensbescherming.[10]

De monitoring van de resultaten vindt op verschillende niveaus binnen de organisatie plaats. DomstadIT hanteert naast de roadmap ook een jaarplan voor de technische maatregelen die nodig zijn. DomstadIT rapporteert de ICT-risico's op gegevensbescherming aan de

[4] Zie ook Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht.*
[5] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[6] Gemeente Utrecht (3 februari 2020). *Memo intensivering gegevensbescherming*
[7] Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht*
[8] Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht*; Gemeente Utrecht (5 maart 2020). *Informatiebeheer- en beveiligingsplan 2020*. Werk en Inkomen.
[9] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[10] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht*.

stuurgroep gegevensbescherming en kopieert een aantal stakeholders, waaronder de CISO (Chief Information Security Officer) van de gemeente Utrecht, hierop in. De stuurgroep gegevensbescherming bedient zich van het strategisch risico-overzicht (risicolog). Het programma gegevensbescherming rapporteert maandelijks aan de stuurgroep over de voortgang via het programmadashboard. De organisatieonderdelen zijn via hun DISO's zelf verantwoordelijk voor het invullen van het dashboard waarin de voortgang van onder andere de verschillende (risico)analyses per organisatieonderdeel wordt bijgehouden. Het programmadashboard wordt regelmatig besproken in de vakgroep gegevensbescherming. De themadirecteur bedrijfsvoering is voorzitter van de stuurgroep gegevensbescherming. In de voortgangsgesprekken die op managementniveau halfjaarlijks worden gevoerd wordt intern verantwoording afgelegd door de IRM-ers aan de themadirecteur. De gemeente Utrecht laat zelf ook periodiek technische penetratietests uitvoeren om de kwaliteit van de beveiliging te testen. Dit betreft bijvoorbeeld de jaarlijkse wettelijk verplichte testen omtrent DigiD. Daarnaast worden bij belangrijke externe ontwikkelingen ad hoc testen uitgevoerd. Dit betreft bijvoorbeeld beveiligingsincidenten bij andere gemeenten.

Bij de herijking van de roadmap in december 2020 zijn 18 nieuwe onderwerpen aan de roadmap toegevoegd. Bij een deel van deze onderwerpen gaat het om een verfijning of specificering van de onderwerpen die eerst op hoofdlijnen waren opgenomen. De roadmap is gebaseerd op alle onderwerpen die de gemeente vanuit de BIO standaarden en de ISO27001 (op termijn) moeten uitvoeren. Naast het inhalen van de achterstand op de andere onderwerpen is daarmee een groot aantal andere maatregelen nog uit te voeren. Bij de nieuwe onderwerpen wordt eerst gestart met het opstellen van een standaard (onder andere *identificatie*, *authenticatie*, *autorisatie*, bij *logging* en bij *cryptografie*) die vervolgens moet worden vastgesteld en in de tweede helft van 2021 voorzien van maatregelen.

De gemeente heeft verschillende algemene maatregelen genomen om de risico's te laten afnemen. Zo is de governance sinds 2018 verstevigd. Er zijn een stuurgroep, vakgroep, regiegroep en taskforce ingesteld die op verschillende niveaus de voortgang van risico's en maatregelen moeten bewaken.

De gemeente Utrecht heeft verschillende algemene maatregelen genomen om de risico's rondom informatieveiligheid te laten afnemen. De eerste maatregel is het verstevigen van de governance. Zo is er in 2018 een programmamanager gegevensbescherming aangesteld. De gemeente Utrecht heeft de verantwoordelijkheid voor gegevensbescherming op verschillende niveaus in de organisatie belegd, deze zijn uitvoerig beschreven in het *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022*.[11] Het college van B&W is eindverantwoordelijk voor de borging van gegevensbescherming binnen de gemeente Utrecht. De stuurgroep gegevensbescherming – onder voorzitterschap van de themadirecteur – legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan het college, en de integraal resultaat managers (IRM'ers) zijn verantwoordelijk voor de invoering van het beleid binnen de organisatieonderdelen. Een

[11] Gemeente Utrecht (5 juli 2019). *Beleid voor gegevensbescherming 2019 – 2022*

centrale rol is op operationeel niveau binnen de verschillende organisatieonderdelen toebedeeld aan de systeem- en proceseigenaren. Ook zijn er Decentrale Informatie en Security Officers (DISO's) aangesteld om medewerkers te adviseren, helpen en te monitoren.

Figuur 2.4 geeft een overzicht van de interne organisatie omtrent gegevensbescherming. Hier is de versteviging van de governance onder andere terug te zien in dat ieder organisatieonderdeel ten minste één DISO ter beschikking heeft die wordt aangestuurd door de informatie- en procesmanager. Deze DISO's vormen samen een vakgroep, waarin de grootste risico's op een lager niveau gesignaleerd worden en waar daar gezamenlijk oplossingen voor worden bedacht. De DISO-capaciteit is uitgebreid met een pool van vijf DISO's die niet verbonden zijn met een organisatieonderdeel, maar risicogestuurd worden ingezet. De CIO-office heeft de functionele verantwoordelijkheid over IPM-ers (Informatie- en Procesmanagers) en DISO's. De stuurgroep brengt prioritering aan in de gevonden risico's en stuurt op de voortgang van maatregelen om de risico's te doen afnemen. Deze risico's worden door de stuurgroep bijgehouden in het strategisch risico-overzicht. Tussen de organisatieonderdelen en stuurgroep in zit de regiegroep. Deze adviseert de stuurgroep, stemt af tussen de verschillende niveaus en zorgt ervoor dat voorstellen van de stuurgroep voldoende draagvlak hebben bij de organisatieonderdelen. Het hoofd van het CIO-office – de CIO (Chief Information Officer) – bespreekt samen met de voorzitter van de stuurgroep, de CISO en het college de bestuurlijke risico's, welke uiteindelijk worden vertaald naar de gemeenteraad.

Figuur 2.4 Overzicht interne organisatie omtrent gegevensbescherming

Met extra middelen is sinds eind 2020 de capaciteit voor Decentrale Informatie en Security Officers (DISO's) uitgebreid en is er voor zes maanden een projectleider bewustwording aangesteld.

De tweede algemene maatregel is het uitbreiden van het budget voor informatieveiligheid. De uitgaven aan het specifieke onderwerp informatieveiligheid of gegevensbescherming zijn niet een-op-een terug te vinden in de begroting en jaarrekening. Het onderwerp valt in de categorie overhead onder Informatie- en procesmanagement (IPM). Daarnaast zijn er uitgaven in de decentrale overhead, zoals voor de decentrale information security officers (DISO's) per organisatieonderdeel en de projecten die zij uitvoeren. Bij de *Eerste bestuursrapportage* heeft de gemeenteraad ingestemd met € 3,4 miljoen extra budget voor gegevensbescherming, verdeeld over 3 jaar om het reeds geplande programma te versnellen en € 0,6 miljoen structureel om extra DISO's aan te trekken (zie tabel 2.5).

Tabel 2.5 Toegekende extra middelen voor gegevensbescherming (bedragen in € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Gegevensbescherming	1.000	1.500	900	0	0
Gegevensbescherming: DISO's	150	600	600	600	600

Bron: Gemeente Utrecht (19 juni 2020). *Eerste Bestuursrapportage.*

Ook zijn sinds 2018 de risico's op het gebied van informatieveiligheid in kaart gebracht en geprioriteerd. Van de in totaal 60 risico's die in 2020 in de ICT zijn geïdentificeerd, staan er januari 2021 nog 24 (40%) open.

Als derde algemene maatregel heeft de gemeente het proces van scanning en patching meer inhoud willen geven. DomstadIT levert de diensten aan de verschillende organisatieonderdelen als het gaat om de technische maatregelen. De verschillende onderwerpen en bijbehorende maatregelen zijn nader uitgewerkt in de rapportage gegevensbescherming. Uit de rapportage van november 2020 blijkt dat op dat moment ruim driekwart (76%) van de geïdentificeerde risico's nog openstaat. Voor 12% van de risico's geldt dat zij gemitigeerd (verminderd) zijn, de overige 12% wordt (tijdelijk) geaccepteerd. Wanneer de risicorapportages over een langere periode worden geanalyseerd, dan constateren wij dat er in totaal in 2020 60 risico's in de ICT in kaart zijn gebracht. Begin 2021 staan er nog 24 (40%) open, waarvan bij 9 risico's geldt dat het risico door de eigenaar wordt geaccepteerd. Geïnterviewden geven aan dat het een positieve ontwikkeling is dat veel technische risico's nu in beeld zijn. De gemeente Utrecht heeft zich de afgelopen 1,5 jaar ontwikkeld van "*we varen blind naar we varen transparant*".[12] De komende jaren moeten de verschillende risico's verder worden gemitigeerd, al blijven zich ook steeds nieuwe risico's voordoen waardoor de risico's nooit 100% gemitigeerd zullen zijn. Ten aanzien van de techniek wijzen geïnterviewden ook op de inzet en de stappen die gezet zijn op het gebied

[12] Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht.*

van crisismanagement (wat te doen als er zaken misgaan?).[13] Omdat dit buiten de scope van dit onderzoek valt, laten we dit verder buiten beschouwing. Op de stand van zaken van de techniek gaan we in hoofdstuk 4 dieper in aan de hand van de testen die door het externe bureau zijn uitgevoerd.

[13] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

3 MENS: HOE MEDEWERKERS IN DE PRAKTIJK OMGAAN MET INFORMATIEVEILIGHEID

In dit hoofdstuk beschrijven we op welke manier de gemeente inzet op het bewust omgaan met informatie (informatiebewustzijn) en hoe medewerkers in de praktijk omgaan met informatieveiligheid. Daarmee wordt de tweede onderzoeksvraag beantwoord: Op welke manier zet de gemeente in op het bewust omgaan met informatie? Hoe gaan de medewerkers van de gemeente in de praktijk om met informatieveiligheid?

In paragraaf 3.1 geven we de belangrijkste bevindingen weer. Deze bevindingen lichten we toe in paragraaf 3.2. Aan de hand van de bevindingen beoordelen we in tabel 3.1 de bijbehorende normen.

Tabel 3.1 Normen en criteria thema 'mens'

Norm	Criteria	Beoordeling
Medewerkers gaan in de praktijk bewust met informatie/gegevens om.	Medewerkers weten wat ze wel en niet mogen/moeten doen met informatie/gegevens en herkennen incidenten, dit is te relateren aan de leerdoelen van de instructies/opleiding.	Zie bevinding 1 en 2 van § 3.1
De gemeente zorgt voor het informatiebewustzijn van medewerkers.	Er is een plan/programma voor medewerkers over informatiebewustzijn, dat medewerkers in staat stelt om op een bewuste manier om te gaan met informatie.	Zie bevinding 3 van § 3.1

3.1 BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

1. Een groot deel van de medewerkers gaat niet altijd bewust om met informatieveiligheid. Dit werd zichtbaar uit de phishing test die de rekenkamer heeft laten uitvoeren, waarbij 950 medewerkers (16%) gebruikersnaam en wachtwoord hebben verstrekt. Dit is vergelijkbaar met de uitkomsten van dergelijke onderzoeken bij andere gemeenten. In januari 2020 was een groot deel van de medewerkers ook al niet alert op een poging van phishing. Van twee van de verspreide USB-sticks werd door medewerkers de inhoud geopend. Een kwaadwillende kan hiermee toegang krijgen tot de betrokken computer. Ook bleek dat de fysieke beveiliging van en sociale controle op het Stadskantoor en Stadhuis de toegang van onbevoegden niet konden voorkomen. Op deze locaties was sommige geheime informatie niet veilig opgeborgen.

2. Medewerkers lijken niet altijd te weten wat zij moeten doen bij beveiligingsincidenten. Zo blijkt uit de phishing actie van november 2020 dat 950 medewerkers hun gegevens achterlieten, maar er slechts 477 keer officieel melding van phishing werd gedaan. Ook is het aantal gemelde datalekken tussen 2019 en 2020 afgenomen. De meldingsbereidheid is niet te achterhalen, omdat niet duidelijk is hoe vaak een datalek daadwerkelijk is voorgekomen. Er is volgens geïnterviewden binnen de gemeente Utrecht wel sprake van een open cultuur. De gemeente wijst verschillende plekken aan om meldingen te doen.

3. Tijdens het onderzoek is er geen centraal plan/programma voor medewerkers over informatiebewustzijn. Er worden ad hoc acties uitgevoerd en organisatieonderdelen besteden op hun eigen manier aandacht aan het bewust omgaan met (gevoelige) informatie. Een eerdere bewustwordingscampagne is in 2018 gestopt vanwege gebrek aan budget en het vertrek van de projectleider. De gemeente wil intensiveren op dit gebied en bereidt sinds eind 2020 een nieuw bewustwordingsprogramma voor dat in 2021 uitgevoerd moet worden.

3.2 TOELICHTING OP DE BEVINDINGEN

3.2.1 INFORMATIEBEWUSTZIJN IN DE PRAKTIJK

Een groot deel van de medewerkers gaat niet altijd bewust om met informatieveiligheid. Dit werd zichtbaar uit de phishing test die de rekenkamer heeft laten uitvoeren, waarbij 950 medewerkers (16%) gebruikersnaam en wachtwoord hebben verstrekt. Dit is vergelijkbaar met de uitkomsten van dergelijke onderzoeken bij andere gemeenten.

Voor de informatieveiligheid van de gemeente is het van belang dat medewerkers in de praktijk bewust met informatie en gegevens omgaan. Ook is het van belang dat zij alert zijn op pogingen van kwaadwillenden om toegang te krijgen tot vertrouwelijke informatie. Uit verschillende social engineering testen – mail-phishing en mystery guest bezoeken – die de gemeente en de rekenkamer hebben laten uitvoeren, blijkt echter dat een groot deel van de medewerkers niet altijd bewust omgaat met informatie en de risico’s die zich hierbij manifesteren. Wij hebben in november 2020 door het externe bureau een mail-phishing actie laten uitvoeren. Phishing is een vorm van cybercriminaliteit waarmee criminelen persoonlijke gegevens proberen te verkrijgen of malware op de computer proberen te installeren. Het vormt een van de grootste risico’s voor informatieveilig werken. De resultaten van deze actie zijn te vinden in onderstaande tabel 3.1.

Tabel 3.1 Resultaten mail-phishing actie november 2020

Aantal e-mails verstuurd	Aantal personen link geopend	Aantal personen gegevens achtergelaten	Aantal minuten tot eerste melding
5.769	1.100 (19%)	950 (16%)	9

In de e-mail werd door de servicedesk verzocht om mobiele apparaten te registreren. De eerste mail werd om 10.36 uur verzonden, de eerste melding bij de servicedesk volgde negen minuten later. Om 16.30 uur, toen de teller van medewerkers die hadden ingelogd op 808 unieke gebruikers stond, lag het aantal meldingen op 438. De phishing link is ook daarna nog een aantal dagen beschikbaar gebleven. Ondanks een waarschuwing in een e-mail aan alle medewerkers door de gemeente omstreeks 18.00 uur op de eerste dag bleken nog altijd nieuwe gebruikersnamen en wachtwoorden doorgegeven te worden. Uiteindelijk zijn na een week 950 unieke gebruikers (16%) op het verzoek ingegaan door hun gebruikersnaam en wachtwoord in te vullen, 121 gebruikers deden dit na de waarschuwing. Dit percentage is vergelijkbaar met uitkomsten van dergelijke onderzoeken bij andere gemeenten. De gemeente Utrecht zou graag zien dat de VNG/IBD een benchmark voor alle Nederlandse gemeenten opzet om als gemeenten van elkaar te kunnen leren op dit gebied. En daarbij geldt dat één gebruikersnaam en wachtwoord veelal voor een kwaadwillende al genoeg is om de digitale infrastructuur van een organisatie binnen te dringen.

In januari 2020 was een groot deel van de medewerkers ook al niet alert op een poging van phishing.

Dat een groot deel van medewerkers van de gemeente Utrecht niet alert is op pogingen van phishing, was al bekend. In januari 2020 heeft de gemeente Utrecht namelijk ook een mail-phishing simulatie laten uitvoeren.[14] Maar liefst 3.418 medewerkers (80%) klikten op de link in deze phishing mail. Het bedrijf dat de actie uitvoerde concludeerde naar aanleiding van de actie dat medewerkers nog niet goed op de hoogte zijn van phishing inlogpagina's.[15] De resultaten van de actie uit januari zijn te vinden in onderstaande tabel 3.2.

Tabel 3.2 Resultaten mail-phishing actie januari 2020

Aantal e-mails verstuurd	Aantal personen link geopend	Aantal personen gegevens achtergelaten	Aantal minuten tot eerste melding
4.277	3.418 (80%)	38 (1%)[16]	9

[14] LBVD (17 februari 2020). *Rapportage Phishlink-simulatie*. Gemeente Utrecht.

[15] Uit deze phishing-actie zijn zeven algemene en drie technische aanbevelingen gekomen, waaronder "Continueer phishing e-mail-simulaties om medewerkers te blijven testen" (aanbeveling 2) en "Deel de resultaten van de phishing-actie met de medewerkers. Vertel hen wat zij zelf kunnen doen tegen een phishing-aanval en deel de beveiligingstips" (aanbeveling 3).

[16] Omdat de gemeente het verstrekken van gegevens vroegtijdig heeft geblokkeerd maar wel het aantal personen dat de link opende heeft doorgeteld, ligt dit percentage erg laag.

Net als bij de actie in november werd bij deze simulatie een e-mail verzonden naar medewerkers van de gemeente Utrecht met daarin een link, waarna medewerkers werd gevraagd om in te loggen. Een verschil tussen de twee acties was dat in januari de mogelijkheid om gegevens achter te laten snel werd geblokkeerd door een medewerker van de gemeente Utrecht. Daardoor hebben in deze simulatie slechts 38 mensen hun gegevens kunnen achterlaten. Wel vormen zij 53% van het aantal klikkers (71) dat het onderzoeksbureau heeft geregistreerd tot aan de blokkade. In onze test van november 2020 is deze mogelijkheid niet afgesloten waardoor 950 personen hun inloggegevens konden achterlaten. Door deze interventie zijn de twee acties zijn dus niet volledig vergelijkbaar.

Doordat men sinds de coronacrisis veel minder vaak fysiek met elkaar werkt, is er waarschijnlijk minder sociale controle onder collega's. Mogelijk kan dit van invloed zijn geweest op de resultaten van de mail-phishing test van november 2020.

Van twee van de vier verspreide USB-sticks werd door medewerkers de inhoud geopend. Een kwaadwillende kan hiermee toegang krijgen tot de betrokken computer. Ook bleek dat de fysieke beveiliging van en sociale controle op het Stadskantoor en Stadhuis de toegang van onbevoegden niet konden voorkomen. Op deze locaties was sommige geheime informatie niet veilig opgeborgen.

Het externe bureau heeft naast de mail-phishing actie ook twee pogingen ondernomen om gebouwen van de gemeente Utrecht – het Stadskantoor en het Stadhuis – te betreden en daar (gevoelige) informatie te verzamelen. Het bureau heeft daar USB-sticks verspreid, om te testen of medewerkers de inhoud van de USB-sticks zouden bekijken. Op de USB-sticks stond een verstopte afbeelding die verbinding kon maken met de webserver van de onderzoekers van het externe bureau. Bij de inlooptesten zijn vier USB-sticks achtergelaten. Van twee USB-sticks zijn daadwerkelijk bestanden geopend. Een kwaadwillende kan zo toegang tot een computer van het slachtoffer krijgen.

In beide pogingen zijn de 'mystery guests' erin geslaagd om het gebouw te betreden. Op het Stadskantoor hebben de onderzoekers een dag-pas aangevraagd en ontvangen om door de beveiligingspoorten te komen. De onderzoekers zijn niet aangesproken op hun aanwezigheid en hebben (vertrouwelijke) informatie kunnen inzien. Zo hebben ze dossierkasten kunnen openen en informatie kunnen inzien. De onderzoekers hebben daarnaast een laptop van een medewerker mee kunnen nemen waarop een post-it met bijbehorend wachtwoord was bevestigd. Hierdoor kon eenvoudig toegang worden verkregen tot de laptop.

Op het Stadhuis zijn de onderzoekers binnengekomen door achter een medewerker aan te lopen die de toegangsdeur opende. Tijdens deze poging heeft de onderzoeker een hele dag in een kantoorruimte op het Stadhuis gewerkt, waarvan gedeeltelijk samen met een medewerker van de gemeente Utrecht. De onderzoeker heeft onder andere vanachter een computer van een van de medewerkers gewerkt toen diegene zijn/haar computer niet afgeschermd achterliet.

3.2.2 CULTUUR EN MELDINGEN

Uit het gedrag van medewerkers blijkt dat zij onvoldoende weten wat te doen bij incidenten. Zo blijkt uit de phishing actie van november 2020 dat 950 medewerkers hun gegevens achterlieten, maar er slechts 477 keer officieel melding van werd gedaan.

In het huidige *Beleid voor Gegevensbescherming 2019-2022* is de verantwoordelijkheid van medewerkers opgenomen dat zij beveiligingsproblemen of -incidenten signaleren en melden. Uit de mail-phishing actie (november 2020) blijkt echter dat 950 medewerkers hun gebruikersnaam en wachtwoord hebben achtergelaten, maar phishing slechts 477 keer centraal werd gemeld. In totaal zijn er als gevolg van de mail-phishing actie 136 bellers geregistreerd in het Serviceportaal en heeft de Servicedesk 341 e-mails ontvangen.

Ook is het aantal gemelde datalekken tussen 2019 en 2020 afgenomen. De meldingsbereidheid is niet te achterhalen, omdat niet duidelijk is hoe vaak een datalek daadwerkelijk is voorgekomen.

Uit cijfers van de functionaris gegevensbescherming – op basis van de vastgelegde meldingen in het zaaksysteem - blijkt het aantal meldingen van datalekken in de jaren 2019 en 2020 min of meer gelijk te zijn (zie tabel 3.3). Meldingen hebben bijvoorbeeld betrekking op verkeerd verstuurde e-mails of brieven. Het aantal unieke melders ligt in 2020 vooralsnog lager dan het jaar daarvoor. De meldingsbereidheid ten opzichte van het totaalaantal incidenten is echter niet te achterhalen. Het is namelijk niet duidelijk hoe vaak bijvoorbeeld een datalek in de afgelopen jaren daadwerkelijk is voorgekomen. Volgens de gemeente is het, conform de definitie van de autoriteit persoonsgegevens (AP), ook niet mogelijk om het werkelijke aantal datalekken te kennen.

Tabel 3.3 Datalekmeldingen 2019 en 2020 (tot 27 november)

	2019	***2020 (tot 27-11)***	**Totaal 2019 en 2020 (tot 27-11)**
Aantal meldingen	140	*110*	250
Aantal unieke melders	54	*32*	72
Aantal meldingen top 10 melders	72	*69*	132
Aandeel meldingen van top 10 melders	51%	*63%*	53%

Bron: Gemeente Utrecht (27 november 2020). *Datalekmeldingen 2019 en 2020.*

Het aandeel van de top 10 personen met de meeste meldingen ligt in 2020 voorlopig hoger dan in 2019. In de praktijk worden meldingen relatief vaak gedaan door DISO's en Informatie- en procesmanagers (IPM-ers). Ook worden datalekmeldingen vastgelegd in een

register dat openbaar beschikbaar moet zijn.[17] Dit register is echter wegens gebrek aan middelen en capaciteit slechts tot eind 2018 geactualiseerd. De capaciteit is uitgebreid en de gemeente verwacht in Q1/Q2 van 2021 het register te kunnen aanvullen.[18]

Er is volgens geïnterviewden binnen de gemeente Utrecht wel sprake van een open cultuur.

In het *Beleid voor gegevensbescherming 2019-2022* onderschrijft de gemeente de tien bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging[19] van de VNG. Het eerste principe beschrijft dat bestuurders een veilige cultuur bevorderen, waarin men zich vrij voelt om risico's te melden en maatregelen voor te stellen. Het belang van een open cultuur wordt ook benoemd in het *Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging 2021-2022* van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD).[20] Geïnterviewden geven aan dat er binnen de gemeente Utrecht sprake is van een open cultuur om incidenten en datalekken te melden en elkaar aan te spreken op de naleving van het beleid.[21] Medewerkers worden gestimuleerd meldingen te doen van datalekken en incidenten, weten de weg en krijgen niet 'op hun kop' als zij een melding doen. Binnen de gemeente heerst het beeld dat mensen elkaar aanspreken en open zijn.

De gemeente wijst verschillende plekken aan om meldingen te doen.

De rekenkamer is in het beleid en de communicatie van de gemeente Utrecht nagegaan op welke plek medewerkers beveiligingsproblemen en -incidenten dienen te melden. Er komen verschillende plekken naar voren. Er worden zowel de functionaris voor de gegevensbescherming[22] en de servicedesk[23], als leidinggevenden en DISO's van een organisatieonderdeel[24] genoemd. Volgens geïnterviewden van de gemeente dienen medewerkers via een webformulier melding te doen, maar er geldt bij de gemeente ook een 'no-wrong-door policy': waar men ook meldt, het is altijd goed dát men meldt. De rekenkamer heeft niet kunnen constateren of gegevens dan elders zijn doorgegeven. In haar ambtelijke reactie ligt de gemeente toe dat zij medewerkers meerdere kanalen biedt voor het melden van incidenten, met als reden het hen zo makkelijk mogelijk te maken en melden te stimuleren. Een aantal geïnterviewden antwoordt positief op de vraag of beveiligingsproblemen en -incidenten door medewerkers op de juiste plek worden gemeld.[25] Een enkele geïnterviewde geeft aan mensen soms te wijzen op het feit dat meldingen ook centraal bij de servicedesk kunnen worden gedaan.[26]

---

[17] Zie https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/privacy/privacymelding/

[18] Rekenkamer Utrecht. *Interview Gemeente Utrecht.*

[19] VNG (januari 2019). Baseline *De 10 bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging.* Behorende bij de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

[20] Hierin staat dat medewerkers zich veilig moeten voelen om onveilige situaties, incidenten of ongelukken te melden, en van incidenten moeten kunnen leren.

[21] Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht.*

[22] Gemeente Utrecht. *Privacyverordening gemeente Utrecht.*

[23] Gemeente Utrecht (2019). *Beleid accounts, authenticatiemiddelen en wachtwoorden Gemeente Utrecht*.

[24] Gemeente Utrecht Intranetpagina 'Datalekken'.

[25] Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht.*

[26] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

3.2.3 PROGRAMMA INFORMATIEBEWUSTZIJN

Tijdens het onderzoek is er geen centraal plan/programma voor medewerkers omtrent informatiebewustzijn.

Uit onderzoek van de VNG blijkt dat bijna de helft van alle incidenten afkomstig is uit onbewust handelen van medewerkers.[27] Daarom is het van belang dat de gemeente voldoende aandacht besteedt aan informatiebewustzijn onder medewerkers. Daarnaast is de gemeente wettelijk verplicht om medewerkers bepaalde informatie te verschaffen over veilig informatiegebruik.[28] Ten tijde van het onderzoek is er binnen de gemeente Utrecht geen centraal plan of programma voor medewerkers omtrent informatiebewustzijn. Ook wordt de introductie op het onderwerp informatieveiligheid voorafgaand aan indiensttreding nog niet organisatie-breed opgepikt. Medewerkers ontvangen bij indiensttreding niet standaard informatie/instructies over veilig omgaan met informatie en gegevens. Dit soort instructies wordt daarnaast ook niet voor alle medewerkers tijdens het dienstverband periodiek herhaald. Wel bestaan er richtlijnen omtrent informatieveiligheid bij uitdiensttreding. Het lijnmanagement is verantwoordelijk voor "*het direct wijzigen of blokkeren van toegangsrechten op informatiesystemen wanneer een medewerker van functie wisselt of uit dienst gaat*" (p. 14).[29]

Informatiebewustzijn blijkt geen vast onderdeel te zijn van medewerkersgesprekken. Ook worden er organisatie-breed geen opleidingen aangeboden omtrent informatieveiligheid en/of -bewustzijn. Medewerkers kunnen de landelijke training 'i-bewustzijn' volgen, maar onbekend is hoeveel medewerkers van de gemeente Utrecht dit doen of hebben gedaan.

Er worden ad hoc acties uitgevoerd en organisatieonderdelen besteden op hun eigen manier aandacht aan het bewust omgaan met (gevoelige) informatie.

Er is een aantal acties omtrent informatiebewustzijn meer ad hoc uitgevoerd. De acties die organisatie-breed zijn uitgevoerd betreffen bijvoorbeeld een mail-phishing test en twee drukbezochte dagen in het kader van privacy en informatieveiligheid.

Naast deze acties trof de rekenkamer een *Gebruikersprotocol Bewust Informatiegebruik* (2018)[30] aan en nog enkele beleidsstukken en richtlijnen op specifieke thema's, zoals het gebruik van mobiele apparaten[31] en wachtwoorden en accounts[32]. Met uitzondering van publicatie op het intranet, worden deze documenten niet structureel en actief gedeeld met

---

[27] Gemeente Utrecht (1 juli 2019). Beleid voor gegevensbescherming Gemeente Utrecht 2019-2022, *"Bescherming van het digitale DNA van de stad".*

[28] Rekenkamer Utrecht. Interview gemeente Utrecht.

[29] Gemeente Utrecht (1 juli 2019). Beleid voor gegevensbescherming Gemeente Utrecht 2019-2022, *"Bescherming van het digitale DNA van de stad".*

[30] In haar ambtelijke reactie geeft de gemeente aan dat het gebruikersprotocol wordt opgesteld, om een begrijpelijke vertaling voor medewerkers te maken.

[31] Gemeente Utrecht (z.j.). *Enterprise Mobility Management beleid gemeente Utrecht*

[32] Gemeente Utrecht (3 september 2019). *Beleid accounts, authenticatiemiddelen en wachtwoorden Gemeente Utrecht.*

medewerkers. Ook zijn er de centrale bewustwording, in de vorm van de totale communicatie over IT, en berichten op intranet.[33] Op het intranet zijn daarnaast verschillende pagina's te vinden omtrent veilig omgaan met informatie. Deze bevatten richtlijnen voor informatieveiligheid en antwoorden op veel gestelde vragen. Ook is er een speciale pagina omtrent 'thuiswerken in coronatijd'. Deze pagina bevat informatie over o.a. veilig thuiswerken en digitale thuiswerk- en vergadertools. Over het gebruik van vergadertools zijn inmiddels ook regels vastgesteld door de directieraad.[34] Er is vanuit de gemeente een algemeen protocol omtrent thuiswerken, maar dat is zeer verouderd. Een nieuw protocol is in concept beschikbaar en wordt door de Regiegroep gegevensbescherming verder uitgewerkt. Vanuit de coördinatie Integriteit is er in 2020 een nieuwe gedragscode ontwikkeld voor medewerkers. Informatiebeveiliging is hiervan een onderdeel. De gedragscode is echter alleen van invloed op medewerkers van de gemeente Utrecht, niet op ingehuurde, externe medewerkers. Dat geldt ook voor de introductiedag voor nieuwe medewerkers.

Daarnaast gebeuren er allerlei dingen op dit thema bij de organisatieonderdelen, zoals incidenten die onderling met medewerkers worden afgehandeld.[35] Ook is de uitvoer van introductie op het onderwerp bij indiensttreding toebedeeld aan de afzonderlijke organisatieonderdelen.[36] Sommige organisatieonderdelen geven nieuwe medewerkers standaard instructies, maar niet alle organisatieonderdelen doen dit.[37] Zo wordt er voor het gebruik van SUWINET training geboden, is er een vakopleiding voor DISO's en wordt er voor andere applicaties bij Werk en Inkomen extra ondersteuning geboden. Bij bepaalde organisatieonderdelen wordt tijdens het dienstverband de kennis van medewerkers bijgespijkerd en zijn specifieke thuiswerkafspraken gemaakt met medewerkers.[38] Ten slotte wordt bij een enkel organisatieonderdeel periodiek aandacht aan informatiebewustzijn besteed in dag- en weekstarts, het werkoverleg en af en toe in individuele gesprekken.[39]

Aandacht voor informatiebewustzijn wordt door de afzonderlijke organisatieonderdelen dus wisselend ingevuld. Dit heeft ten dele te maken met het feit dat het ene organisatieonderdeel meer of op een andere manier met gevoelige informatie te maken heeft dan het andere.

Een eerdere bewustwordingscampagne is in 2018 gestopt vanwege gebrek aan budget en het vertrek van de projectleider.

Het ontbreken van een centraal programma/plan omtrent informatiebewustzijn, heeft onder andere te maken met de beëindiging van een vorige bewustwordingscampagne uit 2015. Dit

[33] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht*.
[34] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[35] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[36] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[37] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[38] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[39] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

betrof de campagne over *Bewust Informatie Gebruiken* (BIG)[40], welke vanwege een gebrek aan structurele middelen/budget en het vertrek van de vorige projectleider, in 2018 is gestopt. Volgens de rekenkamer beoordeelt de functionaris gegevensbescherming terecht dat de gemeente in 2018/2019 slechts deels voldeed aan de norm dat er voldoende aandacht is voor bewustwording en gedragsverandering. Er is in 2019 vanuit de stuurgroep voorgesteld om de bewustwordingscampagne met beperkte middelen voort te zetten. Dit heeft geleid tot twee opdrachten. De eerste was het organiseren van de dag van de gegevensbescherming. In de tweede opdracht zou een gereedschapskist voor gegevensbescherming voor leidinggevenden worden gemaakt en uitgerold in de organisatie.[41] Deze opdracht is in gang gezet, maar niet goed verlopen, waardoor het eindproduct onbruikbaar was. Later is dit niet meer opgepakt.[42]

De gemeente wil intensiveren op dit gebied en bereidt sinds eind 2020 een nieuw bewustwordingsprogramma voor dat in 2021 uitgevoerd moet worden.

Er is voorgesteld om te intensiveren op bewustzijn (awareness) en de gemeenteraad heeft bij de *Eerste Bestuursrapportage 2020* middelen beschikbaar gesteld om het onderwerp structureel aandacht te geven en planmatig te benaderen. Er is voor een initiële periode van zes maanden een projectleider awareness aangesteld die een plan/bewustwordingsprogramma gaat ontwikkelen.[43] Dit plan is inmiddels gepresenteerd aan de stuurgroep gegevensbescherming en wordt in 2021 geïmplementeerd.

Bewustwordingsprogramma 2021

In het nieuwe bewustwordingsprogramma is als insteek gekozen voor het verloop van een dienstverband (voorafgaand, tijdens, bij wijziging en bij beëindiging).[44] Inhoudelijk staat voor dit programma een aantal zaken op de planning, zoals: een standaard informatiepakket voor nieuwe medewerkers, specifieke informatie voor bepaalde organisatieonderdelen, nul- en effectmetingen, workshops, e-learning, lezingen, werken met testimonials en ambassadeurs. Ook zal thuiswerken een plek krijgen in het nieuwe bewustwordingsprogramma.[45]

De gemeente ontwikkelt ook een strategische standaard voor gegevensbescherming binnen HR. Deze wordt momenteel afgestemd met de HR-organisatie en in 2021 geïmplementeerd. Het bevat de standaard diensten die de HR-functie aan organisatieonderdelen levert op het gebied van gegevensbescherming. Ook hierin wordt het verloop van een dienstverband gehanteerd als indeling. Volgens deze standaard zullen

[40] Gemeente Utrecht (mei 2019). *Gegevensbescherming in Utrecht.* Jaarverslag van de Functionaris Gegevensbescherming Gemeente Utrecht, 2018.
[41] Gemeente Utrecht (19 december 2019). Raadsbrief *Evaluatie jaarverslag functionaris gegevensbescherming*.
[42] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[43] Rekenkamer Utrecht. *Interviews gemeente Utrecht.*
[44] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[45] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

in de toekomst tijdens het dienstverband instructies over omgaan met gegevens periodiek worden herhaald, aangepast aan actuele risico’s en dreigingen. Ook staat erin vermeld dat het veilig en integer omgaan met gegevens door HR zal worden geïntegreerd in de ontwikkel- en beoordelingscyclus.

4 TECHNIEK: HOE DE GEMEENTE INFORMATIE TECHNISCH BEVEILIGT

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de verschillende testen die het externe bureau heeft uitgevoerd op de technische beveiliging. Daarmee beantwoorden we de derde onderzoeksvraag: zijn de gegevens bij de gemeente Utrecht voldoende beschermd tegen de toegang door onbevoegden? En zo niet, wat zijn de risico's en kwetsbaarheden en wat zijn daarvan de gevolgen voor burgers en ondernemers?

In paragraaf 4.1 geven we de belangrijkste bevindingen weer. Deze bevindingen lichten we toe in paragraaf 4.2. Aan de hand van de bevindingen beoordelen we in tabel 4.1 de bijbehorende norm.

Tabel 4.1 Normen en criteria thema 'techniek'

Norm	Criteria	Beoordeling
Informatie/gegevens zijn goed beschermd tegen inbraak van buitenaf.	Systemen/applicaties doorstaan pentesten.	Zie bevinding 1, 2 en 3 (onderwerp Wifi-netwerken) van § 4.1
	Medewerkers hebben een thuiswerkplek met adequate beveiliging.	Zie bevinding 3 van § 4.1

4.1 BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

1. Het is via het internet met externe penetratietesten niet gelukt om binnen te dringen in de gemeentelijke systemen. Deze tests toonden wel zes risico's en kwetsbaarheden aan. Het feit dat er software aanwezig is die niet meer ondersteund wordt, is gekwalificeerd als kritiek risico. De mogelijkheid om als medewerker zelf een apparaat of telefoonnummer te registreren voor multifactor-authenticatie (inloggen in meerdere stappen) is een hoog risico. Bij een langdurigere aanval zouden de kwetsbaarheden door indringers misschien uitgebuit kunnen worden.

2. De interne penetratietesten hebben 17 risico's en kwetsbaarheden aangetoond. Een deel van deze risico's was al jaren bij de gemeente bekend. Hiermee loopt de gemeente Utrecht al langere tijd onnodig risico. Zo blijkt het mogelijk om digitaal in te breken in de werkstations van medewerkers. Deze kwetsbaarheid is ondanks de beschikbare beveiligingsupdates nog niet opgelost.

3. De Wifi-netwerken van de gemeente Utrecht hebben de penetratietesten doorstaan. De gemeente Utrecht weet niet van alle medewerkers of zij thuiswerken met veilige

apparatuur. De gemeente heeft bijna 2.500 laptops verstrekt, die worden vanwege de coronacrisis nu veel gebruikt om thuis te werken. Circa 375 laptops (15%) zijn goed beschermd tegen aanvallen in onveilige netwerken en bij diefstal en verlies. De circa 2.100 eerder verstrekte laptops zijn niet allemaal voorzien van de juiste beveiligingsmaatregelen. Medewerkers die geen laptop van de gemeente hebben geleend, werken waarschijnlijk op eigen apparatuur bij het thuiswerken. De gemeente heeft geen zicht op de beveiliging van deze apparatuur, maar biedt medewerkers een virtuele werkomgeving aan om zoveel mogelijk te voorkomen dat gegevens lokaal worden opgeslagen.

4.2 TOELICHTING OP DE BEVINDINGEN

4.2.1 RESULTATEN EXTERNE PENETRATIETESTEN

Het is via het internet met externe penetratietesten niet gelukt om binnen te dringen in de gemeentelijke systemen. Deze tests toonden wel zes risico's en kwetsbaarheden aan. Het feit dat er software aanwezig is die niet meer ondersteund wordt, is gekwalificeerd als kritiek risico. De mogelijkheid om als medewerker zelf een apparaat of telefoonnummer te registreren voor multifactor-authenticatie (inloggen in meerdere stappen) is een hoog risico.

Om de bescherming van gegevens tegen toegang voor onbevoegden te garanderen, is het van belang dat via internet (extern) geen toegang kan worden verschaft tot de systemen van de gemeente Utrecht. Om te onderzoeken of dit wel of niet mogelijk is, heeft het externe bureau externe penetratietesten uitgevoerd. Bij het uitvoeren van de externe testen is de blackbox-methode toegepast. Dit betekent dat de onderzoekers de testen uitvoeren zonder voorkennis over de systemen en applicaties die in gebruik zijn. Deze methode staat dicht bij de werkwijze van een kwaadwillende hacker. Het externe bureau heeft daarmee eerst de systemen moeten ontdekken waarbij de onderzoekers gestart zijn met een geautomatiseerde scan.

De systemen van de gemeente bleken vanaf het internet in de periode van het onderzoek redelijk goed beveiligd. Voor het uitvoeren van de externe penetratietesten waren twee dagen beschikbaar. Het is in die tijd niet gelukt om toegang te krijgen tot de systemen van de gemeente Utrecht. Er zijn wel zes kwetsbaarheden aan het licht gekomen. Deze kwetsbaarheden zijn omwille van de risico's op het uitvallen van de systemen niet geëxploiteerd.

De risico's worden aan de hand van de formule *waarschijnlijkheid x impact* van een niveau voorzien. Figuur 4.2 laat zien dat er vijf niveaus zijn: informatief, laag, gemiddeld, hoog en kritiek.

Figuur 4.2 Indeling risiconiveaus

Impact	Waarschijnlijkheid		
	Laag	**Gemiddeld**	**Hoog**
Laag	Informatief	Laag	Gemiddeld
Gemiddeld	Laag	Gemiddeld	Hoog
Hoog	Gemiddeld	Hoog	Kritiek

Een kritiek risico heeft zowel een hoge waarschijnlijkheid dat deze door een kwaadwillende wordt uitgebuit als een hoge impact (schade) voor de organisatie. De niet meer ondersteunde software die nog aanwezig is, valt in deze categorie. Het feit dat Password Spraying niet mogelijk is, leidt ertoe dat deze in de categorie informatief is ingedeeld. De maatregelen die op dit punt door de gemeente Utrecht zijn getroffen volstaan op dit moment en dienen gehandhaafd en met regelmaat geëvalueerd te worden. Wij werken deze kwetsbaarheid daarom niet verder uit. Op de andere kwetsbaarheden geven wij een nadere toelichting. De kwetsbaarheden die gevonden zijn, staan in tabel 4.3 en worden onder de tabel toegelicht.

Tabel 4.3 Bevindingen externe penetratietesten

Kwetsbaarheid	Risico
Niet meer ondersteunde software aanwezig	Kritiek
Registreren van multifactor-authenticatie mogelijk	Hoog
Ontbreken van security headers	Gemiddeld
Niet-ondersteunde versie scripttaal gedetecteerd	Gemiddeld
Verouderde Javascript-bibliotheek aangetroffen	Gemiddeld
Gegevens onnodig benaderbaar voor alle medewerkers	Gemiddeld
Password Spraying niet mogelijk	Informatief

Bron: Rapportage Hoffmann B.V., 2021

Niet meer ondersteunde software aanwezig (kritiek)
Softwaresystemen die niet meer worden ondersteund ontvangen geen beveiligingsupdates meer. Hierdoor worden nieuwe en bestaande kwetsbaarheden niet meer verholpen. Deze softwaresystemen moeten vervangen worden door sofwaresystemen die wel door leveranciers worden ondersteund. Het externe bureau heeft bij de externe penetratietest software aangetroffen die mogelijk end-of-life is en daarmee mogelijk kwetsbaarheden bevat. In de rapportage gegevensbescherming van november 2020 zien we dat op dit punt – “patchstatus beheerde hard en software” – al in oktober 2018 een projectvoorstel is

ingediend. In 2019 heeft dit proces enige tijd stilgelegen, vanaf 2020 zijn hier scans aan toegevoegd om de kwetsbaarheden in beeld te brengen en is vervolgens uitvoering gegeven aan maatregelen. Eind 2020 is dit naar het oordeel van DomstadIT vrijwel afgerond (status 97%).

Registreren multifactor-authenticatie mogelijk (hoog)
Door deze kwetsbaarheid was het mogelijk om in te loggen op de digitale werkplekomgeving van Utrecht. Tweefactor-authenticatie is het minimale beveiligingsniveau. Wanneer het registreren van een eigen apparaat of telefoonnummer mogelijk is, kunnen kwaadwillenden als zij een gebruikersnaam en wachtwoord hebben bemachtigd ook eigen apparaten koppelen. Daarmee is het in de huidige situatie mogelijk om veilige en niet veilige omgevingen te vermengen. Ook deze kwetsbaarheid was bekend bij de gemeente. De consequentie is dat de betrouwbaarheid van informatie niet is te garanderen, omdat het eenvoudig mogelijk is om misbruik te maken van de toegang tot de informatie.

Ontbreken van security headers (gemiddeld)
Security headers helpen bezoekers van een website om hun browser weerbaar te maken tegen kwetsbaarheden. Op de website van de gemeente Utrecht ontbreken enkele headers. Deze websites zijn daarmee vatbaar voor mogelijke aanvallen van buitenaf. Deze kwetsbaarheid vinden wij niet terug in de rapportages van de gemeente Utrecht.

Niet-ondersteunde versie scripttaal gedetecteerd (gemiddeld)
Het externe bureau heeft een versie van scripttaal aangetroffen die niet langer wordt ondersteund. Daarmee worden geen beveiligingsupdates meer vrijgegeven door de leverancier. Het gevolg is dat er waarschijnlijk beveiligingsproblemen bestaan.

Verouderde Javascript-bibliotheek aangetroffen (gemiddeld)
Er is een verouderde bibliotheek op de gemeentelijke website aangetroffen die kwetsbaarheden bevat. Kwaadwillenden kunnen deze in de toekomst mogelijk misbruiken door er malware aan toe te voegen.

Gegevens onnodig benaderbaar voor alle medewerkers (gemiddeld)
Het bleek tijdens de externe testen mogelijk om gegevens te benaderen die voor alle reguliere medewerkers beschikbaar zijn, maar niet nodig. Deze gegevens zijn bruikbaar voor kwaadwillenden om in de toekomst doelgerichte aanvallen uit te voeren.

Bij een langduriger aanval zouden de kwetsbaarheden door indringers misschien uitgebuit kunnen worden.

In de beschikbare onderzoekstijd is het weliswaar niet gelukt om van buitenaf in te breken op de websites van de gemeente, maar kwaadwillenden zouden bij een langere periode de gevonden kwetsbaarheden misschien uit kunnen buiten. Als het lukt om de systemen binnen te dringen, kunnen gegevens worden misbruikt. Inwoners en ondernemers lopen daarmee

het risico dat (bijzondere) persoonsgegevens in handen komen van derden die daar geen inzage in mogen hebben.

4.2.2 RESULTATEN INTERNE PENETRATIETESTEN

De interne penetratietesten hebben 17 risico's en kwetsbaarheden aangetoond. Een deel van deze risico's was al jaren bij de gemeente bekend. Hiermee loopt de gemeente Utrecht al langere tijd onnodig risico. Zo blijkt het mogelijk om digitaal in te breken in de werkstations van medewerkers. Deze kwetsbaarheid is ondanks de beschikbare beveiligingsupdates nog niet opgelost.

Om te onderzoeken of er vanuit het netwerk van de gemeente Utrecht (intern) onbevoegd toegang kan worden verschaft tot gegevens, heeft het externe bureau interne penetratietesten uitgevoerd. In tegenstelling tot bij de externe pentesten, is het externe bureau er bij de interne pentesten wel in geslaagd om zonder voorkennis deels ongeautoriseerd toegang te krijgen tot de systemen van de gemeente. Er zijn in totaal 17 kwetsbaarheden geconstateerd. Omdat kwetsbaarheden in sommige gevallen nauw op elkaar aansluiten, zijn deze geclusterd opgenomen in tabel 4.4. Vier clusters vallen in de categorie kritiek en vier vallen in de hoog risico categorie. Daarnaast is er een risico geconstateerd in de categorie gemiddeld. Hierna lichten we de kwetsbaarheden nader toe.

Tabel 4.4 Bevindingen interne penetratietesten

Kwetsbaarheid	Risico
Werkstations onveilig	Kritiek
Ontbrekende beveiligingsupdates niet toegepast	Kritiek
Verouderde besturingssystemen aanwezig	Kritiek
Serviceaccounts onvoldoende beschermd	Kritiek
Ontbreken multifactor-authenticatie	Hoog
Zwakke wachtwoorden en beheer onvoldoende veilig	Hoog
Ontbreken netwerk-authenticatie	Hoog
Systemen kwetsbaar voor spoofing	Hoog
Ontbreken harddisk encryptie	Gemiddeld

Bron: Rapportage Hoffmann B.V., 2021

Werkstations onveilig (kritiek)

Het externe bureau heeft van de gemeente Utrecht de resultaten van eerder uitgevoerde kwetsbaarhedenscans ontvangen. Daaruit kwam een al langer bekende kwetsbaarheid uit 2017 naar voren. In die periode is deze kwetsbaarheid actief misbruikt om andere grote

organisaties mee in de problemen te brengen door de bestanden te versleutelen (ransomware). Het externe bureau heeft van deze kwetsbaarheid gebruik kunnen maken om ongeautoriseerd toegang te krijgen tot enkele werkstations. De gemeente Utrecht was al langer bekend met deze kwetsbaarheid, maar heeft deze – ondanks de beschikbare beveilingsupdates die zijn uitgebracht – niet opgelost. De gemeente geeft als reden dat door een ongelukkige samenloop van omstandigheden deze kwetsbaarheid niet is aangepakt.[46]. Vervolgens zijn verschillende andere kwetsbaarheden in het systeem geconstateerd die kwaadwillenden uiteindelijk toegang zouden kunnen geven tot de accounts.

Het gevolg van het binnendringen van de werkstations is dat het voor kwaadwillenden mogelijk is om live mee te kijken en screenshots te maken van de desktop van medewerkers van de gemeente die zijn ingelogd. Zo kon het externe bureau bijvoorbeeld meelezen met een HR-medewerker in de personeelsdossiers van de gemeente. Daarnaast was het mogelijk om medewerkers te forceren om af te sluiten en opnieuw aan te melden. Daarmee zijn de gebruikersnamen en (versleutelde waarden van) wachtwoorden van deze medewerkers buitgemaakt.

Het bleek vervolgens ook mogelijk om in de werkomgeving met scripttaal verder te werken. Zo kan er bij de gemeente Utrecht via Internet Explorer een tekstbestand op worden geslagen op het bureaublad. Hiermee kunnen beheertaken op de werkstations worden uitgevoerd. Met behulp van de scripttaal is het vervolgens ook mogelijk om zogeheten tickets van serviceaccounts op te vragen. Medewerkers hebben daar bij de gemeente Utrecht geen speciale privileges voor nodig. Er kan vervolgens offline geprobeerd worden om de tickets te kraken. En als dat lukt hebben kwaadwillenden het wachtwoord van de serviceaccounts die niet aan een persoon maar aan een systeem(service) gekoppeld zijn.

Ontbrekende beveiligingsupdates niet toegepast (kritiek)
Op een aantal systemen bleken geen beveiligingsupdates toegepast die wel beschikbaar zijn. Er zijn verouderde applicaties aangetroffen die bekende kwetsbaarheden bevatten. Voor een aantal van deze kwetsbaarheden is ook een code gepubliceerd waarmee deze kunnen worden uitgebuit. Ontbrekende beveiligingsupdates kunnen in veel gevallen leiden tot ongeautoriseerde toegang tot systemen en gegevens.

Verouderde besturingssystemen aanwezig (kritiek)
Er zijn besturingssystemen aangetroffen die end-of-life zijn. Dit houdt in dat het systeem niet meer ondersteund wordt door de leverancier en dat er geen beveiligingsupdates meer voor worden uitgebracht. De gemeente Utrecht heeft bij de leverancier de ondersteuning verlengd (extended support) waarmee nog wel beveiligingsupdates beschikbaar worden gesteld. Maar het externe bureau wijst erop dat kwaadwillenden anticiperen op verouderde besturingssystemen door via kwetsbaarheden in de digitale infrastructuur binnen (proberen) te dringen.

[46] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

Serviceaccounts onvoldoende beschermd (kritiek)
Het externe bureau is erin geslaagd de inloggegevens voor serviceaccounts te achterhalen, zie 'Zwakke wachtwoorden en beheer onvoldoende veilig'. Met deze serviceaccounts is toegang gekregen tot enkele systemen en zijn er versleutelde wachtwoorden achterhaald van zogeheten admin accounts. Hiermee is toegang verkregen tot een beperkt gedeelte van het netwerk.

Ontbreken multifactor-authenticatie (hoog)
Omdat er geen multifactor-authenticatie wordt afgedwongen is het intern zeer eenvoudig om met achterhaalde gebruikersnamen en wachtwoorden in te loggen. Zo kan ingelogd worden op de webmail en de werkomgeving van medewerkers. Met name voor systemen die benaderbaar zijn via het internet is het belangrijk om multifactor-authenticatie toe te passen. De gemeente was al langer op de hoogte van deze kwetsbaarheid bij de webmail, maar kon dit technisch niet oplossen. De infrastructuur was daarvoor niet up-to-date genoeg. In februari 2021 is de tweefactor-authenticatie op de webmail doorgevoerd.[47]

Zwakke wachtwoorden en beheer onvoldoende veilig (hoog)
Het bleek dat veel wachtwoorden bij de gemeente Utrecht zwak waren en gekraakt konden worden door het externe bureau. Van de 137 versleutelde waarden van de wachtwoorden (hashes) is het bij 49 gelukt om deze te kraken (36%).
In het ambtelijk wederhoor merkt de gemeente hierbij op dat er tegen de 10.000 accounts (users, services, applicaties, etc.) zijn. Er is daarnaast een password spraying[48] aanval uitgevoerd, waarbij met voor de hand liggende wachtwoorden geprobeerd wordt in te loggen op serviceaccounts. Hiermee is het daadwerkelijk gelukt een wachtwoord te raden, omdat dit wachtwoord ook zwak bleek.

In het beheer van de wachtwoorden zijn kwetsbaarheden aangetroffen. Zo zijn er wachtwoorden gevonden in een gedeelde (netwerk)map. Ook in een veelgebruikt softwareprogramma zijn (initiële) wachtwoorden in leesbare tekst aangetroffen. Er is niet gecontroleerd of deze wachtwoorden ergens anders gebruikt konden worden, maar het wordt afgeraden om wachtwoorden op te slaan in leesbare bestanden.

Ontbreken netwerk-authenticatie (hoog)
Netwerk-authenticatie zorgt ervoor dat een gebruiker pas toegang krijgt tot het gemeentelijke netwerk nadat de gebruiker is ingelogd. Dit ontbreekt op een aantal specifieke beheerwerkplekken. Hierdoor kon via een fysieke toegang tot een netwerkpoort een IP-adres verkregen worden. Het externe bureau heeft op deze manier ongeautoriseerde apparatuur met het netwerk kunnen verbinden. Kwaadwillenden kunnen met de fysieke toegang tot het netwerk verkenningen en aanvallen uitvoeren.

[47] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*
[48] Een techniek waarbij een aanvaller veelgebruikte wachtwoorden probeert om op een account in te loggen.

Systemen kwetsbaar voor spoofing (hoog)
Het bleek eenvoudig om door middel van spoofing (een andere identiteit aannemen) de gebruikersnaam en het wachtwoord van een medewerker te verkrijgen. Het systeem van het externe bureau werd gekoppeld aan de medewerker die vervolgens de vraag kreeg om zich te authentiseren. Door dit vervolgens te kraken kon de onderzoeker geldige inloggegevens bemachtigen.

Ontbreken van harddiskencryptie (gemiddeld)
De harde schijf van het werkstation van de gemeente Utrecht bleek niet versleuteld. Doordat het systeem toegankelijk is als opgestart wordt vanaf een USB-stick, zijn via die weg versleutelde wachtwoorden en gebruikersnamen te achterhalen. Het wachtwoord dat daarvoor nodig is was eerder in de testen al buitgemaakt. Bij het grote werkstation is geen wachtwoord ingesteld.

Door de gevonden kwetsbaarheden langer uit te buiten kunnen kwaadwillenden de digitale infrastructuur van de gemeente Utrecht verder binnendringen. En door een langere periode mee te kijken met medewerkers kan veel gevoelige informatie worden buitgemaakt. De gegevens van inwoners en ondernemers zijn daarmee onvoldoende beschermd tegen misbruik door derden. Het misbruiken van (bijzondere) persoonsgegevens kan in de persoonlijke levenssfeer grote gevolgen hebben.

4.2.3 RESULTATEN TESTEN WIFI-NETWERKEN EN LAPTOP

De Wifi-netwerken van de gemeente Utrecht hebben de penetratietesten doorstaan.

Het externe bureau heeft een penetratietest uitgevoerd op het WiFi-netwerk van de gemeente Utrecht. Het is de onderzoekers niet gelukt om gebruikersnamen en wachtwoorden op te vangen. Daarnaast is een draadloos netwerk onderzocht waarbij het ook niet is gelukt om het wachtwoord te achterhalen. Daarmee concludeert het externe bureau dat de gemeente Utrecht de beveiliging op dit onderdeel goed op orde heeft.

De gemeente Utrecht weet niet van alle medewerkers of zij thuiswerken met veilige apparatuur. De gemeente heeft bijna 2.500 laptops verstrekt, die worden vanwege de coronacrisis nu veel gebruikt om thuis te werken. Circa 375 laptops (15%) zijn goed beschermd tegen aanvallen in onveilige netwerken en bij diefstal en verlies. De circa 2.100 eerder verstrekte laptops zijn niet allemaal voorzien van de juiste beveiligingsmaatregelen.

Sinds het begin van de coronacrisis zijn de meeste medewerkers van de gemeente Utrecht thuis gaan werken, onder andere met laptops die door de gemeente zijn verstrekt. In februari 2021 waren in totaal bijna 2.500 laptops door de gemeente uitgegeven. Sinds november

2020 worden deze alleen nog beheerd en beveiligd uitgeleverd en nieuwe laptops zijn daarmee beschermd tegen aanvallen in onveilige netwerken en bij diefstal en verlies. Het gaat dan om circa 375 laptops. De rekenkamer heeft een laptop die onlangs aan een van de medewerkers was verstrekt laten onderzoeken door het externe bureau. Daaruit bleek dat het mogelijk is om de laptop vanaf een USB-stick op te starten (laag risico). De harde schijf is voorzien van harddisk encryptie, waarmee de informatie versleuteld is en de inhoud niet bekeken kan worden.

De bijna 2.100 eerder verstrekte laptops zijn, in tegenstelling tot de nieuwe laptops, niet allemaal voorzien van de juiste beveiligingsmaatregelen. Op een deel van deze laptops is sprake van achterstallig onderhoud: er ontbreekt harddiskencryptie en USB-poorten zijn nog toegankelijk.

Medewerkers die geen laptop van de gemeente hebben geleend, werken waarschijnlijk op eigen apparatuur bij het thuiswerken. De gemeente heeft geen zicht op de beveiliging van deze apparatuur, maar biedt medewerkers een virtuele werkomgeving aan om zoveel mogelijk te voorkomen dat gegevens lokaal worden opgeslagen.

Gezien het aantal uitgegeven laptops kan er van uit worden gegaan dat er ook veel medewerkers werken op privé apparatuur. Hiervan is de status van de beveiliging voor de gemeente onbekend. De gemeente hanteert een bring-your-own-device beleid en heeft daarmee minder controle op hoe medewerkers met privé devices omgaan. Dit risico wil de gemeente mitigeren door medewerkers een virtuele werkomgeving aan te bieden. Dit moet zoveel mogelijk voorkomen dat gegevens lokaal worden opgeslagen. Ook zijn er geen eisen gesteld aan de beveiliging van wifi-netwerken bij mensen thuis.

Om in het begin van de coronacrisis de bedrijfscontinuïteit niet te veel te dwarsbomen, heeft de gemeente een aantal veiligheidsrisico's omtrent vergadertools geaccepteerd. Inmiddels zijn er maatregelen genomen om drie vergadertools (*Microsoft Teams*, *Zoom* en *GoToMeeting*) zo veilig mogelijk aan te bieden.[49] Echter, om het netwerk niet te overbelasten, moeten deze vergadertools vooral buiten de werkomgeving worden gebruikt. Hierdoor bestaat het risico dat medewerkers toch buiten de beveiligde werkomgeving blijven werken. Op eigen telefoons en tablets kunnen medewerkers alleen gebruik maken van gemeentelijke informatie als zij de IT beveiligingssoftware van de gemeente accepteren.

[49] Rekenkamer Utrecht. *Interview gemeente Utrecht.*

BIJLAGE 1 AFKORTINGEN

Afkorting	Betekenis
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BCM	Business Continuity Management
BIA	Business Impact Analyse
BIG	Bewust Informatie Gebruiken
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BSN	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
B&W	Burgemeester en wethouders
CIO	Chief Information Officer
CISO	Chief Information Security Officer
CPO	Chief Privacy Officer
CZ	Culturele Zaken
DISO	Decentrale Informatie en Security Officer
DPIA	Data Protection Impact Assessment
FG	Functionaris Gegevensbescherming
HR	Human Resources
HRM	Human Resource Management
IB	Interne bedrijven
IBD	Informatiebeveiligingsdienst
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IPM	Informatie- en procesmanagement / Informatie- en procesmanager
IRM	Integraal Resultaatverantwoordelijk Manager
IT	Informatietechnologie
MO	Maatschappelijke Ontwikkeling
OOR	Ontwikkelorganisatie Ruimte
ORA	Operationele risicoanalyse
PBZ	Publiekszaken
PRA	Privacy risicoassessment
RO	Raadsorganen
SB	Stadsbedrijven
TRA	Tactische risicoanalyse

UVO	Utrechtse Vastgoed Organisatie
VG	Volksgezondheid
VLG	Veiligheid
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
W&I	Werk en Inkomen

BIJLAGE 2 ONDERZOEKSVERANTWOORDING

GERAADPLEEGDE PERSONEN

Gemeente Utrecht, ambtelijke organisatie:

- Leden Stuurgroep Gegevensbescherming
- Leden Regiegroep Gegevensbescherming
- Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
- IRM Werk en Inkomen
- IRM Utrechtse Vastgoed Organisatie
- Clustermanager Veiligheid
- IPM Publiekszaken
- IPM Veiligheid
- DomstadIT

GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

Gemeentelijke documenten (chronologisch):

- Gemeente Utrecht (september 2014). Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid Gemeente Utrecht 2014 – 2018 *"Betrouwbaar en Vertrouwd"*.
- Gemeente Utrecht (september 2014). Tactische Richtlijnen Informatiebeveiliging Gemeente Utrecht *"Betrouwbaar en Vertrouwd".*
- Gemeente Utrecht (14 oktober 2014). Raadsbrief *Concern Informatiebeveiligingsbeleid*. Kenmerk 14.500285.
- Gemeente Utrecht (20 september 2018). *Privacyverordening gemeente Utrecht.*
- Gemeente Utrecht (mei 2019). *Gegevensbescherming in Utrecht*. Jaarverslag van de Functionaris voor Gegevensbescherming Gemeente Utrecht, 2018.
- Gemeente Utrecht (1 juli 2019). Beleid voor gegevensbescherming Gemeente Utrecht 2019 – 2022 *"Bescherming van het digitale DNA van de stad"*.
- Gemeente Utrecht (5 juli 2019). Raadsbrief *Beleid voor gegevensbescherming 2019 – 2022.*
- Gemeente Utrecht (3 september 2019). *Beleid accounts, authenticatiemiddelen en wachtwoorden Gemeente Utrecht.*
- Gemeente Utrecht (19 december 2019). Raadsbrief *Evaluatie jaarverslag functionaris gegevensbescherming.*
- Gemeente Utrecht (z.j.). *Enterprise Mobility Management beleid Gemeente Utrecht.*

Interne documenten Gemeente Utrecht (chronologisch):

- Gemeente Utrecht (24 mei 2018). Gebruikersprotocol Bewust informatie gebruik.
- Gemeente Utrecht (23 mei 2019). GBMS Gemeente Utrecht – Managementsysteem voor gegevensbescherming, *"Bescherming van het digitale DNA van de stad".*
- Gemeente Utrecht (30 januari 2020). Plan Informatiebeheer & Gegevensbescherming 2020 Veiligheid.
- LBVD (17 februari 2020). *Rapportage Phishlink-simulatie.* Gemeente Utrecht.

- Gemeente Utrecht (27 juli 2020). *Aandacht voor integriteit.* Jaarverslag 2019.
- Gemeente Utrecht (19 juni 2020). *Eerste Bestuursrapportage*.
- Gemeente Utrecht (15 september 2020). *Strategische standaard gegevensbescherming – HR-functie*.
- Gemeente Utrecht (november 2020). *Rapportage Gegevensbescherming* november 2020.
- Gemeente Utrecht (24 november 2020). Presentatie '*Strategie bewustwording t.a.v. privacy & gegevensbescherming*'.
- Gemeente Utrecht (27 november 2020). *Datalekmeldingen 2019 en 2020.*
- Gemeente Utrecht (december 2020). *Programma Dasboard 2021*.
- Gemeente Utrecht (1 december 2020). *Risico en Beheersing Matrix – Strategische risico's gegevensbescherming.*
- Gemeente Utrecht (z.j.). *Betrouwbaar werken voor Utrecht. Gedragscode voor iedereen die werkt bij de gemeente Utrecht*.
- Gemeente Utrecht (z.j.). *Informatiebeheer- en beveiligingsplan 2020 Werk en Inkomen*.
- Gemeente Utrecht (z.j.). *Roadmap implementatie gegevensbescherming 2020-2021*.
- Gemeente Utrecht (z.j.). *Roadmap Implementatie gegevensbescherming 2019-2021*.

Andere bronnen:

- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
- Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
- VNG (januari 2019). Baseline *De 10 bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging*. Behorende bij de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Websites:

- https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/privacy/privacymelding/

REKENKAMER UTRECHT

wil bijdragen aan het verbeteren van het gemeentelijke bestuur en het versterken van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Dat doet de Rekenkamer via het doen van onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en bestuur.

Voor de inwoners van de gemeente Utrecht wil de Rekenkamer zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de voornemens van de gemeente.

Commissie Mens en Samenleving

Dossiernummer	1780
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	6
Omschrijving	Raadsvoorstel Zienswijze meerjarenbegroting BghU
ID	1834
Behandelend ambtenaar	Jasper Woeltjes
Telefoon	14030
E-mail	j.woeltjes@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Financiën
Referendabel	Nee
Reden niet referendabel	Sub i: Raadsvoorstel over stukken van een gemeenschappelijke regeling.
Raadsadviseur (lijst)	Daniëlle Rijnders/Financiën, Economische zaken/06-39276711

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mens en Samenleving	**29 april 2021**
Gemeenteraad	20 mei 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Zienswijze meerjarenbegroting 2022-2025 Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Jasper Woeltjes
Kenmerk	8650680
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De bijgevoegde brief vast te stellen als zienswijze op de conceptmeerjarenbegroting 2022-2025 van de BghU.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
De Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) is een verbonden partij die namens de gemeente Utrecht, een negental overige gemeenten en het waterschap HDSR de lokale heffingen uitvoert. De raad wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen op de meerjarenbegroting 2022-2025 van de BghU.

Context
Aanleiding
Het bestuur van de BghU heeft de conceptbegroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025 (tezamen: meerjarenbegroting 2022-2025) vastgesteld en voor zienswijze aangeboden. Ter informatie heeft het bestuur van de BghUtevens de jaarrekening inclusief Jaarverslag 2020 aangeboden.

De vaststelling van de begroting staat gepland voor de vergadering van het bestuur van de BghU op 1 juli 2021. Verzoek is zienswijzen uiterlijk op 28 mei kenbaar te maken.

Juridische context
De gemeenteraad wordt, conform de Wet gemeenschappelijke regelingen, in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen.

Beoogd effect
Het bestuur van de BghU neemt de zienswijzen van de gemeente mee bij het vaststellen van de begrotingsstukken.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Niet van toepassing.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De bijgevoegde brief vast te stellen als zienswijze op de conceptmeerjarenbegroting 2022-2025 van de BghU.
Argumenten	
1.1	<u>De meerjarenbegroting past bij een stabiele uitvoeringsorganisatie.</u>
	De BghU is een uitvoeringsorganisatie die sinds 2014 bestaat. De voorliggende meerjarenbegroting laat een stabiel meerjarig beeld zien, gericht op de continuïteit van de organisatie. In 2022 is er sprake van een hogere bijdrage voor de deelnemers als gevolg van het aanbesteden van een nieuw ICT-systeem. In de loop van 2021 vindt de aanbesteding plaats en wordt duidelijk in hoeverre deze kosten en daarmee de bijdrage van Utrecht naar beneden kunnen worden bijgesteld. Eind 2021 is hierover meer bekend.
1.2	<u>De meerjarenbegroting past binnen de kaders van de gemeente Utrecht.</u>
	De meerjarenbegroting past, inclusief de loon- en prijsontwikkelingen, binnen de uitgangspunten die de gemeente Utrecht hanteert.

Financiën
De jaarlijkse bijdrage aan de BghU is opgenomen in de begroting van de gemeente Utrecht.

Vervolg
De zienswijzebrief van uw raad wordt, na vaststelling, aan het bestuur van de BghU verzonden.

Participatie
Niet van toepassing.

Communicatie
De zienswijzen die van de deelnemers van de BghU worden ontvangen worden besproken in de vergadering van het bestuur van de BghU. De vergaderstukken worden via de website van de BghU openbaar gemaakt.

Niet-Referendabel
Op dit raadsbesluit is de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht niet van toepassing omdat het een raadsbesluit betreft over stukken van een gemeenschappelijke regeling (artikel 3 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Brief zienswijze meerjarenbegroting 2022-2025 BghU

Bijlagen informatief
- BghU jaarstukken 2020
- Ontwerpbegroting 2022 en meerjarenperspectief 2023-2025
- Aanbiedingsbrief Utrecht met betrekking tot de begroting 2022 en de jaarstukken 2020

Gemeenteraad
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSIE VOOR BESLUITVORMING

Belastingsamenwerking gemeenten en
hoogheemraadschap Utrecht
M. Vrisou van Eck
Postbus 5150
3502 JD UTRECHT

Behandeld door	J.J.M. Woeltjes	**Datum**	volgt
Doorkiesnummer	030-2862137	**Ons kenmerk**	8651788
E-mail	j.woeltjes@utrecht.nl	**Onderwerp**	Zienswijze meerjarenbegroting 2022 - 2025
Bijlage(n)			
Uw kenmerk		**Verzonden**	
Uw brief van		Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden	

Geachte mevrouw Vrisou van Eck,

U heeft ons de gelegenheid geboden een zienswijze te geven op de meerjarenbegroting 2022 - 2025 van de Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht.

De meerjarenbegroting past binnen de kaders van de gemeente Utrecht. Wij kunnen instemmen met deze meerjarenbegroting en begrotingswijziging.

De huidige context van financiële onzekerheid en krapte in de gemeentefinanciën dwingt gemeenten en hun verbonden partijen om extra kritisch te zijn op de kosten en daarmee de bijdrage van de gemeente. In uw begroting is voor 2022 een hogere bijdrage opgenomen als gevolg van de verwachtte kosten van de migratie van het ICT-systeem. Wij begrijpen dat deze migratie noodzakelijk is en goed voorbereid wordt. In uw begroting geeft u aan dat na de aanbesteding blijkt in hoeverre de kosten lager kunnen uitvallen en daarmee de bijdrage van de gemeente. Wij verzoeken u om u de komende periode te blijven inspannen om deze kosten en daarmee de bijdrage van de gemeente te beperken.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

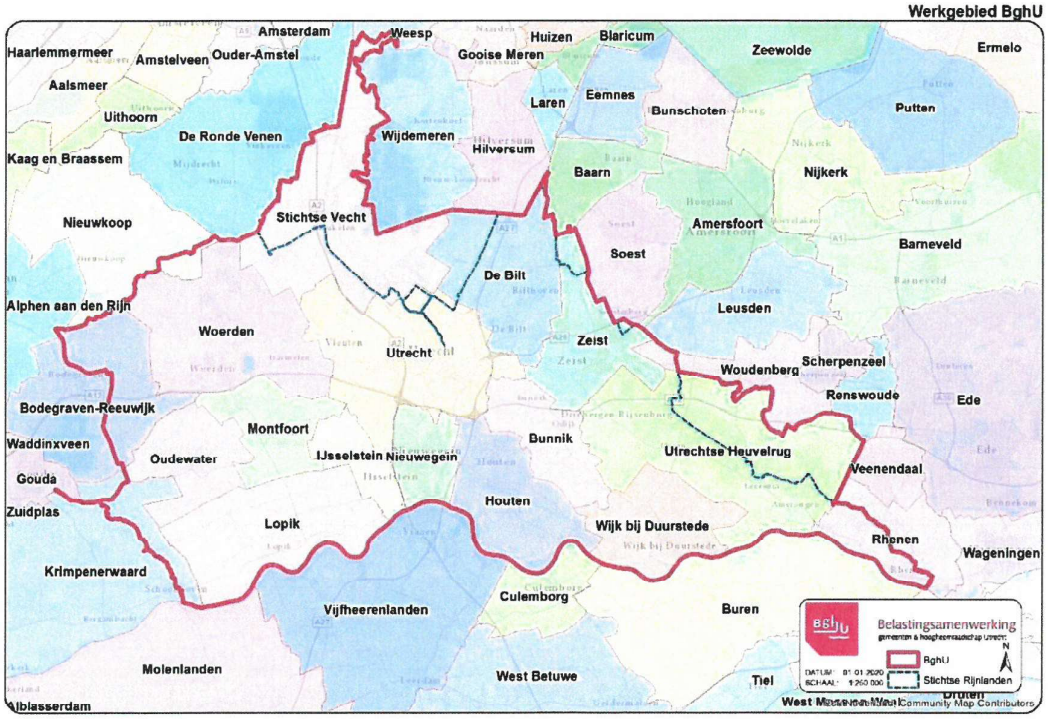
Hoogachtend,
Gemeenteraad van Utrecht,

de griffier,
Merel van Hall

de voorzitter,
Sharon A.M. Dijksma

Belastingsamenwerking
gemeenten & hoogheemraadschap Utrecht

Jaarstukken 2020

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021	astrium overheidsaccountants b.v.

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Jaarverslag 5

1.1 Programmaverantwoording 5

1.1.1 Kernproces databeheer 5

1.1.2 Kernproces dienstverlening & invordering 10

1.1.3 Ondersteunende processen 13

1.1.4 Financieel overzicht programmaverantwoording 14

1.2 Paragrafen 16

1.2.1 Lokale heffingen 16

1.2.2 Weerstandsvermogen en risicomanagement 17

1.2.3 Kapitaalgoederen 19

1.2.4 Financiering 19

1.2.5 Bedrijfsvoering 21

1.2.6 Paragraaf verbonden partijen 26

1.2.7 Grondbeleid 27

2. Jaarrekening 28

2.1 Staat van baten en lasten en balans per 31 december 2020 28

2.2 Waarderingsgrondslagen 29

2.3 Toelichting op de balans 32

2.3.1 Toelichting activa 32

2.3.2 Toelichting passiva 33

2.3.3 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 35

2.4 Toelichting op de staat van baten en lasten 36

2.4.1 Toelichting op staat van baten en lasten per kostencategorie 36

2.4.2 Detailtoelichting effecten Covid-19 39

2.4.3 Detailtoelichting Wet Normering topinkomens 40

3. Controleverklaring accountant 42

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021	astrium overheidsaccountants b.v.

Voorwoord

Bij deze bieden wij u de jaarstukken 2020 aan.

We kijken terug op een jaar waarin we als samenleving met een enorme uitdaging te maken kregen. Vol enthousiasme vingen we het jaar 2020 aan met onze planuitvoering en aanslagoplegging. Door het coronavirus werd vanaf medio maart onze normale gang van zaken volledig in de war gebracht. En dus ook met alle gevolgen voor onze inwoners, onze deelnemers en onze organisatie.

Vanaf het begin van deze pandemie heeft de organisatie en hebben onze medewerkers zich ingezet op wat wel mogelijk is om onze dienstverlening zo goed mogelijk voort te zetten.

Het thuiswerken werd de norm en diverse faciliteiten en zorg hiertoe zijn direct ingezet. Achteraf gezien zijn we blij dat we de laatst toegetreden gemeente, gemeente Stichtse Vecht, de eerste maanden van het jaar nog live hebben kunnen verwelkomen en wegwijs konden maken in onze belastingsamenwerking. Een aantal nieuwe collega's hebben we vooral op digitale wijze verwelkomd en wegwijs gemaakt. Een aantal cruciale kantoorfuncties is al die tijd fysiek bemenst en in tijden van enigszins versoepelde maatregelen was er enige ruimte voor doelgericht fysiek afspreken op kantoor. Het belangrijkste project, de aanbesteding software, is voortgezet volgens planning. Er zijn mooie resultaten bereikt op het gebied van informatieveiligheid, introductie van de flexibele automatische incasso, het vaststellen van een nieuwe CAO, het door velen volgen van een WOZ-opleiding en het bieden van een webinar over de Samengestelde Objectenregistratie aan onze deelnemers.

Onze dienstverlening hebben we enigszins moeten aanpassen, zoals het sluiten van de balie en tijdelijk geen inpandige opnames en deurwaarderij. Verder zijn bepaalde belastingaanslagen later opgelegd of verminderd (voorschot toeristenbelasting), is verruiming van betalingsregelingen geboden en is de invorderingsrente tijdelijk verlaagd. Voorafgaande aan de vergaderingen wordt, ingegeven door het digitaal vergaderen, een schriftelijke beraadslaging geboden, ter ondersteuning van de besluitvorming. Verder is sinds dit jaar een kadernota met meerjarenperspectief tot en met 2025 geboden.

De deelnemers hebben aandacht gevraagd voor de financiële positie van gemeenten en een bijdrage hieraan. Tegelijkertijd staat de organisatie voor een behoorlijke opgave met de aanbesteding van belastingsoftware en het streven naar excellente dienstverlening. Met het verder uitwerken van de activiteiten voor 2021 en verder, wordt rekening gehouden met reeds benoemde risico's vanuit de implementatie van de aanbesteding belastingsoftware, de druk op de organisatie door de coronamaatregelen en de toename in bezwaarafhandeling.

Met grote opluchting kunnen we terugkijken op een jaar met weinig uitval wegens corona. Wel blijft het langdurig ziekteverzuim vrij hoog door een aantal langdurig zieke medewerkers (niet werkgerelateerd).

De deelnemersbijdrage is de afgelopen jaren nagenoeg gelijk gebleven. De taakuitvoering verloopt volgens het Uitvoeringsprotocol en voldaan wordt aan actuele wet- en regelgeving. BghU blijft daarmee een efficiënte organisatie voor samenwerkende partners. In samenwerking met de OR en de medewerkers zijn mogelijkheden verkend voor verdere procesoptimalisatie en voor het bijdragen aan excellente dienstverlening en aan efficiency. Reeds is aangegeven dat eventuele verdergaande efficiencyvoordelen worden opgenomen in de meerjarenbegroting.

Financiën 2020

Het resultaat over 2020 bedraagt € 889.870. Daarnaast is een onttrekking vanuit de bestemmingsreserve van € 50.000 voor de dekking van de lasten van de aanbesteding voor belastingsoftware. Deze onttrekking zorgt uiteindelijk voor een positief resultaat van € 939.870.

Dit rekeningresultaat is opgebouwd uit meerdere effecten, waarvan een deel is toe te schrijven aan lagere lasten doordat corona de reguliere bedrijfsvoering heeft verstoord. Verder zijn wederom de proceskosten gestegen en is het aantal af te handelen WOZ-bezwaren met de daarvoor benodigde capaciteit toegenomen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Aan de deelnemers is met regelmaat gerapporteerd over de mogelijke impact van de coronamaatregelen op de belastingopbrengsten en op het incasseren van openstaande bedragen. Deze rapportages blijven we voortzetten.

Onze enorme waardering gaat uit naar onze deelnemers en onze medewerkers, hoe we ondanks de huidige situatie met elkaar toch dagelijks klaar staan voor onze inwoners en onze taak vanuit samenwerking zo goed mogelijk uitvoeren.

Op naar een gezond 2021!

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021	astrium overheidsaccountants b.v.

1. Jaarverslag

In het jaarverslag licht BghU haar prestaties over het afgelopen jaar toe. Dat doet BghU aan de hand van de BBV-systematiek. Dat betekent dat de toelichting op de resultaten van BghU de indeling van de begroting BghU 2020 volgt. Die begroting maakte een onderscheid in 3 kernprocessen van BghU, te weten databeheer, dienstverlening en vorderen op maat. De kernprocessen dienstverlening en vorderen op maat zijn in deze jaarrekening samengevoegd tot het kernproces dienstverlening en invordering. Een totaaloverzicht van de baten en de lasten van de programma's is opgenomen in paragraaf 1.1.4..

1.1 Programmaverantwoording

De programmaverantwoording van BghU bestaat uit de 2 kernprocessen van BghU en de ondersteunende processen. Aan de hand van de drieslag: wat wilden we bereiken in 2020, wat deden we daarvoor en wat waren daarvan de kosten, lichten we in dit deel van het jaarverslag onze resultaten over 2020 toe.

1.1.1 Kernproces databeheer

Het procesonderdeel databeheer heeft betrekking op het uitvoeren van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) ten behoeve van deelnemende gemeenten en (indirect) voor Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Dit procesonderdeel bevat zowel de activiteiten inzake het verzamelen, registreren, bewerken en optimaliseren van de basisgegevens ten behoeve van de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken als het bepalen van de WOZ-waarden. De begroting van BghU bevatte zowel doelstellingen als kwaliteitsnormen voor de dienstverlening.

Wat wilden we bereiken?

Doelstellingen 2020

Onderwerp	Doelstellingen 2020	Realisatie 2020	2019
Beheer objecten (BAG, BRK)	Doelstelling: Alle WOZ-objecten zijn in het Centricsysteem (K2B) met een juiste status en juiste gegevens actueel beschikbaar. Indicator: BAG en BRK-mutaties zijn binnen 5 dagen verwerkt.	95%	95%
Beheer Eigenaren (BRK)	Doelstelling: Alle WOZ-objecten kennen een eigenaar conform het Kadaster waarbij combi- aanslagen een uitgangspunt is. Indicator: BRK-mutaties zijn binnen 4 dagen verwerkt.	99%	95%
Beheer Gebruikers (NHR, BRP)	Doelstelling: Alle WOZ-objecten kennen de actuele gebruikers, inclusief huurinfo niet-woningen en ingeschrevenen woningen. Indicator: BRP-mutaties zijn binnen 2 dagen verwerkt. Indicator: NHR-mutaties zijn binnen 4 dagen verwerkt. Indicator: Retourpost is binnen 5 dagen verwerkt.	95% kent actuele gebruikers 100% 100% 85%	 N.b 100% 100%
Beheer Gebruik / Verbruik	Doelstelling: beheer WOZ-waarde. Indicator: alle (bestaande en in aanbouw zijnde) WOZ-objecten zijn op 1 oktober gewaardeerd	95%	90%

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

	Doelstelling: Beheer Waterverbruik Indicator: Voor ieder WOZ-object zijn op 1 oktober de m3's dan wel het aantal VE geregistreerd.	90%	90%
Beheer Gebruik / Verbruik	Beheer overige maatstaven De ontbrekende maatstaven opvragen zodanig dat het bestand actueel is/blijft en er binnen 1 maand na ontstaan belastingfeit de aanslagen opgelegd kunnen worden.	89%	86 %

De doelstelling om alle BAG- en BRK-mutaties binnen 5 werkdagen te realiseren is in de praktijk niet voor 100% realiseerbaar. Iedere maandelijkse verwerking levert immers een aantal mutaties op dat uitgezocht moet worden in het veld of door contact te zoeken met de eigenaar van het object. Dit is voor het gehele proces ook niet direct een probleem. Wel moeten al deze meldingen voor 1 januari van het komende jaar in beeld zijn, zodat op 1 januari, het tijdstip voor het bepalen van de grondslag voor de OZB en de WOZ-beschikking, de gegevens correct zijn. Bij twijfel kan dit ook met terugwerkende kracht worden geconstateerd.

Geconstateerd kan worden dat bijna alle WOZ- en belastingobjecten zijn voorzien van een eigenaar. Uitzonderingen kunnen zijn objecten waarvan niet direct duidelijk is wie de belastingplichtige is, omdat er bijvoorbeeld beperkte rechten op het object zijn gevestigd of dat er sprake is van een nog niet verdeelde erfenis.

Waar mogelijk wordt voor alle objecten tijdig de juiste gebruiker van niet-woningen in het bestand geregistreerd. Hiervoor is de afdeling belastingen wel afhankelijk van de gegevens van de Kamer van Koophandel en de basisregistratie HR. Deze gegevens zijn niet altijd actueel of volledig, omdat ze ook grotendeels afhankelijk zijn van het tijdig melden van wijzigingen door ondernemers. De Basisregistratie Personen is betrouwbaar genoeg, zodat geconstateerd kan worden dat dit voor 99% sluitend is. Afwijkingen kunnen met name zitten in woningen van bijvoorbeeld studenten of expats waar men zich niet tijdig of te laat in- of uitschrijft.

De retourpost wordt zo snel mogelijk afgehandeld, maar binnen 5 dagen is niet altijd mogelijk. Dit heeft met een aantal factoren te maken waar BghU niet altijd direct invloed op heeft. Retourpost gaat vaak om post die terugkomt omdat inwoners wel ingeschreven staan op het desbetreffende adres, maar er feitelijk niet wonen, of dat bedrijven wel volgens de KvK op het desbetreffende adres staan ingeschreven, maar al verhuisd of gestopt zijn. Deze constateringen worden door BghU onderzocht, maar moeten vanuit wet- en regelgeving teruggemeld worden aan de betreffende basisregistraties. BghU heeft geen invloed op de snelheid waarmee deze meldingen worden onderzocht en worden hersteld in de bestanden.

We streven naar een zo goed mogelijke en sluitende registratie van alle m3's of vervuilingseenheden op 1 oktober van het desbetreffende jaar. In sommige gevallen lukt het niet deze administratie 1 op 1 te sluiten. Enerzijds komt dit door het feit dat de gegevens die hiervoor ten grondslag liggen (gegevens van Vitens) maandelijks worden aangeleverd op basis van maandelijkse afrekeningen met klanten. Ook na 1 oktober worden er nog relevante gegevens voor de aanslagen aangeleverd. Anderzijds kan het aantal VE kan na oktober nog wijzigen door grootte van het bedrijf of het aantal bewoners. Afhankelijk van de verwachte grootte van nieuwe bedrijven en het aantal bewoners kan daarnaast ook gewerkt worden met voorlopige en definitieve aanslagen.

De doelstelling om voor 1 oktober alle WOZ-objecten gewaardeerd te hebben, is niet haalbaar. Dit is nu meerdere jaren gebleken. De eis van de Waarderingskamer is dat in ieder geval op 1 december van het belastingjaar 90% van alle WOZ-waarden gefiatteerd moet zijn, aangezien de Waarderingskamer niet eerder op controle komt. Deze eis wordt wel gerealiseerd. De procesteams streven er in ieder geval naar om meer dan 95% van de WOZ-waarden gefiatteerd te hebben voor het opleggen van het grote kohier in februari.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Het is niet altijd relevant om 100% van alle overige maatstaven binnen een maand verwerkt te hebben. Sommige gegevens worden pas in oktober/november/december geleverd door de aangiften die door BghU verzonden worden. Die informatie is in 2020 zo snel als mogelijk verwerkt te hebben.

Kwaliteitsnormen 2020

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling	Realisatie 2020
Waardebepaling (WOZ)	Het van de Waarderingskamer tijdig mogen beschikken	Voldoende/goed	Voldoende
Bestandsbeheer	Bestanden dienen juist, actueel en volledig te zijn	Goedkeurende accountantsverklaring	Gerealiseerd
Aanslagoplegging	Aanslagen dienen juist, volledig en tijdig te worden opgesteld	95% gemeentelijke deelnemers in februari, overige 5% binnen 1 maand na ontstaan belastbaar feit	99%

Op dit moment is de beoordeling door de Waarderingskamer een Voldoende. Naar aanleiding van het rapport van de Waarderingskamer en afstemming van de processen bij objectenbeheer en waardebepaling zullen we moeten komen tot een verdere optimalisatie in onze administratie, waardoor dit op termijn zou kunnen leiden tot een oordeel Goed. Natuurlijk willen wij dit ook voor onze burgers en bedrijven. Ook voor hen geldt immers dat een goede administratie met gegevens voor een waardering met de juiste uitgangspunten zorgt voor een correcte aanslagoplegging.

Wat deden we daarvoor?

Databeheer

Het percentage BRK-verwerking is gestegen doordat er in 2019 een keus is gemaakt om een vast team van medewerkers op dit proces in te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat er meer ervaring en daardoor kennis is opgedaan en sneller verwerkt kan worden. Ook door het gebruik van betere software voor de verwerking van de overige maatstaven verloopt de verwerking soepeler en sneller.

WOZ-controles

In 2020 is voor gemeente Stichtse Vecht de eerste keer de herwaardering uitgevoerd in onze waarderingsapplicatie. Er zijn nog diverse aanpassingen aan het waarderingsmodel verricht om dit verder mogelijk te maken. Voor de incourante objecten zoals scholen en sport is er een inventarisatie gedaan op onder andere kadastrale afbakening, archetypen, bruto vloeroppervlakten en bouwjaren. De oppervlakten van woningen zijn nu op een enkel object na, voorzien van m2's in plaats van m3's. Hiermee voldoen we dus ruimschoots aan de eis van de Waarderingskamer om op 1 januari 2022 te waarderen met m2's. De Waarderingskamer heeft op 15 december 2020 een controle uitgevoerd op onze bestanden en toestemming verleend om te beschikken. Voor 2021 zullen wij de bestanden verder moeten optimaliseren op kadastrale percelen, bouwjaren, archetypen, controle verbouw/nieuwbouw en bruto vloeroppervlakten. Ook moet er nog een apart project worden opgestart met betrekking tot de inventarisatie van de kenmerken en afbakening van de agrarische objecten en de recreatieterreinen in gemeente Stichtse Vecht.

Na het verzenden van het grote kohier in februari 2020 zijn wij met een pilot op locatie gestart. Op drie locaties waren medewerkers aanwezig voor vragen over de aanslagen c.q. beschikkingen. De burgers waren enthousiast hierover en vonden dit een goed initiatief.

Voor 2021 is er besloten om geen locatiedagen te organiseren bij onze deelnemers in verband met de coronamaatregelen. Afstemming hierover heeft inmiddels plaatsgevonden met onze deelnemers. Op dit moment worden andere communicatiemiddelen onderzocht.

Vanwege de coronamaatregelen zijn er geen veldcontroles uitgevoerd, maar we hopen deze controles in het voorjaar van 2021 vorm te kunnen geven met onze nieuwe waarderingsapp. Onze gegevens staan op een beveiligde iPad, waardoor wij eenvoudige correcties direct kunnen doo[illegible]

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsadviseurs b.v.

in totaal 13 taxateurs geslaagd voor de NRVT-opleiding, dus dat is een mooi resultaat. Elk jaar vindt er permanente educatie plaats.
In november 2020 heeft de Waarderingskamer een interne beheersingscontrole uitgevoerd. Op dit moment zijn de resultaten nog niet bekend. De resultaten zullen wij intern gebruiken om onze processen verder te optimaliseren.

Afbakening energiestations
In 2020 hebben wij de waarderingsapplicatie aan laten passen door onze softwareleverancier om te voldoen aan de specifieke eisen met betrekking tot het afbakenen van energiestations. Hierbij moet gedacht worden aan onder andere trafo's. Getracht is om specifieke afspraken met de eigenaren te maken voor de aanlevering van de specificatie welke bij de aanslag behoort. Dit is helaas tot op heden niet gelukt. Omdat de Waarderingskamer hiervoor geen uitstel geeft voor de beschikkingen van 2021, betekent dit dat deze objecten voor onze deelnemers later in 2021 op beschikking zullen komen. Dit is een complexe materie aangezien er diverse basisregistraties bij betrokken zijn. Er moet een goede kadastrale koppeling zijn met de juiste subjecten en adressen en identificatie.

Verantwoordingsdocument.
In 2020 is in samenwerking met de Waarderingskamer de opzet van het verantwoordingsdocument gestart. In het verantwoordingsdocument wordt uitgelegd hoe de waardebepaling wordt uitgevoerd zodat de burger meer vertrouwen krijgt in het waarderingsproces.

Digitale formulieren
Voor de courante niet-woningen is een e-formulier huurinlichtingen ontwikkeld. In 2021 zullen ook de koopinlichtingen voor woningen en niet-woningen en nog andere formulieren digitaal gemaakt worden.

Taxapp
In 2020 is een taxapp ontwikkeld in samenwerking met onze softwareleverancier. De oplevering was eind januari 2021. Met deze taxapp is het mogelijk om in het veld online de objectgegevens in te zien en te muteren. Tevens kunnen er foto's gemaakt worden welke direct gekoppeld kunnen worden aan het object.

WOZ-bezwaren
In 2020 is gemeente Stichtse Vecht tot BghU toegetreden waardoor de instroom van bezwaren is gestegen. Ook de activiteiten van de N(o)C(ure)N(o)P(ay)-bedrijven zorgen voor meer bezwaren. Ons digitale bezwarenportaal zal in 2021 aangepast worden zodat wij het soort grief beter kunnen duiden en maatregelen kunnen nemen om bepaalde bezwarenstromen te voorkomen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Aantallen objecten in bezwaar	Totaal ontvangen				
	Belanghebbende zelf		Gemachtigde		
Gebied	woning	niet-woning	woning	niet-woning	Totaal
UTRECHT ZUID	*1942*	-	*642*	-	
UTRECHT WEST	*570*	-	*192*	-	
UTRECHT OOST	*392*	-	*136*	-	
UTRECHT NOORD	*2589*	-	*316*	-	
UTRECHT LEIDSCHE RIJN	*852*	-	*589*	-	
UTRECHT CENTRUM	*995*	-	*624*	-	
Totaal Utrecht	7340	966	2499	607	11412
ZEIST	676	23	426	86	1211
UHR	376	111	265	61	813
STICHTSE VECHT	628	310	382	116	1436
NIEUWEGEIN	327	48	307	88	770
LOPIK	112	10	97	11	230
HOUTEN	429	40	381	51	901
DE BILT	504	37	408	29	978
BUNNIK	207	28	198	12	445
Eindtotaal	10599	1573	4963	1061	18196

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

1.1.2 Kernproces dienstverlening & invordering

Het procesonderdeel dienstverlening en invordering draagt zorg voor een juiste, tijdige en volledige afhandeling van de klantvragen/klantreacties. Dit gaat bijvoorbeeld over de vragen die telefonisch gesteld worden, via de website of schriftelijk per post. Daarnaast draagt dit procesteam zorg voor het tijdig innen van de openstaande saldi en worden bezwaren afgehandeld. In de begroting 2020 was vorderen op maat nog als zelfstandig procesonderdeel opgenomen. Vanwege het kop-staartproces van onze dienstverlening, waar de laatste fase van de invordering integraal bij hoort, is deze in de verantwoording (net als in eerdere bestuursrapportages) als onderdeel van het kernproces dienstverlening en invordering weergegeven.

Wat wilden we bereiken?

Doelstellingen 2020

Onderwerp	Doelstellingen	Realisatie 2020
Kwaliteit dienstverlening	Verdere ontwikkeling medewerkers dienstverlening door middel van communicatiecursussen (benaderen klanten, opstellen schriftelijke communicatie, etc.).	Voortdurend proces, in de paragraaf 'wat deden we hiervoor' leest u wat we in 2020 hiervoor hebben gedaan.
Kwaliteit dienstverlening	Het vormgegeven van een klanttevredenheidsonderzoek.	Het klanttevredenheidsonderzoek heeft mede door corona dit jaar niet plaatsgevonden. Wat we in 2020 hebben gedaan om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren, leest u onder het kopje 'wat deden we hiervoor'.
Versterken zelfredzaamheid belastingplichtige	Het aanscherpen van onze schriftelijke communicatie met als doelstelling dat de schriftelijke communicatie voor iedere belastingplichtige eenduidig geïnterpreteerd kan worden en daarmee duidelijk is.	Voortdurend proces, onder het kopje 'wat deden we hiervoor' vindt u een verdere toelichting.
Kwaliteit dienstverlening	Verbeteren van onze huidige kwaliteitscontroles.	Doorlopend programma tot en met tenminste 2021 dat qua doelstelling op schema ligt.
Interne samenwerking	Leren van onze "fouten" door veelvuldige communicatie in en tussen de procesteams.	Op het gebied van de interne samenwerking hebben we, mede door de start van een tweede coördinator, grote stappen kunnen zetten.
Dwanginvordering	Door eerder en gerichte stappen te zetten in het invorderingsproces is het streven om het aantal vorderingen te incasseren via de deurwaarder te verlagen.	Doorlopend proces, in de toelichting onder 'wat deden we hiervoor' vindt u een meer gedetailleerde beschrijving.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Kwaliteitsnormen 2020
Telefonische dienstverlening

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling	2020	2019
Communicatie (telefonisch)	Op een vriendelijke en professionele wijze de klant te woord staan	Binnen 60 seconden de telefoon opnemen	58%	62%
		Maximaal 1x doorverbinden	99%	99%
		Terugbelafspraak binnen twee werkdagen	98%	98%

Het jaar 2020 is in verloop en het maandelijkse aanbod nauwelijks te vergelijken met voorgaande jaren. Waar de afgelopen jaren een kleine daling zichtbaar was in het aantal telefoontjes, kende het jaar 2020 een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. Hoewel het aantal telefoontjes dat buiten de doelstelling viel, in vergelijking met 2019, procentueel steeg, daalde de gemiddelde wachttijd met vier seconden van 103 seconden in 2019 naar 99 seconden in 2020. De sterkste stijging in telefonie per maand ging hand in hand met de maanden waarin strenge coronamaatregelen werden afgekondigd (maart, november, december). Ook tijdens de eerste invorderingsronde (juni) zagen we een sterke stijging in het aanbod.

De pandemie zorgde ervoor dat iedere medewerker thuis moest werken, waarbij de thuissituatie (soms) een bepalende rol speelde, vooral in de werkzaamheden aan de telefoon. Stabiele verbindingen, een degelijke werkplek, ruggenspraak met collega's en werken met meerdere beeldschermen tegelijk, was niet voor iedereen even makkelijk te realiseren, thuis. De klant heeft hier overigens nauwelijks iets van gemerkt.

Bezwaarafhandeling

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling	2020	2019
Verzoek, bezwaar en beroepschriften	Afwikkelen binnen wettelijke gestelde termijnen	Heffingsbezwaren binnen < 6 weken	1%	88%
		WOZ-bezwaren woningen < 12 Weken	12%	36%
		WOZ-bezwaren niet-woningen < 24 weken	12%	39%
		Parkeerbezwaren < 6 weken	22%	89%

Het aantal bezwaarschriften is ten opzichte van 2019 licht gestegen. Vooral de onderdelen woning-bezwaren en eigendom-bezwaren lieten een lichte stijging zien. Dit is te verklaren door het aanhaken van een nieuwe deelnemer, gemeente Stichtse Vecht. Ervaring leert ons dat bij een toetreding er meer bezwaarschriften op deze bezwaarsoorten binnenkomen. In de jaren na een toetreding zal -eveneens uit ervaring blijkend- op deze onderdelen een dalende trend zichtbaar zijn. Rondom de WOZ-bezwaren was einde jaar een achterstand waarbij nog ongeveer 17% van het totaal aantal bezwaren niet per jaareinde was afgehandeld. Een stijging van het aantal bezwaren en een gebrek aan capaciteit zijn hier de oorzaak van. De achterstand lopen we begin 2020 in.

Het aantal niet-woning-bezwaren daalde sterker dan de prognose. Eveneens opvallend is de sterke stijging van de doorlooptijd van de niet-woning-bezwaren. Ruim 63% van de binnengekomen bezwaren werden binnen zes weken afgehandeld, wat een minder goede score is dan die in voorgaande jaren. Dit wordt verklaard doordat wij in voorgaande jaren meer ondersteuning inhuurden in de eerste maanden na de aanslagoplegging. Dit jaar werd de werkvoorraad op dit onderdeel in z'n geheel binnen de eigen formatie afgedaan. Het percentage zoals voor 2020 is ingevuld, betreft alleen de 'gewone' bezwaren, die per post en via het digitale loket binnenkwamen. Dat waren in totaal 6685 bezwaarschriften. Naast de gewone bezwaren werden 6605 ambtshalve bezwaren afgehandeld, waarbij de doorlooptijd kort was: van de 6605 werden er 6536 binnen zes weken afgehandeld, wat neerkomt op ruim 99 % van alle ambtshalve bezwaren.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

De grootste stijging van de bezwaren zit bij de parkeerbelastingen. Vanaf oktober 2019 is de gemeente Utrecht gaan rijden met vier scanauto's in plaats van met een scanauto. Daarnaast heeft de pandemie gezorgd voor een lege stad waardoor de scanauto's met een hogere frequentie door de parkeerzones konden rijden wat een grote toename van naheffingen heeft opgeleverd, met een grote stijging van de bezwaren tot gevolg. Door het in beeld brengen van de bezwaarredenen en de resultaten van de uitspraken konden we VTH/Utrecht voorzien van input om hun processen ter zake te verbeteren.

Kwijtschelding & beroepen

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling	2020	2019
Aanvragen kwijtschelding	Correcte en tijdige uitspraken	Afwikkelen binnen 8 weken	41%	63%
Beroepen	Percentage aantal gegronde beroepen	Maximaal 35% gegrond	38%	Niet gerapporteerd

Het aantal kwijtscheldingsverzoeken in 2020 is gedaald ten opzichte van 2019, onder andere doordat er weer meer mensen in aanmerking kwamen voor automatische kwijtschelding. Daarnaast zijn er in 2020 minder mensen in de invordering terecht gekomen, hetgeen van invloed is op het aantal ingediende kwijtscheldingsverzoeken.

Innen en invordering

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling	2020	2019
Invorderingsmaatregelen	Nastreven van de volledige betaling van de belastingaanslagen	< 3% van de vorderingen loopt over boekjaar heen	3%	4%
		< 1% van de vorderingen ouder dan 18 maanden	0,52%	0,45%
		< 0,01 ouder dan 3 jaar	0,12%	0,14%

De doelstelling voor het inningsproces is dat 97% van alle in een kalenderjaar opgelegde aanslagen geïnd zijn. Voor 2020 hebben we 97% geïnd en is er nog 3% te innen waarvan 1,54% binnen de termijn loopt. Voor 2021 zullen de maandelijks analyses ertoe moeten leiden dat trends zichtbaarder worden waardoor we sneller kunnen anticiperen.

Daarnaast zijn we in een vergevorderd stadium wat betreft de invoer van een flexibele automatische incasso waarbij de burger/het bedrijf zelf het aantal betaaltermijnen kan bepalen met een maximum van 10 en ook de datum van afschrijving kan aangeven. Beide ontwikkelingen zouden ervoor moeten zorgen dat we in 2021 in staat zijn om minder mensen in de dwanginvordering terecht te laten komen. Ook ontwikkelingen als Schuldenknooppunt, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt met welke schulden mensen te kampen hebben, zullen daarbij helpen.

Wat deden we daarvoor?

Verbeteren van de dienstverlening
Naast het continue verbeteren van de brieven, o.a. naar aanleiding van signalen van burgers/bedrijven, hebben wij ook de medewerkers met behulp van Stichting 113 getraind hoe om te gaan met mensen met suïcidale gedachten. We zijn een aantal keer geconfronteerd met mensen die deze gedachten hebben geuit. Om onze medewerkers handvatten te geven hoe te handelen, hebben wij direct een training georganiseerd. Daarnaast hebben we meer mensen opgeleid als allrounder en die ook gedurende het jaar op meerdere werkzaamheden ingezet.

Verder is er een gesprek geweest met de gemeente Tilburg en in navolging ook met een expert van de gemeente Utrecht op het gebied van klantreizen. We hebben de input van onze burgers/bedrijven nodig om onze dienstverlening te kunnen aanpassen dan wel te verbeteren en de klanttevredenheid daarmee te vergroten. Op basis van die input gaan we in het eerste kwartaal 2021 starten met een eerste klantreis.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Het bezwaarproces dat we gaan gebruiken voor deze klantreis is al in 2020 gedefinieerd maar heeft door de corona niet daadwerkelijk plaatsgevonden. Ook hebben we de betrokken medewerkers van dit proces aangegeven dat we hen in het eerste kwartaal 2021 in contact gaan brengen met de klanten die een bezwaar hebben ingediend. Daarmee hopen we input te verkrijgen wat betreft de kwaliteit van ons proces.

De kleine projectgroep is nog steeds bezig met het aanpassen van de brieven, stap voor stap. Er zijn reeds diverse brieven aangepast en dat blijft ook een continuous improvement, gezien de grote verscheidenheid aan typen brieven maar ook door de blijvende vraag vanuit de maatschappij.

De tweede coördinator binnen dienstverlening heeft zijn rol gepakt en heeft zich gedurende het jaar steeds meer gericht op de bedrijfsvoering waardoor er meer focus is komen te liggen op ontwikkelingen en innovaties door de andere coördinator, medewerker procesoptimalisatie en manager. Zo zijn we begonnen met het inrichten van een zogenaamde chatbot die ondersteunend kan zijn om vragen te beantwoorden van burgers en bedrijven zonder dat we het maatwerk uit het oog verliezen.

De tweede coördinator is in 2020 gestart met een wekelijkse start up per procesteam, waarbij gekeken is naar de werkzaamheden die voor ons liggen en naar de werkzaamheden die de voorafgaande week zijn gedaan. Tegen welke knelpunten zijn we aangelopen en waar liggen die in een ander procesteam?

Die input is meegenomen naar de start up van het betreffende procesteam en daar waar nodig zijn er overleggen opgestart met mensen uit de verschillende procesteams om zaken aan te passen dan wel te verbeteren. Daarnaast zijn er diverse medewerkers ingewerkt op werkzaamheden van andere procesteams om hen allrounder te maken. Deze medewerkers werken structureel een aantal uur per week mee in het procesteam en geven input over zaken die procesteamoverschrijdend zijn.

Ook vindt er centraal overleg plaats waar ieder procesteam (zowel van Databeheer, Staf als Dienstverlening) binnen BghU vertegenwoordigd is en waar ook onderlinge afspraken tot stand komen over planning, kruisverbanden (binnen de werkzaamheden) en communicatie naar buiten.

Ontwikkelingen rondom de invordering
Corona heeft ervoor gezorgd dat we gestart zijn met een corona-impactanalyse waarin we maandelijks de ontwikkelingen monitoren en diepgaand analyseren. De uitkomsten daarvan zetten we in om nieuwe stappen te zetten in het invorderingsproces. Die analyses zijn ook breder ingezet, niet slechts vanuit corona-oogpunt. Uit zo'n analyse hebben we bijvoorbeeld een groep mensen geselecteerd waarbij een beslag op de AOW-uitkering dreigde. Deze mensen zijn gebeld ter voorkoming van beslag en daarmee zijn goede betaalafspraken gemaakt.

Tevens hebben we bedrijven die uitstel hebben gevraagd voor grote openstaande bedragen, in beeld gebracht en gebeld om afspraken op maat te maken. Net zoals we in staat zijn geweest om de door corona getroffen ondernemers op maat te bedienen, hebben we ook de branches goed in beeld kunnen brengen. Daarmee kunnen we anticiperen en bedrijven proactief benaderen zodra er veranderingen worden gesignaleerd.

We hebben in 2020 de bezwaarredenen met betrekking tot de parkeerbezwaren in beeld gebracht en daarmee ook het percentage wat is toegekend. De conclusies uit de analyse zijn gedeeld met VTH/Utrecht met als doelstelling om te voorkomen dat er onnodig naheffingen worden opgelegd. En daarmee voorkomen we dus ook dat er onnodig invorderingsmaatregelen worden genomen. De eerste stappen zijn in 2020 gezet en dat zal in 2021 worden voortgezet.

1.1.3 Ondersteunende processen

De ondersteunende processen hebben als doelstelling het adviseren, ondersteunen en ontzorgen van de deelnemers rond het belastingenproces. Hierdoor zijn de deelnemers in staat om rechtsgeldige belastingverordeningen en tarieven vast te stellen en zijn zij "verzekerd" van de geraamde belastingopbrengsten.

Daarnaast vallen hier de ondersteunende activiteiten onder ten behoeve van het primaire proces. De directie, de staf en alle overige ondersteunende activiteiten ten behoeve van het primaire proces zijn binnen dit onderdeel ondergebracht

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Wat wilden we bereiken?
De uitvoering van de begroting voor de ondersteunende processen, ziet vooral op drie aspecten:

- Het handhaven van de verschillende kaders;
- Het faciliteren van het primaire proces;
- Informatievoorziening van de deelnemers via de regiefunctionaris;

De belangrijkste kaders die daarbij ondersteunend waren voor de doelstellingen, waren onder meer de gemeenschappelijke regeling, het uitvoeringsprotocol en het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Het faciliteren van het primaire proces richtte zich op de (uitbestede) HR-taken, facilitair en het financieel beleid. In 2020 was er echter met name rondom de ICT-voorzieningen sprake van een aantal belangrijke ontwikkelingen, mede door de ontwikkeling van het coronavirus en de implicaties voor de bedrijfsvoering van BghU. Ook de taken van de regiefunctionaris horen onder de staf.

Wat deden we daarvoor?
Op ICT-gebied zijn de volgende processen ter ondersteuning van de primaire processen uitgevoerd:

- In januari is conversie gemeente Stichtse Vecht afgerond.
- In maart uitrol thuiswerkfaciliteiten zodat medewerkers structureel kunnen thuiswerken.
- In het tweede kwartaal is gestart met het inkooptraject Europese aanbesteding ICT-infrastructuur en belastingsoftware.

De overige ICT-projecten zijn toegelicht onder de specifieke taken bij de verschillende onderdelen van dienstverlening en databeheer.

Regie
BghU hechtte ook in 2020 veel waarde aan een duidelijke communicatie tussen deelnemer en BghU op operationeel niveau. Om overzicht en duidelijkheid te creëren is dit door zowel deelnemer als BghU belegd bij de regiefunctionaris. Naast de vaste contactmomenten viermaal per jaar in het regieoverleg met alle regiefunctionarissen vonden ook één tot tweemaal per jaar één op één gesprekken plaats. Tenslotte is het stellen van vragen dagelijks mogelijk via de e-mail of telefoon. In de loop van 2020 is de vragenstroom via de e-mail verder gekanaliseerd door daar een apart e-mailadres voor aan te maken RegieBghU@bghu.nl.

Klachten
Het proces is belegd bij de klachtencoördinator. De klachtencoördinator maakt daar waar nodig gebruik van de expertise binnen BghU om tot beantwoording van de klacht te komen. Het onderwerp klachten is daarbij net zo divers als het takenpakket van BghU breed is. In het jaarverslag klachten rapporteert de klachtencoördinator over de ontvangen klachten. Ook over 2020 is een jaarverslag opgesteld. Dit jaarverslag wordt ieder jaar gedeeld in de eerste bestuursvergadering van het nieuwe jaar

1.1.4 Financieel overzicht programmaverantwoording
Het resultaat van BghU over 2020 bedraagt *€ 889.870* positief op basis van de reguliere baten en lasten. Daarnaast is er nog een onttrekking vanuit de bestemmingsreserve van € 50.000 voor de dekking van de lasten van aanbesteding voor belastingsoftware. Deze onttrekking maakt een formeel resultaat voor bestemming van *€ 939.870*. Onder de toelichting van de staat van baten en lasten in hoofdstuk 2.4 is in meer detail een toelichting gegeven op het resultaat.

Het totale voordeel op de lasten bedraagt € 546.845. In de oorspronkelijke begroting was voor de drie deelgebieden specifiek een lastenbegroting opgenomen. Die is hieronder weergegeven, inclusief de afwijkingen hierop. De inhoudelijke achtergronden van deze afwijkingen zijn terug te lezen in paragraaf 2.4. Een belangrijke reden voor de onderliggende wijzigingen tussen specifieke programmaonderdelen is dat projectkosten in eerste instantie onder de ondersteunende processen worden begroot en daarna pas verdeeld onder de gebieden dienstverlening en databeheer. Ook wordt de beschikbare loonsom voor inhuur pondsgewijs verdeeld tussen dienstverlening en databeheer en gaandeweg het jaar bepaald waar de inhuur het meest nodig is. In 2020 bleek dat rondom de processen bij databeheer te zijn.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

In de dekking werden onder meer voordelen behaald op de individuele bijdragen van deelnemers voor specifieke projecten. Dit levert een hoger bedrag op aan overige opbrengsten. Ook de vervolgingskosten vielen hoger uit. De totale dekking voor onze activiteiten was daarmee € 393.024 hoger dan voorzien in de gewijzigde begroting. Dit voordeel wordt verder toegelicht in de paragraaf 2.4.

Lasten programmaonderdelen	Gewijzigde Begroting 2020	Realisatie 2020	Begroting 2021
Databeheer	€ 4.316.368	€ 5.196.396	€ 5.005.735
Dienstverlening inclusief VOM	€ 4.552.346	€ 4.147.665	€ 4.398.600
Ondersteunende processen	€ 7.522.286	€ 6.500.093	€ 7.206.665
Totaal	€ 16.391.000	€ 15.844.154	€ 16.611.000
	Voordeel	**€ 546.846**	
Baten ter dekking	**Gewijzigde begroting 2020**	**Realisatie 2020**	**Begroting 2021**
Deelnemersbijdrage	€ 15.085.000	€ 15.085.000	€ 15.305.000
Vervolgingskosten	€ 1.201.000	€ 1.357.279	€ 1.201.000
Overige baten	€ 55.000	€ 291.746	€ 55.000
Bestemmingsreserve	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal	€ 16.391.000	€ 16.784.024	€ 16.611.000
	Voordeel	**€ 393.024**	
	Totaal	**€ 939.870**	

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

1.2 Paragrafen

In dit deel van het jaarverslag is aandacht voor de (verplichte) paragrafen vanuit het BBV. Deze paragrafen volgen de indeling van de begroting, waarbij de paragrafen 'weerstandsvermogen' en 'risicobeheer' in deze jaarrekening zijn samengevoegd in de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicomanagement'.

1.2.1 Lokale heffingen

De uitvoering van het belastingproces (waarderen, heffen en innen) van iedere deelnemer valt onder de verantwoordelijkheid van BghU. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor het bepalen van de te heffen belastingen, het vaststellen van de verordeningen, de tarieven en de kwijtscheldingsnormen. Kortom, het aangaan van de belastingsamenwerking heeft geen gevolgen voor de beleidsvrijheid van de deelnemers. Iedere deelnemer overhandigt jaarlijks een begroting aan de BghU waarin de deelnemer vermeldt welke belastingen er in het betreffende gebied moeten worden geheven en welke tarieven moeten worden toegepast.

BghU heeft in 2020 inkomsten genoten ter compensatie van de kosten die verband houden met invorderingsmaatregelen. Invorderingsmaatregelen moeten worden genomen op het moment dat een belastingplichtige geen gehoor geeft aan de (middels een aanslag) opgelegde betalingsverplichting. Onder kosten die verband houden met invorderingsmaatregelen verstaan wij onder andere de kosten die gepaard gaan met het verzenden van aanmaningen, dwangbevelen en andere invorderingsactiviteiten. De totale realisatie van de inkomsten wegens vervolgingskosten in 2020 bedraagt circa € 1,35 miljoen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

1.2.2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

BghU kent een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement waarin de aanpak en het beheersen van risico's binnen BghU is vormgegeven. Jaarlijks maakt BghU in het kader daarvan bij het opstellen van de begroting een risico-inschatting. Onderstaand is de financiële vertaling van die risico-inschatting die onderdeel was van de Begroting BghU 2020 weergegeven. Het benodigde weerstandsvermogen op basis van deze inschatting bedroeg € 450.000.

Berekening weerstandsvermogen in relatie tot de BghU gehanteerd voor begroting 2020

	Bruto-risico	Bruto-risico (toelichting)	Netto risico	Netto-risico (toelichting)	Kans	Restrisico
1.	€ 2.000.000	Betreft maximale kosten van de invoering/ wijziging van voorgestelde belastingen -> tijdvak variant	€ 400.000	Nog veel onzeker en verwachting dat men aansluit bij andere heffingen, bijv: aansluiten bij WSGH-systematiek	50%	€ 200.000
2.	€ 250.000	Reparatie verprutst kohier i.v.m. verkeerde gegevens	€ 125.000	50% meerwerk door slechte kwaliteit van uitbestede diensten	10%	€ 12.500
3.	€ 5.000.000	Verduistering incasso opbrengst /afdracht	€ 50.000	Sommige medewerkers, met name deurwaarders, komen nog in aanraking met contant geld.	25%	€ 12.500
4.	€ 800.000	Maximale boete bij datalekken	€ 200.000	BghU heeft een goed ingebed plan hoe om te gaan met een datalek	50%	€ 100.000
5.	€ 500.000	I.v.m. exogene ontwikkelingen, voorbeelden: ontwikkeling m.b.t. de bureaus die op basis van no cure no pay bezwaarschriften indienen. Verder zijn i.v.m. inningsontwikkelingen de opbrengsten van vervolgingskosten in een dalende trend.	€ 400.000	In de begroting is rekening gehouden met € 100.000 onvoorzien	25%	€ 100.000
				Benodigd weerstandsvermogen		**€ 450.000**

Daaraan koppelt BghU een beschikbaar weerstandsvermogen, ook wel de weerstandscapaciteit genoemd. Deze weerstandscapaciteit werd in 2020 gevormd door de vrij beschikbare algemene reserve en de post onvoorzien. De vrije algemene reserve bedroeg in 2020 € 437.869 en de (niet benutte) post onvoorzien bedroeg € 100.000, wat leidt tot een totaalbedrag dat beschikbaar was voor het afdekken van risico's van € 537.869.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

De bestemmingsreserve voor de aanbesteding van de ICT-middelen behoort niet tot de weerstandscapaciteit: deze middelen zijn, zonder verdere besluitvorming, niet direct beschikbaar om risico's in de bedrijfsvoering af te dekken. Daarnaast staan er (meerjarige) afspraken tegenover.

BghU heeft per 31 december 2020 niet te maken met noemenswaardige risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die niet opgevangen konden worden binnen de reguliere exploitatie. De proceskosten (risico 5) bleken weliswaar hoger uit te vallen dan vooraf voorzien, maar dat kon opgevangen worden binnen de reguliere ontwikkelingen van de begroting. De organisatie bleek daarmee in staat de gevolgen van (de gekwantificeerde) risico's op te vangen zonder dat het beleid van de uitvoering daarvan in gevaar kwamen en zonder dat daarvoor het weerstandsvermogen benut hoefde te worden.

Weerstandsratio's

De weerstandsratio is te berekenen door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het benodigde weerstandsvermogen op basis van de risico-inschatting. De ratio bedraagt voor BghU eind 2020 1,20. Voor de begroting 2021 bedraagt de ratio 1,07. De verklaring hiervoor is dat de geïnventariseerde risico's voor 2021 € 500.000 aan weerstandsvermogen vereisen, in plaats van de € 450.000 die voor 2020 nodig was. De beschikbare weerstandscapaciteit blijft gelijk in 2021. Daarmee is de waardering voor de beschikbare weerstandsratio zowel in 2020 als in 2021 voldoende. In de (ontwerp)begroting 2022 is een nieuwe weging van de risico's opgenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 537.869	Ratio
Benodigde weerstandsvermogen	€ 450.000	1,20

Weerstandsratio's klassen		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Specifieke ontwikkeling rondom de proceskosten

Een van de belangrijkste risico's waar BghU in financiële zin mee geconfronteerd wordt, zijn de risico's rondom de ontwikkeling van de proceskosten. Dit is een landelijk probleem. De proceskosten, welke aan de NCNP-bureaus worden uitgekeerd, nemen ieder jaar toe (12 miljoen in 2019, zo'n 15 miljoen in 2020, een landelijke stijgende trend). In opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) recent onderzoek uitgevoerd naar het verdienmodel en de werkwijze van NCNP-bureaus WOZ en BPM. Kort samengevat geeft het rapport 'Van bezwaar in beroep' aan "*dat er niet gesproken kan worden van 'een' handelswijze van NCNP-bedrijven (noch van gemeenten), maar dat er sterke verschillen bestaan tussen de bedrijven*". Daarnaast geeft het rapport aan dat de waardebepaling "*de kern van het probleem*" is, aangezien er massaal gewaardeerd wordt (modelmatig waarderen), "*en vervolgens in bezwaar en beroep naar de individuele woning wordt gekeken*".

BghU werkt zo veel mogelijk met generieke processen, bepaalt de waarde zo veel mogelijk modelmatig en blijft inzetten op de kwaliteit van de gegevens en een zo klantgericht mogelijke dienstverlening. Echter met voortzetting van het huidige systeem van waardebepaling blijft ook BghU te maken houden met een significante, aanhoudende stijging van het aantal bezwaren van deze bureaus tegen WOZ-beschikkingen en de daarmee gepaard gaande toegekende kostenvergoedingen en uitvoeringskosten. Eerder is een voorstel van werken met klassenstelsels of certificeren van waarderingsmodellen geopperd, zowel regionaal als landelijk.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

1.2.3 Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen van BghU bestaan uit ICT-projecten. Op de balans per eind 2020 staan de boekwaarden van drie investeringen, die allen verband houden met de voor BghU benodigde ICT-infrastructuur. De laatste lineaire afschrijvingen van deze investeringen vinden plaats in 2021. De nieuwe investering in (onderdelen van) het belastingsysteem, zal op zijn vroegst tot afschrijving leiden in het begrotingsjaar 2022. In de toelichting op de materiële vaste activa van de balans is meer informatie opgenomen.

1.2.4 Financiering

BghU valt onder de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit besluit is ook van toepassing op de financiering van BghU. Hierna volgt de informatie die de regelgeving in verband met financiering voorschrijft.

Kasbeheer

Alle decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist. Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden hun liquide middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën.

Daarbij wordt een drempelbedrag (een bedrag dat een organisatie buiten de schatkist mag houden) gehanteerd. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen met een minimum van € 250.000, -.

Voor BghU geldt het minimumbedrag van € 250.000, - als drempel. Dit drempelbedrag is ook van toepassing op de belastingopbrengsten die binnenkomen op de bankrekening van BghU en die BghU na ontvangst via een (ongeveer) tweewekelijkse cyclus afdraagt aan haar deelnemers.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de grens aan tot welk bedrag lagere overheden hun activiteiten met kort geld mogen financieren. Gemeenschappelijke regelingen mogen 8,2% van het begrotingstotaal financieren met kort geld. BghU heeft per 31 december 2020 geen gebruik gemaakt van de juridische mogelijkheid om een "kortgeld constructie" af te sluiten.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	1e kw 2020	2e kw 2020	3e kw 2020	4e kw 2020
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	920	353	279	305
Drempelbedrag	250	250	250	250
Ruimte onder het drempelbedrag				
Overschrijding van het drempelbedrag	670	103	29	55

De overschrijding van het drempelbedrag in het kader van het schatkistbankieren wordt veroorzaakt door betalingen van verschuldigde belastingen na het afroommoment (rond 3 uur 's middags) van het schatkistbankieren. Aan het einde van het eerste kwartaal (31 maart) is een eerste vervaltermijn van de belastingaanslag opgenomen, die na het afromen nog leidde tot € 670.000 aan betalingen. Hetzelfde geldt in mindere mate voor de overige kwartaaleinden.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Liquiditeitspositie

Wij zijn met de deelnemende partijen overeengekomen dat iedere deelnemer bij aanvang van ieder kwartaal vijfentwintig procent van de jaarlijkse bijdrage aan ons voldoet. Tot op heden zijn daardoor geen financieringsproblemen voorgekomen.

In de (momenteel lopende) aanbesteding voor de bankzaken is een kredietlimiet van € 3 miljoen opgenomen om eventuele tijdelijke liquiditeitstekorten te kunnen opvangen. Hierdoor kunnen cruciale bedrijfsvoeringsfuncties (betalen salarissen en leveranciers) te allen tijde doorgaan.

Ratio's jaarrekening

Omschrijving	2020	2019
Netto schuldquote	-8,2%	0,58 %
Solvabiliteit	25,9 %	2,83 %
Belastingcapaciteit	N.v.t.	N.v.t
Grondexploitatie	N.v.t	N.v.t.
Structurele exploitatieruimte	5,31%	1,57 %

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. BghU heeft geen netto schuldpositie en een positief eigen vermogen in 2020, dus de netto schuldquote is negatief.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin BghU in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen (reserves) af te zetten tegen het balanstotaal per 31 december 2020. De lage solvabiliteitsratio van 2019 wordt verklaard doordat de automatische incasso van december 2019 niet in de afdracht van 2019 was verwerkt, waardoor het vreemd vermogen op de balansdatum, en dus ook het balanstotaal, hoger was dan normaal. In 2020 is de solvabiliteitsratio weer op het gebruikelijke niveau.

De structurele exploitatieruimteratio kan worden benut om te beoordelen welke structurele ruimte BghU heeft om de eigen lasten te dragen. De structurele exploitatieruimteratio is positief wat impliceert dat het structurele deel van de begroting voldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

1.2.5 Bedrijfsvoering

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering van BghU in 2020 toegelicht.

Missie en visie

In lijn met onze missie en visie zorgen we voor:

- Continuïteit van de taakuitvoering;
- Continue verbetering van de kwaliteit en klantgerichtheid van het waarderings- en belastingproces;
- Verlaging van de maatschappelijke kosten met het behoud van kwaliteit.

Onze kernwaarden (klantgericht, efficiënt, resultaatgericht en samenwerken) sluiten hierbij aan.

Organisatieontwikkeling

Als meerjarenperspectief streven we naar excellente dienstverlening, zodat het mogelijk is om te bereiken:

- Schaalvergroting, met het aantal deelnemers (HDSR-gebied);
- Meer aanverwante taken voor de deelnemers (BAG, BGT).

Naar aanleiding van een verzoek van een niet in het HDSR-gebied gesitueerde gemeente is het meerjarenperspectief als strategische koers opnieuw bevestigt. Daarbij is nadrukkelijk de ruimte benoemd voor verdere procesoptimalisatie en de aankomende aanbesteding van belastingsoftware.

Vanaf het begin van de pandemie hebben we ingezet op wat wel mogelijk is om onze dienstverlening zo goed mogelijk voort te zetten. We hebben onze activiteiten, aanslagoplegging en projecten, zoals de aanbesteding belastingsoftware, zo veel mogelijk voortgezet volgens planning.
Bij de medewerkers is informatie opgehaald om te komen tot planvorming van de activiteiten 2021 en verder. Daarbij is aangegeven dat eventuele verdergaande efficiencyvoordelen worden opgenomen in de meerjarenbegroting.

In deze fase van planvorming is ook benoemd wat de afgelopen jaren extra aan efficiency is bereikt, maar mogelijk onderbelicht is gebleven. De deelnemersbijdrage is hierdoor de afgelopen jaren nagenoeg gelijk gebleven. Daarmee blijft BghU een efficiënte organisatie voor samenwerkende partners.
Met de bereikte groei en efficiency van de afgelopen jaren is BghU dit jaar in een fase van consolidatie gekomen. Met het streven naar excellente dienstverlening en de opgave voor aankomende jaren heeft BghU de ruimte nodig voor procesoptimalisatie.

Personeel en organisatie

Ondersteunend proces: HRM

De ondersteuning op het gebied van HRM wordt verzorgd door de gemeente Utrecht. De gehele personeels- en salarisadministratie wordt uitgevoerd door de gemeente Utrecht. BghU heeft daarnaast een fulltime HRM-adviseur beschikbaar die vanuit de gemeente Utrecht bij BghU gedetacheerd is. Onderstaand enkele feiten op het gebied van HRM. Een aantal kengetallen wordt vergeleken met de getallen uit de meest recente landelijke personeelsmonitor decentrale overheid (2018). Dit om de kengetallen te vergelijken met vergelijkbare organisaties en deze daarmee in de context te kunnen plaatsen. De monitor wordt een keer per twee jaar door de verschillende A&O-fondsen uitgebracht. Op het moment van dit schrijven is de monitor van 2019 nog niet gepubliceerd.

Veilig en gezond werken in coronatijd

In de eerste helft van 2020 is een kaderrichtlijn veilig en gezond werken in coronatijd opgesteld. Deze beschrijft de richtlijnen die wij hanteren zodat medewerkers veilig en gezond kunnen blijven werken en richtlijnen om de dienstverlening te blijven leveren in coronatijd. Een belangrijk punt hierbij is ook het faciliteren van medewerkers om verantwoord vanuit huis te kunnen werken. Vanaf begin april kunnen medewerkers een bureaustoel en/of ondersteunende ICT-middelen aanvragen. Hier hebben veel medewerkers gebruik van gemaakt.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

Per 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in werking getreden. Sindsdien is de cao Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (SGO) van toepassing. Deze wordt aangevuld met het Personeelshandboek BghU, waarin lokale regelingen zijn opgenomen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Om de gebondenheid aan de cao voor de langere termijn te garanderen is het van belang dat BghU lid wordt van de Werkgeversvereniging Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (WSGO). De bevoegdheid van het bestuur om lid te worden van een vereniging was echter niet in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) BghU geregeld. Derhalve is de GR hierop gewijzigd en vervolgens heeft het bestuur dan ook op grond van haar nieuwe bevoegdheid in december definitief besloten om lid te worden van de WSGO. Inmiddels is BghU formeel lid is van de werkgeversvereniging.

Opleiding en ontwikkeling
Eind 2019 is een opleidingsplan opgesteld. Organisatiebreed en per procesteam zijn opleidings-/ontwikkelingsdoelen en bijhorende opleidingsactiviteiten geformuleerd. Deze leveren een bijdrage aan het realiseren van de strategische doelen op de weg naar excellente dienstverlening. Daarnaast hebben een aantal medewerkers een individuele (beroeps)opleiding gevolgd (of volgen zij deze nog) om hun kennis te verbreden en/of hun loopbaanmogelijkheden te vergroten en hebben een aantal medewerkers een coachingstraject gevolgd gericht op het begrijpen, herkennen, waarderen en optimaal benutten van hun talenten. Vanwege de coronamaatregelen is het opleidingsplan begin juli 2020 herijkt. In november/december hebben 35 medewerkers van Databeheer de basismodule WOZ gevolgd bij Involon. Inmiddels hebben de examens plaatsgevonden. Daarnaast zijn de meeste WOZ-taxateurs opgeleid tot NRVT-taxateur en sinds 2020 volgen zij jaarlijks permanente educatie . De Waarderingskamer heeft landelijk een infrastructuur van vakbekwaamheid opgesteld waar BghU ook op aansluit. Ook is in 2020 veel vakinhoudelijke kennis digitaal uitgewisseld binnen en tussen de procesteams en wordt deelgenomen aan commissies en bestuur van de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen (LVLB).

Begin 2020 zijn we gestart met het Nano Learning-programma 'Bewustwording informatiebeveiliging en Privacy'. Alle medewerkers ontvangen sindsdien om de twee weken per e-mail een module van de Nano Learning. Elke module duurt zo'n 3 minuten. Op deze manier leren medewerkers op een toegankelijke manier meer over informatiebeveiliging en privacy, hetgeen de bewustwording ook vergroot. Bijkomend voordeel is dat de modules overal en altijd uitgevoerd kunnen worden.

Formatie en bezetting
BghU heeft op peildatum 31 december 2020 een personeelsbestand van circa 118 FTE. Op basis van de loonsom is ongeveer ruimte voor 126,5 FTE wanneer het volledige budget gebruikt wordt voor medewerkers in dienst van BghU.

In 2020 zijn tien nieuwe medewerkers in dienst gekomen. Het betreft een businesscontroller, een WOZ-taxateur, drie medewerkers klantcontact en drie medewerkers gegevensbeheer. Ook is een manager Databeheer gestart. Daarmee is het managementteam weer voltallig.
Dit betekent een instroompercentage van circa 7,52%. Dit ligt lager dan bij de gemeenten (11,4% in 2018) en waterschappen (9,3% in 2018).

In 2020 zijn acht medewerkers uit dienst getreden. Het betreft twee WOZ-taxateurs (andere baan en einde tijdelijk contract), drie medewerkers gegevensbeheer (einde tijdelijk contract), een medewerker klantcontact (op eigen verzoek vervroegd pensioen), een belastingdeurwaarder (andere baan) en de adjunct-directeur (pensioen). Dit betekent een uitstroompercentage van 6,02%. Dit ligt lager dan bij de gemeenten (7,8% in 2018) en waterschappen (6,5% in 2018). Hieruit kan geconcludeerd worden dat de medewerkers van BghU redelijk "honkvast" zijn. Verwachting is dat het uitstroompercentage binnen BghU over een aantal jaar zal stijgen in verband met de vergrijzing van het personeelsbestand.

In 2020 hebben we een stagiair in de organisatie gehad.

Samenstelling personeel
De verdeling tussen man/vrouw was op peildatum 31 december 2020 54%/46%. Binnen de gemeenten ligt deze verdeling op 48%/52% in 2018 en binnen de waterschappen op 70%/30% in 2018. Hiermee is de verdeling binnen BghU vergelijkbaar met die van gemeenten. Bij de waterschappen is het aandeel mannen met 70 procent het grootst.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Op peildatum 31 december 2020 was de gemiddelde leeftijd 51 jaar. Dit ligt hoger dan de gemiddelde leeftijd binnen gemeenten (48,1 jaar in 2018) en waterschappen (47,9 jaar). Onderstaande tabel geeft inzicht in de leeftijdsopbouw (percentage van aantal personen):

	BghU 2020	Gemeenten 2018	Waterschappen 2018
Jonger dan 25 jaar	1,50%	1%	1%
25-34 jaar	3,76%	12%	11%
35-44 jaar	17,29%	22%	22%
45-54 jaar	42,11%	31%	33%
55-59 jaar	21,05%	17%	18%
60 jaar en ouder	14,29%	16%	16%

De naar verhouding sterke mate van vergrijzing van het personeelsbestand betekent, net als bij de gemeenten en waterschappen, voor de komende jaren extra uitstroom van personeel. Daarmee verdwijnt ook veel kennis en expertise. Het aantrekken van nieuw personeel, een adequate overdracht van kennis en expertise door op korte termijn vertrekkende medewerkers aan instromende medewerkers zijn dan ook belangrijke aandachtspunten voor de komende jaren. Om meer verjonging aan te brengen zullen wij daarnaast proberen komend jaar meer jongeren (onder de 30 jaar) aan te trekken en het aantal stagiaires uit te breiden.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bedraagt in 2020 8,17%. Het ziekteverzuim is daarmee gestegen ten opzichte van het jaar 2019 (6,23%) en ligt hoger dan het gemiddelde ziekteverzuim binnen gemeenten (5,9% in 2018) en waterschappen (4,9% in 2018). Daarmee ligt het ziekteverzuimpercentage bij BghU, gemeenten en waterschappen nog steeds (beduidend) hoger dan het ziekteverzuimpercentage van heel Nederland (4,2%). De organisatie heeft in 2020 te maken gehad met een aantal langdurig zieke medewerkers. Het betreft hierbij voornamelijk medewerkers met niet werk gerelateerde klachten. Ten opzichte van 2019 betreft het een stijging van twee langdurig zieke medewerkers. Inmiddels zijn enkele medewerkers gedeeltelijk hersteld. Met alle zieke medewerkers zijn afspraken over re-integratie gemaakt. Een medewerker die langdurig arbeidsongeschikt is ontvangt inmiddels een volledige WIA-uitkering en zal per 1 maart 2021 uit dienst gaan.

Onderstaande tabel geeft inzicht in het ziekteverzuimpercentage over de afgelopen vier jaar.

Ziekteverzuim%	2017	2018	2019	2020
BghU	4,28%	5,96%	6,23%	8,17%

Met ingang van 1 januari 2020 worden wij op het gebied van ziekteverzuim en re-integratie ondersteund door een nieuwe arbodienst: Zorg van de Zaak. Een extra dienst die zij leveren ten opzichte van de vorige arbodienst is het bieden van ondersteuning en advisering op het gebied van (duurzame) inzetbaarheid en (complexe) verzuimdossiers door een inzetbaarheidscoach. Net als voorheen, blijven we interventies inzetten zoals onder andere bedrijfsmaatschappelijk werk, arbeidsdeskundigonderzoeken en psycholoog, etc.. Komende periode zullen wij met de arbodienst onderzoeken welke aanvullende interventies (meer gericht op preventie) wenselijk zijn. Het ziekteverzuim en -preventie heeft permanent aandacht van directie en management.

Ontwikkelingen in de ICT-omgeving

Om te kunnen blijven voldoen aan de informatiebehoefte in een steeds dynamischere omgeving volgt en sluit BghU zoveel mogelijk aan bij landelijke initiatieven zoals:

- Common Ground (scheiden data en processen);
- Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI);
- Generieke Digitale Infrastructuur (GDI).

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Door deze ontwikkelingen werkt BghU in toenemende mate data gedreven. Hierdoor is er vanaf 2021 meer focus op het ontsluiten van de benodigde analysetoepassingen en -om er mee te kunnen werken- de opbouw van kennis en vaardigheden door de medewerkers.

Daarnaast is door BghU een eerste verkenning opgestart op het gebied van de ontwikkelingen in social media en bij het robotiseren van bepaalde deelprocessen. De vruchten van deze verkenning hoopt BghU in 2021 te kunnen plukken.

Verslag van de Ciso en Functionaris gegevensbescherming

In oktober 2020 is het informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld, dat aansluit op de nieuwe visie op informatiebeveiliging en privacy. De nadruk ligt niet alleen op het continue verbeteren en meegroeien met de digitale ambities, ook komt de nadruk steeds meer te liggen op risicogericht maatregelen nemen. Dit sluit aan op de risicogerichte Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), waaraan wij verplicht zijn te voldoen. BghU werkt aan de overgang van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) naar de BIO. De impact voor de organisatie is vooralsnog beperkt omdat de BghU volgens een risico gestuurde aanpak werkt.

Naast het strategisch informatiebeveiligingsbeleid heeft het bestuur ook het besluit gegevensverstrekking BghU vastgesteld waarmee transparant gemaakt wordt welke (persoons)gegevens met deelnemers kunnen worden gedeeld.

De afgelopen jaren heeft BghU de basis van haar ICT-landschap op orde gebracht. Preventief onderhoud is nu een structureel onderdeel van een reguliere cyclus voor groot onderhoud. De aandacht voor continuïteit, stabiliteit, informatiebeveiliging en privacy blijft de komende jaren echter onverminderd hoog. Dit voor het bestendigen en waar mogelijk vergroten van de betrouwbaarheid van de dienstverlening van BghU.

Onderwerpen als cybersecurity, informatiebeveiliging en privacy zullen de komende jaren meer van BghU gaan vragen. Het totaalbeeld op deze onderwerpen laat een aanzienlijke veranderopgave zien waardoor keuzes onvermijdelijk zullen zijn: niet alle ambities kunnen wij tegelijkertijd realiseren.

Allereerst wordt gekozen om lopende initiatieven af te ronden. Nieuwe initiatieven worden gewogen op basis van risico, complexiteit, impact en capaciteit en zullen conform de toegekende prioriteit worden gestart. Dat betekent dat we de grootste bedreigingen het eerst aanpakken.

In het begin van het jaar verruilde BghU het bureau op kantoor voor het werken aan de keukentafel. De pandemie zorgde ervoor dat de meeste medewerkers gedwongen thuis moesten werken. Dit vroeg veel capaciteit, om veilige en stabiele verbindingen te kunnen garanderen.
De vier grootste uitdagingen voor 2020 en 2021 op een rijtje:

1. De verwerking van privacygevoelige gegevens op afstand. BghU-medewerkers moeten veel gegevens (kunnen) verwerken, ook als ze thuis moeten werken.
2. Het gebruik van nieuwe (mogelijk onveilige) software. Collega's gebruiken software zoals bijvoorbeeld Teams en Zoom om de afstand tot hun collega's, leveranciers en opdrachtgevers te overbruggen.
3. Phishing door cybercriminelen. Aan het begin van de corona-uitbraak in Europa zagen cybercriminelen hun kans schoon om misbruik te maken van de situatie, en de dreiging is alleen maar toegenomen.
4. Ransomware. De voorbeelden zijn legio (onder andere een universiteit en een gemeente in Nederland). Ook het stelen van data en dit publiekelijk delen, komt steeds meer voor.

Om deze meest grote uitdagingen aan te pakken, heeft BghU maatregelen genomen om de veiligheid van gegevens en informatiesystemen zo goed mogelijk verder te borgen. Voorbeelden hiervan:

- Collega's faciliteren in het voorzien van een goede thuiswerkplek;
- Extra monitoring op de ketenstructuur bij onze leveranciers;
- Het verhogen van het bewustzijn van de collega's door middel van nanolearning en berichten via intranet.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Onderwerp	Aantal	Bijzonderheden
Verwerkingen informatie per jaar	5	Geen
Verwerkersovereenkomsten per jaar	4	Geen
Datalekken/incidenten per jaar	7	In geen van de gevallen was een melding bij Autoriteit Persoonsgegevens nodig
Verzoeken om inzage persoonsgegevens	3	Geen verzoeken om vernietiging persoonsgegevens ontvangen
Niet beschikbare systemen in keren per jaar	9	Geen
Aantal deelnemers Nanonlearning in 2020	135	Geen

Audits	Voldaan	Bijzonderheden
DigiD Audit 2020	Ja	Niet akkoord bij Logius
E-herkenning audit 2020	Ja	Geen
UWV-gegevensuitwisseling audit 2020	Ja	Geen

Aanvulling m.b.t. oordeel over DigiD audit door Logius
BghU voldoet alleen nog niet aan het aanscherpingsdeel van norm U/PW.03. Dit gaat over de configuratie baseline van de DigiD server. Logius constateert dat landelijk slechts een klein deel van de DigiD houders niet aan het aanscherpingsdeel voldoet en geeft iedereen negen maanden de tijd om de technisch complexe aanscherping te implementeren. Deze negen maanden zijn vanaf 19 januari 2021 gaan lopen. In de tussentijd is er geen significant risico voor de informatiebeveiliging.

Verslag van de archieffunctionaris
Het archiefbeheer heeft in 2020 een ontwikkeling doorgemaakt. Het jaarverslag van Het Utrechts Archief (HUA) gaf inzage in hoe het archiefbeheer op het moment van constateren er voor stond. HUA droeg veel verbeterpunten aan, die hand in hand gingen met de terugkerende boodschap: maak het archief belangrijker, maak er tijd voor vrij en richt het goed in. Waarmee het HUA op een pijnpunt drukte. De beschikbare capaciteit voor het archiefbeheer is binnen BghU (te) beperkt.

Om gehoor te geven aan het advies van het HUA, en ruimte te geven aan de wil van BghU, is het bestuur om hulp gevraagd; ofwel in kennis en mankracht ofwel in financiële vorm, waarmee BghU kennis en kunde zou kunnen inkopen. Hierdoor is met enkele deelnemers een gesprek ontstaan om in ieder geval vanuit een coachende rol BghU bij te staan. Deze hulp wordt ingezet om de eerste verbeterstappen te kunnen realiseren. BghU verwacht hiervan de eerste resultaten in het voorjaar van 2021 te kunnen presenteren.

Parallel is het (goede) contact met HUA ingezet voor een advies over de aanbesteding, vooral op het gebied van informatiebeheer. Omdat dit onderdeel in de aanbesteding extra aandacht nodig heeft, is er in de voorbereiding op de aanbesteding een extra werkgroep in het leven geroepen. Dit om de inrichting van de documentregistratie, en daardoor het archiefbeheer, meer aandacht te kunnen geven.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

1.2.6 Paragraaf verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin BghU zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. BghU kent als zelfstandige organisatie geen verbonden partijen.

BghU voert haar taken uit voor de volgende deelnemende gemeenten en voor het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. BghU is voor deze deelnemers een verbonden partij door het bestuurlijke en financiële belang.

Gemeente Bunnik

Gemeente De Bilt

Gemeente Houten

Gemeente Lopik

Gemeente Nieuwegein

Gemeente Stichtse Vecht

Gemeente Utrecht

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Gemeente Zeist

Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

1.2.7 Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. BghU heeft geen invloed op het grondbeleid van haar deelnemers. Om deze reden is de paragraaf Grondbeleid niet van toepassing.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

2 Jaarrekening

Na afloop van ieder boekjaar stelt BghU een jaarrekening op. In de jaarrekening zet BghU de (conform BBV artikel 24 lid 3) de financiële resultaten op een rij. De vastgestelde begroting vergelijken we met de in het boekjaar gerealiseerde resultaten en gedurende het jaar vastgestelde begrotingswijzingen. Deze jaarrekening bevat de realisatiecijfers die betrekking hebben op het boekjaar 2020. Het boekjaar en kalenderjaar lopen parallel aan elkaar.

De jaarrekening BghU kent de volgende opbouw:

- In onderdeel 2.1 geeft de Staat van Baten en Lasten en de balans 2020 weer.
- In onderdeel 2.2 zet BghU de gehanteerde waarderingsgrondslagen uiteen.
- In onderdeel 2.3 volgt een toelichting op de staat van baten en lasten.
- In onderdeel 2.4 licht BghU de balans toe.

2.1 Staat van baten en lasten en balans per 31 december 2020

De tabel hieronder bevat de staat van baten en lasten over 2020. Op de volgende pagina staat de balans 2020.

Staat van Baten en Lasten 31-12-2020

bedragen in euro's

	Afwijking Realisatie - Gewijz.begr. 2020	Realisatie 2020	Gewijzigde Begroting 2020	Initiële Begroting 2020	Realisatie 2019
Rente & Afschrijving	€ 76.418	€ 321.582	€ 398.000	€ 398.000	€ 327.659
Personele lasten (incl. inhuur)	€ 243.485	€ 9.468.515	€ 9.712.000	€ 9.712.000	€ 9.207.993
Lasten personeel in dienst	€ 330.044	€ 8.798.956	€ 9.129.000	€ 9.129.000	€ 8.455.250
Lasten inhuur	€ -84.007	€ 667.007	€ 583.000	€ 583.000	€ 752.743
Materiële lasten	€ 126.942	€ 6.054.058	€ 6.181.000	€ 6.181.000	€ 6.941.396
Onvoorzien	€ 100.000	€ -	€ 100.000	€ 100.000	
Totaal lasten	**€ 546.845**	**€ 15.844.155**	**€ 16.391.000**	**€ 16.391.000**	**€ 16.477.048**
Vervolgingskosten (aanmaningen, dwangbevelen e.d.)	€ 156.279	€ -1.357.279	€ -1.201.000	€ -1.201.000	€ -1.215.703
Overige opbrengsten*	€ 236.746	€ -291.746	€ -55.000	€ -55.000	€ -1.117.804
Totaal baten	**€ 393.025**	**€ -1.649.025**	**€ -1.256.000**	**€ -1.256.000**	**€ -2.333.507**
Te dekken bedragen	€ 939.870	**€ 14.195.130**	**€ 15.135.000**	**€ 15.135.000**	**€ 14.143.541**
Deelnemersbijdragen	€ -	€ 15.085.000	€ 15.085.000	€ 15.290.000	€ 14.335.000
Saldo van baten en lasten	€ -939.870	€ 889.870	€ -50.000	€ 155.000	€ 191.459
Onttrekking bestemmingsreserve	€ -	50.000	€ 50.000		
Dotatie algemene reserve					
Dotatie bestemmingsreserve				€ 155.000	
Resultaat voor bestemming	€ -939.870	€ 939.870	€ -	€ -	€ 191.459

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Balans voor resultaatbestemming	31-12-2020	31-12-2019
VASTE ACTIVA		
Materiële Vaste Activa (investering met economisch nut)	€ 312.132	€ 633.714
VLOTTENDE ACTIVA		
Uitzettingen met rentetypische looptijd	€ 3.872.048	€ 17.129.241
Liquide middelen	€ 494.680	€ 421.348
Overlopende activa	€ 826.538	€ 824.543
	€ 5.505.398	€ 19.008.845
EIGEN VERMOGEN		
Saldo Algemene reserve	€ 437.869	€ 346.410
Saldo Bestemmingsreserve	€ 50.000	€ -
Te bestemmen resultaat	€ 939.870	€ 191.459
VASTE PASSIVA		
Vaste schulden met rentetypische looptijd	€ -	€ -
Voorzieningen	€ 259.350	€ -
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd	€ 280.682	€ 148.926
Overlopende passiva	€ 3.537.627	€ 18.322.050
	€ 5.505.398	**€ 19.008.845**

2.2 Waarderingsgrondslagen

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Onderstaand een korte toelichting op de waarderingsgrondslag per balansonderdeel.

Covid-19

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening 2020 zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van de gemeenschappelijke regeling.

In de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het Covid-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven. Dit verbod was tijdelijk (deels) opgeheven, maar is op 15 december 2020 weer van kracht gegaan en zal in ieder geval tot 3 maart 2021 duren (verwacht wordt dat de maatregelen na deze datum worden verlengd).

De (nadelige) gevolgen van de Covid-19 virus lopen zodoende ook in het boekjaar 2021 door. De maatregelen om het Covid-19 virus tegen te gaan, hebben wereldwijd aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid. De gevolgen voor het boekjaar 2021 en verder zijn nog niet te overzien.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Ook voor de gemeenschappelijke regeling heeft de uitbraak van het Covid-19 virus, op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2020, directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden bestaan uit:

a. Alle medewerkers werken zoveel als mogelijk vanuit huis en zijn voor onderlinge afstemming aangewezen op telefonie of digitale oplossingen.
b. Voor de invordering en aanslagoplegging zijn er maatregelen genomen om de belastingplichtigen die in financiële moeilijkheden zijn gekomen tegemoet te komen. De maatregelen zijn:
    a. Uitstel van het opleggen van een aantal specifieke belastingen en heffingen, zoals verwoord in onze maandelijkse coronarapportage;
    b. De mogelijkheid om gericht te komen tot betalingsregelingen indien een belastingplichtige dit aangeeft.

Dit heeft impact op de werkzaamheden van de gemeenschappelijke regeling. In 2020 heeft dit als gevolg gehad dat onder meer de effecten zoals benoemd.in paragraaf 2.4.2 opgeleverd.

Naast de bovenstaande organisatorische gevolgen heeft dit direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor onze gemeenschappelijke regeling. Voor het boekjaar 2020 zijn deze gevolgen reeds in kaart gebracht. Vanaf het boekjaar 2021 kunnen (ook) de volgende financiële gevolgen van toepassing zijn, voor zover wij kunnen overzien op het moment van het opmaken van de jaarrekening:

a. Het uitstellen van de dwanginvorderingen kan een negatief effect hebben op de opbrengst vervolgingskosten.
b. Op dit moment zijn de effecten op overige budgetten nog niet volledig te overzien, dit nemen wij mee waarmee mogelijk mee in de 1e bestuursrapportage 2021.

De uitbraak van het Covid-19 virus heeft geen (significante) invloed op de cijfers over het boekjaar 2020. De directie heeft passende maatregelen genomen c.q. zorgt ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. De directie van de gemeenschappelijke regeling acht een duurzame voortzetting van de bedrijfsactiviteiten derhalve niet onmogelijk. De jaarrekening is dan ook opgemaakt uitgaande van de veronderstelling van continuïteit van de gemeenschappelijke regeling.

Wijzigingen ten opzichte van vorig controlejaar

Het opleggen en innen van belastingen wordt door BghU in mandaat uitgevoerd. Het economisch eigendom en de feitelijke beschikkingsmacht van de inningsrekening ligt hiermee bij de deelnemers (gemeenten en waterschap). Omdat de inningsrekening op naam van BghU staat, kiest BghU ervoor om de liquide middelen op de inningsrekening (of schatkistbankieren) alsnog afzonderlijk te presenteren en om zodoende ook de schuld aan de deelnemers (nog af te dragen belastingen) te laten zien. Hiermee tracht BghU de transparantie te vergroten over de schuld aan deelnemers te vergroten. Als gevolg van deze presentatie in het boekjaar 2020, zijn ook de vergelijkende cijfers aangepast.

Materiële vaste activa (investeringen met economisch nut)

Materiële vaste activa waardeert BghU tegen aanschafwaarde, waarbij BghU de aanschafwaarde vermindert met afschrijvingen, investeringssubsidies en investeringsbijdragen van derden (indien van toepassing).

De jaarlijkse afschrijvingen berekenen we conform de lineaire afschrijvingsmethode en op basis van de verwachte economische levensduur (netto-methode). Hiervoor gebruikt BghU de afschrijvingstermijnen zoals beschreven in de Nota Waarderen en Afschrijven 2018. Voor activa die BghU gedurende het begrotingsjaar in gebruik neemt, start de afschrijvingsperiode 1 januari van het jaar erop.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar waardeert BghU tegen nominale waarde onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen wegens verwachte oninbaarheid. BghU hanteert de statische methode van vaststelling van deze voorziening. Onder uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar worden ook de uitzettingen in de schatkist van het Rijk gepresenteerd.

Liquide middelen
In de balans neemt BghU onder de liquide middelen de banksaldi van de bankrekeningen die op naam van BghU staan op. Onder de liquide middelen worden ook kruisposten verantwoord. Er is geen sprake van kasgeld. Liquide middelen waardeert BghU tegen nominale waarde.

Overlopende activa
Overlopende activa waardeert BghU tegen nominale waarde.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserve voor de investering in de ICT en het resultaat (voor bestemming) volgend uit de staat van baten en lasten.

Voorzieningen
BghU kent risicovoorzieningen, die worden gewaardeerd tegen nominale waarde op basis van de risicoschatting per balansdatum. De voorziening wordt in het volgende boekjaar gebruikt om lasten te dekken.

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar
De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 waardeert BghU tegen nominale waarde.

Overlopende passiva
Overlopende passiva waardeert BghU tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling
De BghU stelt haar jaarrekening op conform het principe van het 'stelsel van baten en lasten'. De baten en lasten rekent BghU toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en lasten worden opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's worden, voor zover zij hun oorsprong vinden in het desbetreffende begrotingsjaar, in acht genomen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

2.3 Toelichting op de balans

In deze paragraaf worden de diverse balansrekeningen kort toegelicht. De toelichting begint met een toelichting op de activazijde van de balans en eindigt met een toelichting op de passivazijde van de balans. Eventuele opvallende mutaties en wijzigingen ten opzichte van het voorgaande jaar, worden hier ook benoemd.

2.3.1 Toelichting activa

Vaste Activa

De investeringen in ICT/applicaties betreffen voornamelijk de investering in de softwarepakketten die de BghU heeft aangeschaft ter ondersteuning van haar belastingproces. De oorspronkelijke investering in deze pakketten heeft plaatsgevonden in 2013/2014 en is vervolgens jaarlijks afgeschreven. Eind 2017 is besloten de afschrijvingsduur van de huidige systemen te verlengen tot en met 2021, in lijn met de contractduur van de leverancier Centric. Dat betekent dat vanaf 2022 een eventuele investering in de nieuwe applicaties zichtbaar wordt op de balans. Er is en wordt niet meer geïnvesteerd in dienstauto's (vervoersmiddelen), hiervoor is een leaseconstructie gekozen.

Toelichting investeringen in vaste activa

Materiële vaste activa - Investeringen met economisch nut			
Boekjaar	**Saldo Vervoersmiddelen**	**Afschrijving Vervoersmiddelen**	**Waarde vervoers-middelen per 31/12**
2014	€ 90.688	€ 20.967	€ 69.722
2015	€ -	€ 20.967	€ 48.755
2016	€ -16.280	€ 15.306	€ 17.169
2017	€ -9.588	€ 5.598	€ 1.983
2018	€ -	€ 1.983	€ -
2019	€ -	€ -	€ -
2020	€ -	€ -	€ -
	€ 64.820	**€ 64.820**	€ -
Boekjaar	**Saldo Machines/App.**	**Afschrijving Machines/App.**	**Waarde machines/ app. per 31/12**
2014	€ 4.265.146	€ 853.029	€ 3.412.117
2015	€ 364.149	€ 925.859	€ 2.850.407
2016	€ -	€ 925.859	€ 1.924.548
2017	€ -	€ 925.859	€ 998.689
2018	€ 215.736	€ 259.129	€ 955.296
2019	€ -	€ 321.582	€ 633.714
2020	€ -	€ 321.582	€ 312.132
	€ 4.845.031	**€ 4.532.899**	**€ 312.132**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De hoofdmoot van deze post wordt gevormd door de middelen die in de schatkist van het Rijk staan. Dat bedroeg per 31-12-2020 ruim 3,8 miljoen euro. Daarnaast is er nog een kleine post met overige uitzettingen. Dit betreft elf kleine vorderingen aan overheidsinstellingen die gezamenlijk een totaalbedrag van € 21.204 vormen. Dit zijn openstaande vorderingen in het kader van een aantal verrekenende kosten.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	31 december 2020	31 december 2019
Uitzettingen in 's Rijks Schatkist	€ 3.850.844	€ 16.589.518
Overige Vorderingen	€ 21.204	€ 539.723
Totaal	**€ 3.872.048**	**€ 17.129.241**

Liquide middelen
Het saldo van de liquide middelen bedraagt € 494.680. Dit is het geld dat op rekening van BghU staat en niet is afgeroomd naar de schatkist van het Rijk per balansdatum 31-12-2020. Ook de kruisposten voor betalingen onderweg worden tot de liquide middelen gerekend.

Het nog af te dragen saldo aan deelnemers staat niet ter vrije beschikking en is onderdeel van de uitzettingen in 'Rijks Schatkist. Dit betreffen de belastingontvangsten die kort voor de balansdatum per 31 december zijn ontvangen of nog moeten worden toegewezen aan deelnemers. Het nog af te dragen saldo aan deelnemers staat voor eenzelfde bedrag vermeld op de creditzijde van de balans. BghU draagt tweewekelijks af aan de deelnemers.

Ten aanzien van de overige geldmiddelen bestaan er geen belangrijke beperkingen, ze staan ter vrije beschikking.

Overlopende activa
Onderstaand is een specificatie opgenomen van de overlopende activa per 31-12-2020.

Specificatie overlopende activa	31 december 2020	31 december 2019
Dwanginvordering	€ 674.000	€ 605.486
Overige overlopende activa	€ 152.538	€ 219.057
Totaal	**€ 826.538**	**€ 824.543**

De post Dwanginvordering betreft de raming van de vervolgingskosten die de BghU tot ultimo 2020 in rekening heeft gebracht bij belastingplichtigen en nog verwacht te ontvangen in de komende jaren. Aangezien het invorderingstraject wordt uitgevoerd door medewerkers van de BghU, komende opbrengsten (vervolgingskosten) ook toe aan de BghU. Doordat er in 2020 meer activiteiten zijn geweest op het gebied van dwanginvorderingen, is ook de nog te verwachte opbrengst ultimo 2020 hoger in vergelijking tot voorgaand boekjaar.

2.3.2 Toelichting passiva

Eigen Vermogen
Het eigen vermogen bestaat ultimo 2020 uit een algemene reserve, een bestemmingsreserve en het nog te bestemmen resultaat. Het positieve rekeningresultaat 2019, € 191.459, is na vaststelling van de jaarrekening gedoteerd in de bestemmingsreserve voor de aanbesteding van ICT-middelen (€100.000) en voor een in de algemene reserve (€ 91.459). De algemene reserve bedroeg na deze dotatie € 437.870. In 2020 is er niet onttrokken uit de algemene reserve.

Verloop algemene reserve vanaf 2015

	Beginbalans	Dotatie	Onttrekking	Saldo
2014	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2015	€ 0	€ 342.100	€ 0	€ 342.100
2016	€ 342.100	€ 39.150	€ 0	€ 381.250
2017	€ 381.250	€ 0	€ 0	€ 381.250
2018	€ 381.250	€	€ 34.839	€ 346.411
2019	€ 346.411	€ 0	€ 0	€ 346.411
2020	€ 346.411	€ 91.459	€ 0	€ 437.870

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

De dotatie van € 100.000 in de bestemmingsreserve voor de aanbesteding ICT-middelen is conform besluitvorming opgevolgd door een onttrekking van € 50.000, ook in 2020. Daarom resteert nog € 50.000 in de bestemmingsreserve per ultimo 2020. Het nog te bestemmen resultaat 2020 bedraagt € 939.870.

Verloop bestemmingsreserve ICT

	Beginbalans	Dotatie	Onttrekking	Saldo
2019	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2020	€ 0	€ 100.000	€ 50.000	€50.000

Voorzieningen
BghU kent in 2020 één voorziening, die ook per einde boekjaar 2020 in het leven is geroepen.

Risicovoorziening proceskostenvergoeding
BghU kent een regelmatig patroon voor het verwerken van WOZ-bezwaren, waarbij een gemiddeld percentage van deze bezwaren ook leidt tot een proceskostenvergoeding. Aan het eind van het jaar is over het algemeen 3% van de totale bezwaarlast nog open. Dit betreft met name bezwaren die aan het eind van het jaar zijn binnengekomen. De eventuele proceskosten die daarbij horen, volgen in het jaar daaropvolgend. Omdat dit volume jaar op jaar ongeveer gelijk is, is het niet nodig om daar een voorziening voor te treffen.

Eind 2020 stond echter nog ongeveer 17% van de totale werklast open. Dit is een dermate hoge afwijking ten opzichte van de normale situatie, dat het nodig is om een voorziening te treffen voor de vergoeding van de proceskosten die in 2021 volgen. De voorziening voor de ultimo 2020 nog onderhanden zijnde bezwaren beroepen bedraagt € 259.350.

Vlottende passiva

Specificatie Vlottende Schulden	31 december 2020	31 december 2019
Specificatie netto vlottende schulden		
Netto vlottende schulden (crediteuren)	€ 280.682	€ 148.926
Netto vlottende schulden totaal	**€ 280.682**	**€ 148.926**
Specificatie overlopende passiva		
Af te dragen saldo aan deelnemers	€ 2.648.169	€ 17.467.883
Te betalen premies en loonheffing	€ 567.393	€ 539.318
Te betalen omzetbelasting	€ 20.889	€ 98.937
Overige schulden	€ 301.176	€ 215.912
Overlopende passiva totaal	**€ 3.537.627**	**€ 18.322.050**

De netto vlottende schulden betreffen het crediteurensaldo, ofwel het saldo van de reeds ontvangen facturen voor ontvangen goederen of diensten, die nog niet betaald zijn op 31 december 2020.

Bij de overlopende passiva gaat het onder meer om te verwachten lasten die betrekking hebben op het boekjaar 2020, maar die door externe partijen nog niet in rekening zijn gebracht. Ook zijn de heffingen die betrekking hebben op bijvoorbeeld het personeelsbestand hierbij in kaart gebracht. De verklaring voor het relatief hoge af te dragen saldo aan deelnemers in 2019, is dat in dat jaar de automatische incasso van december niet in dat boekjaar is doorbetaald aan de deelnemers. Dat is in 2020 wel gebeurd.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

2.3.3 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Onderstaand een viertal soorten verplichtingen die BghU is aangegaan en die niet zichtbaar zijn op de balans per 31 december 2020.

- **Kredietfaciliteit**: BghU heeft bij de BNG een kredietfaciliteit van € 15.000.000,-. Per balansdatum wordt hier geen gebruik van gemaakt. In de aanbesteding van het betalingsverkeer is opgenomen dat BghU per 1 januari 2022 terugschakelt naar een kredietfaciliteit van € 3.000.000. Die faciliteit is voldoende voor incidentele uitschieters in het betalingsverkeer van de bedrijfsvoeringsorganisatie. Voor het uitbetalen van de belastingopbrengsten is een separate bankrekening beschikbaar, die geen relatie heeft met de benodigde kredietfaciliteit.

- **Kantoorruimte**: BghU maakt sinds 6 oktober 2014 gebruik van de helft van de 15e en de gehele 16e etage in de Zuidtoren van het Stadskantoor gelegen aan het Stadsplateau 1 te Utrecht. Dit gebruik is op 19 april 2016 geformaliseerd met het vestigen van een afgeleid recht, te weten een onder-erfpachtrecht en een onder-opstalrecht. BghU betaalt hiervoor een jaarlijkse retributie. De retributie bedraagt in 2020 € 515.498. De looptijd van deze overeenkomst is 10 jaar. Na afloop van het contract is BGHU bevoegd het recht op te zeggen.

- **Leaseverplichting vervoersmiddelen**: BghU heeft een leaseverplichting afgesloten ten behoeve van haar vervoersmiddelen. Per 31 december 2020 worden vijf personenauto's ingezet (één voor de inspecteur zuiveringsheffing en vier voor de deurwaarders) met een gemiddeld bedrag per maand van rond de € 650 per auto.

- **Leaseverplichting kopieerapparatuur**: BghU heeft een leasecontract afgesloten ten behoeve van de kopieerapparatuur die op het kantoor te Utrecht aanwezig is.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

2.4 Toelichting op de staat van baten en lasten

In dit hoofdstuk wordt de staat van baten en lasten toegelicht. Onder hoofdstuk 1.1.4 is beknopt weergegeven onder welke programmatische onderdelen de resultaten van 2020 zijn verwerkt. Dit hoofdstuk bevat een uitgebreidere analyse van de staat van baten en lasten over 2020.

2.4.1 Toelichting op staat van baten en lasten per kostencategorie

Rente en afschrijving

Zoals al gemeld bij de 2e bestuursrapportage, vallen de afschrijvingslasten in 2020 lager uit dan in de begroting was voorzien. Het voordeel bedraagt € 76K en werkt door in 2021. In de 1e begrotingswijziging 2021 wordt dit gecorrigeerd. Deze begrotingswijziging loopt parallel op met de 1e bestuursrapportage en is geagendeerd voor de bestuursvergadering van 1 juli 2021. De afschrijvingslasten vanaf 2022 zijn afhankelijk van de geplande investering in het nieuwe belastingsysteem en staan los van de voordelen in 2020 en 2021.

Personele lasten inclusief inhuur

Breakdown personele lasten		2020		2019
Personele lasten vast personeel	€	8.801.508	€	8.455.250
Inhuur Overhead	€	3.492	€	40.011
Inhuur WOZ Proces algemeen	€	85.148	€	446.137
Inhuur Databeheer	€	162.328	€	42.395
Inhuur Bezwaar en Beroep (WOZ)	€	416.040	€	196.501
Inhuur direct klantcontact	€	-	€	18.476
Inhuur kwijtschelding	€	-	€	9.223
Totale personele lasten	€	9.468.516	€	9.207.993
Begroot	€	9.712.000	€	9.412.000
Voordeel	€	243.485	€	204.007

Het grootste deel van de personele lasten bestaat uit personeel in loondienst. Een deel van de loonsom wordt jaarlijks beschikbaar gehouden voor het inhuren van personeel rondom piekbelastingen. In de begroting was reeds rekening gehouden met de effecten van de CAO-stijgingen die stapsgewijs in 2020 zijn doorgevoerd. Dat verklaart ook de toename van de loonkosten in zijn algemeenheid.

De personele lasten vielen echter toch lager uit dan voorzien. De verklaring bestaat uit twee delen. De kosten voor personeel in dienst vallen € 330K lager uit, waarvan €140K bestaat uit lagere kosten voor opleidingen, woon-werkverkeer en overige personeelslasten. Dit is vrijwel volledig toe te schrijven aan de effecten van de coronapandemie. BghU gaat er vanuit dat dit voordeel daarmee grotendeels incidenteel is.

Tevens zijn openstaande vacatures later of nog niet ingevuld, ook mede door de coronapandemie, wat optelt tot een voordeel van € 103K. Hierbij is inbegrepen de latere start van trainees die vanuit de vrije loonsom werden betaald. Ook is een deel van het vrije formatiebudget ingezet voor extra inhuur op het WOZ-bezwarenproces (€ 84K). De inhuurlasten zijn daardoor dit jaar €84K hoger dan voorzien en die kosten komen vrijwel volledig voor rekening van het WOZ-bezwarenproces. Het totale voordeel op de personele lasten komt daarmee uit op €243K.

Materiële lasten

In de materiële lasten is een voordeel van € 127K gerealiseerd. Dit voordeel is feitelijk hoger, omdat in deze materiële lasten ook € 237K aan specifieke kosten voor projecten is verantwoord. Dit betreft projecten die BghU uitvoerde voor de dienstverlening rondom de parkeerbelasting van de gemeente Utrecht en transitiekosten die in overleg met de gemeente Stichtse Vecht zijn gemaakt in het kader van de toetreding tot BghU van deze gemeente.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

In de baten is een (incidenteel) bedrag opgenomen van € 237K dat deze kosten dekt. Ook viel er een bedrag van € 50K vrij uit de bestemmingsreserve, die wordt gebruikt voor dekking van de projectkosten van de aanbesteding ICT-middelen. Ook deze bedragen zijn onderdeel van de materiële lasten. Het feitelijke voordeel op de 'going concern' materiële lasten bedraagt daarmee uiteindelijk € 414K. Afwijkingen hoger dan € 50K zijn hieronder toegelicht. Of het voordeel incidenteel of structureel is, staat met een I/S aangegeven.

Onderwerp	*Gewijzigde begroting 2020*	*Realisatie 2020*	Resultaat	*Toelichting*	*I/S*
Digitale bestanden	€ 152.000	€ 43.000	€ 109.000	Resultaat ontstaat door eenmalige vrijval van een opgenomen nog te betalen post van Logius uit de jaarrekening 2019.	I
ICT-kosten	€ 1.541.000	€1.632.000	€ -89.000	Hogere ICT-kosten dan geraamd, onder meer door verstrekking van coronahulpmiddelen. Een breakdown van de coronakosten voor BghU is in paragraaf 2.4.3 zichtbaar.	I
Proceskosten	€ 700.000	€ 823.000	€ -123.000	Hoger dan geraamde lasten voor proceskosten, door een hoger dan verwachte instroom van nieuwe bezwaren en een naar verhouding groter aandeel van 'no cure no pay' bedrijven. Vanwege een achterstand in de bezwaarafhandeling eind 2020 bestaat een deel van de lasten 2020 uit een risicovoorziening die in 2021 de overloop uit 2020 financieel dekt. Overigens is de post onvoorzien niet aangewend voor deze overschrijding. Het is nog niet duidelijk in hoeverre dit nadeel incidenteel of structureel is.	I/S
Berichtenverkeer Rijk	€ 125.000	€ 26.000	€ 99.000	Voordeel ontstaan doordat de vergoeding voor het berichtenverkeer rondom de BRP gebaseerd is op staffels. Bij het opstellen van de begroting 2020 is voorzichtig geraamd en daarmee ingeschat dat BghU in een hogere staffel viel. Dit blijkt in 2020 niet het geval. Mocht 2021 ook dit beeld geven, dan kan dit voordeel meerjarig structureel gemaakt worden.	I/S
Projectkosten	€ 503.000	€ 250.000*	€ 253.000	De binnen BghU beschikbare projectcapaciteit in mensuren is, in het bijzondere jaar 2020, aangewend voor specifieke projecten voor twee deelnemers. Dit betekent dat het reguliere projectbudget niet is benut. Voor de komende jaren verwacht BghU dit projectbudget mede nodig te hebben voor de ontwikkelingen rondom het belastingsysteem.	I

* Geschoond voor projectkosten met incidentele dekking

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

Onvoorzien
De post onvoorzien kan gebruikt worden voor tegenvallers in de bedrijfsvoering, waarbij de toename in proceskosten als specifiek onderwerp genoemd werd. Deze toename heeft zich voorgedaan, maar kon BghU opvangen middels onderschrijding op de andere materiële budgetten. Het voordeel op de post onvoorzien bedraagt daarmee € 100K.

Vervolgingskosten
Bij de vervolgingskosten is sprake van een voordeel van € 157K. In de eerste begrotingswijziging 2020 is dit voordeel als potentieel voordeel genoemd, maar is besloten deze post voorzichtig te ramen omdat de ontwikkelingen met betrekking tot de coronacrisis nog niet helemaal duidelijk waren. Eind 2020 blijkt dat de vervolgingskosten een hoger niveau halen dan voorgaande jaren en dat dit effect zeer waarschijnlijk structureel is. Dit voordeel verwerkt BghU dan ook in de 1e bestuursrapportage 2021 en in de begroting 2022 en meerjarenperspectief 2023-2025.

Overige baten
Het resultaat van de overige baten is €236K positief. Dit zijn grotendeels eenmalige projectbijdragen die onder de materiële lasten zijn toegelicht. De overige posten laten geen voor- of nadelen zien.

Deelnemersbijdrage
De deelnemersbijdrage 2020 is gerealiseerd conform de bij 1e begrotingswijziging 2020 vastgestelde verdeling over de deelnemers.

Reserves
Het rekeningresultaat 2019 is conform besluitvorming in de bestuursvergadering van 26 maart 2020 verwerkt als dotatie aan de algemene reserve en dotatie aan de bestemmingsreserve voor de aanbesteding van de ICT-middelen. Daaruit is inmiddels ook de eerste € 50.000 conform besluitvorming onttrokken.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021	astrium overheidsaccountants b.v.

2.4.2 Detailtoelichting effecten Covid-19

Op verzoek van het bestuur is in kaart gebracht welk effect de uitbraak van het coronavirus in financiële zin op BghU heeft gehad. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een direct effect en een indirect effect. Directe effecten zijn lagere lasten voor reiskosten en hogere lasten voor thuiswerkvoorzieningen, terwijl indirecte effecten bijvoorbeeld bestaan uit latere invulling van vacatures door de uitbraak van het coronavirus. Dit speelde met name in de periode van de eerste lockdown van maart 2020, toen zowel scope als de lange termijn werking van de maatregelen nog onvoldoende inzichtelijk was.

Directe corona-effecten

(Bedragen naar boven afgerond op € 1.000)

Type last	Voordeel /nadeel	Effect 2020	Doorwerking 2021
Personele lasten			
Reiskosten	Voordeel	€ 54.000	Ja, loopt mee in analyse bestuursrapportage I 2021
Representatie	Voordeel	€ 10.000	Ja, loopt mee in analyse bestuursrapportage I 2021
Materiele lasten			
Bureaustoelen thuiswerken (onderdeel kosten dienstverlening Utrecht)	Nadeel	€ 11.000	Ja, loopt mee in analyse bestuursrapportage I, gebruik zal minder zijn dan in 2020.
Stijging telefoonlasten (onderdeel kosten dienstverlening Utrecht)	Nadeel	€ 34.000	Ja, loopt mee in analyse bestuursrapportage I 2021

Indirecte corona-effecten

De indirecte corona-effecten in 2020, zijn moeilijk uitputtend te maken. De volgende effecten zijn in ieder geval duidelijk zichtbaar in het resultaat 2020. De verwachting is dat deze effecten eenmalig zijn.

Personele lasten	Voordeel /nadeel	Effect 2020	Doorwerking 2021
Latere invulling vacatures	Voordeel	€ 104.000	Nee, betreft eenmalig in periode maart-jun 2020 (inhuur verplaatst naar juni, vacatures en werving later gestart).
Opleidingen	Voordeel	€ 52.000	Niet helemaal toe te schrijven aan corona, maar pandemie heeft ook effect in 2021. Loopt mee in analyse bestuursrapportage 1.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021
astrium overheidsaccountants b.v.

2.4.3 Detailtoelichting Wet Normering topinkomens

De WNT is van toepassing op BghU. Het voor BghU toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000 (het algemeen bezoldigingsmaximum). BghU heeft in 2020 een leidinggevende topfunctionaris gehad die voldeed aan de normen van de WNT.

Gegevens 2020	
Bedragen x € 1	**M. Vrisou van Eck**
Functiegegevens	Directeur BghU
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	115.648
Beloningen betaalbaar op termijn	20.227
Subtotaal	*135.875*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**135.875**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021	astrium overheidsaccountants b.v.

WNT 2019

Gegevens 2019		
bedragen x € 1	**M. Vrisou van Eck**	**J. Vonk**
Functiegegevens	Directeur BghU	Waarnemend directeur BghU
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/06 - 31/12	01/01 - 31/5
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	64.774	41.313
Beloningen betaalbaar op termijn	11.331	7.335
Subtotaal	*76.105*	*48.648*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	113.167	80.833
Bezoldiging	**76.105**	**48.648**

2. Bestuursleden BghU onbezoldigd.

Naam functionaris	Deelnemers	Functie BghU	Duur dienstverband	Beloning 2020
Dhr. J.C.H. Haan	Dijkgraaf Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (voorzitter bestuur BghU)	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. B. de Jong	Hoogheemraad Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. P. Heijmerink	Wethouder gemeente Bunnik	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. G.J. Spelt	Wethouder gemeente Lopik	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. H. Adriani	Wethouder gemeente Nieuwegein	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. D.M.P.G Smolenaers	Wethouder gemeente De Bilt	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. K. van Dalen	Wethouder gemeente Houten	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. G. Boonzaaijer	Wethouder gemeente Utrechtse Heuvelrug	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Mevr. A. Klein	Wethouder gemeente Utrecht	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. S. Jansen	Wethouder gemeente Zeist	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.
Dhr. J.W. Klomps	Wethouder gemeente Stichtse Vecht	Onbezoldigd bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021

astrium overheidsaccountants b.v.

3. Controleverklaring accountant

De accountant.

Behorende bij onze verklaring d.d. 01-04-2021	astrium overheidsaccountants b.v.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020 van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) per 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader dat (voor het laatst) is vastgesteld door het bestuur op 23 oktober 2017.

De jaarrekening bestaat uit

1. de balans per 31 december 2020;
2. het overzicht van baten en lasten over 2020;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het protocol op de accountantscontrole BghU 2018 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Astrium Overheidsaccountants B.V.
Edelgasstraat 57, 2718 SX Zoetermeer
www.astrium.nl

Tel: (079) 36 23 613
Fax: (079) 361 57 77
info@astrium.nl

IBAN NL10RABO0322622360
BTW nr. NL810591625B01
KVK: 34168056

Wij zijn onafhankelijk van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 158.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde fouten groter of gelijk aan € 50.000 en onzekerheden groter of gelijk aan € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwantitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader dat (voor het laatst) is vastgesteld door het bestuur op 23 oktober 2017.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het protocol op de accountantscontrole BghU 2018, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

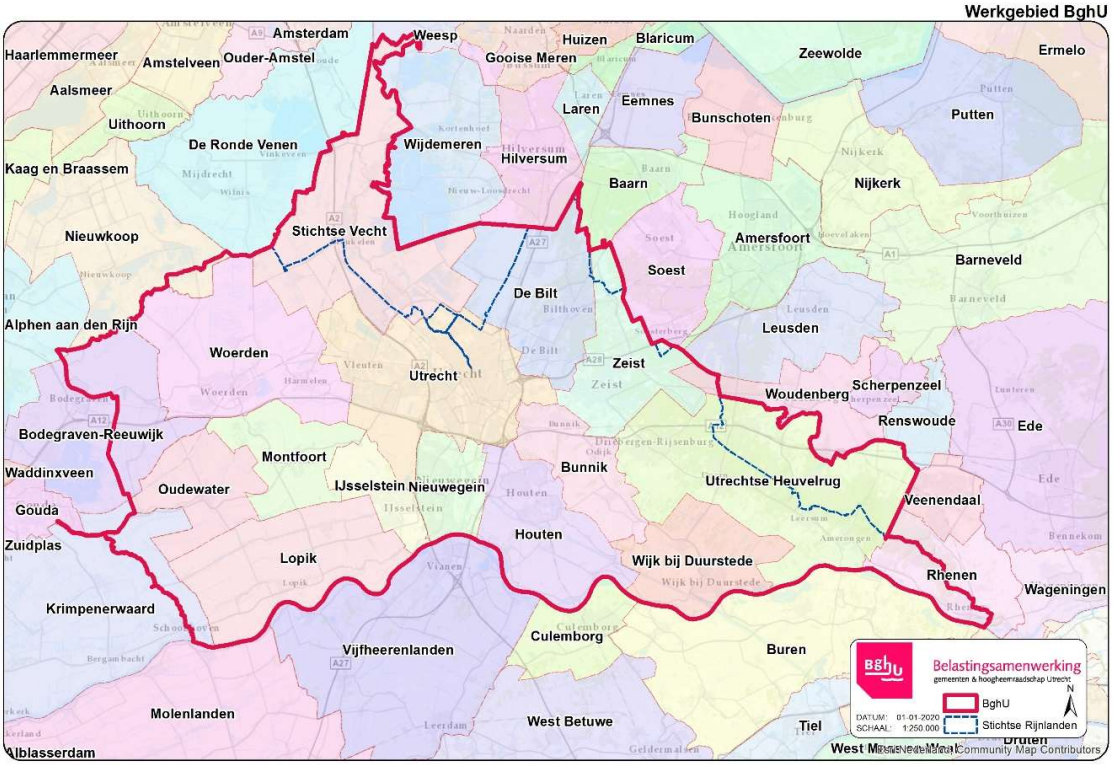
Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zoetermeer, 1 april 2021
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,
Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

Belastingsamenwerking
gemeenten & hoogheemraadschap Utrecht

(Ontwerp)begroting 2022 en Meerjarenperspectief 2023-2025

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
1. Programmabegroting 4
1.1 Kernproces Databeheer & waardebepaling 4
1.1.1 Wat willen we bereiken? 4
1.1.2 Wat gaan we daarvoor doen? 5
1.1.3 Wat mag het kosten**?** 7
1.2 Kernproces Dienstverlening en invordering 8
1.2.1 Wat willen we bereiken? 8
1.2.2 Wat gaan we daar voor doen? 9
1.2.3 Wat mag het kosten? 10
1.3 Ondersteunende processen 11
1.3.1 Wat willen we bereiken? 11
1.3.2 Wat gaan we daarvoor doen? 11
1.3.3 Wat mag het kosten? 13
1.4 BghU Activiteiten 14
2. Ontwerpbegroting 2022 en meerjarenperspectief 2023-2025 16
2.1 Ontwerpbegroting 2022 per taak- en deelproces 16
2.2 Financieel perspectief 2023-2025 18
2.3 Deelnemersbijdragen 2022-2025 19
2.4 Gehanteerde uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 19
3 Paragrafen 22
3.1 Lokale heffingen 22
3.2 Weerstandsvermogen & risicomanagement 23
3.3 Kapitaalgoederen 26
3.4 Financiering 27
3.5 Bedrijfsvoering 29
3.6 Paragraaf verbonden partijen 31
3.7 Grondbeleid 32
Vaststellingsbesluit 33
Bijlage A – Bijdrage verordening art. 40 GR 34

Voorwoord

De (ontwerp)Begroting BghU 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025 geeft inzicht in de doelstellingen en ambities voor de komende jaren. Vanzelfsprekend biedt de begroting daarmee ook een overzicht van de verwachte baten en lasten van BghU voor de jaren 2022 tot en met 2025.

BghU is een belastingsamenwerking tussen de gemeenten Bunnik, De Bilt, Houten, Lopik, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug en Zeist en het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. BghU is een publieke, uitvoerende en dienstverlenende organisatie die op basis van maatschappelijk algemeen aanvaarde bedrijfseconomische principes wordt geleid. Door BghU worden vrijwel alle belastingtaken van de deelnemers uitgevoerd. Verder verzorgt BghU voor alle gemeentelijke deelnemers de uitvoering van de basisregistratie Waardebepaling Onroerende Zaken (Wet WOZ) en meten we voor alle gemeenten de gebruiksoppervlakte in voor de basisadministratie adressen en gebouwen (BAG). Voor de gemeente Lopik verzorgt BghU de complete BAG-administratie. Dit heeft ertoe geleid dat de taakuitvoering van de BAG-Lopik momenteel, op basis van de Ensia-beoordeling, ver boven het landelijke gemiddelde zit.[1] In alle controlepunten zit de taakuitvoering voor BAG-Lopik boven 95% van de kwaliteitseisen die door Ensia opgesteld zijn. In de toekomst zouden we deze taken ook graag voor andere deelnemers aan BghU uitvoeren.

Het uitgangspunt is dat BghU alle aan haar opgedragen taken zelfstandig en voor gemene rekening uitvoert. De samenwerking heeft geen gevolgen voor de beleidsvrijheid van de deelnemers voor wat betreft de te heffen belastingsoorten, noch voor het vaststellen van de verordeningen, tarieven en kwijtscheldingsnormen. Op deze onderdelen zijn en blijven zij zelfstandig beslissingsbevoegd. De deelnemers worden allen betrokken bij de ontwikkeling van diverse besturingsinstrumenten. Deze elementen staan ook vastgelegd in het uitvoeringsprotocol.

Met de bereikte groei in deelnemers en de op efficiency gerichte organisatie van de afgelopen jaren, is BghU nu in een fase van consolidatie gekomen. Met de in deze (meerjaren)begroting beschreven doelen en activiteiten zorgen we voor procesoptimalisatie en onze continue verbetering van kwaliteit en dienstverlening tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Op deze wijze blijven we tevens bijdragen aan de kostenefficientie van deelnemers. Daarnaast zijn we voorbereid op de nabije toekomst, zoals de ontwikkeling van de samengestelde objectenregistratie. Naast de reguliere taakuitvoering richt de organisatie zich specifiek op de transitie van het ICT-landschap en het bereiken van het oordeel ‘goed’ van de Waarderingskamer. Zolang wij ons bevinden in de coronacrisis passen wij onze dienstverlening zo goed mogelijk aan voor onze deelnemers en inwoners.

[1] [1] Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) is een initiatief van de VNG, het ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en richt zicht op de kwaliteit, de tijdige en veilige verwerking van gegevens en de daarvoor ingeregelde interne controles.

1. Programmabegroting

1.1 Kernproces Databeheer & waardebepaling

Het procesonderdeel databeheer heeft betrekking op het uitvoeren van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) ten behoeve van deelnemende gemeenten en (indirect) voor het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Dit procesonderdeel bevat zowel de activiteiten inzake het verzamelen, registreren, bewerken en optimaliseren van de basisgegevens ten behoeve van de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken alsmede het bepalen van de WOZ-waarden. In de begroting 2022 zijn zowel algemene doelstellingen opgenomen als specifieke kwaliteitsnormen voor de deelnemers.

1.1.1 Wat willen we bereiken?

Doelstellingen Databeheer & waardebepaling 2022

In de begroting 2022 zijn de volgende doelstellingen opgenomen voor het kernproces databeheer en waardebepaling.

Onderwerp	Doelstellingen 2022
Beheer objecten (BAG, BRK)	99% van alle WOZ-objecten zijn in het Centricsysteem (Key2B) met een juiste status, juiste gegevens actueel beschikbaar. Alle aangeleverde mutaties zijn dagelijks/maandelijks verwerkt. Er zijn geen achterstanden meer over oudere jaren
Beheer Eigenaren (BRK)	Alle WOZ-objecten kennen een eigenaar. De dagelijkse/maandelijks aangeleverde mutatiebestanden zijn verwerkt. Er zijn geen achterstanden meer over oudere jaren.
Beheer Gebruikers (NHR, BRP)	95% WOZ-objecten kennen een actuele gebruiker gekoppeld vanuit de BRP (natuurlijke personen) of NHR (niet-natuurlijke personen). De overige 5% is terecht op leegstand gezet omdat het object feitelijk leegs staat. Maandelijks worden op basis van nieuwe gebruikers in niet-woningen huurinlichtingformulieren gestuurd; Maandelijks worden op basis van in het bestand leegstaande woningen die langer dan 6 maanden leeg staan eigenaren aangeschreven om leegstand te verifiëren.
Beheer Gebruik/ Verbruik	Maandelijks worden via de gegevens van de waterbank de gegevens ingelezen, gecontroleerd en als grondslag opgevoerd voor verordeningen waarvan dit voor toepassing is en de waterschapsbelastingen
Beheer Gebruik/ Verbruik	Beheer overige maatstaven rondom gebruik en verbruik

Kwaliteitsnormen Databeheer & waardebepaling 2022

Zoals voorgenomen voor het uitvoeringsprotocol 2022.

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling 2022
Waardebepaling (WOZ)	Het op grond van de Waarderingskamer tijdig mogen beschikken	Voldoende
Bestandsbeheer	Bestanden dienen juist, actueel en volledig te zijn	Goedkeurende accountantsverklaring
Aanslagoplegging	Aanslagen dienen juist, volledig en tijdig te worden opgesteld	95% van alle WOZ-objecten dienen eind februari beschikt en de gecombineerde aanslag opgelegd te zijn; de overige 5% eind maart. Alle overige heffingen binnen 1 maand na aanlevering vanuit de gemeenten
Afwikkeling WOZ-bezwaren	Afhandeling van de WOZ-bezwaren binnen bepaalde termijnen	Afhandelen van de WOZ-bezwaren binnen 12 weken.

1.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen het team Databeheer wordt de basis gelegd voor alle werkzaamheden die plaats vinden om een aanslag gemeentelijke belastingen en waterschap heffingen op te kunnen leggen. Binnen deze afdelingen komen alle gegevens die hiervoor noodzakelijk zijn binnen, worden zodanig bewerkt en verrijkt dat de afdeling als eindproduct een gecombineerde aanslag of andere gemeentelijke belastingen en leges in rekening brengt. Dat betekent ook dat de afdeling verantwoordelijk is voor de tijdigheid en kwaliteit van de data voor de rest van het belastingproces. De komende jaren staat de afdeling voor grote uitdagingen.

Doorontwikkeling software

Dit jaar zal BghU haar WOZ- en belastingsoftware gaan aanbesteden. Maar daarmee zijn we er nog niet op het gebied van automatisering. Ook aanpalende software zal (door)ontwikkeld moeten worden om hierin achterstanden te voorkomen en te blijven aansluiten bij landelijke- en interne ontwikkelingen. Daarbij kan gedacht worden aan een urenregistratiesysteem om meer inzicht te krijgen in de urenbesteding van medewerkers en daarmee betere capaciteitsplanningen te kunnen maken. Een andere ontwikkeling waarop geanticipeerd dient te worden is de ontwikkeling op het gebied van 3D technologieën. Deze veranderen de wijze waarop objectkenmerken in beeld worden gebracht, gecontroleerd en verwerkt.

Deze ontwikkeling zal in nauwe samenwerking met de deelnemende gemeenten worden uitgevoerd. Maar voor specifieke WOZ en Belasting doeleinden zal de BghU zelf ook moeten investeren. Ontsluiting en gebruik van data blijven dus belangrijk. BghU zou ook meer onderzoek ter plaatse willen gaan uitvoeren. Hiervoor zijn tools nodig om de medewerker te ondersteunen. Gedacht wordt aan mobiele (buitendienst)apps.

De verwachting is dat er vanaf 2023 een jaarlijks exploitatiebudget van €100.000,-- per jaar nodig zal zijn om software actueel te houden en te blijven investeren in deze ontwikkelingen. In de totstandkoming van het meerjarenperspectief 2023-2025 is dit bedrag meegenomen.

Landelijke ontwikkelingen

Landelijke ontwikkelingen zullen de werkzaamheden van het team Databeheer wezenlijk gaan veranderen. Zo zal de ontwikkeling van een Samengestelde Objectregistratie (SOR) impact hebben op de wijze waarop de afdeling de werkzaamheden uitvoert. Is de komende jaren alleen nog de WOZ-waarde een landelijk zichtbaar gegeven, vanaf 2024 zal dit, door de komst van de SOR ook gelden voor een aantal andere WOZ-gegevens zoals bijvoorbeeld (deel)objecten. Dit wil zeggen dat deze gegevens ook (in eerste instantie) door veel andere afnemers en leveranciers benaderbaar zijn en ook gebruikt en gecontroleerd gaan worden. Dit betekent een andere werkwijze en nog meer aandacht voor kwaliteit en tijdigheid van de gegevens. De verwachting is dat door deze ontwikkeling er ook meer gegevens beschikbaar komen vanuit andere organisaties die tot verbetering gaan leiden in het proces en de kwaliteit van onze eigen data.

In 2022 zal de Omgevingswet in werking treden. BghU is op dit moment afhankelijk van door de gemeente verleende bouwvergunningen voor de optimalisatie van haar bestand. In het kader van deze wet zal er nog meer zonder vergunning mogen worden gebouwd. Hierdoor zal het nog lastiger zijn om objectkenmerken actueel te houden. Wij verwachten dan ook dat er in 2022 meer geïnvesteerd zal moeten worden in jaarlijkse luchtfotosignalering.

Om beide landelijke ontwikkelingen tijdig te kunnen volgen zal er geïnvesteerd moeten worden. De verwachting is dat de kosten voor de introductie van de SOR in 2023 eenmalig € 75.000,-- bedragen. De aanschaf en verwerking van de mutaties van luchtfotosignalering zal vanaf 2022 structureel € 100.000,-- gaan kosten. Deze bedrage zijn meegenomen in de totstandkoming van de begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025.

Buitendienstmedewerkers

De afgelopen jaren zijn er om diverse redenen weinig tot geen onderzoeken ter plaatse uitgevoerd door medewerkers van BghU. Dit heeft geleid tot kwaliteitsverlies en achterstanden in de verwerking van gegevens. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om kenmerken van woningen of bedrijven op basis van luchtfoto's te controleren en in te meten. Ook in het geval van precario, reclame of bezwaarafhandeling is het vaak noodzakelijk dat een medewerker ter plaatse gaat kijken. Niet alleen om te controleren maar ook om contact te maken met de inwoner of ondernemer om gezamenlijk te kijken naar een woning of bedrijfspand.

Door meer naar buiten te gaan, wordt BghU zichtbaar voor zijn klanten. Daarnaast verwachten we een positief effect op de kwaliteit, potentieel minder bezwaren en een hoger draagvlak. Tenslotte voert slechts één medewerker van BghU nu veldcontroles uit op het waterverbruik bij bedrijven in het kader van de waterschapsheffingen. Dit is kwetsbaar. Om deze kwetsbaarheid te verminderen en blijvend de werkzaamheden uit te kunnen voeren zal het aantal buitendienstmedewerkers vanaf 2022 met 2 Fte uitgebreid moeten worden. De geschatte kosten daarvan zijn €118.000,-per jaar. Dit bedrag is meegenomen in de totstandkoming van de begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025.

Capaciteit Databeheer

Een van de kwetsbaarste onderdelen in het proces van Databeheer is de verwerking van de kadastrale gegevens. Maandelijks (en aan het eind van het jaar zelfs dagelijks), komen er vanuit het Kadaster mutaties binnen die van invloed zijn op WOZ-objecten en aanslagen gemeentelijke belastingen. Op dit moment beschikt BghU over één medewerker die complexe situaties binnen de kadastrale mutaties kan analyseren en mutaties kan verwerken. Bij (tijdelijke) uitval of bij verlof blijven deze werkzaamheden dan ook liggen. Het gevolg is dat deze mutaties zich opstapelen, aanslagen niet of niet goed worden opgelegd en daarmee achterstanden ontstaan. Om deze kwetsbaarheid te verminderen is uitbreiding van beschikbare formatie op korte termijn noodzakelijk. De structurele kosten daarvan zijn €75.000,--. Dit bedrag is meegenomen in de totstandkoming van de begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025.

Capaciteit waardebepaling

Het beheersgebied van BghU groeit nog jaarlijks in objecten door nieuwbouw van woningen en niet-woningen. Met de huidige bezetting aan taxateurs is daardoor een grote mate van kwetsbaarheid ontstaan. Alle kennis en kunde is op zich goed belegd maar door de toename van het aantal objecten is er onvoldoende tijd en ruimte om kennis te delen. Hierdoor is de situatie ontstaan dat bij ziekte of bij vertrek van een taxateur er direct een uitvoeringsprobleem ontstaat in de primaire processen. Voor de medewerkers die zich verder willen ontwikkelen is daardoor geen ruimte. Ook de optimaliseringsslagen en analyses komen hierdoor onder druk te staan. Op het bezwarentraject wordt daarnaast ook veel ingehuurd.

Daarom is in de totstandkoming van de begroting rekening gehouden met 1 FTE voor taxateurstaken. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor kennisontwikkeling, vermindert de kwetsbaarheid en is minder inhuur op het bezwarentraject noodzakelijk. De structurele kosten hiervan bedragen € 75.000,-- per jaar. Dit bedrag is meegenomen in de totstandkoming van de begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025.

Ontwikkeltraject

De Waarderingskamer heeft op 19 november 2020 een controle uitgevoerd voor de beheersing van de interne controle. Uit de bevindingen van de Waarderingskamer is een ontwikkeltraject naar het oordeel goed tot stand gekomen. Hierover is het bestuur bij de vergadering van 1 april separaat geïnformeerd. Hoewel een groot deel van de activiteiten in 2021 plaats vindt, worden ook in 2022 middelen geraamd voor het uitvoeren van de werkzaamheden. In eerste instantie is hiervoor éénmalig € 240.000,-- voorzien voor 2022. In de totstandkoming van de begroting 2022 is dit bedrag meegenomen.

1.1.3 Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht laat de verwachte kosten voor Databeheer en Waardebepaling in 2022. In dit totaaloverzicht zijn de lasten zoals die hierboven expliciet zijn genoemd, verwerkt.

2022	Staf	Databeheer & Waardebepaling	Dienstverlening	TOTAAL
Personeel	€ 2.287.000	€ 4.929.000	€ 2.991.000	€ 10.207.000
Materiele lasten	€ 6.181.814	€ 805.317	€ 1.236.444	€ 8.223.574
Onderverdeling Materiële lasten				
Ict-transitie eenmalig	€ 1.070.369	€ 99.000	€ 55.000	€ 1.224.369
Ict-contract kosten	€ 2.049.792	€ 336.985	€ 84.116	€ 2.470.893
Proceskosten			€ 800.000	€ 800.000
Bedrijfsvoeringskosten	€ 3.061.653	€ 369.331	€ 297.328	€ 3.728.312
ONVOORZIEN	€ 100.000			€ 100.000
TOTAAL LASTEN	€ 8.568.814	€ 5.734.317	€ 4.227.444	€ 18.530.574

1.2 Kernproces Dienstverlening en invordering

Het procesteam Dienstverlening draagt zorg voor een juiste, tijdige en volledige afhandeling van de klantvragen en klantreacties. Denk hierbij aan vragen die telefonisch gesteld worden, via de website of de vragen die per post binnenkomen. Daarnaast draagt dit procesteam zorg voor het tijdig innen van de openstaande saldi.

1.2.1 Wat willen we bereiken?

Doelstellingen 2022 Dienstverlening BghU

Onderwerp	Doelstellingen 2022
Kwaliteit dienstverlening	Verdere ontwikkeling van de medewerkers dienstverlening door gerichte training (benaderen klanten, opstellen schriftelijke communicatie, etc.).
Kwaliteit dienstverlening	Het verder versterken van de kwaliteit van de dienstverlening.
Versterken zelfredzaamheid belastingplichtige	Het aanscherpen van onze schriftelijke communicatie met als doelstelling dat de schriftelijke communicatie voor iedere belastingplichtige eenduidig geïnterpreteerd kan worden en daarmee duidelijk is.
Kwaliteit dienstverlening	Verbeteren van onze huidige kwaliteitscontroles.
Interne samenwerking	Leren van onze “fouten” door veelvuldige communicatie in en tussen de procesteams.
Dwanginvordering	Door eerder en gerichte stappen te zetten in het invorderingsproces is het streven om het aantal vorderingen te incasseren via de deurwaarder te verlagen.

Kwaliteitsnormen 2022 Dienstverlening BghU

Zoals voorgenomen voor het uitvoeringsprotocol 2022.

Telefonische dienstverlening

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling 2022
Communicatie (telefonisch)	Op een vriendelijke en professionele wijze de klant te woord staan	Binnen 60 seconden de telefoon opnemen
		Maximaal 1x doorverbinden
		Terugbelafspraak binnen twee werkdagen

Afwikkelingen bezwaren

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling 2022
Verzoek, bezwaar en beroepsschriften	Afwikkelen binnen wettelijke gestelde termijnen	Heffingsbezwaren binnen < 6 weken
		Parkeren binnen < 6 weken

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling 2022
Invorderingsmaatregelen	Nastreven van de volledige betaling van de belastingaanslagen	< 3% van de vorderingen ouder dan 1 jaar
		< 1% van de vorderingen ouder dan 18 maanden
		< 0,01 ouder dan 3 jaar

Procesactiviteit	Kwaliteitskenmerk	Doelstelling 2022
Aanvragen kwijtschelding	Correcte en tijdige uitspraken	Afwikkelen binnen 8 weken

1.2.2 Wat gaan we daar voor doen?

De klant bedienen
We geven een vervolg aan het werken met klantreizen en het zo goed mogelijk bedienen van de samenleving. Dit vraagt om meer inzicht in ons beheersgebied, zodat we gerichte keuzes kunnen maken. Door de koppeling van de reeds aanwezige data en de uitkomsten van de klantreizen kunnen we realiseren dat we bijvoorbeeld brieven sturen naar mensen die minder aandacht nodig hebben en gaan bellen naar of een huisbezoek afleggen bij mensen die meer aandacht nodig hebben. Op die manier kunnen we eventuele vragen en knelpunten eerder afvangen. Deze activiteit wordt uitgewerkt binnen de beschikbare middelen in de begroting.

Werken vanuit data
Binnen Dienstverlening gaan we meer data gedreven werken: vanuit de visie op onze dienstverlening kunnen we het beheersgebied anders gaan benaderen. Dit komt concreet aan de orde in bijvoorbeeld onderstaande gerichte vragen:

- Uit welk gebied komen meeste kwijtscheldingsverzoeken?
- In welk gebied betekent de deurwaarder de meeste hernieuwde bevelen?
- Vanuit welk postcodegebied komen de meeste waarde bezwaren?
- Waarom maken mensen bezwaar en hoe kunnen we voorkomen dat mensen onnodig in de pen klimmen?

Met de opgedane kennis kunnen we meer “dienst verlenen op maat”, denk daarbij bijvoorbeeld aan het maken van onderscheid tussen aanpakken van specifieke wijken. Zo zouden we wijken waar veel kwijtscheldingsverzoeken vandaan komen, waar veel waardebezwaren worden ingediend en waar de deurwaarders veel energie in moeten steken om het geld te innen, kunnen kiezen voor een andere benadering. Dit zijn optimalisatieslagen die we binnen de reguliere middelen uit gaan voeren.

Betere samenwerking met externe partners
Hier is een concreet voorbeeld mogelijk in de samenwerking met Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving van de gemeente Utrecht (VTH). VTH constateert door middel van een scanauto dat er geen parkeerrecht is betaald, maar de naheffing, de bezwaren en de invordering van de openstaande aanslagen is een taak van BghU. Onderlinge samenwerking aan de voorkant moet voorkomen dat mensen geconfronteerd worden
met onnodige naheffingen en administratieve lasten. Dit zijn procesoptimalisatieslagen die binnen de bestaande formatie en middelen worden uitgevoerd.

Kanaalsturing
In de BghU van de toekomst zullen er naast de reeds bestaande kanalen weer nieuwe communicatie- en afhandelingskanalen ontstaan. We zien een ontwikkeling dat overheden steeds meer naar buiten treden. BghU wil mee in die ontwikkeling om de inwoners langs die kanalen te kunnen bedienen. Het streven is een beter inzicht in de voortgang van dossiers zoals die bij BghU in beheer zijn.

Communicatie & archieffunctie
BghU heeft veel externe communicatie, maar op dit moment onvoldoende capaciteit om die communicatie-uitingen goed te stroomlijnen en te toetsen op kwaliteitsaspecten, schrijfstijl en duidelijkheid voor de inwoners. De taak wordt uitgevoerd bovenop de tijd die nodig is voor de reguliere taakuitvoering. Hetzelfde geldt voor de archieffunctie, waarbij ook sprake is van achterstanden die ontstaan doordat aanbevelingen of verbeteringen niet direct toegepast kunnen worden vanwege een gebrek aan capaciteit. Daarom is in de begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025 een bedrag van € 32.000,-- structureel opgenomen voor uitbreiding van de formatie.

Proceskostenvergoeding
In de begroting 2020 was een bedrag van € 700.000 voorzien aan proceskosten. Dit bedrag bleek niet voldoende. Uiteindelijk is in 2020 € 823.000 aan proceskosten verantwoord, inclusief een voorziening voor proceskosten die gezien de achterstand in bezwaarafhandeling eind 2020 nog open stonden. In voorgaande jaren werd dit opgevangen binnen het totaalbudget van de materiële lasten en was de post niet separaat inzichtelijk. De begroting 2022 laat deze post wel separaat zien, omdat de totstandkoming van de materiële budgetten vanuit een begrotingsperspectief zo min mogelijk beïnvloed mag worden door de extern gedreven ontwikkelingen van de proceskosten. Door de jaren heen is, zoals de onderstaande tabel laat zien, de volledige stijging opgevangen door een korting op de materieel beschikbare middelen. Daarom is de totstandkoming van de materiële last nu losgekoppeld van de proceskostenvergoeding zoals we die verwachten. Voor 2022 is een bedrag van € 800.00 opgenomen. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicomanagement is het risico op een kostenstijging gekwantificeerd.

	Totale materiele lasten BghU		Aandeel proceskosten	
	Begroting	**Realisatie**	**% begroot**	**% realisatie**
boekjaar 2014	€ 5.701.000	€ 5.304.543	3,6%	4,4%
boekjaar 2015	€ 5.282.000	€ 6.105.231	5,0%	3,9%
boekjaar 2016	€ 5.218.000	€ 5.273.000	3,9%	6,3%
boekjaar 2017	€ 5.626.000	€ 5.448.608	5,8%	6,8%
boekjaar 2018	€ 5.592.000	€ 5.756.712	6,5%	6,4%
boekjaar 2019	€ 5.681.000	€ 5.921.396	7,5%	11,0%
boekjaar 2020	€ 6.181.000	€ 6.054.058	11,3%	13,6%

1.2.3 Wat mag het kosten?
Onderstaand kostenoverzicht laat de kosten voor het kernproces Dienstverlening zien. Hierin zijn de genoemde financiële ontwikkelingen verwerkt ter besluitvorming.

2022	Staf	Databeheer & Waardebepaling	Dienstverlening	TOTAAL
Personeel	€ 2.287.000	€ 4.929.000	€ 2.991.000	€ 10.207.000
Materiele lasten	€ 6.181.814	€ 805.317	€ 1.236.444	€ 8.223.574
Onderverdeling Materiële lasten				
Ict-transitie eenmalig	€ 1.070.369	€ 99.000	€ 55.000	€ 1.224.369
Ict-contract kosten	€ 2.049.792	€ 336.985	€ 84.116	€ 2.470.893
Proceskosten			€ 800.000	€ 800.000
Bedrijfsvoeringskosten	€ 3.061.653	€ 369.331	€ 297.328	€ 3.728.312
ONVOORZIEN	€ 100.000			€ 100.000
TOTAAL LASTEN	€ 8.568.814	€ 5.734.317	€ 4.227.444	€ 18.530.574

1.3 Ondersteunende processen

De ondersteunende processen hebben als doelstelling het adviseren, ondersteunen en ontzorgen van de deelnemers rond het belastingproces. Hierdoor zijn de deelnemers in staat om rechtsgeldige belastingverordeningen en tarieven vast te stellen en zijn zij "verzekerd" van de geraamde belastingopbrengsten. Daarnaast vallen hier de ondersteunende activiteiten onder ten behoeve van het primaire proces.

De directie, de staf en alle overige ondersteunende activiteiten ten behoeve van het primaire proces zijn binnen dit onderdeel ondergebracht. Hieronder vallen de taken met betrekking tot de interne bedrijfsvoering, de interne controlewerkzaamheden, de financiële administratie, de informatie en communicatietechnologie, communicatie en de HRM-werkzaamheden.

1.3.1 Wat willen we bereiken?

Voor de ondersteunende processen staat het maximaal ondersteunen van de primaire processen centraal. Dat betekent dat we op hoofdlijnen ook in 2022 de volgende taken hebben:

1. We monitoren de uitvoering van het Uitvoeringsprotocol en rapporteren daarover via onder meer de voortgangsrapportages;
2. We werken met nieuwe software vanuit het inkoop- en aanbestedingstraject 2021 e.v.
3. We zorgen voor een actuele, klantvriendelijke website (bijdrage aan zo veel mogelijk selfservice)
4. We maken en houden het archief op orde, in samenspraak met de afdeling Dienstverlening.
5. We zorgen dat BghU voldoet aan nieuwe en gewijzigde wet- en regelgeving
6. We gaan aan de slag met de beeldbepaling continuïteit huisvesting lange termijn
7. We blijven aantoonbaar in control aan de hand van het interne control framework.

1.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten ontwikkelen we binnen de huidige formatie en bezetting en beschikbare adviesbudgetten. Deze activiteiten vragen geen uitbreidingen van formatie of materiële budgetten:

1. Jaarlijkse evaluatie met de deelnemers. Dit wordt verzorgd door de regiefunctionaris.
2. N.a.v. de aanbesteding software volgt kennisontwikkeling gebruik diverse software en koppelvlakken, inwerken in kennisplatform en netwerkverbanden en aangetoonde vakbekwaamheid, het generen van stuurinformatie, etc. Verder kunnen activiteiten volgen welke nodig zijn om alle functies te accepteren, omdat de werking nog niet helemaal voldoet aan de aanbesteding, zodat de doelstellingen van BghU goed tot hun recht komen (naast functionele werking, bijvoorbeeld ook leveranciersmanagement en opdrachtgeverschap, zoals escalatie bij problemen, facturering etc.).
3. Met externe expertise website beoordelen op hoger bereik selfservice en blijvend voldoen aan wet- en regelgeving met vervolgens plan van aanpak voor uitvoering verbeteren website.
4. Uitvoering geven aan verbeterpunten HUA en kennis ontwikkelen (2021, 2022)
    a. Elektronische Publicaties (GR-aanmelding in register, gebruik KOOP)
    b. Bijhouden wet- en regelgeving en jurisprudentie voor het volgen van opleidingen en interne educatie (afdelingen),
    c. Klachtenverordening actueel en jaarlijkse rapportage,
    d. Evaluatie informatiebeheertaken (kwantitatief en kwalitatief); CISO, FG, PO-rollen voldoen.
    e. Bijdrage aan uitvoeringsgevolgen bij wijzigingen beleid gemeente- en waterschapsheffingen (kostentoedeling, etc.)
5. Onderzoek evaluatie huisvesting i.s.m. gemeente Utrecht (contractafloop begin 2025)
6. Deelnemers informatie: inzet business intelligence tool en kennis paraat
7. Na de eerste rechtmatigheidsverklaring van het bestuur in 2021 werken we in 2022 verder aan het interne beheersingsraamwerk. Daarin betrekken we ook de rapporten van externe auditors (Waarderingskamer, Ensia) en de vanzelfsprekend de accountant.
8. In 2021 evalueren we de kostenverdeelsystematiek. Eventuele wijzigingen die daaruit volgen worden van kracht in 2022. Mocht de evaluatie tot wijzigingen leiden, is 2022 het eerste jaar waarin deze wijzigingen van kracht worden.
9. BghU onderzoekt de mogelijkheden om de planning en controlstukken op een andere manier aan haar deelnemers te presenteren. Dit zou voor het eerst zichtbaar moeten zijn in 2022.

Transitie ICT-landschap

In de oorspronkelijke begroting 2021 was een investering voorzien van € 5 miljoen in de ICT-middelen. Die investering komt te vervallen en daarmee ook de kapitaallasten die daarbij horen. Er zijn echter nog wel eenmalige middelen nodig voor het implementeren van de eventuele nieuwe belastingapplicaties. In de bestuursvergadering van 1 april 2021ligt daarom ook het transitievoorstel voor het ICT-landschap voor. Daarin is in detail opgenomen welke bedragen noodzakelijk zijn voor de overgang naar een nieuw ICT-landschap. In het voorstel is opgenomen dat de op het moment van schrijven inzichtelijke lasten van 2022 en 2023 worden uitgewerkt in de begroting 2022. De structurele kosten voor 2022 en verder zijn aangepast naar aanleiding van de marktverkenning en kunnen definitief gemaakt worden na gunning van alle percelen. 2022 laat hier ook een piek zien in verband met de tijdelijke overlap van systemen vanuit een continuïteitsprincipe.

Inpassing nieuwe applicatielandschap	2021	2022	2023
Implementatie nieuwe ICT (kosten eenmalig vanuit leveranciers, zonder opslag voor risico)	€ 630.000	€ 646.000	€ 430.000
Incidenteel trajectadvies ICT niet voorzien (150.000 in 2021 reguliere begroting)	€ 69.000	€ 138.000	
Incidenteel extra capaciteit procesteams vervanging aanbesteding + implementatiemanager	€ 456.563	€ 329.063	
Onvoorzien 10% over totaal	€ 115.556	€ 111.306	€ 43.000
Totaal	€ 1.271.119	€ 1.224.369	€ 473.000

Notabene:
2021 via reserve
2022+2023 via begroting

		2021	2022
Uren implementatie	Fasering	Budget	Budgetvraag
Projectmanager (extern)	jul-21	€ 90.000	€ 90.000
Vrijspelen interne ICT-capaciteit	jul-21	€ 63.750	€ 63.750
Belastingsspecialist/databeheer (intern)	jul-21	€ 127.500	€ 63.750
Taxateur modelleur (intern)	okt-21	€ 42.500	€ 42.500
Dienstverleningsspecialist (intern)	okt-21	€ 79.688	€ 15.938
Juristen	okt-21	€ 21.250	€ 21.250
Control	okt-21	€ 10.625	€ 10.625
BI-specialist (intern)	jul-21	€ 21.250	€ 21.250
TOTAAL IMPLEMENTATIE		€ 456.563	€ 329.063

Algemeen projectenbudget

In voorgaande jaren werd het projectenbudget als sluitpost van de materiële begroting vastgesteld. Die systematiek is losgelaten, omdat onder meer in 2020 is gebleken dat hierdoor juist te veel middelen voor projecten werden geraamd. Op basis van het volume aan specifieke verbeteringsprojecten van de afgelopen jaren is structureel rond de € 300.000 aan projectbudget nodig. In 2022 is dit eenmalig € 200.000, omdat BghU verwacht dat de nasleep van de implementatie van een nieuw belastingsysteem leidt tot minder reguliere projecten tot verbetering.

Reservering nieuwe ICT-middelen

In de begroting 2022 en verder zijn geen kapitaallasten meer opgenomen. Reden hiervoor is dat de ICT-transitie uitgaat van een SaaS-tenzij, waarover het Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten expliciet voorschrijft dat deze lasten niet geactiveerd mogen worden. Dat betekent dat BghU te maken krijgt met pieken in de exploitatielasten, zoals die zich bijvoorbeeld ook in 2022 en in mindere mate in 2023 voordoen. Daarom is vanaf 2024 een bedrag van € 500.000 gerealiseerd in het materiële lastenbudget, dat aangewend kan worden mocht een wissel noodzakelijk blijken. Medio 2023 kan dan bepaald worden in hoeverre deze post wel of niet benut dient te worden.

1.3.3 Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht laat de lasten van de Staf voor 2022 zien. Hierin zijn de punten verwerkt zoals die hierboven zijn genoemd, waaronder de eenmalige ICT-lasten.

2022	Staf	Databeheer & Waardebepaling	Dienstverlening	TOTAAL
Personeel	€ 2.287.000	€ 4.929.000	€ 2.991.000	€ 10.207.000
Materiele lasten	€ 6.181.814	€ 805.317	€ 1.236.444	€ 8.223.574
Onderverdeling Materiële lasten				
Ict-transitie eenmalig	€ 1.070.369	€ 99.000	€ 55.000	€ 1.224.369
Ict-contract kosten	€ 2.049.792	€ 336.985	€ 84.116	€ 2.470.893
Proceskosten			€ 800.000	€ 800.000
Bedrijfsvoeringskosten	€ 3.061.653	€ 369.331	€ 297.328	€ 3.728.312
ONVOORZIEN	€ 100.000			€ 100.000
TOTAAL LASTEN	€ 8.568.814	€ 5.734.317	€ 4.227.444	€ 18.530.574

1.4 BghU Activiteiten

BghU voert voor haar deelnemers in 2022 en de daaropvolgende jaren naar verwachting de activiteiten uit zoals die in de tabel hieronder staan beschreven.

	HDSR	Bunnik	De Bilt	Houten	Lopik	Nieuwegein	Stichtse Vecht	Utrecht	UHR	Zeist
Basispakket										
Belastingsoort										
Onroerende zaak belasting (OZB)		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Roerende zaakbelasting						X	X			
Rioolheffing		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Afvalstoffenheffing		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Reinigingsrecht			X						X	
Hondenbelasting		X	X	X	X		X	X	X	
Toeristenbelasting/Forensenbelasting		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Precariobelasting					X	X	X	X		X
Bedrijven investeringszone							X	X	X	
Watersysteemheffing	X									
Verontreinigingsheffing/zuiveringsheffing	X									
Pluspakket										
Belastingsoort										
Parkeerbelasting								X		
Begraaf -en grafrechten									X	X
Lijkbezorgingsrechten										X
Reclamebelasting			X							X
Heffing leges		X							X	X
Marktgelden									X	X

Geraamde belastingopbrengsten 2022 op basis van peiljaar 2021 (bedragen * € 1.000)

	HDSR	Bunnik	De Bilt	Houten	Lopik	Nieuwegein	Stichtse Vecht	Utrecht	UHR	Zeist	Totaal
Belastingsoort											
Onroerende zaak belasting (OZB)		€ 5.508	€ 12.279	€ 12.905	€ 3.300	€ 17.015	€ 13.279	€ 113.445	€ 12.207	€ 12.332	€ 202.270
Roerende zaakbelasting						€ 10	€ 78				€ 88
Rioolheffing		€ 1.528	€ 4.582	€ 5.787	€ 1.385	€ 8.625	€ 6.973	€ 42.802	€ 6.434	€ 5.577	€ 83.693
Afvalstoffenheffing/ Reinigingsrecht		€ 1.854	€ 4.138	€ 4.800	€ 1.761	€ 5.128	€ 7.954	€ 50.567	€ 6.081	€ 8.654	€ 90.937
Hondenbelasting		€ 87	€ 339	€ 180	€ 75		€ 276	€ 820	€ 400		€ 2.177
Toeristenbelasting/ Forensenbelasting		€ 149	€ 215	€ 216	€ 38	€ 55	€ 440	€ 3.913	€ 1.450	€ 336	€ 6.812
Precariobelasting					€ 14	€ 134	€ 97	€ 622		€ 139	€ 1.006
Bedrijven investeringszone							€ 28	€ 150	€ 145		€ 323
Watersysteemheffing	€ 69.658										€ 69.658
Verontreinigingsheffing/ zuiveringsheffing	€ 62.608										€ 62.608

	HDSR	Bunnik	De Bilt	Houten	Lopik	Nieuwegein	Stichtse Vecht	Utrecht	UHR	Zeist	Totaal
Pluspakket											
Belastingsoort											
Parkeerbelasting								€ 4.800			€ 4.800
Begraaf -en grafrechten									€ 929	€ 734	€ 1.663
Lijkbezorgingsrechten											€ -
Reclamebelasting			€ 66							€ 200	€ 266
Heffing leges		€ 1.423							€ 1.422	€ 4.309	€ 7.154
Marktgelden									€ 54	€ 109	€ 163
	€ 132.266	**€ 10.549**	**€ 21.619**	**€ 23.888**	**€ 6.573**	**€ 30.967**	**€ 29.125**	**€ 217.119**	**€ 29.122**	**€ 32.390**	**€ 533.618**

2. Ontwerpbegroting 2022 en meerjarenperspectief 2023-2025

In deze paragraaf is de ontwerpbegroting 2022 en het meerjarenperspectief voor 2023-2025 opgenomen. Omdat de begroting 2022 ter besluitvorming voorligt en het financieel perspectief 2023-2025 ter informatie, is de toelichting gesplitst. In paragraaf 2.4 zijn de door BghU gehanteerde uitgangspunten bij het opstellen van de begroting zichtbaar.

2.1 Ontwerpbegroting 2022 per taak- en deelproces

	Begroting 2020 (na wijziging)	Rekening 2020	Begroting 2021*	Begroting 2022
Rente & Afschrijving	398.000	321.582	398.000	-
Personele lasten (inclusief inhuur)	9.712.000	9.468.515	9.809.000	10.207.000
lasten personeel in dienst	9.129.000	8.798.956	9.195.000	10.037.000
inhuurlasten	583.000	667.007	614.000	170.000
Materiële lasten	6.181.000	6.054.058	7.575.000	8.224.000
ICT-transitie naar SaaS eenmalig	-	-	1.271.000	1.225.000
ICT contractkosten jaarlijks volume	1.781.301	1.886.929	1.837.483	2.471.000
Bedrijfsvoeringskosten	3.699.699	3.343.320	3.666.517	3.728.000
Proceskostenvergoeding WOZ	700.000	823.809	800.000	800.000
Onvoorzien	100.000	-	100.000	100.000
Totaal Lasten	**16.391.000**	**15.844.155**	**17.882.000**	**18.531.000**
Dwangbevelen	1.201.000	1.357.279	1.201.000	1.350.000
Overig	55.000	291.746	55.000	55.000
Totaal Baten	**1.256.000**	**1.649.025**	**1.256.000**	**1.405.000**
"Te dekken" bedragen	**15.135.000**	**14.195.130**	**16.626.000**	**17.126.000**
Geraamde deelnemersbijdragen	15.085.000	15.085.000	15.305.000	17.126.000
Onttrekking algemene reserve			332.000	
Onttrekking bestemmingsreserve ICT	50.000	50.000	989.870	
	50.000	**50.000**	**1.321.870**	**-**
Resultaat voor bestemming		939.870	870	-

* In de begroting 2021 zoals die hier is gepresenteerd, is het bestemmen van het jaarrekeningresultaat 2020 van BghU voor de implementatiekosten ICT verwerkt. Dit leidt niet tot een verhoging of verlaging van de deelnemersbijdrage In de 1e bestuursrapportage 2021 wordt de lopende begroting 2021 verantwoord.

Bovenstaand is de begroting 2022 weergegeven op hoofdkosten niveau. Hieronder is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen ten opzichte van 2021 en de manier waarop de bedragen in deze begroting tot stand zijn gekomen.

Rente & afschrijving
Door te werken vanuit een 'SaaS-tenzij' principe, is het niet meer mogelijk te investeren in software. Daarmee valt de enige categorie materiële vaste activa die nog op BghU van toepassing was weg. Dat betekent automatisch dat er geen rente & afschrijvingslasten per 2022 zijn. De laatste afschrijvingstermijn van het belastingsysteem is in 2021. Daarmee dalen de rente- en afschrijvingslasten per saldo naar 0.

Personele lasten inclusief inhuur
De personele lasten inclusief inhuur nemen toe met € 398.000. Hierin is een (mogelijke) CAO-stijging voorzien van € 98.000 (1%). De € 300.000 die de loonsom verder toeneemt, komt voort uit de voorgestelde mutaties en uitbreidingen binnen databeheer (€ 118.000 + € 75.000), dienstverlening (€ 32.000) en waardebepaling (€ 75.000). Door het invullen van vacatures is de ruimte voor inhuur de komende jaren beperkt.

ICT-transitie naar SaaS
In het bestuur van 1 april 2021 ligt het implementatievoorstel voor de transitie naar het nieuwe ICT-landschap voor. Daarin is opgenomen dat de eenmalige en structurele middelen voor 2022 en verder beschikbaar worden gesteld via de begroting. Dat betekent dat de eenmalige materiële exploitatielast voor de overgang naar het nieuwe landschap hier specifiek voor een bedrag van € 1.225.000,-- (afgerond) is opgenomen.

ICT-contractkosten jaarlijks volume
Op basis van de marktverkenning is een jaarlijkse kostenpost voor de ICT-middelen opgenomen. Die ligt voor 2022 en 2023 eenmalig hoger, vanwege potentiële dubbele lasten vanaf 1 januari tot en met 1 mei. Ook moet een deel van de huidige beheerstaken bij de huidige leverancier verlengd worden vanwege de spreiding van de inkoop. De potentiële lasten hangen daarmee ook samen met de implementatie van met name de belastingapplicatie vanaf september 2021. De verwachting is dat er eind 2021 duidelijkheid is over de daadwerkelijke vaste kosten voor 2022 en 2023. Vanaf 2024 normaliseren de ICT-kosten meerjarig. Daarbij moet benadrukt worden dit hier sprake is van cijfers op basis van een marktverkenning, waarbij pas na de definitieve gunning zekerheid ontstaat.

Bedrijfsvoeringskosten
De bedrijfsvoeringskosten zijn opgebouwd uit vaste componenten zoals huur van anderhalve etage in het Stadskantoor in Utrecht, de dienstverlening van de gemeente Utrecht op HR, financieel en ICT-gebied en kosten voor bijvoorbeeld de verspreiding van de aanslagen via de post. Voor deze vaste kosten is een index toegepast en geanalyseerd wat het basissaldo is. Daarnaast zijn er in 2022 ontwikkelingen opgenomen: een projectbudget van € 200.000 voor 2022 en voor 2023 en verder van € 300.000. In deze materiële lasten is ook de mutatiesignalering via luchtfoto's van € 100.000 structureel meegenomen vanaf 2022 en de eenmalige kosten voor de ontwikkelingen rondom de kwaliteitseisen van de Waarderingskamer van ongeveer € 240.000. Overige materiële effecten komen terug in 2023 en volgende jaren, conform de toelichting zoals die onder de specifieke onderdelen in hoofdstuk 1 zijn gegeven.

Proceskosten
De proceskosten worden vanaf 2022 apart begroot en verantwoord. Reden hiervoor is dat deze kosten een beslag legden op een steeds groter deel van de materiële lasten. Dat is vanuit een begrotingsperspectief niet wenselijk: BghU streeft naar een zo realistisch mogelijke inschatting van de materiële lasten, maar op het moment dat door externe ontwikkelingen keer op keer het materiële budget wijzigt, kan hier niet voldoende op gestuurd worden. Daarom is deze post nu separaat gepresenteerd.

Onvoorzien
Deze is niet gewijzigd ten opzichte van de vorige begroting. € 100.000 is als uitgangspunt genomen op basis van de uitgangspunten bij de Kadernota.

Dwanginvorderingopbrengsten
De geschatte dwanginvorderingsopbrengsten zijn structureel verhoogd vanaf 2022, op basis van een toegenomen volume en ervaringscijfers van 2020. Daarbij is wel een onzekerheid opgenomen, vanwege de relatieve onzekerheid rondom faillissementen en de effecten van de coronacrisis, met name na het wegvallen van alle steunpakketten. Daarom is hier in het weerstandsvermogen een bedrag gereserveerd.

Overige baten
Is niet gewijzigd ten opzichte van de vorige begroting, betreft een inschatting van een paar specifieke posten.

Deelnemersbijdragen
Deze laten eenmalig een piek zien in 2022 en stijgen in de conceptbegroting totaal met € 1,8 miljoen, met name door de eenmalige transitie naar SaaS. In hoeverre die eenmalige transitie naar SaaS daadwerkelijk deze lasten oplevert, wordt duidelijk rondom het einde van 2021. Vanaf 2023 dalen, op basis van de huidige marktverkenning voor de software, de deelnemersbijdragen weer.

2.2 Financieel perspectief 2023-2025

	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Rente & Afschrijving	-	-	-	
Personele lasten (inclusief inhuur)	10.207.000	10.309.000	10.412.000	10.516.000
lasten personeel in dienst	10.037.000	10.139.000	10.242.000	10.346.000
inhuurlasten	170.000	170.000	170.000	170.000
Materiële lasten	8.224.000	7.503.000	7.203.000	7.290.000
ICT-transitie naar SaaS eenmalig	1.225.000	473.000		
ICT contractkosten jaarlijks volume	2.471.000	2.367.000	2.063.000	2.063.000
Bedrijfsvoeringskosten	3.728.000	3.863.000	4.340.000	4.427.000
Proceskostenvergoeding WOZ	800.000	800.000	800.000	800.000
Onvoorzien	100.000	100.000	100.000	100.000
Totaal Lasten	**18.531.000**	**17.912.000**	**17.715.000**	**17.906.000**
Dwangbevelen	1.350.000	1.350.000	1.350.000	1.350.000
Overig	55.000	55.000	55.000	55.000
Totaal Baten	**1.405.000**	**1.405.000**	**1.405.000**	**1.405.000**
"Te dekken" bedragen	**17.126.000**	**16.507.000**	**16.310.000**	**16.501.000**
Geraamde deelnemersbijdragen	17.126.000	16.507.000	16.310.000	16.501.000

In het financieel perspectief voor 2023-2025 zijn alle benoemde effecten uit hoofdstuk 1 die niet in 2022 vallen ook verwerkt. Daarbij is voor 2024 en 2025 in de bedrijfsvoeringskosten een bedrag van € 500.000 opgenomen dat gereserveerd voor aflopende contracten in de ICT-omgeving en projecten die hiermee samenhangen. Het meest voor de hand liggende scenario is om vanaf dat moment een bestemmingsreserve te vormen die gebruikt kan worden voor egalisatie van de lasten. Voor de volledigheid is hieronder ook het meerjarenbeeld uit de Kadernota weergegeven.

Meerjarenbeeld zoals afgegeven in Kadernota 2022-2025

	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Rente & Afschrijving	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Personele lasten (inclusief inhuur)	9.907.000	10.006.000	10.106.000	10.207.000
lasten personeel in dienst	9.287.000	9.380.000	9.474.000	9.569.000
inhuurlasten	620.000	626.000	632.000	638.000
Materiële lasten	6.430.000	6.558.000	6.689.000	6.823.000
Onvoorzien	100.000	100.000	100.000	100.000
Totaal Lasten	**17.437.000**	**17.664.000**	**17.895.000**	**18.130.000**
Dwangbevelen	1.201.000	1.201.000	1.201.000	1.201.000
Overig	55.000	55.000	55.000	55.000
Totaal Baten	**1.256.000**	**1.256.000**	**1.256.000**	**1.256.000**
"Te dekken" bedragen	**16.181.000**	**16.408.000**	**16.639.000**	**16.874.000**
Geraamde deelnemersbijdragen	16.181.000	16.408.000	16.639.000	16.874.000

2.3 Deelnemersbijdragen 2022-2025

Deelnemersbijdrage 2020 - 2025												
	2022			2023			2024			2025		
	Basis	Plus	Totaal	Basis	Plus	Totaal	Basis	Plus	Totaal	Basis	Plus	Totaal
Bunnik	€ 229	€ 6	€ 235	€ 221	€ 6	€ 227	€ 218	€ 6	€ 224	€ 221	€ 6	€ 227
Houten	€ 712		€ 712	€ 685		€ 685	€ 676		€ 676	€ 684		€ 684
Lopik	€ 173	€ 41	€ 214	€ 166	€ 41	€ 207	€ 164	€ 41	€ 205	€ 166	€ 41	€ 207
Nieuwegein	€ 1.004		€ 1.004	€ 966		€ 966	€ 953		€ 953	€ 965		€ 965
Zeist	€ 1.244	€ 129	€ 1.373	€ 1.196	€ 129	€ 1.325	€ 1.181	€ 129	€ 1.310	€ 1.196	€ 129	€ 1.325
Utrecht	€ 7.331	€ 649	€ 7.980	€ 7.052	€ 649	€ 7.701	€ 6.963	€ 649	€ 7.612	€ 7.049	€ 649	€ 7.698
De Bilt	€ 863		€ 863	€ 831		€ 831	€ 820		€ 820	€ 830		€ 830
Utrechtse Heuvelrug	€ 726	€ 28	€ 754	€ 698	€ 28	€ 726	€ 689	€ 28	€ 717	€ 698	€ 28	€ 726
HDSR	€ 2.896		€ 2.896	€ 2.786		€ 2.786	€ 2.751		€ 2.751	€ 2.785		€ 2.785
Stichtse Vecht	€ 1.096		€ 1.096	€ 1.054		€ 1.054	€ 1.041		€ 1.041	€ 1.054		€ 1.054
Jaarlijkse bijdrage			**€ 17.126**			**€ 16.507**			**€ 16.310**			**€ 16.501**

Ter vergelijking is hieronder de tabel opgenomen met daarin de deelnemersbijdrage zoals die voor de periode 2022-2025 in de Kadernota is gepresenteerd. De gehanteerde verdeling is op basis van de huidige kostenverdeelsystematiek.

	2022			2023			2024			2025		
	Basis	Plus	Totaal	Basis	Plus	Totaal	Basis	Plus	Totaal	Basis	Plus	Totaal
Bunnik	€ 216	€ 6	€ 222	€ 219	€ 6	€ 225	€ 223	€ 6	€ 229	€ 226	€ 6	€ 232
Houten	€ 670		€ 670	€ 680		€ 680	€ 690		€ 690	€ 701		€ 701
Lopik	€ 163	€ 41	€ 204	€ 165	€ 41	€ 206	€ 168	€ 41	€ 209	€ 170	€ 41	€ 211
Nieuwegein	€ 945		€ 945	€ 959		€ 959	€ 974		€ 974	€ 988		€ 988
Zeist	€ 1.171	€ 129	€ 1.300	€ 1.189	€ 129	€ 1.318	€ 1.206	€ 129	€ 1.335	€ 1.224	€ 129	€ 1.353
Utrecht	€ 6.905	€ 649	€ 7.554	€ 7.007	€ 649	€ 7.656	€ 7.111	€ 649	€ 7.760	€ 7.217	€ 649	€ 7.866
De Bilt	€ 813		€ 813	€ 825		€ 825	€ 838		€ 838	€ 850		€ 850
Utrechtse Heuvelrug	€ 683	€ 28	€ 711	€ 694	€ 28	€ 722	€ 704	€ 28	€ 732	€ 714	€ 28	€ 742
HDSR	€ 2.728		€ 2.728	€ 2.769		€ 2.769	€ 2.810		€ 2.810	€ 2.852		€ 2.852
Stichtse Vecht	€ 1.032		€ 1.032	€ 1.047		€ 1.047	€ 1.063		€ 1.063	€ 1.079		€ 1.079
Jaarlijkse bijdrage			**€ 16.181**			**€ 16.408**			**€ 16.639**			**€ 16.874**

2.4 Gehanteerde uitgangspunten bij het opstellen van de begroting

In de tabel staan de uitgangspunten die BghU hanteerde bij het opstellen van het ontwerp(Begroting) 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025. Deze zijn gelijk aan de uitgangspunten zoals het bestuur die vaststelde bij de Kadernota 2022-2025, met een nuancering voor de lasten die horen bij de investering in de software. Door de inkoopstrategie en keuze voor SaaS is er volgens het BBV geen sprake meer van een investering in een vast actief. De lasten voor de implementatie dient BghU derhalve in de exploitatie te verwerken en niet meer als investering aan te merken.

Onderwerp	Uitgangspunt	Uitwerking
Raming personeelslasten	Totale loonsom jaarlijks indexeren met 1 % om verwachte CAO-stijgingen in het meerjarig beeld mee op te nemen.	Indexatie totale loonsom inclusief inhuur. CAO-stijgingen boven de 1% gedurende een begrotingsjaar, verwerkt BghU middels een begrotingswijziging in dat begrotingsjaar.
Raming materiële lasten	Totale materiële lasten indexeert BghU jaarlijks 2% op basis van een verwachte inflatiecorrectie door leveranciers.	Jaarlijkse stijging van de totaal beschikbare som voor materiële lasten.
Raming investeringen	Investeringen worden apart geraamd en via een apart investeringsvoorstel besloten. Raming van de verwachte kapitaallasten vindt plaats op basis van de vastgestelde afschrijvingstermijnen uit de nota Waarderen en Afschrijven 2018. Van die termijnen kan BghU afwijken bij het daadwerkelijk vaststellen van het investeringsvoorstel door middel van een separaat besluit.	Concreet speelt dit bij de uitwerking van het investeringsvoorstel voor de nieuwe belastingapplicaties dat in maart 2021 is voorzien en meerjarig effect heeft (status Kadernota). In aanvulling op de Kadernota 2022-2025 is in inkoopstrategie van BghU uitgegaan van een volledig 'SaaS-tenzij' perspectief. Dat betekent dat er geen sprake is van een investering.

Raming onvoorzien	Jaarlijks raamt BghU € 100.000 voor onvoorziene kosten. De € 100.000 is expliciet zichtbaar.	Eventueel noodzakelijke aanwending van onvoorzien is onderdeel van de verantwoording middels de bestuursrapportage.
Financiering	Alleen voor investeringen kan BghU eventueel een langlopende lening aantrekken. Hiervoor is een bestuursbesluit vereist.	Concreet speelt dit bij uitwerking van het investeringsvoorstel voor de nieuwe belastingapplicatie. Dat investeringsvoorstel bevat ook de manier waarop BghU de investering gaat financieren.
Belastingen	Materiële lasten worden exclusief compensabele BTW geraamd en inclusief de niet-compensabele BTW van het Waterschap.	Jaarlijks wordt de compensabele BTW van de gemeenten via een apart afrekencircuit doorgeschoven naar de gemeenten.
Belastingen	BghU voert geen dienstverlening uit die onder de VPB-plicht valt.	Niet van toepassing
Formatie & personeel	Loonsomsturing op basis van de vastgestelde begroting	BghU werkt met een vaste formatie (circa 123 FTE) en een flexibele schil inhuur. Binnen deze twee categorieën kan geschoven worden, maar de vastgestelde loonsom kan niet overschreden worden, behalve door CAO-stijgingen hoger dan 1%.

Onderstaande tabel beschrijft de geldende kaders die van toepassing zijn op het opstellen van de begroting.

Onderwerp	Kader	Oorsprong
Structureel evenwicht	Structurele baten dekken de structurele lasten. BghU mag onder de streep geen tekort hebben.	BBV
Reëel beeld	De begroting bevat een reëel beeld van de verwachte materiele lasten, bijvoorbeeld op basis van lopende contracten en verwachte kapitaallasten.	BBV
Kostenverdeling	De werklast is leidend in de verdeling van de kosten onder de deelnemers van de BghU.	Bijdrageverordening op basis van artikel 40 GR
Basispakket & pluspakket	Taken binnen het basispakket worden uitgevoerd voor algemene rekening en als zodanig verdeeld. Het pluspakket is op basis van integrale kostprijs. Bij de bepaling van de uurtarieven voor inzet van medewerkers, worden de landelijke DAR-tarieven gehanteerd.	Uitvoeringsprotocol
Risicomanagement	De begroting bevat een aparte paragraaf conform BBV waarin het risicobeeld van de BghU staat. Dit risicobeeld vertaalt	BBV/ Nota Weerstandvermogen en Risicomanagement

	BghU in een benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt als ratio ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit, waarbij geldt dat het uitgangspunt is dat de ratio groter of gelijk aan 1 moet zijn.	

3 Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

De uitvoering van het belastingproces (waarderen, heffen en innen) van iedere deelnemer valt onder de verantwoordelijkheid van BghU. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor het bepalen van de te heffen belastingen, het vaststellen van verordeningen, tarieven en de kwijtscheldingsnormen. Kortom, het aangaan van de belastingsamenwerking heeft geen gevolgen voor de beleidsvrijheid van de deelnemers. Iedere deelnemer overhandigt jaarlijks een begroting waarin zij vermeld welke belastingen (inclusief tarieven) er moeten/mogen worden geheven in de desbetreffende regio.

BghU geniet jaarlijks inkomsten ter compensatie van de gerealiseerde vervolgingskosten. Vervolgingskosten ontstaan op het moment dat een belastingplichtige geen gehoor geeft aan de (door middel van een aanslag) opgelegde betalingsverplichting. Hier worden onder andere kosten die gepaard gaan met het verzenden van aanmaningen, dwangbevelen en overige gerechtelijke activiteiten verstaan. De lasten die gepaard gaan met de diverse invorderingstrajecten worden door de desbetreffende deelnemer financieel gecompenseerd. In de meerjarenbegroting is € 1,35 mln. als begroot bedrag opgenomen, op basis van het rekeningresultaat 2020 en de verwachte jaarlijkse groei in areaal en op te leggen aanslagen.

3.2 Weerstandsvermogen & risicomanagement

BghU kent een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement waarin de aanpak en het beheersen van risico's binnen BghU is vormgegeven. Jaarlijks maakt BghU in het kader daarvan bij het opstellen van de begroting een risico-inschatting. Onderstaand is de financiële vertaling van die risico-inschatting voor de begroting 2022 weergegeven. Het risicoprofiel borduurt voort op eerder geconstateerde en geïnventariseerde risico's. Het benodigde weerstandsvermogen op basis van deze inschatting bedraagt € 457.700. In de specifieke ontwikkeling rondom de proceskosten is aandacht voor het risico van de stijging van de proceskostenvergoeding per individueel geval.

Berekening weerstandsvermogen in relatie tot de BghU voor begroting 2022

	Risicotypering	Netto risico	Netto-risico (toelichting)	Kans	Restrisico 2022
1.	Betreft maximale kosten van de invoering/ wijziging van voorgestelde belastingen op basis van belastingplannen -> tijdvak variant. Inschatting van potentiële kosten.	€ 400.000	Gezien verkiezingsjaar 2021 en planvorming rondom lokaal belastinggebied lage kans voor 2022	5%	€ 20.000
2.	Reparatie verprutst kohier i.v.m. verkeerde gegevens	€ 125.000	50% meerwerk door slechte kwaliteit van uitbestede diensten. Wordt afgedekt door middel van onvoorzien in implementatietraject ICT	0%	€ 0
3.	Verduistering incasso/misbruik financiële middelen	€ 50.000	Sommige medewerkers, met name deurwaarders, komen nog in aanraking met contant geld. Risico ongewijzigd voor 2022.	25%	€ 12.500
4.	Maximale boete bij datalekken	€ 200.000	BghU heeft een goed ingebed plan hoe om te gaan met een datalek, daarnaast wordt steeds meer kennis en ervaring opgebouwd.	20%	€ 40.000
5.	Onvoorziene kosten door extra benodigde capaciteit bezwaarinstroom in relatie tot kritieke deadlines	€ 400.000	Afhankelijk van mate waarin instroom NCNP zich stabiliseert en afhankelijk van optimalisatieslagen afhandelingsproces	40%	€ 160.000
6.	Terugloop invorderingsopbrengsten door uitgestelde faillissementen	€ 300.000	Mede afhankelijk van snelheid afbouw steunmaatregelen, herstel economie en andere variabelen	50%	€ 150.000
7.	Potentiële na-ijl effecten van coronacrisis (uitgesteld ziekteverzuim, eventuele noodzakelijke uitgaven voor nieuwe manier van werken)	€ 300.000	Afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen, lastig in te schatten.	25%	€ 75.000
			Benodigd weerstandsvermogen		**€ 457.500**

Daaraan koppelt BghU een beschikbaar weerstandsvermogen, ook wel de weerstandscapaciteit genoemd. Deze weerstandscapaciteit wordt in 2022 gevormd door de vrij beschikbare algemene reserve en de post onvoorzien. De vrije algemene reserve bedraagt bij totstandkoming van de begroting 2022 € 105.869 en de (niet benutte) post onvoorzien bedraagt € 100.000. Dit komt doordat de algemene reserve in 2021 wordt aangewend voor de implementatiekosten van de nieuwe ICT-omgeving. Dit leidt bij het opstellen van de begroting tot een totaalbedrag beschikbaar voor het afdekken van risico's van € 205.869.

De bestemmingsreserve voor de aanbesteding van de ICT-middelen behoort niet tot de weerstandscapaciteit: deze middelen zijn, zonder verdere besluitvorming, niet direct beschikbaar om risico's in de bedrijfsvoering af te dekken. Daarnaast staan er (meerjarige) afspraken tegenover.

Weerstandsratio's
De weerstandsratio is te berekenen door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het benodigde weerstandsvermogen op basis van de risico-inschatting. Hieronder is het verloop van de ratio vanaf 2020 weergeven:

Jaar	Beschikbare weerstandscapaciteit	Benodigd weerstandsvermogen	Weerstandsratio
2020	537.869	450.000	1,2
2021	205.869	500.000	0,41
2022	205.869	457.500	0,45

De ratio bedraagt voor BghU eind 2020 1,20. Voor de begroting 2021 bedraagt de ratio 0,41. De verklaring hiervoor is dat de geïnventariseerde risico's voor 2021 € 500.000 aan weerstandsvermogen vereisen, in plaats van de € 450.000 die voor 2020 nodig was en dat de beschikbare weerstandscapaciteit daalt in 2021 door inzet van de algemene reserve voor de implementatie van de nieuwe ICT-omgeving. Daarmee is de waardering voor de beschikbare weerstandsratio in 2020 voldoende en in 2021ruim onvoldoende. In de (ontwerp)begroting 2022 is een nieuwe weging van de risico's opgenomen volgens onderstaande formule.

Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 205.869	Ratio
Benodigde weerstandsvermogen	€ 457.500	0,45

Weerstandsratio's klassen		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Specifieke ontwikkeling rondom de proceskosten
Een van de belangrijkste risico's waar BghU in financiële zin mee geconfronteerd wordt, zijn de risico's rondom de ontwikkeling van de proceskosten. Dit is een landelijk probleem. De proceskosten, welke aan de NCNP-bureaus worden uitgekeerd, nemen ieder jaar toe (12 miljoen in 2019, zo'n 15 miljoen in 2020, een landelijke stijgende trend). In opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) recent onderzoek uitgevoerd naar het verdienmodel en de werkwijze van NCNP-bureaus WOZ en BPM. Kort samengevat geeft het rapport 'Van bezwaar in beroep' aan "*dat er niet gesproken kan worden van 'een' handelswijze van NCNP-bedrijven (noch van gemeenten), maar dat er sterke verschillen bestaan tussen de bedrijven*". Daarnaast geeft het rapport aan dat de waardebepaling "*de kern van het probleem*" is, aangezien er massaal gewaardeerd wordt (modelmatig waarderen), "*en vervolgens in bezwaar en beroep naar de individuele woning wordt gekeken*".

BghU werkt zo veel mogelijk met generieke processen, bepaalt de waarde zo veel mogelijk modelmatig en blijft inzetten op de kwaliteit van de gegevens en een zo klantgericht mogelijke dienstverlening. Echter met voortzetting van het huidige systeem van waardebepaling blijft ook BghU te maken houden met een significante, aanhoudende stijging van het aantal bezwaren van deze bureaus tegen WOZ-beschikkingen en de daarmee gepaard gaande toegekende kostenvergoedingen en uitvoeringskosten. Eerder is een voorstel van werken met klassenstelsels of certificeren van waarderingsmodellen geopperd, zowel regionaal als landelijk. Dat zou een oplossing kunnen bieden.

In het weerstandsvermogen voor 2022 is rekening gehouden met het risico dat de afhandeling van bezwaarinstroom nog weer extra capaciteit vraagt vanuit de reguliere bedrijfsvoering van BghU. Er is geen bedrag gereserveerd voor de stijging van de proceskostenvergoeding per geval. Concreet betekent dit dat bij een wetswijziging die leidt tot een hogere vergoeding per bezwaar/beroep er een 1-op-1 kostenstijging is voor de deelnemers.

Economische categorieën exploitatiebegroting

Exploitatiebegroting 2022 per taakveld BghU

Taakveld		Taakveldomschrijving	Verdeling	Overhead	Databeheer	Dienstverlening	Totaal
Taakveld	0.2	Burgerzaken	0,00%	€ -	€ -	€ -	€ -
Taakveld	0.61	OZB woningen	31,30%	€ 2.682.366	€ 1.795.060	€ 1.323.351	€ 5.800.777
Taakveld	0.62	OZB niet-woningen	2,84%	€ 243.154	€ 162.720	€ 119.960	€ 525.835
Taakveld	0.63	Parkeerbelasting	8,14%	€ 697.742	€ 466.934	€ 344.233	€ 1.508.909
Taakveld	0.64	Overige belastingen	27,94%	€ 2.394.253	€ 1.602.253	€ 1.181.210	€ 5.177.716
Taakveld	1.1	Crsisib. & Brandweer	0,00%	€ -	€ -	€ -	€ -
Taakveld	1.2	Openbare Orde	0,01%	€ 610	€ 408	€ 301	€ 1.319
Taakveld	2.1	Verkeer en vervoer	0,01%	€ 581	€ 389	€ 287	€ 1.257
Taakveld	2.2	Parkeren	0,00%	€ 394	€ 264	€ 194	€ 852
Taakveld	2.3	Recreatieve havens	0,00%	€ -	€ -	€ -	€ -
Taakveld	3.3	Bedrijfsloket en regel.	0,04%	€ 3.653	€ 2.445	€ 1.802	€ 7.900
Taakveld	3.4	Economische promotie	0,18%	€ 15.402	€ 10.307	€ 7.598	€ 33.307
Taakveld	7.2	Riolering	16,58%	€ 1.420.818	€ 950.822	€ 700.964	€ 3.072.604
Taakveld	7.3	Afval	11,95%	€ 1.023.803	€ 685.137	€ 505.095	€ 2.214.035
Taakveld	7.5	Begraafplaatsen & Crem.	0,06%	€ 4.912	€ 3.287	€ 2.424	€ 10.623
Taakveld	8.3	Wonen en Bouwen	0,95%	€ 81.126	€ 54.290	€ 40.023	€ 175.439
			100,00%	€ 8.568.814	€ 5.734.317	€ 4.227.444	€ 18.530.574
		Percentage aandeel in overhead			58%	42%	
		Doorberekening Overhead		€ -8.568.814	€ 4.969.912	€ 3.598.902	€ -
				€ -	€ 10.704.229	€ 7.826.345	€ 18.530.574

3.3 Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen van BghU bestonden uit investeringen in het ICT-landschap. Deze activa werden in 5 jaar afgeschreven. Aangezien het contract met de ICT leverancier conform de aanbestedingsvoorwaarden met 4 jaar werd verlengd tot mei 2022, zijn geen afschrijvingslasten meer opgenomen in de nieuwe (ontwerp)begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025. Doordat BghU in de aanbesteding 2023-2025 uit gaat van SaaS als leidend principe is dat ook niet nodig. De lasten worden opgevangen in de exploitatie.

3.4 Financiering

BghU mag alleen gelden aantrekken voor haar uitvoeringstaak. Dit betekent dat alleen geld wordt aangetrokken voor activiteiten die door het bestuur zijn goedgekeurd. Er vindt geen uitzetting van gelden plaats en er wordt ook geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten (derivaten, opties en dergelijke). BghU is bij het aantrekken van vreemd (kort en lang) vermogen gehouden aan de financieringsvoorschriften zoals die zijn vastgesteld in de "Wet Financiering decentrale overheden" (Wet Fido). BghU dient te voldoen aan de wettelijke kasgeldlimiet en renterisiconorm.

Bij wet van 11 december 2013 tot wijziging van de Wet financiering decentrale overheden zijn decentrale overheden verplicht hun overtollige liquide middelen aan te houden in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren). Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden.

Schatkistbankieren

Het naleven van de BBV betekent onder andere dat een organisatie bij het aantrekken van vreemd (kort en lang) vermogen gebonden is aan de financierings-voorschriften zoals die zijn vastgesteld in de "Wet Financiering decentrale overheden". BghU is dan ook verplicht om gebruik te maken van het schatkistbankieren. Schatkistbankieren houdt in dat instellingen hun liquide middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën. Door gebruik te maken van schatkistbankieren verlaat publiek geld de schatkist pas op het moment dat de middelen benodigd zijn voor de uitvoering van een publieke taak. Men hanteert hierbij wel drempelbedrag. Het drempelbedrag is een gemiddelde per kwartaal. Het drempelbedrag is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat een organisatie gemiddeld buiten de schatkist mag houden. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen met een onder drempel van € 250.000,-. BghU confirmeert zich daarom aan de onder drempel van € 250.000,-

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de grens aan tot welk bedrag lagere overheden hun activiteiten met kort geld mogen financieren. Gemeenschappelijke regelingen mogen 8,2% van het begrotingstotaal financieren met kort geld. BghU heeft juridisch de mogelijkheid dit bedrag te lenen in een zogenaamde "kortgeld constructie". Daar wordt geen gebruik van gemaakt en de verwachting is dat dit in de komende jaren zo blijft.

Liquiditeitspositie

Met de deelnemende partijen is overeengekomen dat iedere deelnemer bij aanvang van een kwartaal vijfentwintig procent van de jaarlijkse bijdrage voldoet. Mocht BghU onverhoopt middelen tekort komen, dan beschikt BghU over een rekening courant krediet van € 3.000.000 bij de huisbank.

Balanspositie per 2020 en meerjarenprognose

Balans voor resultaatbestemming						
	2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025
VASTE ACTIVA						
Materiële Vaste Activa	€ 312.132	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
VLOTTENDE ACTIVA						
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar	€ 4.366.729	€ 3.668.000	€ 3.668.000	€ 3.668.000	€ 3.668.000	€ 3.668.000
Overlopende activa	€ 826.538	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000
Activa	*€ 5.505.399*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*
EIGEN VERMOGEN						
Algemene reserve	€ 437.870	€ 105.870	€ 105.870	€ 105.870	€ 105.870	€ 105.870
Bestemmingsreserve	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Te bestemmen resultaat	€ 939.870					
VREEMD VERMOGEN						
Voorziening proceskostenvergoeding	€ 259.350	€ -				
VASTE PASSIVA						
Vaste schulden met rentetypische looptijd						
Onderhandse leningen van binnenlandse bank		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd	€ 3.818.309	€ 4.382.130	€ 4.382.130	€ 4.382.130	€ 4.382.130	€ 4.382.130
Passiva	*€ 5.505.399*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*	*€ 4.488.000*

Bovenstaande tabel maakt inzichtelijk dat door het overgaan naar een SaaS-tenzij principe er niet meer in activa geïnvesteerd wordt. Dat betekent ook dat de liquiditeitspositie gelijk blijft. Materiële vaste activa heeft BghU straks vanaf 2021 dus niet meer. Voor de vlottende activa geldt dat de uitzettingen met rentetypische looptijd < 1jaar bestaan uit middelen die per eindejaar in de schatkist staan (over het algemeen de middelen die nog aan deelnemers moeten worden afgedragen) en het saldo liquide middelen. Dat is niet exact te voorspellen en daarom is een aanname gemaakt dat deze waarden gelijk blijven. Hetzelfde geldt voor de overlopende activa.

Aan de passivazijde van de balans is het eigen vermogen bij de huidige stand van zaken bevroren. Het te bestemmen resultaat 2020 wordt in zijn geheel aangewend voor de ICT-implementatie in 2021. De netto vlottende schulden worden bevroren in de prognose: deze zijn sterk gekoppeld aan de uit te betalen bedragen aan deelnemers. De verwachting is dat de voorziening voor de proceskosten eenmalig is en in 2021 niet meer terugkeert op de balans.

Indicatoren meerjarig

Financiele kengetallen						
	2020	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2023**	**Prognose 2024**	**Prognose 2025**
Netto schuldquote	-8,20%	*-2,15%*	*-2,73%*	*-2,82%*	*-2,86%*	*-2,83%*
Solvabiliteitsratio	*25,93%*	2,36%	2,36%	2,36%	2,36%	2,36%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	5,31%	-0,03%	*0,24%*	*0,25%*	*0,25%*	*0,25%*
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bovenstaande indicatoren volgen uit het meerjarenbeeld dat momenteel voorligt. Hoewel de solvabiliteit lager wordt, staat daar een kleine structurele explotiatieruimte tegenover. Dit is te verwaarlozen en wordt veroorzaakt door ramen van € 100.000 voor incidenteel onvoorzien aan de uitgaven kant en € 55.000 aan incidentele inkomsten aan de batenzijde. De netto schuldquote blijft negatief, doordat er geen vreemd vermogen aan hoeft te worden getrokken.

3.5 Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering benoemt BghU de belangrijkste ontwikkelingen in het kader van haar bedrijfsvoering. De ontwikkelingen die BghU hier weergeeft, vloeien grotendeels voort uit eerder gemelde voornemens uit de Kadernota 2022-2025.

ICT ontwikkeling

Na oplevering van de ICT-transitie voor de kernapplicaties in mei 2022 beschikt BghU over een modulair applicatielandschap. Dit sluit aan bij verschillende technologische ontwikkelingen zoals:

- De scheiding van data met processen en het verminderen van afhankelijkheid van leveranciers conform het Common Ground convenant;
- Een infrastructuur geschikt om de samenhang tussen de verschillende basisregistraties WOZ, BAG, BGT en BOR integraal te ontsluiten.

Dit levert naast potentiële efficiency voordelen een kwaliteitsimpuls voor de data op. Na oplevering in mei 2022 van haar nieuwe belastingsysteem blijft BghU haar applicatielandschap stapsgewijs vernieuwen en innoveren. Daar is onder meer voor Databeheer expliciet voor gereserveerd.

Personeel

BghU vindt het belangrijk dat de medewerkers beschikken over de nodige vakbekwaamheid voor een goede, kwalitatieve uitvoering van de werkzaamheden. Inmiddels zijn de meeste WOZ-taxateurs opgeleid tot NRVT-taxateurs en volgen zij jaarlijks de permanente educatie. Vele medewerkers van Databeheer, enkele taxateurs en medewerkers bezwaarafhandelingen hebben recent de basisopleiding WOZ met succes afgerond om van daaruit de komende jaren zich verder te kunnen specialiseren. De Waarderingskamer heeft landelijk een infrastructuur van vakbekwaamheid opgesteld waar BghU ook in de periode 2022-2025 op aansluit.

Overige activiteiten zijn:

- Het bijhouden van wetgeving en jurisprudentie door het volgen van cursussen en interne educatie.
- Opleiden van trainees/young potentials tot volwaardige taxateurs of medewerkers gegevensbeheer.
- Door middel van talentenonderzoek en coaching inzicht krijgen in de talenten van individuele medewerkers en teams en ervoor zorgen dat deze talenten optimaal benut worden.
- Door middel van strategische personeelsplanning inspelen op (toekomstige) ontwikkelingen, waaronder digitalisering en uitstroom van pensioengerechtigden.

Informatiebeveiliging en zekerheid

De kans op incidenten rond de digitale veiligheid neemt toe, maar de aard van deze incidenten blijft hetzelfde. De maatregelen en processen die hiertegen weerstand bieden, zijn bekend, en BghU is bezig met het implementeren hiervan. Parallel hieraan verhogen we de interne bewustwording, waardoor het risico op incidenten met grote impact wordt verkleind. Als het toch mis mocht gaan, zal de hulp van de IBD en deelnemende gemeenten onderling gecoördineerd ingezet worden. Verschillende soorten incidenten met de impact groot of klein, kunnen onvoorziene kosten met zich meebrengen. Daarvoor is een bedrag gereserveerd in het weerstandsvermogen.

Vanaf 2020 werkt BghU conform de nieuwe baseline informatiebeveiliging overheid (BIO1). De BIO is het verplichte normenkader voor informatieveiligheid. Het nieuwe normenkader voorziet erin dat iedereen werkt conform dezelfde ambities en veiligheidsstandaarden. Informatieveiligheid is daarmee een gedeelde verantwoordelijkheid van de deelnemers en BghU. Want naast de eigen verantwoordelijkheid van BghU-deelnemers, zijn zij voor een deel van de informatieveiligheid afhankelijk van BghU. Geheel in lijn met onze missie en visie wil BghU uiteraard ook in 2022 aan dit blijven normenkader voldoen.

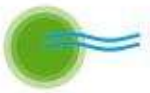
Archief
In 2021 worden eerder geconstateerde achterstanden op de archieftaken zo veel als mogelijk weggewerkt. Om die achterstanden in de toekomst beter te kunnen voorkomen, is extra capaciteit gevraagd aan het bestuur voor de periode 2022-2025. Het wegwerken van de achterstanden in 2021 wordt afgesloten met een advies over de structurele inrichting van de taken binnen de organisatie van BghU. Dat betekent concreet dat we het bestuur bij de behandeling van de jaarstukken 2021 of de 1e bestuursrapportage 2022 verder kunnen informeren over de voortgang.

Financiën
In 2022 wordt alle interne nieuwe regelgeving rondom het financieel beheer, het inkoopbeleid en de financiële verordening van kracht. Dat betekent dat in de interne controle in die fase extra aandacht nodig is voor naleving voor de interne controlemaatregelen en de vraag of de uitvoering van de processen volledig voldoet aan de nieuwe kaders. Dat betekent een extra nadrukkelijke rol voor de interne controlefunctie van BghU. Overige ontwikkelingen spelen zich met name af rond de implementatie van de nieuwe kernapplicaties en de monitoring op de risico's van deze implementatie.

3.6 Paragraaf verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin BghU zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. BghU kent als zelfstandige organisatie geen verbonden partijen.

BghU voert haar taken uit voor de volgende deelnemende gemeenten en voor het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. BghU is voor deze deelnemers een verbonden partij door het bestuurlijke en financiële belang.

Gemeente Bunnik

Gemeente De Bilt

Gemeente Houten

Gemeente Lopik

Gemeente Nieuwegein

Gemeente Stichtse Vecht

Gemeente Utrecht

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Gemeente Zeist

Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden

3.7 Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. BghU heeft geen invloed op het grondbeleid van haar deelnemers. Om deze reden is de paragraaf Grondbeleid niet van toepassing.

Vaststellingsbesluit

Besluit:

1. De Ontwerpbegroting 2022, inclusief meerjarenperspectief 2023 - 2025 vast te stellen;
2. De Ontwerp begroting 2022, inclusief meerjarenperspectief 2023 - 2025 voor zienswijze aan te bieden aan de besturen van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en de gemeenten Utrecht, De Bilt, Bunnik, Houten, Lopik, Nieuwegein, Zeist, Utrechtse Heuvelrug en Stichtse Vecht.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het bestuur BghU van 1 april 2021, te Utrecht.

Het Bestuur van BghU,

de voorzitter

J.C.H. Haan

de directeur,

M. Vrisou van Eck

Bijlage A – Bijdrage verordening art. 40 GR

In artikel 40 van de Gemeenschappelijke Regeling is bepaald dat het Bestuur een bijdrage-verordening vaststelt met daarin de methode en richtlijnen voor de kostenverdeelsleutel. De uitgangspunten zoals vermeld in deze verordening zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarlijkse deelnemersbijdragen. Eventuele aanbevelingen vanuit de evaluatie van de kostenverdeelsleutel zijn in deze verordening nog niet verwerkt.

a. Uitgangspunt is het gezamenlijk te realiseren maatschappelijk voordeel en de in dat kader benodigde solidariteit.

b. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een basispakket en een pluspakket.

c. Het basispakket wordt door alle deelnemers afgenomen, uitgezonderd het onderdeel waardering voor de OZB, dat niet door Hoogheemraadschap wordt afgenomen. Het Hoogheemraadschap deelt via afdrachten aan het ministerie van BZK indirect mee in de kosten voor waarderen.

d. De kosten voor het basispakket worden verdeeld volgens een verdeelsleutel die zowel voldoet aan de voorwaarden voor btw-vrijstelling voor de dienstverlening van de BghU aan haar deelnemers, áls aan de voorwaarden voor het doorschuiven van de inkoop-btw aan gemeenten. Deze laatste voor zover het gaat om diensten die gemeenten afnemen in hun rol als overheid. Een en ander betekent dat de kosten van het basispakket verdeeld worden op basis van een vaste verdeelsleutel en uitdrukkelijk niet op basis van tarieven.

e. De vaste verdeelsleutel is zowel van toepassing op de bepaling van de deelnemersbijdrage begrotingsbasis als op de verrekening van het rekeningresultaat. Daarbij geldt dat verschillen tussen begroting en rekening in eerste instantie worden verevend met behulp van de algemene reserve. Dit betekent dat een eventueel negatief rekeningresultaat automatisch resulteert in een taakstelling voor de BghU en dat een positief rekeningresultaat de buffer creëert die nodig is om bijvoorbeeld de financiële effecten van afwijkende volumeontwikkelingen te kunnen dempen en/of om de aansluiting van nieuwe toetreders c.q. aanvullende voorzieningen op grond van ontwikkelingen in wet- en regelgeving te kunnen bekostigen.

f. De kostenverdeelsleutel is gebaseerd op het principe van “de gebruiker betaalt”, met inachtneming van de bestuurlijke afspraken die in het kader van de toetreding gemaakt zijn. Dit betekent dat de omvang van de werklast van de deelnemers uitgangspunt is voor het verdelen van de kosten en dat de kosten van de werklast worden geraamd op bedrijfseconomisch algemeen aanvaarde gronden.

g. De raming van de werklast, de kosten van de werklast en de daaruit af te leiden kostenverdeelsleutel zullen - met in achtneming van de gemaakte bestuurlijke afspraken - in het perspectief van het principe “de gebruiker betaalt” periodiek worden herijkt naar aanleiding van de gerealiseerde werklast zoals deze blijkt uit de meest recente vastgestelde jaarrekening.

h. Binnen het basispakket wordt onderscheid gemaakt naar de volgende werklastbepalende factoren:

- het aantal WOZ-objecten voor de verdeling van de kosten van het WOZ-proces;
- het aantal aanslagregels voor de verdeling van de kosten van het proces gegevensbeheer en heffen;
- het aantal vorderingen voor de verdeling van de kosten van het daadwerkelijk innen van de belastingen, waaronder begrepen de handelingskosten m.b.t. kwijtschelding;
- het aantal inwoners voor de verdeling van de kosten van het klantcontact (afhandelen web-formulieren, e-mails, telefoontjes, brieven, baliebezoeken, etc.);
- het aantal bezwaren en beroepen voor de verdeling van de kosten van bezwaar en beroep.

i. Het pluspakket bestaat vooralsnog uit de onderdelen parkeren, leges en BAG. De kosten die met het pluspakket samenhangen worden direct toegerekend aan de betreffende deelnemer, en vallen buiten de kosten die door middel van de kostenverdeelsleutel aan de deelnemers worden toegerekend.

Belastingsamenwerking
gemeenten & hoogheemraadschap Utrecht

BghU
Postbus 5150, 3502 JD Utrecht
Telefoon: 088- 0640200
www.bghu.nl

Aan de gemeenteraad van de gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE Utrecht

Utrecht, 8 april 2021

Onderwerp
Ontwerpbegroting BghU 2022, (eerste) begrotingswijziging 2021 bij bestuursrapportage en de jaarstukken 2020

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de Ontwerpbegroting BghU 2022 aan en ter informatie ook de jaarstukken BghU 2020. Met deze stukken laten wij u zien hoe wij de komende jaren uw belastingtaak efficiënt en kwalitatief goed blijven uitvoeren. U kunt als raad met behulp van deze stukken uw gemeenschappelijke regeling controleren en zo nodig bijsturen.

Ontwerpbegroting BghU 2022
Op de Ontwerpbegroting BghU 2022 kunt u uw zienswijze indienen. In de ontwerpbegroting wordt tevens het meerjarenperspectief 2023-2025 geboden waarin de ontwikkelingen verder zijn vertaald naar planvorming en financiële consequenties.

Wij verzoeken u uw zienswijze over deze ontwerpbegroting voor 28 mei 2021 schriftelijk kenbaar te maken aan het bestuur. Wij voegen uw reacties bij de ontwerpbegroting en zullen deze aanbieden aan het bestuur van BghU. Op 1 juli 2021 ligt de ontwerpbegroting ter vaststelling voor aan het bestuur. Na vaststelling bieden we de begroting aan de provincie als toezichthouder.

Wellicht ten overvloede attenderen wij u er op de ontwerpbegroting ter inzage te leggen en tegen betaling beschikbaar te stellen. De gemeenten en het hoogheemraadschap publiceren deze terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling.

Begrotingswijziging 2021
In haar vergadering van 1 april jl heeft het bestuur besloten de begrotingswijziging 2021 expliciet te koppelen aan de 1e bestuursrapportage 2021 en de begroting 2021 tot die tijd niet te wijzigen.

Jaarrekening 2020
Daarnaast treft u, ter informatie, de jaarstukken 2020 aan. Het jaar is afgesloten met een positief rekeningresultaat van € 939.870 en een goedkeurende accountantsverklaring op het gebied van getrouwheid en rechtmatigheid. Het resultaat zal conform het besluit van het bestuur als volgt worden bestemd: een dotatie van € 939.870 in de bestemmingsreserve voor de ICT-transitie en opgave waar BghU in de komende jaren voor staat.

Hoogachtend,
Het bestuur, namens deze,
De secretaris,

M. Vrisou van Eck MPM

Bijlagen

1. Ontwerpbegroting 2022, inclusief meerjarenperspectief 2023-2025
2. Jaarverslag -en jaarrekening 2020

Commissie Mens en Samenleving

Dossiernummer	1821
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	7.1
Omschrijving	Beantwoording SV 2021 nr. 23 over Onderwijsachterstanden als gevolg van Corona; wat weten we en wat kunnen we er tegen doen?
ID	1875
Behandelend ambtenaar	M.R. Moonen
Telefoon	030 - 28 64974
E-mail	m.moonen@utrecht.nl
Datum collegebesluit	8 maart 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Onderwijs
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Onderwijs
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Willemien Kok/Cultuur, Onderwijs, Sport/06-24862310

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mens en Samenleving	29 april 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2021, NUMMER 23

Datum	8 maart 2021
Van	College B&W
Behandeld door	M.R. Moonen
Doorkiesnummer	030 - 28 64974
E-mailadres	m.moonen@utrecht.nl
Kenmerk	8565609
Beleidsveld	Onderwijs

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2021 nummer 23 van raadsleden Assen (PvdA), Kleinrensink (GroenLinks), Koppelaar (S&S), Wiegant (SP), Meerding (VVD), Saiah (D66) en Sasbrink (PvdD) van 1 februari 2021 over Onderwijsachterstanden als gevolg van Corona; wat weten we en wat kunnen we er tegen doen?
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Kan het college aangeven hoe er op deze onderzoeksresultaten geanticipeerd gaat worden, nu er al aangetoond is dat corona en de lockdown tot achterstanden leiden bij kinderen en dit juist kinderen treft die al te maken hebben met een achterstand of groter risico daarop?
***Antwoord* 1**
De eerste onderzoeksresultaten van de Universiteit Utrecht[1] geven aan dat de meerderheid van kinderen door de sluiting van scholen vertraging oploopt, dit geldt in grotere mate voor kinderen uit gezinnen met een lagere Sociaal Economische Status (SES). De eerste resultaten tonen daarnaast aan dat er verschillen tussen scholen zijn. Die verschillen worden voor een belangrijk deel verklaard door de uitgangspositie van scholen (schoolweging). Maar er lijken ook verschillen te zijn in aanpak tijdens de schoolsluiting, zoals de geboden kwaliteit van het onderwijs op afstand, de mate van contact en betrokkenheid van de docent en de mate van zelfstandigheid van leerlingen. We zetten in Utrecht regulier en nu extra in om de vertraging in leerontwikkeling zo beperkt mogelijk te houden en in te lopen. Hierbij maken we onderscheid in korte termijn interventies en interventies op de middellange en lange termijn. We sluiten hierbij aan op het Nationaal Programma Onderwijs van het ministerie van OCW zoals dit 17 februari jl. is aangeboden aan de Tweede Kamer.

Vraag 2
Hoe beoordeelt het college de onderzoeksresultaten dat juist kinderen in lagere of middengroepen grotere achterstanden hebben?

---

[1] Werkplaats Onderwijsonderzoek Utrecht

Antwoord 2
Helaas bevestigen de onderzoeksresultaten wat al werd verwacht. We hebben het afgelopen jaar, samen met onze onderwijspartners en partners uit het sociaal domein, zoveel als mogelijk geprobeerd deze vertraging te voorkomen en beperken. Scholen hebben zich ingezet om onderwijs op afstand zo goed mogelijk aan te bieden aan leerlingen en studenten en om noodopvang te organiseren voor leerlingen in een kwetsbare situatie of met ouders in vitale beroepen. Daarnaast bieden het Stadsnetwerk Gelijke Kansen, de kernpartners en andere partners in de sociale basis ondersteuning bij onderwijs op afstand. Met de partners van de Utrechtse Onderwijs Agenda vindt wekelijks overleg plaats over wat er nodig is voor kinderen, jongeren en medewerkers in het onderwijsveld.

Vraag 3
Deelt de wethouder de visie van de fracties dat er voor Utrechtse basisschoolleerlingen maatwerk nodig is? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe wordt daar op geanticipeerd?
Antwoord 3
We hebben frequent overleg met de onderwijspartners in de stad over de impact van de coronamaatregelen op het onderwijs, de docenten en de leerlingen (en hun ouders). Alsook met het ministerie van OCW en de collega G4 wethouders. Alle partijen zijn het erover eens dat het tijd kost de opgelopen vertraging in (leer)ontwikkeling in te lopen en dat hierbij maatwerk nodig is. In overleg met de schoolbesturen wordt gekeken welke inzet benodigd is en welke partners hieraan een bijdrage kunnen leveren. Dat vraagt om ruimte voor de professional om in te spelen op wat leerlingen nodig hebben en maatwerk te bieden. Wij kiezen hierbij, naast korte termijn oplossingen, ook voor een structurele en duurzame inzet op de langere termijn gericht op de cognitieve ontwikkeling, de sociaal emotionele ontwikkeling en de mentale en fysieke gezondheid en vinden dit dan ook meer dan ooit belangrijk om op te interveniëren. Hierbij verwijzen we ook naar de raadsbrief van 17 februari jl. die aan uw raad is toegezonden waarin wij ingaan op het inlopen van de vertraging in de (leer)ontwikkeling van kinderen en jongeren in Utrecht als gevolg van Corona.

Vraag 4
Hoe worden en zijn de geleerde lessen uit de eerste lockdown nu geïmplementeerd? Zijn er obstakels om dit te doen en zo ja, wat kan er gedaan worden om die weg te nemen?
Antwoord 4
Alle betrokken partijen hebben lessen geleerd uit de eerste lockdown en dit heeft geholpen bij het snel en effectief organiseren van het online onderwijs tijdens de tweede lockdown. Hierbij is ook specifieke aandacht voor leerlingen met een kwetsbare thuissituatie. Ook bieden we met bijv. het Stadsnetwerk begeleiding voor leerlingen die hier behoefte aan hebben. Op deze manier proberen we het oplopen van vertragingen in de leerontwikkeling zoveel als mogelijk te beperken. Daarnaast bereiden we met elkaar de benodigde inzet voor om de komende periode de opgelopen (leer)vertraging weer in te lopen, zie de antwoorden op vraag 1, 2 en 3.

Vraag 5
Hoe worden en zijn nieuwe ‘lessen’ of best practices opgehaald bij onze Utrechtse aanbieders van voorschoolse educatie, in het primair en voortgezet onderwijs? Hoe wordt deze kennis vervolgens gedeeld en geïmplementeerd?
Antwoord 5
De aanbieders van voorschoolse educatie, de schoolbesturen van het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, maar ook het MBO, HBO en WO evalueren binnen hun organisaties de ‘lessen’ en ‘best practices’ en delen dit binnen hun organisaties. In het platform van de Utrechtse Onderwijs Agenda wisselen we op hoofdlijnen deze kennis met elkaar uit. De UOA streeft ernaar om in maart 2021 te komen met een plan van aanpak voor het inlopen van de vertraging in (leer)ontwikkeling in Utrecht. Dit in aansluiting op het nationaal programma. Zie tevens het antwoord op vraag 4.

Vraag 6
Wordt er door dit college geïnventariseerd wat er op de lange termijn nodig is om achterstanden in te lopen, zo niet, kan dit alsnog gebeuren? Deelt het college dat het mogelijk moet zijn dat scholen maatwerk bieden?
Antwoord 6
We werken samen met onze partners in het onderwijsveld en het ministerie van OCW aan het inlopen van vertraging in de (leer)ontwikkeling op de korte, middellange en lange termijn. Vanuit de UOA komt naar verwachting eind van dit kwartaal een plan van aanpak hiervoor. Maatwerk bieden is een essentieel onderdeel van de benodigde inzet. Zie tevens het antwoord op vraag 3. Juist de coronacrisis heeft laten zien hoe de ontwikkeling van kinderen en jongeren samenhangt met de omstandigheden van het gezin waarin het kind opgroeit.

Vraag 7
Wat zijn tot nu toe de bevindingen van de kernpartners? En hoe wordt er naar aanleiding van deze bevindingen gehandeld door kernpartners en college?
Antwoord 7
De goede samenwerking tussen de kernpartners Leerplicht, de Samenwerkingsverbanden Utrecht PO en Sterk VO, de Jeugdgezondheidszorg en het Buurtteam Jeugd & Gezin maakte het mogelijk dat er continu snel geschakeld is bij veranderingen in de maatregelen voor het onderwijs. Zo was er snel na de eerste lockdown al een afwegingskader voor de opvang van kwetsbare kinderen en jongeren. Daarnaast kon door deze samenwerking direct geschakeld worden voor wie een huisbezoek nodig was, zodat snel en adequaat de juiste ondersteuning geboden werd.
Managers en directeuren vanuit de kernpartners, de aanvullende zorg en de sociale basis hebben elkaar op zeer regelmatige basis (minimaal 1x per twee weken) gesproken om af te stemmen wat er nodig was. Hierbij is niet alleen besproken waar extra aandacht naar uit moest gaan, maar is ook gekeken waar het versterken van de sociale basis escalatie kon voorkomen.

Vraag 8
Houdt het college vinger aan de pols over de impact hiervan op werkdruk en de ontwikkeling van ziekteverzuim als gevolg daarvan? Zo ja, is extra ondersteuning mogelijk om dit tegen te gaan? Heeft het college in beeld wat hiervan de gevolgen zijn voor de kwaliteit van het onderwijs?
Antwoord 8
Ja, in de halfjaarlijkse peiling van het lerarentekort in het primair onderwijs wordt ook de kortlopende vervanging wegens ziekte meegenomen. De quarantaineplicht leidt ook tot thuisblijven van personeel en kinderen als ze niet ziek zijn. En niet al het ziekteverzuim is corona-gerelateerd. Extra ondersteuning om het onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden is beschikbaar via de regeling van het Rijk. Alle scholen maken hiervan gebruik.

Vraag 9
Heeft het college in beeld (gebracht) wat het percentage thuiszitters deze lockdown zijn of waren en kan dit met de raad gedeeld worden? Zo niet, waarom niet?
Antwoord 9
Om verwarring tussen begrippen te voorkomen willen we hier graag nog even onderscheid maken tussen kinderen die wel een schoolinschrijving hebben, maar niet de school bezoeken om uiteenlopende redenen (thuiszitters). En kinderen die ten tijde van de coronacrisis school niet bezochten in verband met corona gerelateerde angst (terwijl de school wel open was).

Voordat de scholen sloten in december 2020 (tweede lockdown) waren er 29 kinderen die thuiszaten vanwege 'corona-angst'. Dit betekent dat de ouders uit angst voor besmetting van kwetsbare

familieleden hebben besloten de kinderen thuis te houden. De kernpartners zijn continu met al deze leerlingen en hun ouders/verzorgers en school in gesprek om tot maatwerkoplossingen te komen. Tijdens de lockdown kregen deze leerlingen net als hun klasgenoten ook online thuisonderwijs.

Alle leerlingen waren tijdens de lockdown in beeld bij leerplicht. Met de primair en voortgezet onderwijs scholen in Utrecht is afgesproken dat wanneer een leerling niet aanwezig was in de online les en er geen contact werd verkregen met ouders/verzorgers, gelijk contact werd opgenomen met leerplicht. Elke dag zijn leerplichtambtenaren op huisbezoek gegaan om contact te zoeken met deze leerlingen. Op deze manier zorgen we ervoor dat alle leerlingen in beeld zijn en er plan komt om schoolgang weer mogelijk te maken.

De cijfers over 'reguliere' thuiszitters staan o.a. opgenomen in de programmaverantwoording 2020 die binnenkort wordt gepubliceerd. In het primair onderwijs hebben in kalenderjaar 2020, 10 leerlingen (van de 32.000 leerlingen) in 2020 langer dan drie maanden thuisgezeten, voor 2 leerlingen was geen passend onderwijs of zorgaanbod. In het voorgezet onderwijs hebben 60 leerlingen (van de 18.000 leerlingen) langer dan drie maanden thuisgezeten, waarvan voor 7 leerlingen geen passend onderwijs of zorgaanbod was. De lockdown heeft voor kinderen en jongeren die al thuiszaten vanwege uiteenlopende persoonlijke redenen, geen verandering gebracht in de situatie. De kernpartners zijn met al deze kinderen en jongeren in gesprek over passend maatwerk aanbod.

Vraag 10
Is het college het met de fracties eens dat dit de urgentie vergroot voor een aanpak om achterstanden, die nu als gevolg van de lockdown ontstaan of vergroot is, te bestrijden?
Antwoord 10
Ja, het stimuleren van gelijke kansen, onder andere door de aanpak van (onderwijs)achterstanden, is als speerpunt benoemd in het coalitieakkoord. De urgentie hiervoor was al hoog en is door de gevolgen van de lockdowns verder vergroot.

Vraag 11
Kan het college ons informeren welke resultaten deze partijen (de Gelijke Kansen Alliantie en het Stadsnetwerk Gelijke Kansen) de laatste jaren of het laatste jaar geboekt hebben en met welk budget? Hebben de schoolbesturen en de gemeente bijvoorbeeld zicht op de mate waarin de referentieniveaus taal en rekenen worden gehaald? Zo ja, welk beeld geeft dit? Kan uit deze kennis informatie verkregen worden voor interventies op leerlingniveau?
Antwoord 11
Met de Gelijke Kansen Alliantie agenda in Utrecht hebben we een aantal interventies benoemd. Inzet op inlopen van leervertraging is één van de interventies in de GKA agenda die nu in tijden van corona extra de aandacht heeft gekregen. Het Stadsnetwerk is een organisatie van vrijwilligersorganisaties dat zich hiervoor inzet en leerlingen bij het thuisonderwijs ondersteunt. Vanuit de gemeente wordt er een projectleider gefinancierd om het stadsnetwerk te coördineren en het stadsnetwerk aan te laten sluiten op de ondersteuningsbehoefte vanuit scholen.
Zoals aangegeven in antwoord 1, heeft de Universiteit Utrecht in samenwerking met de schoolbesturen primair onderwijs eerste onderzoeksresultaten opgeleverd naar de effecten van de eerste lockdown. Dit onderzoek is gebaseerd op CITO scores. Op basis van de CITO scores in juni 2020 hebben scholen inzicht in de mate waarin de referentieniveaus taal en rekenen worden gehaald per leerling. In antwoord 1 hebben wij beschreven welk beeld dit geeft. Zoals aangegeven in het nationaal programma zullen scholen de komende periode tot de zomervakantie de individuele leervertraging per leerling in beeld brengen. Dit zal mede op basis van de CITO scores (of andere toetsresultaten) in 2021 plaatsvinden. Dit beeld zal per leerling voor de zomervakantie in beeld zijn en

vormt de basis van de inzet van interventies op leerlingniveau na de zomervakantie. Maatwerk is een essentieel onderdeel van de benodigde inzet.

Vraag 12
Kan het college aangeven hoe de gelden voor het Actieplan Utrecht Leert verdeeld en besteed zijn en met welke meetbare effecten, met name op scholen met een hoge populatie leerlingen met een achterstand of risico daarop? Zo ja, op welke wijze worden deze effecten gemeten? Wordt bijvoorbeeld vooral gekeken naar vervulling van vacatures op een bepaald meetmoment, of ook naar aantal wisselingen van docent per leerjaar en lesuitval ten gevolge van tijdelijk onvervulde vacatures?
Antwoord 12
De gelden voor het actieplan Utrecht Leert zijn conform het actieplan verdeeld. De gemeente werkt samen met de schoolbesturen voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en lerarenopleidingen. Het grootste bedrag is gereserveerd voor het aannemen en begeleiden van zijinstromers in het primair onderwijs. Op de tweede plaats komt de structuur van blijvend professionaliseren en loopbaanperspectieven voor startende en ervaren leraren. Op de derde plaats ontwikkelen lerarenopleidingen samen met scholen en aankomende leraren flexibele leerroutes die aansluiten op wat studenten en scholen nodig hebben.

De beschikbare middelen zijn toereikend om elke basisschool die dat wil in staat te stellen één of meer zijinstromers in dienst te nemen. Op dit moment staat de begeleidingscapaciteit onder druk door corona en is een derde van de doelstelling van 60 nieuwe zijinstromers in schooljaar 2020-2021 gerealiseerd. De scholen hopen de doelstelling met vertraging alsnog te realiseren zodra de omstandigheden het toelaten.

Zoals aangegeven in onze raadsbrief van 15 december 2020 is het lerarentekort niet verdwenen, het heeft de afgelopen maanden wel een ander karakter gekregen. Een min of meer voorspelbaar, langdurig tekort aan leraren in het onderwijs gaat nu schuil achter onvoorspelbaarheid en frequent, kortdurend en sterk fluctuerend tekort. In de raadsbrief hebben wij aangegeven dat het tekort in februari 2020, inclusief verborgen vacatures, het hoogst was in Overvecht met 16%. In oktober 2020 was het tekort het hoogst in de binnenstad met 8%. Het tekort in Overvecht is gedaald. Door corona zijn dit momentopnames. We kunnen nu niet zeggen of een verschuiving veroorzaakt wordt door het gevoerde beleid. De aanwezigheid en vervulling van vacatures in het primair onderwijs wordt in nauwe samenwerking met het ministerie van OCW gemeten op twee peildata in 2021: 1 februari en 1 oktober. Daarbij wordt ook gekeken naar verborgen vacatures en tijdelijke oplossingen om kortdurende uitval op te vangen. De resultaten van de februaripeiling zijn nog niet bekend.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen Onderwijsachterstanden als gevolg van Corona; wat weten we en wat kunnen we er tegen doen?
1 februari 2021

Gesteld door:

- Hester Assen, PvdA
- Julia Kleinrensink, GroenLinks
- Jeffrey Koppelaar, S&S
- Ruurt Wiegant, SP
- Tess Meerding, VVD
- Mohammed Saiah, D66
- Anne Sasbrink, PvdD

Vragen

Uit onderzoek van *De werkplaats Onderwijsonderzoek Utrecht* blijkt dat Utrechtse kinderen met een fors risico op onderwijsachterstand uit groep 5, 6 en 7 tijdens de eerste lockdown in het voorjaar van 2020 veel minder hebben bijgeleerd dan de bedoeling is.[2] Na het vergelijken van de cito-scores met de kinderen die een jaar eerder in dezelfde groepen zaten, was de uitkomst dat de gemiddelde leerachterstand twee tot drie maanden is. Inmiddels lijkt het er gelukkig op dat de basisscholen snel weer open mogen, maar we weten na de eerste lockdown dat er veel moet gebeuren om opgelopen achterstanden in te lopen. Daarnaast is helaas niet uit te sluiten dat opnieuw besloten wordt tot een schoolsluiting.

1. Kan het college aangeven hoe er op deze onderzoeksresultaten geanticipeerd gaat worden, nu er al aangetoond is dat corona en de lockdown tot achterstanden leiden bij kinderen en dit juist kinderen treft die al te maken hebben met een achterstand of groter risico daarop?
2. Hoe beoordeelt het college de onderzoeksresultaten dat juist kinderen in lagere of middengroepen grotere achterstanden hebben?

[2] Didactief | Lessen uit de lockdown (didactiefonline.nl)

3. Deelt de wethouder de visie van de fracties dat er voor Utrechtse basisschoolleerlingen maatwerk nodig is? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe wordt daar op geanticipeerd?

Samen met de G4 werd een oproep gedaan voor een nationaal onderwijsplan om de achterstanden in de lopen. De fracties delen deze oproep en willen niet dat opgelopen achterstand bepalend gaat zijn voor de kansen op het VO en daarna. De fracties vrezen dat de achterstanden als gevolg van deze tweede lockdown verder zijn opgelopen en hebben zorgen over de manier waarop deze ingelopen moeten worden.

4. Hoe worden en zijn de geleerde lessen uit de eerste lockdown nu geïmplementeerd? Zijn er obstakels om dit te doen en zo ja, wat kan er gedaan worden om die weg te nemen?
5. Hoe worden en zijn nieuwe 'lessen' of best practices opgehaald bij onze Utrechtse aanbieders van voorschoolse educatie, in het primair en voortgezet onderwijs? Hoe wordt deze kennis vervolgens gedeeld en geïmplementeerd?

Ook met het oog op de lange termijn komen steeds meer en serieuzer ideeën om de achterstanden in te lopen zoals het regulier bieden van extra onderwijs in vakanties en op doordeweekse dagen, maar ook het laten doubleren van individuele leerlingen of zelfs groepen en bijvoorbeeld 'kansrijk adviseren' zoals de PO-raad voorstelt. Zo zijn er meerdere voorstellen om achterstanden in te lopen op een manier zodat het de toegenomen kansenongelijkheid tegengaat. [3]

6. Wordt er door dit college geïnventariseerd wat er op de lange termijn nodig is om achterstanden in te lopen, zo niet, kan dit alsnog gebeuren? Deelt het college dat het mogelijk moet zijn dat scholen maatwerk bieden?

In de *Raadsbrief Update gevolgen en aanpak coronavirus in Utrecht* van 18 december 2020 staat dat een protocol dat dit voorjaar is ontwikkeld met kernpartners in de stad, om alle leerlingen in een kwetsbare situatie in beeld te hebben, geactualiseerd is en weer in gebruik is/wordtgenomen.

7. Wat zijn tot nu toe de bevindingen van de kernpartners? En hoe wordt er naar aanleiding van deze bevindingen gehandeld door kernpartners en college?

Het lijkt er op dat basisscholen binnenkort weer open mogen. In het Parool was eerder te lezen dat in Amsterdam niet alleen uitzonderingen gemaakt zijn voor individuele kwetsbare leerlingen maar door bijvoorbeeld een hele groep 3 en 8 als kwetsbaar te kenmerken [4] Dit soort ruimte voor maatwerk, op basis van onderzoek en inzichten van de Utrechtse schoolbesturen, zouden de fracties ook in Utrecht graag zien. Uiteraard mits toelaatbaar met het oog op de gezondheid van leerlingen en leraren.

Deelt het college dat dit soort ruimte voor maatwerk mogelijk moet zijn? Zo ja, hoe heeft het college de schoolbesturen en de scholen hierin ondersteund? Indien die er zijn (geweest), welke beperkingen zijn of waren er om dit soort maatwerk mogelijk te maken? Wij hopen uiteraard dat er geen derde schoolsluiting komt, maar als dit wel

[3] https://www.nrc.nl/nieuws/2021/01/22/iedereen-blijft-zitten-zes-oplossingen-voor-leerachterstanden-a4028784
[4] https://www.parool.nl/amsterdam/een-deel-van-amsterdamse-achtste-groepers-mogelijk-vanaf-4-januari-naar-school~b69e3e90/

zo is, is maatwerk zoals hierboven beschreven dan mogelijk? Het is toe te juichen als de basisscholen weer open kunnen. In veel gevallen betekent dit voor leraren dat zij hybride les geven: fysiek aan de groep en online les en/ of voorbereid werk voor de leerlingen die thuis moeten blijven. Wanneer een leraar zelf klachten heeft en thuis moet blijven, verhoogt dit de werkdruk op collega's. De fracties maken zich zorgen over werkdruk en ziekteverzuim als gevolg daarvan.

8. Houdt het college vinger aan de pols over de impact hiervan op werkdruk en de ontwikkeling van ziekteverzuim als gevolg daarvan? Zo ja, is extra ondersteuning mogelijk om dit tegen te gaan? Heeft het college in beeld wat hiervan de gevolgen zijn voor de kwaliteit van het onderwijs?

Bij de vorige lockdown was er een groot verschil tussen wijken in het percentage kinderen dat niet in beeld was tijdens het thuisonderwijs. In sommige wijken was dit toen 25-30%.

9. Heeft het college in beeld (gebracht) wat deze percentage thuiszitters deze lockdown zijn of waren en kan dit met de raad gedeeld worden? Zo niet, waarom niet?

Utrecht was al getroffen door een landelijke bezuiniging op de onderwijsachterstandsmiddelen (OAB-middelen) die oploopt tot 6 miljoen euro structureel.

10. Is het college het met de fracties eens dat dit de urgentie vergroot voor een aanpak om achterstanden, die nu als gevolg van de lockdown ontstaan of vergroot is, te bestrijden?

We hebben in Utrecht gelukkig veel verbanden en partijen die zich inzetten voor kansengelijkheid. Zo zijn er de Gelijke Kansen Alliantie en het Stadsnetwerk Gelijke Kansen.

11. Kan het college ons informeren welke resultaten deze partijen de laatste jaren of het laatste jaar geboekt hebben en met welk budget? Hebben de schoolbesturen en de gemeente bijvoorbeeld zicht op de mate waarin de referentieniveaus taal en rekenen worden gehaald? Zo ja, welk beeld geeft dit? Kan uit deze kennis informatie verkregen worden voor interventies op leerlingniveau?

Via het Actieplan Utrecht Leert zetten we in op bestrijding van het lerarentekort. Hierbij hebben we als raad aangegeven dat de gelden hiervoor terecht moeten komen op de scholen waar dit het hardst nodig is en/of de kinderen zitten die (het meeste risico op) achterstanden hebben.

12. Kan het college aangeven hoe de gelden voor het Actieplan Utrecht Leert verdeeld en besteed zijn en met welke meetbare effecten, met name op scholen met een hoge populatie leerlingen met een achterstand of risico daarop? Zo ja, op welke wijze worden deze effecten gemeten? Wordt bijvoorbeeld vooral gekeken naar vervulling van vacatures op een bepaald meetmoment, of ook naar aantal wisselingen van docent per leerjaar en lesuitval ten gevolge van tijdelijk onvervulde vacatures?

Commissie Mens en Samenleving

Dossiernummer	1846
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	7.2
Omschrijving	Beantwoording SV 2021 nr. 95 Ongelijk investeren van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs om maximaal bij te dragen aan kansengelijkheid
ID	1900
Behandelend ambtenaar	M.R. Moonen
Telefoon	030 - 28 64974
E-mail	m.moonen@utrecht.nl
Datum collegebesluit	23 april 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Onderwijs
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Onderwijs
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Willemien Kok/Cultuur, Onderwijs, Sport/06-24862310

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mens en Samenleving	29 april 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2021, NUMMER 95

Datum	23 april 2021
Van	College B&W
Behandeld door	M.R. Moonen
Doorkiesnummer	030 - 28 64974
E-mailadres	m.moonen@utrecht.nl
Kenmerk	8770203
Beleidsveld	Onderwijs

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2021 nummer 95 van raadsleden Van Assen (PvdA), Wiegant (SP), Sturkenboom (Student & Starter) en Kleinrensink (GroenLinks) van 31 maart 2021 over Ongelijk investeren van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs om maximaal bij te dragen aan kansengelijkheid.
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Hoeveel geld is er beschikbaar voor Utrechtse scholen en wat is de verdeelsleutel van het geld dat voor het Utrechtse onderwijs beschikbaar is? En, hoeveel van het geld dat voor Utrecht is bestemd komt bij de gemeente terecht?
***Antwoord* 1**
Op dit moment is vanuit het ministerie OCW nog niet specifiek aangegeven hoeveel geld beschikbaar is voor het Utrechtse onderwijs. In de persconferentie van 17 februari jl. noemde de minister van BVOM dat er circa € 180.000 per basisschool en circa € 1,3 miljoen per middelbare school beschikbaar komt. In de brief van de minister van 23 maart jl. aan de scholen en schoolbesturen is aangegeven dat voor het schooljaar 2021-2022 nu 'de inschatting is dat voor de ondersteuning aan scholen voor inzet van de gekozen interventies een bedrag van 700 euro per leerling beschikbaar is. Dit geldt voor leerlingen in het primair en het voortgezet onderwijs. Dit bedrag per leerling is een indicatie, om voorlopig vanuit te gaan. Hierin is de hogere bijdrage voor scholen met veel leerlingen met een hoger risico op vertragingen nog niet meegenomen en is geen onderscheid gemaakt tussen verschillende schooltypen.' Uiterlijk in juni komt er meer duidelijkheid over het exacte bedrag per leerling. Daarnaast worden regelingen voor inhaal- en ondersteuningsprogramma's en extra hulp in de klas herhaald en ontvangen scholen voor minimaal 20% van hun eindexamenleerlingen een extra bedrag van 885 euro.
Over het budget voor de gemeente heeft het ministerie van OCW op dit moment nog geen duidelijkheid gegeven. Zodra wij hierover bericht krijgen zullen wij u hierover in de Coronabrief informeren.

Vraag 2
Op de site van de Rijksoverheid is te lezen dat scholen met veel leerlingen met minder kansen verhoudingsgewijs meer geld krijgen. Hoe wordt dit berekend en verdeeld, en hangt dit af van de plannen die worden ingediend? De fracties lezen dat scholen en/of schoolbesturen plannen moeten indienen om het geld te ontvangen. Wat gebeurt er als zij geen plan indienen?
Antwoord 2
Het ministerie van OCW heeft op dit moment nog geen duidelijkheid gegeven over het definitieve bedrag dat scholen per leerling ontvangen en op welke wijze hierin onderscheid wordt gemaakt tussen scholen en leerlingen (zie antwoord 1). Ook is niet duidelijk wat er gebeurt met scholen die geen plan opstellen. De verantwoording van de middelen vindt plaats tussen ministerie en schoolbesturen. Onze inzet is dat we in Utrecht graag extra investeren op scholen met leerlingen met minder kansen, zoals we dat ook doen vanuit het programma voor meer leraren, Utrecht Leert.

Vraag 3
Heeft het college zicht op de wijze waarop scholen en schoolbesturen, zowel de grotere als kleinere, nu bezig zijn met de plannen om dit extra geld aan te vragen en waarop in die plannen wordt gefocust? Zo ja, kunnen we daar als raad over geïnformeerd worden?
Antwoord 3
OCW heeft in de brief aan de scholen een stappenplan aangegeven. Dit stappenplan beschrijft hoe een schoolscan vorm te geven en wat daarin belangrijk is. Daarnaast heeft OCW aangegeven dat de scholen na de schoolscan uit een keuzemenu die interventies kunnen kiezen die 'matchen' bij de uitkomsten van de schoolscan. De interventies zijn allereerst gericht op het directe contact met de leerling, als op het verhogen van de interne kwaliteit. Denk hierbij aan zaken als schoolontwikkeling of extra ondersteuning van docenten, zoals scholing, zodat zij leerlingen meer individuele ondersteuning kunnen bieden. Vervolgens stellen scholen op basis van de schoolscan en bijhorende interventies een schoolprogramma op met de aanpak op hun school.
Op dit moment zijn scholen bezig om de opgelopen vertraging per leerling in beeld te brengen. Naar verwachting is in juni meer zicht op de inhoud van de schoolplannen. We zullen u hierover te zijner tijd informeren via de tweewekelijkse Coronabrief.
Zoals aangegeven in Coronabrief van 16 april 2021 heeft de UOA een werkgroep ingesteld waarbinnen schoolbesturen uit de kinderopvang, het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en de gemeente kennis delen over het proces hoe zij komen tot plannen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs. Ook zorgt deze werkgroep voor verbinding met de plannen van de gemeente en de samenwerking met andere (maatschappelijke) partners in de stad.

Vraag 4
Hoe ziet het college in dit verband de relatie met de scholen? Ziet het college bijvoorbeeld mogelijkheden om scholen en schoolbesturen (klein en groot) te ondersteunen bij dit proces met als doel dat er zo veel mogelijk geld naar het primaire proces gaat (of een infrastructuur waarmee dit primaire proces wordt versterkt)?
Antwoord 4
In de genoemde werkgroep (zie antwoord 3) wordt besproken welke ondersteuning vanuit de gemeente gewenst is. Op dit moment geven de grote schoolbesturen voor PO en VO aan dat scholen de werkzaamheden in het kader van het Nationaal Programma zelf oppakken en aansluiten bij de monitoring van leerlingen zoals zij dit altijd gedurende een schooljaar doen. Bij de kleinere schoolbesturen gaan we na of ondersteuning vanuit de gemeente gewenst is. Daarnaast biedt het aanbod van het ministerie een (beperkte) keuze uit interventies, welke dit zijn is op dit moment nog niet duidelijk. De 'menukaart' met interventies komt naar verwachting medio april online.

In het Nationaal Programma wordt beschreven dat gemeenten vervolgens op basis van de scholeninformatie bepalen welke aanvullende programma's, begeleiding of kennisdeling zij ter ondersteuning aan scholen bieden, met name voor scholen met extra uitdagingen. Welke verwachtingen en middelen hiervoor vanuit het ministerie naar gemeenten komen is nog onduidelijk. In Utrecht zetten we met de werkgroep er al zoveel mogelijk op in om tot een goede (bovenschoolse) samenwerking te komen.

Vraag 5
Deelt het college met ons dat de inzet gericht moet zijn op het bevorderen van kansengelijkheid?
Antwoord 5
Het geld wordt ingezet op het inlopen van (onderwijs)vertraging van leerlingen die als gevolg van de scholensluitingen vertraging in hun (leer)ontwikkeling hebben opgelopen. Dit geldt in principe voor alle leerlingen. Daarnaast is het een uitgangspunt van het programma dat scholen die het eerder al moeilijk hadden door bijvoorbeeld een uitdagende populatie of een opeenstapeling van problematiek of veel risico op vertragingen, extra middelen en ondersteuning krijgen. Hiermee richt de inzet van de middelen zich naar verwachting op leerlingen met het meeste risico op achterstand en draagt dit bij aan het bevorderen van gelijke kansen.

Vraag 6
Deelt het college dat dit een risico is en zo ja, welke mogelijkheden ziet het college samen met de onderwijspartners om te voorkomen dat dit inderdaad gebeurt?
Antwoord 6
Zoals in antwoord 4 aangegeven, geven schoolbesturen aan dat zij de voorbereiding van de schoolplannen vanuit de school zelf oppakken. Wij verwachten dan ook dat de meeste scholen deze plannen zelf kunnen opstellen. Echter, het lerarentekort en de inzet die vanuit scholen nodig is om regulier (online en/of fysiek) onderwijs te geven en aan te sturen, maakt dat de druk op scholen en het onderwijzend personeel nu al groot is. Daar komt de vraag voor het opstellen en uitvoeren van een schoolprogramma bij. Dit kan ertoe leiden dat er scholen zijn die extra personeel moeten inzetten of inhuren om deze plannen te realiseren. Scholen hebben hier een eigen verantwoordelijkheid is, maar we zullen met hen bespreken om terughoudend te zijn in het inhuren van commerciële bureaus. Aan de andere kant kan samenwerking met commerciële bureaus ook effectief zijn. We hebben de ambitie om zo veel als mogelijk is duurzame lokale samenwerkingsrelaties op te bouwen. We zullen dit met de scholen bespreken. Zo stimuleren we bijvoorbeeld via het Stadsnetwerk Gelijke Kansen samen met de Universiteit Utrecht zo veel mogelijk samenwerking met (maatschappelijke) partners uit het lokale netwerk en met studenten. Op die manier kan met hetzelfde budget een grotere groep leerlingen worden bereikt, is de samenwerking met de partners uit de sociale basis beter geborgd en kan er actief verbinding gelegd worden door deze organisatie met ouders.

Vraag 7
Hoe ziet het college de spanning tussen enerzijds het advies vanuit het Onderwijs OMT om de middelen te investeren in onderwijzend personeel in de klas en de tijdelijkheid van het bedrag anderzijds? Op welke wijze kan het college het onderwijs ondersteunen bij dit vraagstuk?
Antwoord 7
Wij zien ook de spanning tussen de tijdelijkheid van de beschikbare middelen en de wens voor het aantrekken van onderwijzend personeel. De reactie van de G4 wethouders op het Nationaal Programma Onderwijs is bijgevoegd als bijlage bij de brief van 17 februari jl. waarin zij wijzen op het belang van structurele hervormingen (en financiering) van het onderwijs in Nederland. De tijdelijkheid van deze middelen zien wij als een wezenlijk risico voor het effectief inzetten van de middelen, het inlopen van de leervertraging en het bieden van gelijke kansen aan alle leerlingen. Wij werken daarom in het kader van het Utrecht Leert-programma verder aan een structurele aanpak van het lerarentekort

in Utrecht via de drie actielijnen van Utrecht Leert: het aantrekken en behouden van onderwijstalent voor onze stad, het begeleiden van startende en ervaren leraren en het anders opleiden van komende leraren.
Wij trekken samen met de schoolbesturen op in onze gesprekken met het Rijk en blijven aangeven dat voor het inlopen van leervertraging geen snelle oplossingen bestaan.

Vraag 8
Kan het college ons informeren over de ontwikkeling van dit lerarentekort: in welke mate zien we een toe- of afname en hoe is dit verdeeld over de stad?
Antwoord 8
In het primair onderwijs is in februari 2021 door het Rijk het tekort gepeild. Het tekort in het primair onderwijs is niet gestegen ten opzichte van een jaar geleden. Wij zullen u binnenkort met een raadsbrief informeren over deze peiling.

Vraag 9
Welke extra inspanning kan geleverd worden om het aantrekken van extra personeel wel mogelijk te maken, aangezien dit breed wordt gezien als één van de meest effectieve manieren om achterstanden in te lopen?
Antwoord 9
In het hele land zoeken scholen nu naar extra personeel, terwijl er in de basis al een tekort is. De meest wenselijke oplossing is om de extra handen niet kortdurend in te zetten maar voor een lange periode. De inzet die we in Utrecht leveren, is het opleiden en begeleiden van aankomende bevoegde onderwijsprofessionals in de scholen.
In aanvulling op inzet van extra personeel stimuleren we de inzet van studenten en (andere) vrijwilligers in de klas. Uit onderzoek blijkt dat dit effectief is (zie bijvoorbeeld Bo Paulle, high dosage tutoring). In Utrecht kennen we tal van maatschappelijke initiatieven die zorgen voor extra ondersteuning van studenten of andere vrijwilligers op school. Ook hier zien we kansen om de samenwerking met de Universiteit Utrecht, de hogescholen en Mbo's uit te bouwen.

Vraag 10
Deelt de wethouder dat er behoefte is aan een loket en dat er regie nodig is om dit te realiseren? Zo ja, hoe wordt die regie nu genomen?
Antwoord 10
Ja, er is behoefte aan een loket en het Stadsnetwerk zou deze rol (deels) kunnen vervullen. Er is een coördinatiegroep rondom het Stadsnetwerk gevormd, waarin de verschillende partners vertegenwoordigd zijn (onderwijs en buitenschoolse partners en de gemeente) en waar we bespreken hoe deze loketfunctie verder vorm te geven. Het Stadsnetwerk heeft de ambitie om de komende periode nog beter te laten zien wat de meerwaarde is van samenwerking in het netwerk. De gemeente faciliteert een lokale infrastructuur en stimuleert scholen deze infrastructuur te benutten.
Meerdere schooldirecties en intern begeleiders hebben de samenwerking met het Stadsnetwerk inmiddels opgepakt. Op het niveau van de schoolbesturen is er ook waardering voor het Stadsnetwerk, de vraag hierbij is hoe we de samenwerking nog beter kunnen vormgeven.

Vraag 11
Wordt het Stadsnetwerk structureel betrokken bij het verwezenlijken van de ambities van het nationaal programma en kansengelijkheid en welke rol vervullen zij hierin?
Antwoord 11
Er zijn diverse overleggen over de invulling van het programma in Utrecht. In de werkgroep zoals bij vraag 3 omschreven, zijn partners van scholen en gemeente benoemd waarmee nauwe samenwerking nodig is de komende tijd, een daarvan is het Stadsnetwerk. De gemeente stimuleert de

scholen om samen te werken met het Stadsnetwerk. Ook onderzoeken we de mogelijkheid om het Stadsnetwerk extra te versterken, maar hiervoor zijn we nog in afwachting van informatie van het ministerie OCW over de randvoorwaarden en budgetten.

Vraag 12
Deelt de wethouder dat het van wezenlijk belang is dat scholen en schoolbesturen met commitment aangehaakt zijn bij het Stadsnetwerk Gelijke Kansen? Kan de wethouder zich ervoor inzetten dat er een goede samenwerking ontstaat tussen het stadsnetwerk en de schoolbesturen om zo een wezenlijker bijdrage te leveren aan het inlopen van achterstanden?
Antwoord 12
Ja, het is van belang dat scholen en schoolbesturen zich committeren aan het Stadsnetwerk en het goed weten te vinden. De gemeente zet zich hier als partner voor in.

Vraag 13
Is het Stadsnetwerk (met een projectleider van 0,4 fte) momenteel voldoende toegerust om deze taak te vervullen? Zo nee, bieden de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs hier kansen voor en is de wethouder bereid met het Stadsnetwerk en onderwijspartners in overleg te treden wat hiervoor op korte termijn nodig is?
Antwoord 13
We realiseren ons dat 0,4 fte weinig is voor de ambitie die het Stadsnetwerk heeft. De gemeente heeft hiermee een financiële basis gelegd. Met dit budget kan het Stadsnetwerk nu een makelfunctie tussen scholen en vrijwilligersinitiatieven vervullen. We vragen de onderwijspartners om met ons te investeren en met ons drager te worden van het Stadsnetwerk. We zijn van mening dat de uitvoering van begeleidingstrajecten via het Stadsnetwerk (huiswerkhulp, maatjes, taalmentoren, etc.) idealiter mede door de scholen gefinancierd worden. We verwachten dat NPO-gelden hiervoor ingezet kunnen worden. We hebben de ambitie om gezamenlijk te investeren in een duurzame, toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige ondersteuning. Met extra inzet kan het Stadsnetwerk meer kwaliteit bieden en meer proactief werken. Om dit te borgen vinden we samenwerking tussen het Stadsnetwerk en de Utrechtse kenniscentra belangrijk.

Vraag 14
Herkent en deelt de wethouder de zorgen die de fracties hebben? Zo niet, waarom niet? Zo ja, hoe kan er in Utrecht voor worden gezorgd dat scholen en hun medewerkers niet overvraagd worden? Welke rol is de wethouder voornemens daarbij te spelen?
Antwoord 14
Wij herkennen en delen de zorgen van de fracties. Ook wij realiseren ons dat de druk die op scholen en het onderwijzend personeel wordt gelegd, in een jaar dat al heel erg veel van hen heeft gevraagd, groot is. In onze gesprekken met het ministerie dringen wij erop aan om de administratieve lasten van dit nationaal programma op scholen zo beperkt mogelijk te houden en zoveel als mogelijk aan te sluiten bij de reguliere verantwoording van scholen. Ook vragen wij scholen met een eventuele ondersteuningsbehoefte deze aan ons kenbaar te maken, zodat wij samen met hen kunnen bezien of en met welke partners wij in deze ondersteuningsbehoefte kunnen voorzien. Ook verwachten we dat we met het gemeentelijke programma aanvullende ondersteuning kunnen bieden voor scholen en leerlingen. Zodra er meer inzicht is in de kaders voor het gemeentelijke programma en de middelen die hiervoor beschikbaar zijn dan zullen we u hier over informeren.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

PvdA Utrecht

Schriftelijke vragen
Ongelijk investeren van de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs om maximaal bij te dragen aan kansengelijkheid
29 maart 2021

Gesteld door:

- Hester Assen, PvdA
- Ruurt Wiegant, SP
- Tessa Sturkenboom, Student en Starter
- Julia Kleinrensink, Groenlinks

Het kabinet heeft recent besloten tot een Nationaal Programma Onderwijs. Het doel hiervan is om ontstane achterstanden aan te pakken en leerlingen en studenten te helpen hun gaven en talenten tot bloei te brengen, ondanks de coronacrisis. Deze crisis heeft bestaande verschillen in het onderwijs en in gelijke kansen voor kinderen op goed onderwijs immers zichtbaarder gemaakt én vergroot.

Er wordt de komende 2,5 jaar 8,5 miljard euro uitgetrokken om de door Corona opgelopen achterstanden in het onderwijs weg te werken. Een enorm bedrag, dat binnen 2,5 jaar besteed moet worden en waarmee veel kan, maar daarvoor is het noodzakelijk dat deze gelden effectief besteed worden. Een groot deel van het geld wordt direct aan de scholen gegeven, een deel komt bij de gemeenten. Vanuit meerdere hoeken wordt gewaarschuwd dat er risico's op de loer liggen bij de besteding van deze gelden. [1]Op 24 maart is een brief verstuurd van minister Slob aan schoolbesturen en schoolleiders met uitwerking van het Nationaal Plan Onderwijs met daarin de richtlijnen die scholen moeten volgen bij besteding van de extra gelden.[2] Dit vraagt, nog midden in de crisis, veel van scholen en het onderwijspersoneel.

Niet alle scholen en leerlingen worden even hard geraakt door corona. Op sommige scholen zijn extra middelen meer of minder of misschien zelfs niet nodig. Voor de PvdA en andere fracties is het een keiharde voorwaarde dat dit geld terecht komt bij de meest getroffen scholen en leerlingen.

De gelden moeten effectief worden besteed, ongelijk worden geïnvesteerd om bij te dragen aan gelijke kansen doordat het de meest getroffen leerlingen en scholen het meest ten goede komt. Tegelijk moet er voor gewaakt worden de mensen in het

[1] https://nos.nl/artikel/2370053-8-5-miljard-voor-het-onderwijs-maar-verkeerde-keuzes-liggen-op-de-loer.html en https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2369177-is-een-zak-met-8-5-miljard-euro-de-oplossing-voor-alle-onderwijsproblemen.html
[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2021/03/23/brief-aan-scholen-over-nationaal-programma-onderwijs

onderwijs die al een tropenjaar achter de kiezen hebben niet te overvragen. Zij kunnen dit niet alleen. Uitval van onderwijspersoneel moet voorkomen worden. Daarom hebben wij de volgende vragen.

1. Hoeveel geld is er beschikbaar voor Utrechtse scholen en wat is de verdeelsleutel van het geld dat voor het Utrechtse onderwijs beschikbaar is? En, hoeveel van het geld dat voor Utrecht is bestemd komt bij de gemeente terecht?
2. Op de site van de Rijksoverheid is te lezen dat scholen met veel leerlingen met minder kansen verhoudingsgewijs meer geld krijgen. Hoe wordt dit berekend en verdeeld, en hangt dit af van de plannen die worden ingediend? De fracties lezen dat scholen en/of schoolbesturen plannen moeten indienen om het geld te ontvangen. Wat gebeurt er als zij geen plan indienen?

Op 24 maart is een brief verstuurd van minister Slob aan schoolbesturen en schoolleiders over het Nationaal Plan Onderwijs. Daar staat o.a. te lezen: "*Dit is een Nationaal Programma, maar de uitvoering vindt plaats in de scholen. Daarom is er een vertaalslag nodig: scholen zullen hun eigen plannen moeten maken en maatregelen moeten nemen die passen bij de situatie van hun leerlingen. Scholen ontvangen hiervoor de komende twee schooljaren substantiële extra financiële middelen. Die zetten zij in voor bewezen effectieve interventies, zoals extra docenten en ondersteuning in de klas, voor bijles en huiswerkbegeleiding op school, voor (intensieve) ondersteuning en begeleiding van leerlingen, voor aanvullende zomerprogramma's of weekendscholen, en voor andere maatregelen om de gevolgen van de coronacrisis aan te pakken en perspectief te bieden aan leerlingen. In overleg met de sector en met inbreng van wetenschappelijke expertise starten wij voor de zomer met het in kaart brengen van bewezen effectieve interventies om op schoolniveau, groepsniveau en leerlingniveau vertragingen aan te pakken. Dit leidt tot een 'menukaart' of catalogus met interventies en handreikingen om die in te zetten."*

3. Heeft het college zicht op de wijze waarop scholen en schoolbesturen, zowel de grotere als kleinere) nu bezig zijn met de plannen om dit extra geld aan te vragen en waarop in die plannen wordt gefocust? Zo ja, kunnen we daar als raad over geïnformeerd worden?
4. Hoe ziet het college in dit verband de relatie met de scholen? Ziet het college bijvoorbeeld mogelijkheden om scholen en schoolbesturen (klein en groot) te ondersteunen bij dit proces met als doel dat er zo veel mogelijk geld naar het primaire proces gaat (of een infrastructuur waarmee dit primaire proces wordt versterkt)?
5. Deelt het college met ons dat de inzet gericht moet zijn op het bevorderen van kansengelijkheid?

Een risico dat wordt geschetst is dat commerciële bureaus inspringen omdat scholen of schoolbesturen zelf het inzicht niet hebben in hoe dit geld het meest effectief besteed wordt en/of de menskracht niet hebben om dit te organiseren.

6. Deelt het college dat dit een risico is en zo ja, welke mogelijkheden ziet het college samen met de onderwijspartners om te voorkomen dat dit inderdaad gebeurt?

Een ander risico of nadeel zit in de tijdelijkheid waarmee nu extra geld beschikbaar komt. Het bedrag van 8,4 miljard is bedoeld voor 2,5 jaar en daarmee niet structureel. We lezen dat dit betekent dat het moeilijk is te kiezen voor extra personeel vanwege deze tijdelijkheid, terwijl extra personeel wel effectief is. Daarbij komt dat Utrecht al kampt met een lerarentekort. Dit terwijl het Onderwijs-OMT dat recent opgericht is aangeeft dat het bestrijden van achterstand het meest effectief is in school tijdens lestijd met extra inzet van leerkrachten en/ of onderwijsassistenten.

7. Hoe ziet het college de spanning tussen enerzijds het advies vanuit het Onderwijs OMT om de middelen te investeren in onderwijzend personeel in de klas en de tijdelijkheid van het bedrag anderzijds? Op welke wijze kan het college het onderwijs ondersteunen bij dit vraagstuk?
8. Kan het college ons informeren over de ontwikkeling van dit lerarentekort: in welke mate zien we een toe- of afname en hoe is dit verdeeld over de stad?
9. Welke extra inspanning kan geleverd worden om het aantrekken van extra personeel wel mogelijk te maken, aangezien dit breed wordt gezien als één van de meest effectieve manieren om achterstanden in te lopen?

In Utrecht werken inmiddels verschillende organisaties op het gebied van kansengelijkheid samen in het Stadsnetwerk Gelijke Kansen. Zij hebben veel ervaring met het bieden van bijles en/of huiswerkbegeleiding en het effectief bereiken van kwetsbare gezinnen en hun ouders. Zij richten zich op het investeren in het inlopen van achterstanden door leertijduitbreiding en kunnen een aanvulling/versterking zijn op de reguliere taken van het onderwijs. Uit berichten die wij ontvangen zijn de scholen en schoolbesturen onvoldoende aangehaakt bij het Stadsnetwerk Gelijke Kansen. Dit zou samenhangen met de tijd die het scholen kost en dat het de scholen nog te weinig oplevert. Samenwerking met scholen en schoolbesturen lijkt ons van wezenlijk belang om als Stadsnetwerk effectief te zijn. Van het Stadsnetwerk Gelijke Kansen wordt veel verwacht; de wethouder verwijst regelmatig naar de spilfunctie die zij vervullen bij het verwezenlijken van gelijke kansen.

De PvdA en fracties vinden het belangrijk dat versnippering in de besteding van middelen wordt tegengaan (met als risico dat teveel geld in overhead en administratie verdwijnt ipv bij de kinderen terecht komt), dat kwaliteit van het extra aanbod om achterstanden in te lopen hoog is en de kosten daarvan transparant zijn. Er is behoefte aan een loket waar men terecht kan voor het diverse aanbod dat er is, met een toets op kwaliteit. (een kwaliteitskeurmerk) Hier is een regierol van de gemeente van meerwaarde, al dan niet via het Stadsnetwerk dat deze loketfunctie kan vervullen.

10. Deelt de wethouder dat er behoefte is aan een loket en dat er regie nodig is om dit te realiseren? Zo ja, hoe wordt die regie nu genomen?
11. Wordt het Stadsnetwerk structureel betrokken bij het verwezenlijken van de ambities van het nationaal programma en kansengelijkheid en welke rol vervullen zij hierin?
12. Deelt de wethouder dat het van wezenlijk belang is dat scholen en schoolbesturen met commitment aangehaakt zijn bij het Stadsnetwerk Gelijke Kansen? Kan de wethouder zich ervoor inzetten dat er een goede

samenwerking ontstaat tussen het stadsnetwerk en de schoolbesturen om zo een wezenlijker bijdrage te leveren aan het inlopen van achterstanden?

13. Is het Stadsnetwerk (met een projectleider van 0,4 fte) momenteel voldoende toegerust om deze taak te vervullen? Zo nee, bieden de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs hier kansen voor en is de wethouder bereid met het Stadsnetwerk en onderwijspartners in overleg te treden wat hiervoor op korte termijn nodig is?

De fracties ontvangen signalen dat het van het onderwijs veel vraagt om niet alleen achterstanden in beeld te brengen en plannen te maken maar ook al zo snel als mogelijk te beginnen met het inlopen van achterstanden. Dit terwijl zij nog midden in een situatie zitten van fysiek onderwijs met corona-beperkingen, hybride en/of afstandsonderwijs, hoge werkdruk en hoog ziekteverzuim.

“Van alle scholen in het funderend onderwijs wordt verwacht dat ze vóór de zomervakantie van 2021 de (eventuele) cognitieve, executieve en sociale achterstanden van hun leerlingen vanwege corona in beeld brengen.” Zo staat te lezen in de brief van minister Slob, net als: *“Als de scholen weer (geheel of deels) geopend zijn, moeten leerlingen die dat nodig hebben en die dat willen er terecht kunnen voor (extra) onderwijs en begeleiding, zo nodig ook tijdens de zomervakantie. We hebben de sector dringend verzocht de tijd tot aan de komende zomervakantie optimaal te benutten. We hebben afgesproken dat scholen een aanbod doen voor extra onderwijs en begeleiding aan leerlingen die dit nodig hebben.”*

Het risico dat hier op de loer ligt is dat er een zak geld over de schutting naar scholen wordt gekieperd met een onhaalbare opdracht: hier heb je geld dus loop daarmee zsm de achterstanden in. De fracties voelen dezelfde behoefte aan een compleet beeld van de achterstanden, net als dat zo snel mogelijk gestart moet worden met het inlopen van de achterstanden. Tegelijk vrezen wij dat zonder extra ondersteuning of coördinatie in Utrecht vanuit gemeente en onderwijspartners en/of bijvoorbeeld het Stadsnetwerk, er iets onhaalbaars wordt gevraagd van scholen.

14. Herkent en deelt de wethouder de zorgen die de fracties hebben? Zo niet, waarom niet? Zo ja, hoe kan er in Utrecht voor worden gezorgd dat scholen en hun medewerkers niet overvraagd worden? Welke rol is de wethouder voornemens daarbij te spelen?